Maurice

e.m. forster

çeviren SADRİ ÜLKÜ

iletişim

E. M. FORSTER • **Maurice**

E(DWARD) M(ORGAN) FORSTER (1879-1970) yirminci yüzyıl başı İngiliz edebiyatının en önemli yazarlarından biridir. Cambridge'deki King's College'den mezun olduktan sonra, bir süre İtalya'da yaşadı ve *Where Angels Fear to Tread* (Meleklerin Uğramadığı Yer - Çev: Armağan İlkin) ile *Room With a View* (Manzaralı Oda) romanlarını yazdı; bu romanlarda Akdeniz kültürünün tenselliği ile tutuk İngiliz roman kahramanları arasındaki ilişkiyi ele alır. I. Dünya Savaşı sırasında Mısır'da sivil görevli olarak çalıştıktan sonra 1911 ve 1921 yıllarında Hindistan'a iki yolculuk yaptı. En ünlü romanı *A Passage to India* (Hindistan'a Bir Geçit) bu yolculukların ürünüdür. Bu romanında sömürgeci İngilizlerle Hintliler arasında gerçek, insani bir bağ kurmanın imkânsızlığını anlatır. Forster, ayrıca edebiyat eleştirisi, biyografi, edebi ve toplumbilimsel denemeler de yazdı. *Aspects of the Novel* (Roman Sanatı - Çev: Ünal Aytür) ile *Two Cheers for Democracy* (Demokrasi İçin İki Kere 'Çok Yaşa!') bunların arasında en önemlileridir. Otobiyografik ögeler taşıyan *Maurice* ise Forster'in erken dönem romanlarından biri olmakla birlikte ancak ölümünden sonra 1971'de yayınlandı. Forster, 80'li ve 90'lı yıllarda özellikle Merchant-Ivory ve David Lean gibi yönetmenlerin romanlarından yaptıkları uyarlamalarla geniş kitlelerce tanındı.

Maurice
© 1971 The Provost and Scholars of King's College, Cambridge
Onk Ajans Ltd.

İletişim Yayınları 308 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 64
ISBN 975-470-436-8
© 1994 İletişim Yayıncılık A.Ş.
1. BASKI 1994, İstanbul
2. BASKI 2000, İstanbul (500 adet)

KAPAK Ümit Kıvanç
DİZGİ Remzi Abbas
UYGULAMA Filiz Burhan
DÜZELTİ Münevver Doğru
KAPAK BASKISI Sena Ofset
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

İletişim Yayınları
Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34400 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Fax: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

E. M. FORSTER

Maurice

ÇEVİREN *Sadri Ülkü*

iletişim

I.
BÖLÜM

1

Her yarıyıl bir kez bütün okul yürüyüşe çıkardı -başka bir deyişle, tüm öğrencilerin yanı sıra üç öğretmen de yürüyüşte hazır bulunurdu. Herkesin dört gözle beklediği, eski kırgınlıkları unuttuğu ve özgürce davrandığı bu gezi, genel olarak güzel geçerdi. Rahatlık ve gevşeklik disipline zarar vermesin diye tam tatil öncesi yapılan bu yürüyüş, okul müdürünün karısı Mrs. Abrahams'ın bazı bayan arkadaşlarıyla birlikte, yürüyüş grubunu çay bahçesinde karşılayıp iyi bir ev sahibeliği ve anne yakınlığı göstermesiyle, sanki okulda değil de, evde yapılan bir etkinlik havasına bürünürdü.

Mr. Abrahams, eski kuşak lise hocalarındandı. Derslere ve spora önem vermez, ancak çocukların iyi beslenmelerine ve terbiyeli yetişmelerine özen gösterirdi. Gerisini anne ve babalara bırakmıştı ve onların kendisinden neler beklediğine pek kafa yormazdı. Karşılıklı iltifatlar arasında öğrenciler, sağlıklı ama akranlarından geri kalmış olarak, dünyanın savunmasız bedenlerine indireceği ilk darbeleri karşılamak üzere

bu hazırlık okulundan ayrılırlardı. Eğitimdeki bu lakaytlık için söylenecek çok şey varsa da, Mr. Abrahams'ın öğrencilerinin uzun vadede başarısız oldukları söylenemezdi ve bazıları baba olunca, kendi çocuklarını da onun okuluna gönderirlerdi. Abrahams'ın yardımcılarından genç olanı, Mr. Read, müdürle aynı kafada ancak ondan daha aptaldı. Kıdemli yardımcı Mr. Ducie ise, uyarıcı görevini yapan ve kurumun üstüne ölü toprağı serpilmesini önleyen kişiydi. Sevildiği söylenemezdi ancak gerekli olduğuna inanılırdı. Mr. Ducie yetenekli, kuralcı ancak dünyayla ilişkisini kesmemiş ve sorunlara her iki taraftan bakabilme özelliğine sahip biriydi. Ebeveynlere ve kalın kafalı öğrencilere göre değildi, ancak ilk sınıflar için iyiydi ve burs kazanmasını sağladığı öğrencileri olurdu. Üstelik iyi bir örgütçüydü. Dizginleri elden bırakmamasına ve Mr. Read'i tercih etmesine rağmen, Mr. Abrahams, Mr. Ducie'ye tam bağımsızlık tanımıştı, sonunda da onu işine ortak etti.

Mr. Ducie'nin aklı daima bir şeylerle meşgul olurdu. Bu kez de, bir özel okula devam etmek üzere kendilerinden ayrılacak olan Hall adındaki öğrenciye takmıştı. Yürüyüş sırasında Hall ile 'etraflıca konuşmak' istiyordu. Meslektaşları, kendilerine daha çok iş düşeceğini bildiklerinden buna itiraz etmişler ve Müdür de, zaten kendisinin Hall ile konuştuğunu ve çocuğun son okul yürüyüşünde arkadaşları ile birlikte olmak isteyeceğini belirtmişti. Müdürün dediklerinde gerçek payı vardı, ama Ducie de doğru bildiğinden asla şaşmazdı. Gülümsemiş ve susmuştu. Mr. Read, bu 'etraflıca konuşmak' istenen konunun ne olduğunu biliyordu, zira tanışmalarının ilk günlerinde mesleki açıdan belli bir konuya değinmişlerdi. Mr. Read, o zaman da onaylamamıştı. "nazik konu" demişti. Müdür ise konuyu ne biliyor ne de bilmek istiyordu. Öğrencilerin on dört yaşında okuldan ayrıldıklarında, artık erkekliğe adım atmış olduklarını aklına getirmezdi. Onları, Yeni

Gine pigmeleri gibi, küçük ama dört başı mamur bir ırk olarak görürdü; "benim evlatlarım". Kaldı ki, onları anlamak, pigmeleri anlamaktan daha kolaydı, hiç evlenmedikleri ve nadiren öldükleri için. Bâkir ve ölümsüz, sayıları yirmi beşle kırk arası değişen kafileler halinde önünden geçerlerdi. 'Eğitimde kitapların bir yararını göremiyorum. Eğitim daha hayal bile edilmezken çocuklar vardı' derdi. Evrime sırılsıklam inanmış biri olarak, Dr. Ducie gülümserdi.

Gelelim öğrencilere.

'Efendim, elinizi tutabilir miyim?.... Efendim, ama bana söz vermiştiniz.... Mr. Abrahams'ın her iki eli ve Mr. Read'in bütün elleri dolu.... Efendim, duydunuz mu? Mr. Read'in üç eli var zannediyor.... Hayır, öyle demedim, "parmağı" dedim. Kem gözlü! Kem gözlü!'

'Eğer tamamsanız ..!'

'Evet efendim!'

'Hall ile yalnız yürüyeceğim.'

Etrafı hayal kırıklığı nidaları sardı. Diğer öğretmenler, yapabilecekleri fazla bir şey olmadığını anlayınca, çocukları onlardan ayırarak, kayalık boyunca meraya doğru yönlendirdiler. Hall, muzaffer bir şekilde Ducie'nin yanına koştu ve birden el ele tutuşmak için kendini fazla büyümüş buldu. Fazla dikkat çekmeyen, tombul, güzelce bir çocuktu. Bu açıdan babasını andırıyordu.

Babası, yirmi beş yıl önce bu hazırlık okulundan geçerek bir özel okula uçup gitmiş, evlenmiş, biri erkek ikisi kız, üç evlat sahibi olmuş ve bir müddet önce zatürreden ölmüştü. Uyuşuk ama iyi bir vatandaştı. Ducie, yürüyüş öncesi Hall hakkında bilgi toplamış bulunuyordu.

'E, Hall, rozet bekliyor musun bakalım?'

'Bilmem ki efendim - Mr. Abrahams üzerinde "O Kutsal Tarlalar" olandan bir tane verdi. Mrs. Abrahams da kol düğmeleri verdi. Arkadaşlar da iki dolarlık Guatamela takımı

verdiler. Bakın, efendim! Üzerinde sütuna tünemiş papağan olanlardan.'

'Harikulade, harikulade! Mr. Abrahams neler söyledi bakayım? Umarım sana, seni pis günahkâr demiştir.'

Oğlan güldü. Mr. Ducie'yi anlamamıştı, ama komik olmaya niyet ettiği belliydi. Okuldaki son günü olduğu için rahattı ve yanlış yapsa bile başının belaya girmeyeceğini biliyordu. Kaldı ki, Mr. Abrahams onun başarılı olduğunu açıkça söylemişti. 'Onunla iftihar ediyoruz. Sunnington'da yüz akımız olacaktır.'

Abrahams'ın annesine yazdığı mektup böyle başlıyordu, görmüştü. Diğer çocuklar da onu hediye yağmuruna tutmuşlar ve cesaretini övmüşlerdi. Büyük hata tabii -cesur değildi ki: karanlıktan korkardı. Ama bunu kimse bilmiyordu.

'E, söyle bakalım, Mr. Abrahams neler söyledi?' diye yineledi Mr. Ducie, kumsala ulaştıklarında. Bunun arkasından uzun bir konuşma gelecekti, belliydi ve Hall, arkadaşlarıyla birlikte kayalıklarda olmayı diledi, ama biliyordu ki, bir oğlanla bir erkek yan yana geldiğinde dilekler boşunaydı.

'Mr. Abrahams bana, babamın yolunda yürümemi söyledi efendim.'

'Daha başka?'

'Annemin görmekten utanacağı hareketlerden kaçınmamı öğütledi. O zaman kimse yanlışlığa düşmezmiş ve gideceğim özel okul buradan oldukça farklı imiş.'

'Nasıl farklıymış? Mr. Abrahams bunu açıkladı mı?'

'Her tür güçlük varmış -bir anlamda dünyanın kendisi gibi.'

'Sana dünyanın nasıl bir yer olduğunu söyledi mi?'

'Hayır.'

'Peki, sen sordun mu?'

'Hayır, efendim.'

'İyi etmemişsin Hall. Meseleler açıklığa kavuşturulmalı.

Mr. Abrahams ve ben, sizin sorularınızı cevaplandırmak için buradayız. Sence, dünya -yetişkin insanların dünyası- neye benziyor?'

'Bilemem. Ben daha çocuğum' dedi Hall, içtenlikle. 'Çok mu hainler, efendim?'

Bu, Mr. Ducie'yi çok eğlendirdi ve Hall'a ne tür hainlik örnekleriyle karşılaştığını sordu. Hall da, yetişkinlerin çocuklara kaba davranmadıklarını belirtti, ama sürekli birbirlerini aldatmıyorlar mıydı? Öğrenci havasını yitirip, çocuk gibi konuşmaya başladı, giderek hayalperest ve eğlendirici oluyordu. Mr. Ducie, onu dinlemek üzere kumlara uzandı, piposunu yaktı ve gözlerini gökyüzüne dikti. Oturdukları içmeler çok geride kalmıştı, yürüyüşe katılanlar ise oldukça öndeydiler. Rüzgârsız ve kurşuni bir gündü, bulutlarla güneş birbirinden ayırt edilemiyordu.

'Annenle oturuyorsun, değil mi?' diye araya girdi Mr. Ducie, çocuğun güveninin yerine geldiğini görünce.

'Evet, efendim.'

'Ağabeyin var mı?'

'Hayır efendim -sadece kız kardeşlerim Ada ve Kitty.'

'Amca veya dayı?'

'Hayır.'

'O zaman fazla erkek tanımıyorsun?'

'Annemin bir araba sürücüsü ve George adında bir bahçıvanımız var ama, sanırım siz beyefendileri kastediyorsunuz. Annemin eve bakmaları için tuttuğu üç hizmetçi kadın var ama öylesine tembeller ki, Ada'nın çoraplarını bile yamamıyorlar. Ada, kız kardeşlerimden büyüğü.'

'Kaç yaşındasın?'

'On dört ve üç çeyrek.'

'Seni, küçük cahil dilenci seni.' Gülüştüler. Kısa bir duraklamadan sonra Ducie devam etti. 'Senin yaşındayken babam, sonradan yararını göreceğim ve bana büyük ölçüde yardımcı

olan bir şey söylemişti.' Bu, düpedüz yalandı, babası ona hiçbir zaman hiçbir şey söylememişti. Ancak, anlatacaklarına bir girizgâh yapması gerekiyordu.

'Öyle mi, efendim?'

'Sana ne olduğunu söyleyim mi?'

'Lütfen efendim.'

'Bir süre için seninle sanki babanmışım gibi konuşacağım, Maurice! Sana isminle hitap edeceğim.' Sonra basit ve nazik bir üslupla, cinselliğin gizemine daldı. Tanrı tarafından yeryüzünü doldurmak için yaratılan erkek ve kadından ve bunların cinselliklerini kazanmaya başladıkları dönemden bahsetti. 'Sen, şimdi erkekliğe adım atıyorsun, Maurice: bu nedenle sana bunları anlatıyorum. Bu, sana annenin anlatabileceği bir konu değil ve sen de ne ona ne de başka hanımlara sakın bundan bahsetme ve gideceğin okuldaki arkadaşların bahsetmeye kalkarlarsa, sustur onları: onlara konuyu bildiğini söyle. Daha önce sana anlatan oldu mu?'

'Hayır, efendim.'

'Bir tek kelime bile mi?'

'Hayır, efendim.'

Hâlâ piposunu içmekte olan Mr. Ducie yerinden kalktı ve düzgün bir kum yüzeyi seçerek, üzerine bastonuyla şekiller çezdi. 'Bu işimizi kolaylaştıracak' dedi, donuk nazarlarla seyreden çocuğa: seyrettiklerinin önceden bildikleriyle hiç alakası yoktu. Ne var ki, sınıfta tek başınaymış gibi dikkat kesilmişti ve konunun çok ciddi ve kendi bedeniyle ilgili olduğunu algılıyordu. Fakat bağlantıları kuramıyordu Mr. Ducie parçaları yerli yerine koyduğu an dağılıyordu, tıpkı imkânsız bir toplam gibiydi. Anlamaya çalışıyordu, ancak boşuna bir çabaydı. Uyuşuk beyni uyanamıyordu. Ergenliğe adım atmıştı ama, akıl henüz devreye girmemişti ve erkeklik, her zaman olduğu gibi, gizliden gizliye, bir trans halinde varıyordu ona. Bu trans halinin üzerine gitmek boşunaydı.

Bunu izah etmek, ne denli bilimsel ve sevecenlikle yapılırsa yapılsın, boşunaydı. Çocuk onaylar ve tekrar uyku haline döner ve ancak zamanı geldiğinde uyanırdı.

Mr. Ducie, hangi ilmin erbabı olursa olsun, sevecendi. Aslında, aşırı sevecen davranıyordu; Maurice'in gelişmiş bir iç alemi olduğunu varsayıyor ve çocuğun ya hiçbir şey anlamadığını ya da bunaldığını fark edemiyordu. 'Bütün bunlar sıkıcı' dedi, 'ama üstünden geçmek lazım, muamma haline getirmemek lazım. Sonra, sırada yüce şeyler var - Aşk, Yaşam.' Daha önce çocuklarla konuştuğu için akıcı konuşuyordu ve onların ne tür sorular soracağını biliyordu. Maurice soru sormuyordu: sadece 'Anlıyorum, anlıyorum, anlıyorum' diyordu ve Mr. Ducie, önce anlamadığından endişe etti. Hall'u yokladı. Yanıtları tatmin ediciydi. Çocuğun belleği iyiydi ve -insanın kumaşı ne tuhaftır,- erkeğin yol gösterici parlaklığına karşılık veren, yüzeyde pırıldayan titrek bir ışık gibi, sahte bir zekâ bile geliştirmişti. Sonunda, Maurice cinsellikle ilgili bir iki soru sordu ve bunlar yerinde sorulardı. Mr. Ducie çok hoşnut kaldı. 'Tamam' dedi, 'bundan böyle ne şaşıracak ne de sıkılacaksın.'

Aşk ve yaşam hâlâ konuşulmamıştı ve Ducie, renksiz deniz boyunca yürürlerken bu konulara değindi. İdeal erkekten söz etti -iffetli ve basit hayatı olan. Kadının ihtişamını kısaca tanımladı. Evlenmek üzere olduğundan, gitgide daha insancıl oluyordu, kalın gözlüklerinin ardında gözleri parlamaya, yanaklarına kan hücum etmeye başlamıştı. Asil bir kadını sevmek, onu korumak ve ona hizmet etmek -hayatın doruk noktası işte bu, dedi çocuğa. 'Şimdi belki anlamayabilirsin, ama günü geldiğinde anlayacaksın ve anladığında da seni doğru yola iten bu zavallı ihtiyar hocanı hatırlarsın. Her şey birbirine bağlı- her şey. Tanrı cennetinde ve dünyada her şey yolunda. Erkek ve kadın! Harika!'

'Evleneceğimi sanmıyorum' dedi Maurice.

'On yıl sonra tam bugün - seni ve karını, benle ve karımla yemeğe davet ediyorum. Kabul mü?'

'Aman, efendim!' Neşeyle gülümsedi Maurice. 'O zaman anlaştık!' Konuşmayı bitirmek için iyi bir fırsat olmuştu. Maurice'in göğsü kabardı ve evliliği tasarlamaya başladı. Ağır ağır uzaklaşırlarken Mr. Ducie durdu ve bütün dişleri ağrıyormuş gibi avurdunu tuttu. Geriye döndü ve arkalarında uzayan geniş kum alanına baktı.

'O melun şekilleri ben çizmedim' dedi yavaşça.

Körfezin öteki ucunda, deniz kıyısından bazı insanlar, onların olduğu tarafa doğru geliyordu. Yolları, tam Mr. Ducie'nin, cinselliği simgeleyen şekillerinin olduğu yerden geçiyordu ve gelenlerden biri de kadındı. Korkudan terleyerek geriye doğru koşmaya başladı.

'Efendim, merak etmeyin' diye bağırdı Maurice, 'dalga onları silmiştir.'

'Aman yarabbi... Oh, çok şükür... Sular yükseliyor.'

Ve birdenbire, bir an için, Maurice, adamdan nefret etti. 'Yalancı' diye aklından geçirdi. 'Yalancı, kalleş, bana hiçbir şey anlatmadı.' .... Sonra tekrar karanlık çöktü, ilkçağlardan kalma, ama ebedi olmayan ve kendi ıstıraplı şafağına teslim olan o karanlık.

2

Maurice'in annesi Londra yakınlarında çamlar içinde geniş bir villâda oturuyordu. Kendisi ve kız kardeşleri orada doğmuş, babası her gün oradan işe gidip gelmişti. Kilise yapıldığında az kalsın taşınıyorlardı ama sonunda ona alıştıkları gibi, bir kolaylık olduğunu da gördüler. Bayan Hall'un gitmek zorunda olduğu tek yer kiliseydi -diğer hizmetler ayağına gelirdi, istasyon uzak sayılmazdı; kızlar için uygun sayılabilecek okul

da. Çaba harcamayı gerektirmeyen bir kolaylıklar ülkesiydi ve orada başarı ile başarısızlığı ayırt etmek güçtü.

Maurice evini sever ve annesini de evin öndegelen dehası olarak görürdü. Annesi olmazsa, yumuşak koltuklar, yemekler ve oyunlar da olmazdı; bütün bunları sağladığı için ona minnet duyar ve severdi. Kız kardeşlerini de severdi. Eve geldiğinde sevinç çığlıklarıyla dışarı koştular, pardösüsünü çıkardılar ve hizmetçiler toplasın diye odanın ortasına attılar. İlgi merkezi olmak ve okulla ilgili olarak hava atmak hoştu. Guatemala pulları çok beğenildi... 'O Kutsal Topraklar' ve Mr. Ducie'nin armağanı olan Holbein fotoğrafı da. Çaydan sonra hava açtı; Bayan Hall galoşlarını giydi ve oğluyla arazilerini gezmeye çıktılar. Öpüşüp koklaşarak ve havadan sudan konuşarak yürüdüler.

'Morrie...'

'Anneciğim...'

'Morrie'me artık hoşça vakit geçirtmeliyim.'

'George nerede?'

'Bay Abrahams'tan gelen rapor öylesine harikulade ki. Ona babacığını anımsattığını yazmış... Evet, tatilde ne yapalım dersin?'

'Ben en çok burayı seviyorum.'

'Canım benim...' En sevecen haliyle sarıldı oğluna.

'Hep derler ya, ev gibisi yok. Evet, domates-' sebze adlarını sıralamaya bayılırdı. 'Domates, turp, brokkoli, soğan-'

'Domates, brokkoli, soğan, mor patates, beyaz patates' diye bir mırıltı tutturdu küçük oğlu.

'Şalgam yaprağı-'

'Anne, George nerede?'

'Geçen hafta ayrıldı.'

'Neden ayrıldı?'

'Çok yaşlanmıştı. Howell bahçıvanları iki yılda bir değiştirir.'

'Ha.'

'Şalgam yaprağı' diye sürdürdü 'yine patates, pancar- Morrie, büyükbabanla Ida halan davet ederlerse kısa bir ziyarete ne dersin? Tatilini çok iyi geçirmeni istiyorum, canım- Çok başarılıydın, gerçi Bay Abrahams'ın da hakkını yememek gerek; biliyorsun baban da onun okulunda yetişmişti, seni şimdi de yine babanın eski okuluna -Sunnington'a- yollayacağız ki her yönden sevgili baban gibi yetişesin.'

Oğlanın hıçkırması kadının lafını yarıda kesti.

'Morrie, canım-'

Çocuk gözyaşları içindeydi.

'Yavrum, ne oldu?'

'Bilmiyorum... Bilmiyorum...'

'Ama, Maurice...'

Çocuk başını salladı. Oğlunu, mutlu edememenin üzüntüsüyle anne de ağlamaya başladı. Kızlar bağırarak dışarı fırladılar. 'Anne, Maurice'e ne oldu?'

'Lütfen, yapmayın' diye inledi Maurice, 'Kitty, çekil-'

'Çok yoruldu' dedi Bayan Hall - her olay için gerekçesi buydu.

'Çok yoruldum.'

'Gel odana gidelim, Morrie - Tatlım benim, ah ne fena.'

'İstemem- iyiyim.' Dişlerini kenetledi ve yüzeye çıkarak kendisini sarsan ıstırap dinmeye yüz tuttu. Yüreğinin ta derinlerinde bir yere doğru inen acıyı bir süre sonra unuttu. 'Çok iyiyim.' Kızgınlıkla etrafına bakındı ve gözlerini sildi. 'Canım *Halma* oynamak istiyor.' Taşlar oyun için hazırlandığında eski haline dönmüştü; o çocuksu havale geçmişti. Kendisine tapan Ada'yı, sonra da tapmayan Kitty'yi yendi ve arabacıyla konuşmak üzere yine bahçeye fırladı. 'Nasıl gidiyor, Howell? Bayan Howell nasıl? Nasılsınız Bayan Howell?' Sesinde kibar kişilerle konuştuğu zamankinden farklı, buyurgan bir ton vardı Sonra, lafı değiştirerek sordu. 'Yeni bir bahçıvanımız mı var?'

'Evet, Bay Maurice.'

'George çok mu yaşlanmıştı?'

'Hayır, Bay Maurice. Daha iyi bir iş istiyordu.'

'Yani, kendi ayrılmak istedi.'

'Öyle.'

'Annem çok yaşlandığını ve senin ona yol verdiğini söyledi.'

'Hayır, efendim.'

'Odun yığınlarım sevinecek bu işe' dedi Bayan Howell. Maurice'le George onların içinde oynama alışkanlığındaydılar.

'Onlar senin değil, annemin' dedi Maurice ve içeri girdi. Howell'ler birbirlerine karşı öyle görünmeyi seçtilerse de, aslında kırılmamışlardı. Tüm yaşamları boyunca hizmetkârlık yapmışlardı ve bir beyefendinin snob olması hoşlarına giderdi. 'Şimdiden basbayağı havalı bir hali var' diye anlattılar aşçıya. 'Gitgide babasını andırıyor.'

Yemeğe gelen Barry çifti de aynı kanıdaydı. Dr. Barry ailenin eski bir dostu, daha doğrusu komşusu idi ve aileyle uzaktan da olsa ilgilenirdi. Kimse Hall'larla derinden ilgilenemezdi. Kitty'yi severdi doktor- sağlam kumaştan dokunmuştu kızkızlar yatmışlardı ve eve döndüklerinde karısına Maurice'in de yatakta olması gerektiğinden söz etmişti. 'Ve bütün yaşamını orada geçirmeli. Zaten olacağı o. Tıpkı babası gibi. Böyle insanlara ne gerek var bilmem?'

Maurice sonunda yatmaya giderken, gönülsüzdü. Odasından hep korkardı. Tüm gece boyunca yetişkin bir erkekti, ne var ki annesi iyi geceler dileyip de öptüğünde o eski duygu üzerine çöktü. Bütün sorun aynadaydı. Yüzünü görmekten ya da tavana vuran kendi gölgesinden çekinmezdi de; tavandaki gölgesinin aynadaki yansımasından ürkerdi. Bunu önlemek için mumun yerini ayarlar, sonra gene eski yerine koyma cüretini gösterir ve korkudan kıvranırdı. Ne olduğunu biliyordu, bu korkunç bir olayın onda bıraktığı izlenimden kaynaklanmıyordu. Gene

de korkuyordu. Sonunda mumu söndürür ve yatağına dalardı. Kopkoyu bir karanlığı kaldırabilirdi ama, ne yazık ki odanın bir de sokak lambasının karşısında olmak gibi bir kusuru vardı. Kimi geceler sokaktaki ışık zararsızdı, kimi geceler ise eşyaların üzerine kurukafa benzeri şekiller düşürürdü. Tüm savunma araçları evde elinin altında, kalbi çılgınca çarparak dehşet içinde yatardı.

Şekillerin küçülüp küçülmediğini görmek için gözlerini açtığında George'u anımsadı. Kalbinin erişilmez derinliklerinde bir şeyler kımıldadı. 'George, George' diye fısıldadı. Kimdi George? Hiç kimse- sıradan bir hizmetkâr. Annesi, Ada ve Kitty çok daha önemli kişilerdi. Ne var ki bu fikir yürütmeler için çok küçüktü. Daldığı acıya teslim olduğunda hortlaksı görüntünün üstesinden gelip uykuya daldığını bile anlayamadı.

3

Maurice'in öğreniminde bir sonraki aşama Sunnington'dı. Dikkat çekmeden okul yaşamını katetti. Derslerinde, göründüğünden daha iyi olmasına karşın, yine de iyi sayılmazdı, sporda da öyle müthiş başarılı değildi. İnsan eğer onu fark etmişse sevimli bulurdu; arkadaş canlısı aydınlık bir yüzü vardı ve ilgiye karşılık verirdi, ne var ki benzeri bir sürü öğrenci bulunuyordu - bunlar okulun belkemiğini oluştururlardı ve doğal olarak her bir omurga tek başına dikkati çekmez. Olağan şeyleri yaşadı - izinsiz bırakıldı, bir keresinde değnek yedi, sınıflarını alışılagelmiş biçimde geçerek altıncı sınıfa kadar yükseldi, önce yatakhane başkanı, sonra da okul başkanı ve ilk on beşlerin üyesi oldu. Hantallığına karşın güçlü ve fiziksel açıdan dayanıklıydı: kriket oyununda pek iyi değildi. Okulda henüz yeniyken diğer öğrenciler tarafından ezilmesi, onu da

mutsuz ve zayıf anlarında başkalarını ezmeye itmişti; bunun nedeni acımasız biri olması değildi: işin raconu buydu. Tek kelimeyle, vasat bir okulun vasat bir öğrencisiydi ve ardında olumlu ve silik bir izlenim bırakarak ayrıldı. 'Hall mu? Bir dakika, Hall hangisiydi? Tamam, tamam hatırladım, efendiden bir çocuk.'

Bununla birlikte alttan alta şaşkındı. Evreni dönüştüren ve kendince açıklayan ve mucizevi önsezi ve güzellikte yanıtlar sunan çocukların erken çağlarında edindikleri o berraklığı yitirmişti. 'Çocuktan almalı haberi...' Ama on altı yaşındaki çocuğun ağzından değil. Maurice öteden beri cinsiyetsiz olmadığını unutmuştu ve ancak olgunlaştığında ilk çocukluk günlerinin duygulanmalarının ne denli adil ve açık olduğunu anlayacaktı. Şimdi o duyguların çok altına inmişti, çünkü 'Yaşam Gölgesinin Vadisi'nde yol alıyordu. Bu vadi, ulu ve güdük dağların arasında yer alır ve onun sislerini içine çekmeden kimse düzlüğe çıkamaz. Çoğu erkek çocuğa oranla, o bu vadide uzun bir süre oyalandı.

Her şeyin çok belirsiz ve gerçekleşmemiş olduğu yerde, en gerçeğe benzeyen şey düşlerdir. Maurice okulda iki düş görmüştü; bunlar onu açıklayacaktır.

İlk düşünde çok mutsuzdu. Hiç hazzetmediği belirsiz bir varlıkla futbol oynuyordu. Biraz çabaladı ve belirsiz varlık, bahçıvan çocuk George oldu. Dikkatli olmalıydı yoksa o belirsiz kişi yeniden ortaya çıkabilirdi. George odun yığınlarının üzerinden atlayarak, ona doğru koştu, çıplaktı. Maurice 'Eğer George gene öbürü olursa çıldırırım' demeye kalmadı, tam birbirileriyle çarpıştıklarında korktuğu oldu ve acımasız bir düş kırıklığıyla uyandı. Gördüğü bu düşü Mr. Ducie'nin söylevi ile bağdaştıramadığı gibi, gördüğü ikinci düşle de hiç bağdaştıramadı ama fenalaşacağını hissetti ve sonraları da bunun bir nevi ceza olabileceğini sandı.

İkincisi anlatılması hayli güç bir düştü. Hiçbir şey olmadı.

Belli belirsiz bir yüz, 'İşte bu senin arkadaşın' diyen belli belirsiz bir ses ve düş bitti, içini güzellikle doldurup ona sevecenliği öğreterek. Böyle bir arkadaş için canını verebilirdi ve onun da kendisi için canını vermesine izin verirdi; birbirleri için her tür özveride bulunurlardı, dünyayı hiçe sayabilirlerdi, ne ölüm, ne uzaklık ne de kızgınlık onları ayırabilirdi çünkü 'bu benim arkadaşım'dı. Kısa bir süre sonra dine daldı ve bu arkadaşın İsa olması gerektiğine kendisini inandırmaya çalıştı. Ama İsa'nın karmakarışık bir sakalı var. Acaba klasik sözlükleri süsleyen Yunan Tanrılarından biri miydi? daha akla yakın, ama büyük olasılıkla sadece bir erkekti. Maurice düşü daha da yorumlamaya çabaladı. Onu olabildiğince canlandırmaya çalıştı. Bu adamla asla tanışamayacak, ne de o sesi bir daha işitebilecekti, yine de onun için hayattaki en gerçek şeyler olmuşlardı ve gerçekten-

'Hall! Yine uyuyorsun! Yüz satır ceza!'

'Efendim- şey! En son, ismin 'e hali' dediniz.'

'Gene rüya görüyorsun. Çok geç."

Gerçekten rüyaları onu güpegündüz kendilerine çekiyorlar ve araya bir perde geriyorlardı. Sonra o yüzü ve dört sözcüğü âdeta yeniden içer, içi sevecenlik ve herkese iyilik etme arzusuyla dolardı, çünkü arkadaşı böyle istiyordu ve yine arkadaşı kendisini daha çok sevsin diye de iyi biri olmak gerekiyordu. Tüm mutluluğuna bir ıstırap da karışmıştı. Bir arkadaşı olduğu kadar, olmadığı da kesindi ve sonunda kendine ağlayacak ıssız bir köşe bulur ve gözyaşlarını yüz satır cezaya yorardı.

Maurice'in gizli yaşantısı artık anlaşılabilir; o da düşleri gibi kısmen vahşi kısmen düşseldi.

Bedeni geliştikçe müstehcen olmaya başladı. Başına özel bir bela geldiğine inanır oldu, ama elinde değildi, o kadar ki kilisede ayin sırasında bile aklından pis düşünceler geçiyordu. Okula şu sıralar bir temizlik havası hakimdi - diğer bir deyişle,

onun gelmesine çok yakın korkunç bir skandal kopmuştu. Elebaşılar atılmış, kalanlar da gece gündüz sıkı gözetim altına alınmışlardı. Artık talih mi yoksa talihsizlik midir, okul arkadaşlarıyla tecrübe alışverişi yapmak fırsatı çok azalmıştı. Yakası açılmadıklıkları şiddetle arzuluyordu ama, pek azı kulağına geliyor, kendi katkısı daha az oluyor, başlıca ahlaksızlıklarını ise kendi başına iken yaşıyordu. Kitapları; okul kitaplığı çok zengindi, ama dedesinin evinde bulduğu sansürsüz Martialis'i kulaklarından alev fışkırarak didik didik etmişti. Düşünceler; küçük, kirli bir koleksiyonu vardı. Eylemler; çekicilikleri kaybolunca onlardan uzaklaşmıştı, artık hazdan çok yorgunluk veriyorlardı.

Bütün bunlar bir çırpıda olup bitmişti. Maurice, Gölgeler Vadisinde her iki türden zirvenin de çok altında bir yerlerde uyuyakalmıştı ve ne bunun, ne de diğer okul arkadaşlarının da kendisi gibi uyuduklarının farkındaydı.

Yaşantısının diğer yönünün müstehcenlikle uzaktan yakından ilgisi yoktu. Sınıfları geçtikçe bir çocuk seçip ona tapınmaya başladı. Kendinden küçük ya da büyük olsun, bu çocuk yanındayken yüksek sesle gülüyor, saçma sapan konuşuyor ve çalışamıyordu. Sevecen olamazdı - işin raconuna ters düşerdi dahası hayranlığını sözcüklere dökemezdi. Sonunda hayranlık duyduğu kişi çok geçmeden onu silker atar ve somurtkanlıklara garkederdi. Kendi intikamları da olurdu. Başka birinin kendisine taptığını sezerse bu sefer o onu silkeleyip atıyordu.

Bir keresinde hayranlık karşılıklıydı, iki taraf da ne olduğunu bilemedikleri bir arzunun peşideydiler, ama sonu yine aynı oldu. Birkaç güne kalmadan tartıştılar. Bu karmaşadan üreyen, ilk kez düşünde hissettiği o iki duygu, güzellik ve sevecenlik oldu. Yalnız yaprak açan ve hiç çiçek vermeyen bitkiler gibi bu duygular yıldan yıla boy attı, Sunnington'daki eğitiminin sonuna doğru bu gelişme durdu. Bu karmaşık sürecin üstüne

bir durgunluk, bir sessizlik çöktü ve delikanlı, ürkek ürkek etrafına bakınmaya başladı.

4

On dokuz yaşına gelmişti.

Okulun ödül töreninde kürsüye çıkmış kendi kompozisyonu olan Yunanca bir monolog okuyordu. Salon öğrenciler ve velilerle doluydu, ama Maurice sanki Lahey konferansında delegelere yöntemlerinin yanlışlığını anlatır havalardaydı. 'Ey, Andres Europendici, savaşmayı durdurmaktan söz etmek budalalığı da ne demek oluyor? Ne? Ares, Zeus'un oğlu değil mi? Üstelik savaş kasları çalıştararak kişiyi dinçleştirir; düşmanlarımız gibi hantal olmazsın.' Yunancası feciydi. Maurice ödülü sadece ve sadece 'Düşünce'den ötürü kazanmıştı. Tez öğretmeni, Maurice'in saygın bir kişi oluşunu ve okulu bitirip gitmek üzere olduğunu, üstelik Cambridge'e gideceğini, ödül kazanmış bir öğrencinin varlığının okul için iyi reklam olacağını dikkate alarak iltimas geçmişti. Büyük tezahürat eşliğinde Grote'un Yunanistan Tarihi kitabı ile ödüllendirildi. Annesinin yanındaki koltuğa döndüğünde yeniden popüler olduğunu fark etti ama asıl bunun nasıl gerçekleştiğini anlayamadı. Alkış dinmek bilmiyordu, bir sağanak halini aldı; biraz ötede Ada ve Kitty'nin alkışlamaktan yüzleri kızarmıştı. Kendiyle beraber okulu bitiren kimi arkadaşları 'konuşma isteriz' diye bağırdılar. Bu alışılagelmemiş bir istekti ve okul idaresince pek benimsenemezdi, ama Başöğretmenin kendisi kalktı ve birkaç kelime etti. Hall, kendilerinden biriydi ve hep öyle kalacaktı. Sözcükler iyi seçilmişti. Okul alkışlıyordu, çünkü Maurice olağanüstü değil, tersine ortalama biriydi. Kendilerini onunla özdeşleştirip coşabilirlerdi. Sonra arkadaşları onu duygusal sözlerle kut-

ladılar: 'Çok iyiydin, ahbap.' 'Burası sensiz tatsız olacak.' Akrabaları da zaferi paylaşıyordu. Önceki gelişlerinde onlara hırçın davranmıştı. 'Bir futbol maç sonrasında onun çamuruna, yengisine ortak olmak istediklerinde 'Özür dilerim anne, ama sen ve ufaklıklar yalnız yürüyeceksiniz' demişti. Ada ağlamıştı. Şimdi ise aynı Ada okul Kaptanıyla sohbet ediyor, Kitty'e kekler ikram ediliyor, annesi de, sıcak hava tesisatı ile ilgili dertleri konusunda müdürün karısının anlattıklarını dinliyordu. Herkes ve her şey aniden uyumlu bir hal almıştı. Dünya bu muydu?

Biraz ileride komşuları Dr. Barry'yi gördü ve göz göze geldiklerinde Doktor o kendine özgü ses tonuyla bağırdı. 'Tebrikler, Maurice. Müthiş bir zafer. Bu son derece tatsız çayı' -bir dikişte devirdi- 'zaferin şerefine içiyorum.'

Maurice güldü, suçlu suçlu onun yanına gitti; vicdanı rahat değildi. Dr. Barry o yıl okula giren yeğeni ile ilgilenmesini istemişti ondan, ama o hiç oralı olmamıştı - yanlıştı elbette. Şimdi artık o konuda yapacak bir şeyi kalmadığını, kendini erkek hissettiğinden biraz daha cesur olabilmeyi arzuladı.

'Söyle bakalım, başarılı okul yaşamında gelecek aşama ne? Cambridge mi?'

'Öyle diyorlar.'

'Demek öyle diyorlar ha? Peki sen ne diyorsun?'

'Bilmiyorum' dedi günün kahramanı iyi niyetle.

'Cambridge'den sonra neresi? Borsa mı?'

'Herhalde - babamın eski ortağı her şey yolunda giderse beni yanına almayı düşündüğünü söyledi.'

'Babanın eski ortağı seni yanına aldıktan sonra ne? Güzel bir eş mi?'

Maurice yine güldü.

'Dünyaya üçüncü bir Maurice sunacak bir eş mi? Sonra yaşlılık, torunlar ve nihayet ölüm. Demek senin yaşamdan beklediğin bu. Ama benim bu değil.'

'Peki, sizinki ne Doktor?' diye seslendi Kitty.

'Güçsüzlere yardım etmek ve yanlışları düzeltmek, canım' diye yanıtladı adam ona bakarak.

'Eminim, hepimizin düşüncesi aynı' dedi Müdürün karısı ve Bayan Hall da onayladı.

'Hayır, değil. Benim bile sürekli değil, olsaydı şimde burada oyalanacağıma küçük Dickie'me göz kulak olurdum.'

'Lütfen sevgili Dickie'yi yanıma getirin bana merhaba desin' dedi Mrs. Hall. 'Babası da burada mı?'

'Anne!' diye fısıldadı Kitty.

'Evet. Erkek kardeşim geçen sene öldü' dedi Dr. Barry. 'Hatırlayamadınız herhalde. Savaş, Maurice'in sandığı gibi, kaslarını çalıştırarak onu dinç kılmadı. Karnına bir kurşun yedi.'

Yanlarından ayrıldı.

'Dr. Barry bence sinikleşebiliyor' dedi Ada. 'Kıskançlıktan olmalı.' Haklıydı: Zamanında son derece çapkın olan Dr. Barry genç erkek neslinin sürekliliğini çekemezdi. Zavallı Maurice bir kez daha karşılaştı onunla. Tam o sırada, üst sınıftan öğrencilerle çok iyi ilişkiler içinde olan müdürün güzel eşine veda etmekteydi. İçtenlikle el sıkıştılar. Geri dönerken Dr. Barry'nin 'Eh, Maurice, savaşta olduğu gibi aşkta da karşı konulmaz bir delikanlı' dediğini işitti ve alaylı bakışını yakaladı.

'Ne demek istediğinizi anlayamadım doktor Barry.'

'Siz gençler yok musunuz! Burnunuzdan kıl aldırmazsınız. Ne demek istediğimi anlamamış beyim! Güleyim bari. İçten ol be adam, içten ol. Kimseyi kandıramazsın. İçten kafa, temiz kafadır. Ben bir tıp adamı ve yaşlı biri olarak söylüyorum sana bunu. Eğer insan nesli sürecekse, kadından doğan erkek, yine kadınla birlikte olmalıdır.'

Maurice, müdürün karısının ardından bakakaldı; onu şiddetle itici bularak kıpkırmızı kesildi: Bay Ducie'nin çiz-

diklerini anımsamıştı. Zihninin derinliklerinden yüzeye doğru rahatsız edici bir duygu -hüzün gibi güzel bir duygu değil- yükseldi, bütün kaba-sabalığıyla belirdi ve yeniden battı. Tam olarak adını koymak istemedi, henüz sırası değildi, ama ima ettiği ürkütücüydü ve günün kahramanı olmasına karşın, yine küçük bir çocuk olmak ve günün rengi belirsiz denizin kıyısında sonsuza dek uyur-uyanır gezinmek isteği ile doldu içi.

Dr. Barry, söylevini sürdürdü ve takındığı dostça görünümün ardında çok canını acıtan şeyler söyledi.

5

Cambridge'de okuldaki başlıca arkadaşı Chapman'la diğer eski Sunnington öğrencilerinin egemen olduğu bir fakülte seçti ve ilk yılında eskiden geçirmediği çok az yeni deneyimle karşılaştı. Eski Mezunlar derneğine üye oldu; dernek üyeleri birlikte oyun oynarlar, çay içerler, yemek yerler, taşralılıklarını ve argolarını sürdürürler, okulda dirsek dirseğe oturur ve sokaklarda kol kola yürürlerdi. Ara sıra sarhoş olurlar ve kadınlar hakkında imalı imalı övünürlerdi, gene de (liseli yeniyetme) bakış açısını sürdürürlerdi ve kimi bunu yaşam boyu korurdu. Diğer öğrencilerle aralarında uzlaşmaz çelişkiler yoktu, ama çok kendi içlerine kapalı olmaları, göze çarpmalarını, çok sıradan olmaları da önderliklerini engelliyordu ve diğer liselerden gelenlerle tanışmak da umurlarında değildi. Bütün bunlar tam Maurice'e göreydi. Yapı olarak tembeldi. Hiçbir sorunu çözümlenmemişti ama hiç değilse yeni sorunlar eklenmemişti. Suskunluk sürüyordu. Kösnül düşüncelerinden de daha az rahatsız oluyordu. Sanki beden ve ruh acılar içinde böyle bir sona varmak üzere hazırlanmış gibi, karanlıkta yolunu bulmaktansa kımıldamadan durmayı yeğliyordu.

İkinci yılında değişime uğradı. Artık fakülteye taşınmış ve fakülte onu öğütmeye başlamıştı. Günleri gerçi eskisi gibi geçiyordu, ama gece kapılar üstüne kapanınca yeni bir süreç başlıyordu. Daha ilk sınıftayken, yetişkin erkeklerin, aksi bir neden olmadıkça birbirlerine kibar davrandıklarını keşfetmişti. Üçüncü sınıf öğrencilerinden bir grup odasına gelmişti. Onların tabaklarını kıracaklarını ve annesinin fotoğrafına hakaret edeceklerini sanmıştı, öyle yapmadıklarını görünce, başkaların eşyalarını kırma tasarılarını bir kenara itti ve böylece zaman kazanmış oldu. Öğretmenlerin davranışı daha da kayda değerdi. Maurice de yumuşayabilmek için tam böyle bir ortam bekliyordu. Kırıcı ve kaba olmaktan hoşlanmıyordu. Doğasına aykırıydı. Ne var ki lisede gerekliydi, yoksa ezilir giderdi ve üniversitenin daha büyük olan savaş alanında daha da gerekli olabileceğini sanmıştı.

Fakülteye taşınmasıyla birlikte yaptığı keşifler arttı. İnsanların canlı varlıklar olduğunu anladı. Şimdiye değin onları kendisini varsaydığı gibi sanmıştı -üzerlerine geleneksel biçimler yapıştırılmış karton parçaları- ne var ki, geceleri avluda gezinirken pencerelerde kimilerini şarkı söylerken, kimilerini tartışırken, kimilerini de ders çalışırken görünce, kendiliğinden, onların da kendisi gibi duygularla örülmüş, yaşayan birer varlık oldukları inancına vardı.

Mr. Abrahams'ın okulundan beri içinden geldiği gibi yaşayamamıştı ve Dr. Barry'nin öğütlerine karşın niyeti de yoktu, ancak başkalarını aldatırken asıl kendinin aldandığını ve onların da kendi kendisini sunmak istediği gibi boş yaratıklar olmadığını görüyordu. Hayır, onların da iç dünyaları vardı. 'Ama, Allahım, benimki gibi iç dünya değil.' Diğer insanları gerçek varlıklar olarak kabul eder etmez, Maurice alçakgönüllü oldu ve günah bilincine erişti: tüm evrende kendinden daha sefih kimse olamazdı. Bir karton parçası olarak görünmeyi seçmesi boşuna değildi - aslı gibi olduğu bilinse, dünyadan

afaroz edilirdi. Çok yükseklerde bir yerlerde olan Tanrı değildi onu kaygılandıran. Kendisine konabilecek en büyük sansürün, örneğin alt katta oturan Joey Fetherstanhaugh'un sansürü olabileceğini düşünüyordu. Cehennem de olsa olsa en çok Coventry gibi bir yer olabilirdi.

Bu keşfinden kısa bir süre sonra okulun dekanı Bay Cornwallis'e yemeğe gitti.

Yemekte iki konuk daha vardı, biri Chapman, diğeri de Risley adında, dekanın Trinity Kolejinden mezun bir akrabası. Risley esmer, uzun boylu ve yapmacıklı biriydi. Tanıştırıldıklarında abartılı bir jest yaptı, gevezeliğe varan konuşmalarında da güçlü ama erkeksi olmayan vurgulamalar yapıyordu. Chapman, Maurice'in bakışını yakaladığında, burnunu büzerek onu bu yeni insana karşı kendi safına çağırdı. Maurice biraz beklemeyi yeğliyordu. İnsanlara acı çektirmek eğilimi gitgide azalıyordu ve bir de Risley'i tiksinç bulduğundan henüz emin değildi, kuşkusuz bulmalıydı, bulacaktı da. Bunun üzerine Chapman, tek başına işe girişti. Risley'in aşırı derecede müzik hayranlığını öğrenince, 'Bende üstünlük taslamak yoktur' gibisinden küçümsemelere başladı.

'Bende vardır.'

'Öyle mi? O halde özür dilerim.'

'Hadi Chapman, acıkmışsındır' diye seslendi Bay Cornwall yemekte eğlence var, diye düşünerek.

'Sanırım benim konuşmalarımdan sonra Mr. Risley'in iştahı kalmamıştır.'

Yemeğe otururken Risley kıkırdayarak Maurice'e döndü, 'Bu söze hiç bir yanıt aklıma gelmiyor' dedi; her tümcede bir sözcüğü şiddetle vurguluyordu. 'Ne aşağılayıcı bir durum. "Hayır" desem olmaz, "Evet" desem olmaz. Ne yapmalı bilmem ki?'

'Bir şey demesen olmaz mı?' dedi Dekan.

'Hiç bir şey dememek mi? Korkunç. Deli misin?'

'Hep konuşur musunuz, sormamda bir sakınca yoksa?' dedi Chapman.

Risley olumlu yanıt verdi.

'Bıkmaz mısınız?'

'Asla.'

'Başkalarını bıktırdığınız olur mu?'

'Asla.'

'Tuhaf.'

'Sizi bıktırdığımı iddia etmeyeceksiniz umarım. Bu doğru olmaz, bakın bakın sırıtıyorsunuz.'

'Sırıtsam bile, size değil' dedi, siniri burnunda Chapman.

Maurice'le Dekan güldüler.

'Yeniden durdum. Söyleşinin ne inanılmaz güçlükleri var.'

'Çoğumuzdan daha başarılı yürütüyorsun' diye atıldı Maurice. Daha önce ağzını açmamıştı ve alçak ama tok sesi Risley'i ürpertti.

'Elbette. Bu benim en güçlü yanım. önem verdiğim tek şeydir söyleşi.'

'Ciddi misin?'

'Her söylediğimde ciddiyimdir.' Maurice bir biçimde bunun doğru olduğuna inandı. Risley'in çok ciddi biri olabileceğini ilk anda sezmişti. 'Peki, sen ciddi misin?'

'Bilmem.'

'O halde olana kadar konuş.'

'Saçma' diye homurdandı Dekan.

Chapman haykıra haykıra güldü.

'Sence de mi saçma?' diye Maurice'e sordu. Maurice eylemler sözlerden daha önemlidir gibisinden bir yanıt verdi, soruyu kavradığında.

'Ne farkı var? Sözcükler eylemin kendisidir. Cornwallis'in odasında geçen şu beş dakika sana bir şey vermedi mi? Örneğin, benle tanıştığını hiç unutabilecek misin?'

Chapman homurdandı

'Ama unutmayacak, siz de öyle. Bir de bana bir şeyler yapmak gerekir deniyor.'

Dekan iki Sunnington'lunun yardımına koştu. Genç kuzenine 'hafızan pek sağlam değil,' dedi. 'Önemli olanla, etkileyici olanı karıştırıyorsun. Kuşkusuz Chapman ve Hall senle tanıştıklarını her zaman anımsayacaklardır-'

'Ve yedikleri şu bifteği unutacaklar. Haklısın.'

'Bifteğin onlar için bir yararı var, seninse hiç yok.'

'Safi safsata!'

'Kitap gibi konuşmalar. Ne dersin Hall?' dedi Chapman.

'Demek istediğim' dedi Risley, 'açıkçası şu ki, biftek bilinçaltı yaşamınızı etkiler, bense bilincinizi. O nedenle ben, bifteğe göre daha etkileyici olmanın yanı sıra, ondan daha önemliyim de. Ortaçağ karanlığında yaşayan ve aynı şeyi sizin de yapmanızı isteyen Dekan beyimiz ise, kişinin kendi bilincine yansımayan yanının, yani bilinçaltının önemli olduğuna inanmış görünür ve-'

'Kes sesini' dedi Dekan.

'Ama ben ışığın çocuğuyum ve-'

'Öf, sus.' Ve söyleşiyi normal konulara çevirdi. Risley sürekli kendinden söz etmesine karşın bencil değildi. Söyleşinin arasına girmediği gibi kayıtsız davranmadı. Bir yunus gibi sıçrayıp hoplayarak, konuyu saptırmadan onlara eşlik etti. Oynuyordu ama ciddiydi. Diğerleri konuşmada ileri gitmeye ne denli önem veriyorsa, Risley için de onlardan hiç kopmadan ileri gidebilmek önemliydi. Birkaç ay önce olsaydı, Maurice Chapman'a hak verirdi, ancak şimdi Rusley'in bir iç dünyası olduğundan emindi ve ileride onunla görüşüp görüşemeyeceğini düşünüyordu. Yemekten sonra Risley'in onu merdivenlerin dibinde beklediğini görünce sevindi.

'Anlayabildiniz mi? Kuzenim hiç insancıl değildi.'

Chapman patladı. 'Bizce çok iyi biri, bunu bilir, bunu

söylerim. Son derece sevimli.'

'Haklısın. Hadım gibi.' Ve gitti.

'Bak şu-' diye haykırdı Chapman, ama İngilizlere özgü özdenetimle tümcesini yarım bıraktı. Şoke olmuştu. Ilımlı olmak koşuluyla ağzı bozukluğu hoşgörebilirdi, ama bu çok ileri gitmekti, bir centilmene yakışmıyordu, özel okuldan böyle biri çıkamazdı. Maurice katıldı. Kuzenine 'bok herif' diyebilirdin hadi, ama 'hadım' denilecek şey değildi. Yoz üslup! Her şeye karşın keyiflenmişti ve ileride ne zaman azarlanmak için Dekanın yanına çağrılacak olsa Dekan hakkında hınzırca ve uygunsuz düşünceler aklına gelecekti.

6

O gün ve ertesi gün boyunca Maurice bu garip yaratığı nasıl yeniden görebileceğini tasarladı durdu. Pek şanslı olduğu söylenemezdi. Son sınıftaki birini ziyaret etmek fikri pek çekici olmadığı gibi fakülteleri de ayrıydı. Risley'in okul birliğinde tanınmış biri olabileceğini düşünerek, onu dinleyebilmek umuduyla, Salı Münazarası'na gitti: kim bilir, toplum önünde onu anlayabilmek daha kolay olabilirdi. Risley'i onunla arkadaşlık etme anlamında çekici bulmuyordu, hayır. Ama kendisine yardım edebilirmiş gibi geliyordu, ama nasıl, onu henüz bilmiyordu. Her şey çok belirsizdi, zira dağlar hâlâ Maurice'i gölgeliyordu. Dorukta dolandığı belli olan Risley belki ona yardım eli uzatabilirdi.

Okul Birliğinde aradığını bulamayınca, bir tepki oluşturdu. Kimsenin yardımına gereksinimi yoktu; keyfi yerindeydi. Kaldı ki, arkadaşlarından hiçbiri Risley'i kaldıramazdı, onunsa arkadaşlarıyla olması gerekiyordu. Ne var ki, bu tepki hemen geçti ve Risley'i görmek arzusu her zamankinden çok egemen oldu. Risley öyle garip olduğuna göre, kendi de garip sayılmaz

mıydı acaba ve tüm okul geleneklerini yıkarak onu ziyaret edemez miydi? Kişi 'insanca davranmalıydı' ve ziyaret de insanca bir davranıştı. Kendini buna inandırdıktan sonra, oldukça bohem havalarda, onun üslubunda zekice bir konuşma yaparak Risley'in odasına girmeye karar verdi. Aklına gelen ilk cümle 'Kazandığından daha çoğu için pazarlık yaptın' oldu. Cümle pek de hoşuna gitmedi ama. Risley onu aptal yerine koymamaya özen göstermişti, onun için aklına daha iyi bir şey gelmezse bu cümleyi patlatıp gerisini şansa bırakacaktı.

Çünkü artık bu bir serüven olmuştu. Kişinin sürekli 'konuşması, konuşması' gerektiğini söyleyen bu adam, Maurice'in içini anlaşılmaz biçimde karıştırmıştı. Bir gece saat on sularında Trinity'ye gizlice girdi ve kapılar üstüne kapanıncaya değin Büyük Avlu'da bekledi. Başını kaldırdığında, gece olduğunu fark etti. Genelde güzelliğe karşı kayıtsız biri olmasına karşın 'ne güzel bir yıldız gösterisi!' demekten kendini alamadı. Çan sesleri sönmeye yüz tutarken, güzel çeşme şırıltıları eşliğinde Cambridge'in tüm kapıları tek tek kilitlendi. Trinity'de okuyan tüm insanlar çevresindeydi- hepsi de müthiş kültürlü ve zeki kişilerdi.- Maurice'in tayfası Trinity'yi her ne kadar matrağa alsalar da, gene de ne onun mağrur ışıltısını görmezden gelebilir ne de sergilemeye tenezzül etmediği üstünlüklerini yadsıyabilirlerdi. Buraya onların bilgisi dışında, başı önünde, yardım istemeye gelmişti. Tasarladığı zekice söylev bu atmosfer içinde yok oldu; yüreği delicesine çarpıyordu. Hem korkuyor, hem utanıyordu.

Risley'in odası kısa bir koridorun sonundaydı; koridor, yol üstünde engel olmadığından ışıklandırılmamıştı ve ziyaretçiler kapıya toslayana değin duvara yapışarak yol alırlardı. Maurice kapıya beklediğinden daha önce tosladı -korkunç bir çarpma sesi çıktı- ve tahtalar çarpmayla titrerken yüksek sesle 'Allah kahretsin' diye bağırdı.

'Girin' dedi bir ses. Düş kırıklığına uğramıştı. Ses, kendi

fakültesinde okuyan birinin, Durham'ındı. Risley yoktu.

'Bay Risley'i mi aradınız? Aa, merhaba, Hall!'

'Selâm! Risley nerede?'

'Bilmiyorum.'

'Öylesine gelmiştim. Ben gideyim.'

'Fakülteye mi dönüyorsun?' diye sordu Durham başını kaldırmadan, yerdeki pianola plağı yığınının üzerine eğilmişti.

'Risley burada olmadığına göre, sanırım öyle. Zaten belli bir amaçla gelmemiştim.'

'Bir dakika beklersen, ben de gelirim. Pathetique Senfoni'yi sıraya diziyorum.'

Maurice, Risley'nin odasını incelemeye başladı ve burada neler konuşulabileceğini düşlemeye çalıştı, sonra da masanın üzerine oturarak Durham'a baktı. Ufak tefek biriydi -çok ufak tefek- sade tavırları ve Maurice odaya girdiğinde kızaran açık renk bir yüzü vardı Fakültede zekâsı ve kendi başına kalmayı yeğlemesi ile ün salmıştı. Maurice'in onunla ilgili duyduğu yegâne şey 'çok dışarı çıktığı' idi ve buradaki karşılaşma da bunu kanıtlıyordu.

'Marş bölümünü bulamıyorum' dedi Durham, 'kusura bakma.'

'Önemli değil.'

'Bunları, Fetherstonhaugh'ın piyanolasında çalmak için ödünç alıyorum.'

'Benim altımda oturuyor.'

'Sen bizde misin, Hall?'

'Evet, ikinci sınıfa gidiyorum.'

'Ha, evet, tabii, ben üçe gidiyorum.'

Konuşmasında kibir yoktu ve Maurice, üst sınıftakilere göstermesi gereken saygıyı bir an unutarak 'Üçüncü sınıf öğrencisinden çok ilk sınıfa giden biri gibi duruyorsun' dedi.

'Belki haklısın, bense kendimi neredeyse master tezini yazan biri gibi hissediyorum.'

Maurice pür dikkat süzdü onu.

'Risley, harikulade biri' diye sürdürdü Durham.

Maurice yanıt vermedi.

'Gene de, azı karar fazlası fazla."

'Onun eşyalarını ödünç almaktan kaçınmıyorsun ama.'

Durham yeniden başını kaldırdı. 'Almamalı mıyım?' diye sordu.

'Yok canım, takılıyorum' dedi Maurice, masadan kayıp inerek. 'Aradığını hâlâ bulamadın mı?'

'Hayır.'

'Gitmem gerekiyor da ondan sordum'; aslında acelesi yoktu, ama hızla atmakta olan yüreği onu bunu söylemeye zorlamıştı.

'Ha. Peki.'

Maurice'in niyeti bu değildi aslında. 'Aradığın nedir?' diye sorarak ona yaklaştı.

'Patetik Senfoninin Marş bölümü.'

'Bana hiçbir şey demiyor. Demek, sen bu tür müzikten hoşlanıyorsun.'

'Evet.'

'Ben iyi bir valsi yeğlerim.'

'Ben de' dedi Durham, gözlerini onun gözüne dikerek. Genelde, Maurice bakışlarını kaçırırdı, ama bu kez direndi. Sonra Durham 'Belki de pencerenin önünde duran yığının arasındadır, bir de oraya bakayım. Fazla gecikmem' dedi. Maurice kararlı bir sesle 'Benim gitmem gerekiyor' dedi.

'Pekala, ben kalacağım.'

Maurice yenik ve yalnız, dışarı çıktı. Yıldızlar bulanıktı, gece yağmuru haberliyordu. Bekçi, dış kapıyı açmak üzereyken, arkasından hızlı adımların geldiğini duydu.

'Marşını buldun mu?'

'Hayır onun yerine seninle geleyim dedim.'

Maurice, bir süre sessiz yürüdü, sonra 'Ver, elindekilerin bir kısmını ben taşıyayım' dedi.

'Zahmet etme.'

'Ver' dedi sertçe ve Durham'ın elinden plakları çekip aldı. Başka bir konuşma olmadı aralarında. Kendi binalarına gelince doğru Fetherstonhaugh'ın odasına gittiler; saat on bire kadar müzik dinlemek için biraz zamanları vardı. Durham, pianolanın başına gitti, Maurice de onun yanına çöktü.

'Senin, böyle estetik merakların olduğunu bilmiyordum, Hall' dedi evsahibi.

'Pek yoktur aslında -nasıl çalacaklarını merak ediyorum sadece.'

Durham başladı, sonra, vazgeçti, 5/4'lik mezürden çalacağını söyledi.

'Neden?'

'Vals ritmine daha yakın diye.'

'Boşver. Nasıl istersen öyle çal. Oyalanma yeter ki -zaman yitiriyoruz.'

Ama bu kez onun istediği olmadı. Elini silindirin üzerine koyduğunda Durham, 'Hey, yırtacaksın, bırak onu' dedi ve gene 5/4'e ayarladı.

Maurice, dikkatle müziği dinledi Hoşlanmıştı.

'Böyle gelsene' dedi, ateşin başında ders çalışan Fetherstonhaugh. 'Aletten ne denli uzakta durursan, o denli iyi.'

'Haklısın - Fetherstonhaugh için bir sakıncası yoksa bir kez daha çalabilir misin aynısını?'

'Evet, lütfen Durham. Çok neşeli bir parça.'

Durham reddetti. Maurice onun esnek biri olmadığını anladı. 'Bölüm kendi başına bir parça değildir- yinelenemez' dedi, anlaşılmaz bir gerekçeydi, ama göründüğü kadarıyla geçerliydi de. Largo'yu çaldı, ki neşeli olduğu hiç söylenemezdi, sonra saat on biri vurdu ve Fetherstonhaugh onlara çay yaptı.

Durham'la evsahibi, ikisini ilgilendiren konularda konuşurken, Maurice onları dinledi. Heyecanı hâlâ dinmemişti. Durham'ın yalnız zeki değil, aynı zamanda dingin ve düzenli bir düşünce yapısına da sahip olduğunu sezdi. Ne istediğini biliyordu, zaaflarının farkındaydı ve öğretmenlerin kendisine nereye dek yardımda bulunabileceklerinin bilincindeydi. Öğretim görevlileriyle derslere karşı, onda ne Maurice ve tayfasının gösterdikleri kör bağlılık, ne de Fetherstonhaugh'un sergilediği aşağılayıcı tutum vardı. 'En yeni Alman yazarların okumamış bile olsa kişinin büyüklerden öğrenebileceği bir şeyler kesinkes vardır.' Biraz Sofokles'i tartıştılar; Durham, 'biz üniversite öğrencilerinde' onu yok saymak gibi bir tutum olduğunu belirterek, Fetherstonhaugh'a Ajax'ı yazardan çok yapıttaki tipleri ön plana alarak yeniden okumasını önerdi; böylece Yunan dili ve yaşamı konusunda daha çok bilgi edinebilirdi.

Maurice bütün bunlardan esef duydu. Durham'ı nedense hep dengesiz biri olarak düşünmek istemişti. Fetherstonhaugh harika biriydi, gerek beyin gerekse kas gücü olarak, üstelik hükmedici ve cömert bir edası da vardı. Ne var ki Durham gayet sakin onu dinliyor, yanlışlarını bulup gösteriyor ve kalanı onaylıyordu. Bir yanlışlıklar toplamı olan Maurice kendisi için ne umabilirdi ki? İçini bir kızgınlık dağladı geçti. Sıçrayarak yerinden kalktı, iyi geceler diledi ve kendini kapının dışında bulunca da aceleciliğinden dolayı pişmanlık duydu. Kapının önünde beklemek saçma geldiğinden, merdivenlerin dibinde Durham'ın odasına yakın bir yerde oturup beklemeyi düşündü. Avluya çıkarak Durham'ın odasının yerini saptadı, içeride kimse olmadığını bile bile kapıyı çaldı, sonra içeriye girdi ve şömine ateşinin ışığında mobilyaları ve resimleri inceledi. Sonra çıktı, avluda köprüye benzer bir şeyin üzerinde dikildi: Ne yazık ki, gerçek bir köprü değildi bu, mimarın, yerde dekoratifliğinden yararlanmak düşüncesiyle açtığı hafif bir

göçüğün iki ucunu bağlıyordu. Üstünde durmak, kişiye fotoğraf stüdyosundaymış duygusu veriyordu, korkuluğu da üzerine yaslanmaya elvermeyecek denli alçaktı. Yine de, ağzında piposuyla, Maurice oldukça doğal görünüyordu ve yağmur yağmasın diye dua ediyordu.

Fetherstonhaugh'un odası dışında, tüm ışıklar sönmüştü. Saat önce on ikiyi, sonra çeyrek geçeyi vurdu. Yaklaşık bir saattir Durham'ın yolunu bekliyordu. Nitekim bir süre sonra merdivende sesler duydu ve üzerinde boyundan bağlı pelerini ve elinde kitaplarıyla Durham'ın ufak tefek ve derli toplu karaltısı dışarı fırladı. Bu, Maurice'in beklediği andı ama kendini ters yönde giderken buldu. Durham, onun arkasında kendi odasına doğru gidiyordu. Fırsat kaçmak üzereydi.

'İyi geceler' diye bağırdı; gitgide kontrolden çıkan sesi her ikisini de irkiltti.

'Kim o? İyi geceler, Hall, yatmadan önce bir gezinti mi yapıyorsun?'

'Genellikle öyle yaparım. Herhalde çay içmek istemezsin artık?'

'Çay mı? Yo, sanmam, biraz geç oldu.' Yarım ağız ekledi, 'Sen viski ister misin?'

'Var mı?' sorusu yükseldi Maurice'ten.

'Evet, içeri gel. İşte benim odam. Zemin katta.'

'Demek burası!' Durham ışığı açtı. Ateş sönmeye yüz tutmuştu. Maurice'e oturmasını söyledi ve üzerinde bardaklar bulunan masayı getirdi.

'Sen yeter de.'

'Sağol- çok teşekkürler, gerçekten.'

'Soda ister misin, yoksa sek mi?' diye sordu, Durham esneyerek.

'Soda' dedi Maurice. Ne var ki çok oturması ayıp olurdu, adam esniyordu ve nezaketen çağırdığı belliydi. İçkisini bitirip kalktı, odasına döndü, bolca tütün alarak yeniden avluya çıktı.

Her yer kapkaranlık ve tam bir sessizlik icindeydi. Maurice kendi sessiz, ama yüreği parıl parıl parlayarak çimlerin üzerinde bir aşağı bir yukarı yürüdü. Başta en zayıf organı olan beyni olmak üzere, her organı teker teker uykuya daldı. Bedeni de buna uydu, sonra ayakları onu tan sökümünü görmesin diye odasına sürükledi. Ne var ki yüreği bir daha sönmemek üzere tutuşmuştu ve içinde nihayet gerçek olan bir şey vardı.

Ertesi sabah daha sakindi. Bir kere üşütmüştü; yağmur farkında olmaksızın iliklerine dek işlemişti, ikincisi kiliseyi ve iki dersi kaçıracak kadar uyumuştu. Yaşamını düzene koyması artık olanaksızdı. Öğle yemeğinden sonra futbol oynadı ve çaya kadar uyumak üzere kendini yatağa attı. Ancak aç değildi. Bir çağrıyı geri çevirerek şehre indi ve önüne çıkan bir Türk hamamına girdi. Hamam soğuk algınlığına iyi geldiyse de bir ders daha kaçırmasına neden oldu. Okula döndüğünde, her ne kadar henüz aralarından ayrılmamış da olsa, eski Sunnington tayfasını görmek istemedi ve 'Birlik'te yemeğini tek başına yedi. Orada Risley'i gördü ama kayıtsız kaldı. Yeniden gece oldu ve zihninin oldukça açık olduğunu hayretle fark ederek üç saatte altı saatlik iş yaptı. Olağan saatte yatağa girdi ve oldukça dinç ve mutlu uyandı. Bilinçaltının derinlerinde bir içgüdü, Durham'ı ve ona değin düşünceleri yirmi dört saatliğine bırakmasını söylüyordu.

Azar azar birbirleriyle görüşmeye başladılar. Durham onu yemeğe çağırdı; hemen değilse de bir süre sonra Maurice de onu çağırdı. Yapısına çok aykırı bir temkinlilik gelmişti üstüne. Her zaman önemsiz sayılabilecek bir temkinliliği olmuştu; şimdiki daha büyük boyutlardaydı. Sürekli tetikteydi ve o yarıyıl boyunca her hareketi savaş terimleriyle tanımlanabilirdi. Zorlu topraklara dalmayacaktı. Durham'ın güçlü yönleri kadar güçsüz yönlerini de bulup çıkardı. Hepsinin üzerinde kendi kozlarını hazırladı, biledi.

'Bütün bunlar da ne oluyor?' diye kendi kendine sorsa,

alacağı yanıt, "Durham da okulda ilgi duyduğum çocuklardan biri" olacaktı, ne var ki böyle bir soru sormadığı gibi, ağzını ve aklını kapalı tutmayı yeğliyordu Her günü, kendi çelişkileriyle dolu olarak boşluğa doğru akıyor ama, Maurice sürekli ilerleme kaydettiğini biliyordu. Başka hiçbir şeyin önemi yoktu. Eğer iyi çalışıyor ve toplum içinde efendice davranıyorsa, bunlar özel bir çaba harcanmadan ortaya çıkan yan ürünler oluyordu. Yükselmek, başka bir ele tutunana değin doruğa el uzatmak, dünyaya gelişinin başlıca sebebiydi. İlk gecenin histerisini ve ondan daha da garip olan yeniden toparlanışını unutmuş gibiydi. Bunlar tekmeleyip geriye attığı adımlardı. Şefkat ve duygulanma gibi şeyleri düşünmüyordu bile. Durham'a değin düşünceleri de ilk bıraktığı yerdeydi. Durham ona ilgisiz değildi, bundan emindi. Tüm istediği de buydu. Her şey sırayla. Umut beslemiyordu bile, çünkü umut ilgiyi dağıtır; daha önünde uzun bir yol vardı.

7

Ertesi yarıyıl birdenbire yakınlaştılar.

'Hall, tatilde, sana neredeyse bir mektup yazacaktım' dedi Durham, birden bir sohbet başlatarak.

'Gerçekten mi?'

'Ama çok sıkıcı bir mektup olacaktı. Çok kötü bir tatil geçirdim.'

Sesinde pek ciddi bir hava yoktu, Maurice sordu, 'Neden? Ters giden bir şey mi oldu? Yoksa Noel pastasını mı hazmedemedin?'

Noel pastası lafının anlamlı olduğu çok geçmeden anlaşıldı. Ailede büyük bir kavga kopmuştu.

'Ne diyeceğimi bilemiyorum - eğer seni sıkmayacaksa, senin bu konuya ilişkin düşünceni öğrenmek isterdim.'

'Lütfen anlat' dedi Maurice.

'Din konusunda birbirimize girdik.'

Tam bu sırada Chapman içeriye daldı.

'Kusura bakma, özel konuşuyoruz' dedi Maurice ona.

Chapman çekildi.

'Keşke öyle demeseydin, benim sorunumu ne zaman olsa konuşurduk' diye karşı çıktı Durham. Daha da içtenlikli anlatmaya başladı.

'Hall, seni inançlarımla, daha doğrusu inançsızlığımla üzmek istemem, ama sorunun tam anlaşılabilmesi için, sana inançlı biri olmadığımı söylemek zorundayım. Hıristiyan değilim.'

Maurice, dinsizliğin kötü olduğunu savunurdu ve geçen sene bir okul tartışması sırasında, eğer kişinin bu tür kuşkuları varsa bile, en azından onları kendine saklayacak incelikte olması gerektiğini söylemişti. Durham'a ise sadece bunun geniş kapsamlı ve güç bir sorun olduğunu söylemekle yetindi.

'Biliyorum -olay o değil. Onu unut.' Durham böyle söyleyerek bir süre gözlerini ateşe dikti. 'Esas sorun, annemin bunu algılayış biçimi. Altı ay önce -geçen yaz- bunu ona söyledim, pek üzerinde durmadı. Huyudur, saçma sapan bir şaka yaptı, o kadar. Sorun geçiştirildi, ben de rahatladım, çünkü, bu yıllardır aklımı kurcalıyordu. Beni daha mutlu kılabilecek bir başka şey bulduğum günden beri, -ki daha çocuktum,- inancım yitti ve Risley'le tayfasını tanıdıktan sonra, bunu dile getirmeyi zorunlu gördüm. Nitekim dile de getirdim. Biliyorsun onlar dile getirmeyi nasıl önemserler. Ben de dile getirdim işte.'

"Benim yaşıma geldiğinde daha aklı başında düşünürsün" dedi; bu o denli ılımlı bir karşı çıkıştı ki, inanamadım ve zevkten kendimden geçtim. Şimdi ise sorun yeniden gündeme geldi.'

'Neden?'

'Neden mi? Elbette, Noel yüzünden. Ben ayine gitmek istemedim. Biliyorsun yılda üç kez gidilir-'

'Evet, biliyorum. Komünyon Ayini.'

'Noelde, sırası geldiğinde ben yapmam dedim. Annem hiç ondan görmediğim bir biçimde haşladı beni; bu kerelik sırf kendisini hoşnut etmek için yapmamı rica etti -sonra sinirlendi, onunki kadar kendi adımı da lekeleyeceğimi belirtti: biz eşraftanız ve çevredekiler de pek uygar değil. Asıl kaldıramadığım son söyledikleriydi: çok kötü bir insanmışım. Bunu, altı ay önce söylemiş olsaydı onu mutlandırırdım, ama şimdi! Böyle günahtı, sevaptı gibi kutsal sözcükleri işin içine sokarak inanmadığım bir işi yapmaya zorlamak, olacak iş değil. Benim kendi komünyonlarım olduğunu söyledim ona. "Eğer, ben onlara, senin ve kız kardeşlerimin kendinizinkine yaptıklarınızın aynısını yapsam, benim tanrılarım beni öldürür" dedim. Sanırım, bu biraz ağır oldu onun için.'

Tam anlayamayan Maurice 'Yani gittin mi?' diye sordu

'Nereye?'

'Kiliseye.'

Durham yerinden sıçradı. Yüzünde tiksinmiş bir ifade vardı. Sonra dudaklarını ısırdı ve yüzüne bir gülümseme yayıldı.

'Hayır, kiliseye gitmedim, Hall. Bunu açıkça belirttiğimi sanmıştım.'

'Özür dilerim -lütfen otur. Seni kırmak istemedim. Bazen anlamakta güçlük çekiyorum.'

Durham, Maurice'in koltuğunun yanına, halının üstüne çömeldi. Kısa bir aradan sonra 'Chapman'ı uzun süredir mi tanıyorsun?' diye sordu.

'Buradan ve daha önce de okuldan, beş yıldır.'

'Öyle mi?' Dalar gibi oldu. 'Bir sigara versene. Ağzıma sok. Sağol. Maurice, konuşmanın bittiğini sandığı anda Durham sürdürdü. 'Bak - annen ve iki kız kardeşin olduğunu söylemiştin, tıpkı benim gibi ve bütün tartışma süresince hep benim yerimde sen olsaydın ne yapardın diye merak ettim.'

'Annen, benimkinden oldukça değişik biri olmalı.'

'Seninki nasıl?'

'Hiçbir konuda sorun yaratmaz.'

'Herhalde, şimdiye dek, sen, onun onaylamayacağı hiçbir şey yapmadın -ve yapmayacaksın da- ondan.'

'Değil, tartışmaktan hoşlanmaz.'

'Hiç belli olmaz, Hall, özellikle kadınlarda. Ben artık ondan usandım. Esas derdim bu ve senin yardımını istiyorum.'

'Düzelecektir, inan.'

'Tamam, ahbap, ama ben düzelecek miyim? Onu sevdiğimi varsayıyordum. Bu tartışma yalanımı tuzla buz etti. Artık yalanlar uyduramadığıma inanır olmuştum. Kişiliğini aşağılık buluyor ve ondan tiksiniyorum. İşte, sana, dünyada hiç kimsenin bilmediği sırlarımı söyledim.'

Maurice yumruğunu sıktı ve hafifçe Durham'ın başına vurdu. 'Allah kolaylık versin' dedi.

'Sen ev yaşamını anlatsana.'

'Anlatacak pek bir şey yok. Geçinip gidiyoruz.'

'Şanslı herif seni.'

'Bilmem ki. Durham, tatilin gerçekten çok mu kötüydü, yoksa abartıyor musun?'

'Cehennemin ta kendisi.'

Maurice yumruklarını açarak, bu kez Durham'ın saçından bir tutamı hafifçe çekti.

'Yapma, acıyor!' diye bağırdı öteki zevkle.

'Kız kardeşlerin ne dedi bu konuda?'

'Biri zaten bir din adamı ile evli - Yapma, dedim, acıyor.'

'Cehennem yaşamı, ha?'

'Hall, sersemin tekiymişsin meğerse-' diyerek Maurice'in elini tuttu, 'diğeri de Archibald London diye bir soylu kişiyle nişanlı- Ah, ah, bırak bak, yoksa gidiyorum.' Maurice'in dizleri arasına yuvarlandı.

'E, madem gidiyorsun, neden hâlâ duruyorsun?'

'Çünkü gidemiyorum.'

Durham'la oynaşma cesaretini ilk kez gösteriyordu. Din ve akrabalar geri plana atıldı; şöminenin önündeki halıda yuvarlandılar ve Maurice, Durham'ın kafasını çöp sepetinin içine soktu. Gürültüyü işiten Fetherstonhaugh yukarı çıkarak yardım etti Durham'a. Bundan sonraki günlerde yalnız şamata vardı: Durham da Maurice gibi çocuklaşmıştı. Ne zaman buluşsalar, ki bu her yerde olurdu, arkadaşlarına kafa atar, yumruklaşır, dalaşırlardı. Sonunda Durham yoruldu. Daha güçsüz olduğu için bazen canı yanıyordu, üstelik iskemleleri kırılmıştı. Maurice değişikliği anında hissetti. O sıpa hali geçti, ne var ki bu süre içinde çok gösterişçi olmuşlardı. Artık kol kola ya da birinin kolu ötekinin omuzunda dolaşıyorlardı. Oturduklarında da hep aynı biçimi alıyorlardı - Maurice sandalyede, Durham onun ayakları dibinde ve ona yaslanmış olarak. Arkadaşları arasında bu özel bir dikkat çekmezdi. Maurice, Durham'ın saçını okşardı.

Diğer yönlerde de ufukları genişliyordu. Yarıyıl süresince Maurice, din bilgini olup çıkmıştı. Tümüyle safsata da değildi. İnandığına inanmıştı ve alışageldiklerine karşı çıkıldığında tâ içten acı duyuyordu - orta sınıflarda 'İnanç' kılığında gezinen o acı. Eylemsiz olduğundan 'İnanç' da denemezdi buna. Ona destek olmadığı gibi, görüş açısını da genişletmiyordu. Karşı görüşte olanlar değmediği sürece varolduğu söylenemezdi, değdiklerinde ise yararsız bir sinir gibi sızlardı. Evdekilerde bu sinirler vardı ve her ne kadar, ne İncil, ne Dua Kitabı ne Ayetler ne de Hıristiyan Ahlakı ve tinsel herhangi bir şey onlar için yaşıyor olmasa bile bunları kutsal görürlerdi. Birtakım değerlere saldırıldığında, 'Aman, nasıl olur?' diye haykırmayı ve savunmaya geçmeyi bilirlerdi. Maurice'in babası öldüğünde, Kilise ve Toplum'un temel direklerinden biri olmak üzereydi ve diğer yönlerden de benzeştikleri için, Maurice'in de onun gibi kasılıp kalmak ihtimali vardı.

Ne var ki, her yönden benzeşmeyeceklerdi işte. Maurice'in

Durham üzerinde olumlu etki bırakmak gibi karşı konulmaz bir isteği vardı. Arkadaşına kaba kuvvetin ötesinde birtakım özellikleri olduğunu göstermek istiyordu ve babasının sinsice susmayı yeğleyeceği durumlarda Maurice konuşuyor, konuşuyordu. 'Düşünmediğimi sanıyorsun, ama inan bana, düşünüyorum.' Çoğu kez Durham yanıt vermezdi ve Maurice, onu yitiriyor olmak endişesiyle dehşete düşerdi. 'Durham onu eğlendirdiğin sürece iyidir, sonra adamı bırakıverir' dendiğini kaç kez duymuştu ve inancını sergileyerek kaçınmaya çalıştığı şeye doğru gidiyor olmaktan korkuyordu. Ama duramazdı artık. İlgi çekmek tutkusu gitgide artıyordu; bu nedenle de konuştu da konuştu.

Durham bir gün sordu 'Neden bütün bu izahatlar, Hall?'

'Din bana çok şey ifade ediyor' diye blöf yaptı Maurice. 'Çok az şey söylediğimden, benim hissetmediğimi sanıyorsun. Oysa ben çok duyguluyumdur.'

'O halde yemekten sonra kahve içmeye gel.'

Yemeğe girmek üzereydiler. Durham'ın dua okuması gerekiyordu ve vurgusunda bir alaycılık seziliyordu. Yemek süresinde birbirlerine baktılar. Ayrı masalarda oturuyorlardı, ne var ki, Maurice, sandalyesini arkadaşını görebilecek biçimde çevirmişti. Milletin birbirlerine ekmek parçaları yuvarlayıp atması faslı bitmişti. Durham bu akşam, hırçın görünüyordu ve masa arkadaşları ile konuşmuyordu. Maurice onun düşünceli olduğunu anladı ve nedenini merak etti.

'Bunu kendin istedin, istediğini de yapacağım' diyerek kapıyı açtı Durham.

Maurice önce dondu, sonra kıpkırmızı kesildi. Durham'ın sesini yeniden duyduğunda, onun Kutsal Üçlü konusundaki fikirlerine saldırdığını gördü. Bu konuya çok değer verdiğini sanırdı, ne var ki, ilk anda kapıldığı korkunun alevleri yanında konu önemsiz kalıyordu. Eli ayağı boşalmıştı, alnı ve elleri ter içerisinde bir koltuğa gömüldü. Durham, kahve hazırlarken

bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. 'Bundan hoşlanmayacağını biliyordum ama kendin arandın. Kendimi sonsuza dek kapalı tutmamı beklemiyordun herhalde. Arada böyle patlamalıyım' dedi.

'Devam et' dedi Maurice, boğazını temizleyerek.

'Konuşmaya niyetim yoktu, çünkü kişilerin düşüncelerine gülmeyecek denli saygılıyımdır onlara, ama senin saygı duyulacak herhangi bir düşüncen olduğuna inanmıyorum. Hepsi ikinci elden, yok, yok, onuncu elden.'

Yavaş yavaş kendine gelmeye başlayan Maurice, bunun çok ileri gitmek olduğunu söyledi.

'Sürekli olarak "Ben çok duyguluyumdur" diyorsun.'

'Aksini düşünmen için neden var mı?'

'Belki kimi şeyler konusunda çok duygulusun da, Kutsal Üçlü'nün bunlardan biri olmadığı besbelli.'

'Neymiş, peki?'

'Rugby.'

Maurice, bir kriz daha geçirdi. Elleri titredi ve kahveyi koltuğun kenarına döktü. 'Biraz haksızlık ediyorsun' dediğini işitti kendisinin. 'İnsanlara karşı da duygular beslediğimi söylemek nezaketini gösterebilirdin hiç değilse.'

Durham şaşırdı, ne var ki ekledi. 'Neyse, Kutsal Üçlü'ye hiç değer vermiyorsun, bu kesin.'

'Kutsal Üçlü'nün tanrı belasını versin.'

Durham bir kahkaha patlattı. 'Tamamen, tamamen. Şimdi öteki konumuza geçelim.'

'Ben bunun bir yararını göremiyorum, üstelik beynim korkunç - yani beynim korkunç ağrıyor demek istedim- bütün - bütün bunlardan bir yarar elde edemeyeceğiz. Kuşkusuz bunu da kanıtlayamayacağım - yani bir tanrının içinde üç tanrı ve üç tanrının içinde tek bir tanrı olduğu meselesini. Ne var ki, sen ne dersen de, bu, dünyada milyonlarca insana çok şey ifade ediyor ve bundan vazgeçmeyeceğiz. Çok yürekten inanıyoruz.

Tanrı iyidir. Asıl nokta bu. Neden yan konulara sapmalı?'

'O halde, yan konuda bu duyarlık neden?'

'Anlamadım.'

Durham Maurice'in dediklerini, bir derleyip toparladı.

'Eh, bütün hepsi birbirine bağlı.'

'Demek ki, Kutsal Üçlü kuramı çuvallarsa olayın tümü geçersiz olacak.'

'Hiç de değil. Ben öyle düşünmüyorum.'

İşler iyi gitmiyordu, beyni de gerçekten çatlayacak gibiydi, terini sildikten sonra yeniden ter bastı.

'Kuşkusuz tam açıklayamayacağım, nasılsa rugby'den başka şeyden anlamıyormuşum.'

Durham, gelip koltuğun kenarına oturdu, eğleniyordu.

'Dikkat et, kahvenin içine girdi kolun.'

'Allah kahretsin.'

Durham üstünü temizlerken, Maurice ayaklandı ve gidip avluya baktı. Sanki orayı terk edeli yıllar geçmişti. Durham'la yalnız kalmak istemediğinden, yukarıya gelmeleri için birkaç kişiye seslendi. Alışılagelmiş kahve sohbeti edildi, ne var ki onlar giderken, bu kez de Maurice'in canı kalmak istedi. Kutsal Üçlü konusunu yeniden açtı. 'Bilinmezliklerle dolu bir konu' dedi.

'Benim için hiç değil. Gene de gerçekten inananlara saygım sonsuzdur.'

Maurice kendini rahatsız hissederek kalın esmer ellerine baktı. Kutsal Üçlü gerçekten bilinmezliklerle mi doluydu onun için? Bu kurumla ilgili, kiliseye kabul töreni dışında, beş dakikacık olsun düşünmüş müydü? Öteki çocukların odaya gelmesi biraz olsun kendini toparlamasını sağlamıştı ve duygusallığı bir kenara bırakarak, aklına bir göz attı. O da elleri gibi geldi kendine - hizmete hazır, kuşkusuz, sağlıklı ve gelişmeye açık. Ama incelik yoktu ellerinde, bilinmezliklere ve daha bir sürü başka şeye dokunmamışlardı. Kalın ve esmerdiler.

'Benim düşüncem şu', diye açıkladı neden sonra, 'Kutsal Üçlü'ye inanmayabilirim, kabul, ama bütün bu konular birbirine bağlı derken yanıldığım da bir gerçek. Bu nedenle Kutsal Üçlü'ye inanmıyor olmam beni Hıristiyan olmaktan alıkoymaz.'

'Sen neye inanıyorsun?' diye sordu Durham, hızını alamadan.

'Aslolanlara- temel şeylere.'

'Örneğin?'

Alçak bir sesle 'İsa'nın bizi kurtarmak için geldiğine' dedi Maurice. Bu sözleri Kilisenin dışında hiç konuşmamıştı ve heyecanlanıyordu. Ne var ki, buna da, Kutsal Üçlü'ye ne denli inanıyorsa, o kadar inanıyordu ve Durham'ın bunu keşfedeceğini biliyordu. Elindeki dizide en yüksek kağıt buydu, ama bu dizi koz değildi ve Durham bu kâğıdı sefil bir ikiliyle bile alabilirdi.

Durham, sadece 'Dante, Kutsal Üçlüye inanıyor' dedi ve kitaplığa giderek Cennet'in son bölümünü buldu. Maurice'e, birbirini kesen üç gökkuşağı çemberini ve bu kesişme noktalarında bir insan yüzünün gölgesinin gizli olduğunu okudu. Şiir, Maurice'i sıkardı, ama sonuna doğru haykırdı. 'O yüz kiminmiş?'

'Tanrının, anlamıyor musun?'

'Ama bu şiir bir düşün anlatımı değil mi?'

Hall, kafası karışık biriydi, Durham bu sorudan bir anlam çıkarmaya kalkmadığı gibi, Maurice'in okulda gördüğü düşü ve bu düşte 'Bu senin arkadaşın' diyen sesi düşündüğünü de bilemezdi.

'Dante, buna düş değil, dese dese uyanış derdi.'

'Sen bu gibi şeylerin doğru olduğuna inanıyor musun?'

'İnanç her zaman doğrudur' diye yanıtladı Durham kitabı yerine koyarken, 'Doğrudur, ayrıca da yanılmazdır. Her insanın uğrunda ölebileceği birtakım inançları vardır. Büyüklerin ve

velilerin sana bunu defalarca söylemişlerdir mutlaka. Eğer gerçekten bir inancın varsa, bunu etinde, ruhunda duyarsın. Çıkıp da yok 'Kutsal Üçlü', yok İsa'nın bizi kurtarmak için gelmesi gibi klişeleri satıp durma.'

'Kutsal Üçlü'den vazgeçtim, tamam.'

'Ya İsa'nın bizi kurtarmak için gelmesi?'

'Acımasızsın' dedi Maurice, 'aptalın biri olduğumdan hep haberim vardı, yeni bir haber değil bu. Risley ve şürekâsı senin için daha uygun, sen onlarla konuşsan daha iyi edersin.'

Durham şaşaladı. Sonunda yanıt veremeyecek bir duruma düşmüştü. Maurice ayağını sürüyerek gitmeye kalkınca karşı çıkmadan izin verdi. Ertesi gün yine buluştular.

Aralarında bir anlaşmazlık olmamıştı, aniden irtifa kazanmışlardı, bir kez yükseldikten sonra da çok daha hızla yol aldılar.

Yine din konuştular. Maurice, İsa'nın bizi kurtarmaya gelişini savunuyordu. Kaybetti. İsa'nın varlığı ya da onun iyiliği konusunda hiçbir şey bilmediğini anladı ve böyle biri gerçekten yaşadıysa düpedüz pişman olacak hale geldi. Hıristiyanlığa antipatisi gelişti ve sonunda iyice derinleşti. On gün içinde kiliseye gitmekten vazgeçti, üç hafta sonunda da asmaya cüret edebildiği tüm ayinleri asmaya başladı. Durham onun bu hızı karşısında şaşkınlığa düştü. Doğrusu ikisi de şaşırmıştı ve hem kaybetmiş hem de tüm fikirlerinden vazgeçmiş olan Maurice de; aslında geçen yarıyıl başlattığı o girişimi kazanmakta olduğu ve başarıyla yürüttüğü yolunda garip bir duygu vardı içinde.

Çünkü Durham artık ondan sıkılmıyordu. Onsuz yapamıyordu ve günün her saatinde odasına çörekleniyor onunla tartışmak için can atıyordu. Onun gibi çekimser ve ille de tartışmacı olmayan biri için çok aykırı bir durumdu bu. Maurice'in fikirlerine sürekli saldırma gerekçesi olarak da 'O kadar yoz fikirler ki seninkiler Hall; burada herkes daha saygın

biçimde inanır inanacağına' diyordu. Acaba tüm gerçek bu muydu? Yoksa yeni tavrının ve şiddetli putkırıcılığının ardında başka şeyler de mi vardı? Maurice'e göre vardı. Dışarıdan geri çekilmiş görünen Maurice piyon olarak ileri sürdüğü 'dinsel inançlar'ını iyi ki yitirdiğini düşünüyordu; onları ele geçirmek pahasına, Durham, bütün yüreğini açığa vurmuştu.

Yarıyıl sonuna doğru,daha da nazik bir konuya değindiler. Dekanın çeviri derslerine giriyorlardı ve bir gün öğrencilerden biri sakin sakin okumayı sürdürürken, Bay Cornwalli, sıradan, duygusuz bir tonda araya girdi 'Geçiniz: Yunanlıların ağıza alınmaz düşkünlüklerine bir gönderme.' Dersten sonra, Durham, böylesine bir ikiyüzlülük nedeniyle Dekanın ünvanının geri alınması gerektiğini söyledi.

Maurice güldü.

'Bence, bu düpedüz akademik ahlak gereğidir. Yunanlılar, ya da çoğunluğu, bu tür eğilimler içindeydiler ve bu konuyu yok varsaymak Atina toplumunun temel öğelerinden birini görmezden gelmektir.'

'Öyle mi?'

'"Şölen"i okudun mu?'

Maurice okumamıştı ve Martialis'i keşfetmiş olduğunu söylemek gereğini de duymadı.

'Her şey var o kitapta- bebelere göre değil kuşkusuz, ama kesinlikle okumalısın. Bu tatilde oku.'

O an için söylenenler bu kadardı, ama Maurice bir konudan şimdiye dek hiçbir canlıya söz etmediği bir konudan daha kurtulmuştu. Buna değinilebileceğini hiç aklına getirmemişti, ne var ki güneş altındaki avlunun ortasında, Durham bu konuyu açtığında, bir özgürlük esintisi dokundu geçti üzerinden.

8

Eve döndüğünde, bir arkadaşı olduğu gerçeği aile bireylerinin beynine kazınıncaya değin, Durham'dan söz etti durdu. Ada, acaba filanca Miss Durham'ın erkek kardeşi mi diye merak ederken -yoo, olamazdı, o kız tek çocuktu- annesi de onu adı Cumberland olan bir din adamıyla karıştırıyordu. Maurice, derinden yaralanmıştı. Güçlü bir duygu ötekini harekete geçirir ya, evdeki kadın kısmına karşı güçlü bir antipati beslemeye başladı. Şimdiye değin onlarla olan ilişkisi sığ fakat tutarlı gitmişti, ama onun için dünyadaki her şeyden önemli olan kimsenin adının yanlış söylenmesi de doğrusu bağışlanır gibi değildi. Ev, her şeyi iğdiş ediyordu.

Dinsizlik konusunda da durum aynı oldu. Kimse, beklediği kadar derinden etkilenmemişti. Gençliğin verdiği hamlıkla annesini bir kenar çekti ve ona, gerek kendisinin, gerekse kız kardeşlerinin dinsel yargılarına her zaman saygılı olacağını, ancak kendi vicdanının artık kiliseye gitmesine izin vermediğini açıkladı. Annesi, bunu büyük bir talihsizlik olarak niteledi.

'Kızmanı bekliyordum. Elimde değil, anneciğim. Ben buyum ve tartışmak da bir işe yaramayacak.'

'Zavallı baban. Kiliseye sürekli giderdi.'

'Ben babam değilim.'

'Morrie, Morrie, o ne biçim söz.'

'E, öyle ama' dedi Kitty, o kendine özgü hoppalığıyla 'Anne, lütfen, amaan.'

'Kitty, canım bana baksana sen' diye haykırdı Bayan Hall; karşı çıkması gerektiğini hissediyor, ama bir yandan da oğluna toz kondurmamak istiyordu. 'Biz senin duymaman gereken konulardan söz ediyoruz, üstelik de yanılıyorsun, çünkü Maurice tıpkı babasının modeli-- Dr. Barry söyledi.'

'Eh, Dr. Barry de kiliseye gitmez' dedi Maurice, ailesine özgü o konudan konuya atlama alışkanlığı içinde.

'Son derece akıllı bir adam' diye kestirip attı Bayan Hall. 'Mrs. Barry de öyle.'

Annelerinin dilinin sürçmesi, Ada ve Kitty'yi kahkahalara boğdu. Mrs. Barry'yi de adam sırasına katmasına gülmekten kırıldılar ve Maurice'in dinsizliği de bu arada unutuldu. Paskalya'da Kutsal Pazar günü kiliseye gitmedi ve Durham'ın başına geldiği gibi, kavganın bu olay üzerine patlak vereceğini sandı. Ne var ki kimse oralı olmadı; artık taşra da Hıristiyanlığın vecibelerini tam olarak yerine getirmiyor. Bu, onu tiksindirdi ve topluma yeni bir gözle bakmaya zorladı. Öylesine ahlaklı ve duyarlı geçinen toplum, acaba hiçbir şeye aldırmıyor muydu?

Durham'a sık sık yazdı -duygularını ince ince açıklamaya çalışan özenle yazılmış uzun mektuplar. Bunlar Durham'a pek bir şey demedi ve bunu da belirtti. Onun yanıtları da aynı ölçüde uzundu. Maurice onları cebinden hiç eksik etmedi, giysi değiştirdiğinde onları da cepten cebe aktarır, hatta yatarken bile pijamasına iğnelerdi. Uyandığında onlara dokunur ve sokak lambasının yansımalarını seyrederken küçük bir çocukken çektiği acıları anımsardı.

Gladys Olcott olayı.

Miss Olcott sık görüşmedikleri aile dostlarından biriydi. Bir zamanlar Bayan Hall ve Ada'ya bir iyiliği dokunmuştu ve şimdi de onların çağrısı üzerine burada bulunuyordu. Sevimliydi- en azından kadınlar onu öyle buluyordu ve eve gelen erkekler, evin küçük beyine ne şanslı bir köpoğlusu olduğunu söylüyorlardı. Gülüşüldü, ilk bakışta kızla hiç ilgilenmeyen Maurice, sonraları ilgilenmeye başladı.

Kendisi her ne kadar farkında değilse de, Maurice, çekici bir delikanlı olmuştu. Sürekli beden eğitimi, hantallığını

yumuşatmıştı. Ağır ama atikti, yüzü de bedeni kadar çekiciydi. Bayan Hall, bunu bıyığına bağlardı - 'Maurice'i Maurice yapan bıyığı olacak'- sandığından da yerinde bir saptamaydı bu. Yüzünü derleyip toparlayan ve güldüğünde dişlerini ortaya çıkaran bıyığıydı; giydiklerini de yakıştırıyordu: Durham'ın önerisi üzerine flanel pantolondan şaşmıyordu, pazarları bile.

Miss Olcott'a güleryüz gösterdi - e, terbiye bunu gerektiriyordu. O da karşılık verdi. Kaslarını onun hizmetine adayarak, onu yolcu taşıyacak yeri olan yeni motosikletiyle gezdirdi. Ayaklarının dibine uzandı. Sigara içtiğini öğrenince yemekten sonra kendisiyle odada kalarak, iki gözünün arasındaki noktaya bakması için ikna etti. Mavi duman titreşti, tel tel ayrıldı, çözülüp gidiveren duvarlar çekti aralarına; Maurice'in düşünceleri de içeriye temiz hava girsin, diye pencere açılana kadar, onunla birlikte yolculuğa çıktı. Kız hoşnuttu; ailesi, hizmetkârları, herkesi sarmıştı bu iş; Maurice daha da ileri gitmeye karar verdi.

Birden her şey tersine döndü. Kıza iltifatlar yağdırıp saçların, şuran buran ne can alıcı gibisinden laflar etti. Kız onu durdurmaya çalıştı. Ne var ki Maurice aldırmadı ve kızı sinirlendirdiğini fark edemedi. Kızların, kendilerine iltifat eden erkeklere engel olmaya çalışır göründüklerini bir yerde okumuştu. Bir an yanından ayrılmadı. Son gününde birlikte dolaşma önerisini geri çevirince, zorba erkek rolüne büründü. Konuğu sayılırdı, bu nedenle gitmemek olmazdı, gitti de; Maurice, onu romantik bulduğu bir yere götürdü ve onun küçük elini kendi elinin içinde sıktı.

Miss Olcott, el ele tutuşmaktan hoşlanmaz değildi. Başkaları bunu yapmıştı ve nasıl yapılacağını bildiği sürece Maurice'in de yapmasında bir sakınca yoktu. Ne var ki, biliyordu, yanlış olan bir şeyler vardı. Maurice'in elini tutuşundan tiksiniyordu. Sanki bir cesetin eliydi onun eli. Ayağa fırlayarak, 'Bay Hall,

saçmalamayın diyorum size. Saçmalamayın diyorum, ve çok ciddiyim. Saçmalamayı sürdüresiniz diye söylemiyorum bunu' dedi.

'Miss Olcott -Gladys- sizi incitmektense ölmeyi yeğlerim' diye kükredi oğlan, zevahiri kurtarmaya çalışarak.

'Trenle dönmek zorundayım' dedi kız. 'Buna zorunluyum, kusura bakmayın.'

Eve Maurice'den önce vardı, başağrısı ve gözlerine kaçan toz gibilerinden makul bir bahane uydurdu ama evdekiler ters bir durum olduğunu anlamışlardı.

Bu serüven dışında tatili iyi geçti. Öğretmeninden çok arkadaşının önerileri doğrultusunda kitaplar okudu ve artık olgunlaştığını birkaç yönden belli etti. Kendi isteği üzerine, annesi Howell'ların işine son verdi ve at arabasının yerine motorlu taşıt satın aldı. Herkes, Howell'lar da dahil etkilendi. Babasının eski ortağı ile de ilişki kurdu. Parası ve işe yatkınlığı vardı ve Cambridge'i bitirdiğinde şirkete vasıfsız kâtip olarak girmesi kararlaştırıldı: Hill ve Hall, Borsa İşleri. Maurice , İngiltere'nin ona hazırladığı rahat köşeciğe adımını atıyordu.

9

Bir önceki yarıyılda, ruhen olağandışı bir düzeye erişmişti, ama tatil onu yeniden okulluluğa geri çekti. Daha az ilgiliydi, yine kendinden beklendiğini sandığı biçimde davranıyordu. hayal gücünden payını almamış biri için zorlu bir sınav. Tümüyle karışmış olmasa bile, aklı zaman zaman bulutlanıyordu ve Miss Olcott olayı geçmişte kalmasına karşın, onu kıza iten içtensizlik hâlâ yerindeydi. Buna neden ailesiydi. Onların kendisinden daha güçlü oldukları ve kendisini bir hayli etkiledikleri gerçeğini daha tam kavrayamamıştı. Onların

yanında geçen üç hafta Maurice'i her bakımdan düzensiz, dağınık ve muzaffer kılmıştı; ne var ki genelde yenik düşmüştü. Düşünce ve konuşma biçimi bile annesinin ya da Ada'nınkine benzeyerek geri dönmüştü.

Durham dönene dek kaybettiklerinin farkında olmadı. Durham rahatsızlanmıştı, birkaç gün gecikti. Her zamankinden daha solgun olan yüzü kapıda belirdiğinde, Maurice'in içinden bir umutsuzluk sızısı geldi geçti ve geçen yarıyıl nerede kaldıklarını anımsamaya ve kalkıştığı girişimin iplerini toparlamaya çalıştı. Kendini laçka ve eylemden ürker hissetti. En kötü yanı ortaya çıktı ve rahatlığı sevince yeğlemesi için dürttü onu.

'Selam, moruk' dedi beceriksizce.

Durham konuşmadan içeri girdi.

'Bir şey mi var?'

'Hiçbir şey'; Maurice aralarında bir şeyin koptuğunu fark etti. Geçen yarıyıl olsa, bu sessiz girişi anlardı.

'Neyse, çök bir yere.'

Durham ondan uzakça bir yere oturdu. Öğle sonuydu. Mayıs döneminin, çiçek açmış Cambridge'in kokuları pancereden içeriye süzülüyor ve Maurice'e 'Sen bize layık değilsin' diyordu. Çokluk ölüydü, burada yabancıydı, herkeslerin arasında sersem gibiydi. Ne burada işi vardı, ne de böyle bir arkadaşla.

'Bak, ne diyeceğim, Durham-'

Durham yaklaştı. Maurice elini uzattı ve onun başının eline yaslandığını hissetti. Ne diyeceğini unutmuştu. Seslerle kokular fısıldadı; 'Sen bizsin, biz gençliğiz.' Oldukça yumuşak bir biçimde elini Durham'ın saçının üzerinde dolaştırdı. Sanki onun beynini okşamak istercesine parmaklarını saçlarından geçirdi.

'Dinle, Durham, tatilde iyi miydin?'

'Sen?'

'Hayır.'

'Ama öyle yazmıyordun.'

'Değildim.'

Dile getirdiği gerçek, sesinin titremesine yol açtı. 'Boktan bir tatildi, unutmak istiyorum' derken ne kadar sürede unutabileceğini merak etti. Kuşkusu yoktu o sis yeniden çökecekti; mutsuz bir iç geçirmeyle Durham'ın başını dizine doğru çekti -sanki temiz bir yaşam için bir tılsımdı bu başşakağından boğazına kadar okşamaya başladı. Sonra her iki elini de çekti, iki yanına bıraktı ve iç çekmeyi sürdürdü.

'Hall.'

Maurice baktı.

'Bir sıkıntın mı var?'

Okşadı ve elini yeniden geri çekti. Bir arkadaşı olduğu kadar, bir arkadaşı olmadığı da kesindi.

'O kızla mı ilgili?'

'Hayır.'

'Onu sevdiğini yazmıştın.'

'Sevmemiştim- sevmiyorum.'

Daha derin iç çekişler koptu. Boğazında düğümlenerek inleme gibi çıkıyordu. Başı geriye düştü, hem Durham'ın dizine yaptığı basıncı, hem de Durham'ın onun yoğun ıstırabını izlediğini unuttu. Çarpılmış ağzı ve acılı gözleriyle tavanı seyre daldı; insanoğlunun, cennetten yardım görmeksizin acı ve yalnızlık çekmek için yaratıldığı dışında başka bir şey düşünemiyordu.

Bu kez Durham ona uzanıp, saçlarını okşadı. Birbirlerine sarıldılar. Bir süre göğüs göğüse yattılar, birinin başı ötekinin omuzundaydı, ne var ki yanakları birleştiğinde dışarıdan birileri 'Hall'·diye seslendi, o da yanıt verdi: insanlar onu ne zaman çağırsa kesinkes yanıt verirdi. İkisi de yerlerinden fırladılar. Durham şöminenin mermerine koşarak başını koluna dayayıp durdu. Çaya gelmişlerdi. Maurice onlara çayın yerini

gösterdi, sonra kendini onların sohbetinin içinde buldu ve arkadaşının gidişini yarım yamalak fark etti. Kendi kendine, sıradan ama çok duygusal bir konuşma oldu, dedi ve bir sonraki karşılaşmaları için gönülsüz hissetti kendini.

Bu karşılaşma kısa sürede gerçekleşti. Yemekten sonra altı yedi kişiyle tiyatroya gitmek üzereyken Durham seslendi.

'Tatilde 'Şölen'i okuduğunu biliyordum' dedi alçak sesle.

Maurice tedirgin oldu.

'O halde anlıyorsun -çok bir şey söylemem gerekmez'

'Ne demek istiyorsun?'

Durham daha çok bekleyemedi, çevreleri insan doluydu, ama gitgide mavileşen gözlerle adeta fısıldadı. 'Seni seviyorum.'

Maurice aptallaştı, dehşet içinde kaldı. Taşralı ruhunun en derinlerine kadar afallamıştı, haykırdı. 'Saçmalama!' Sözcükler ve söyleyiş biçimi kendiliğinden çıkmıştı. 'Durham sen bir İngilizsin. Ben de. Saçma sapan konuşma. Alınmadım, çünkü biliyorum ki istemeyerek söyledin, ne var ki kesinlikle haddimiz olmayan tek konu ve işlenebilecek en büyük suç bu; bir daha sakın bu konudan söz etmemelisin! Durham, aman tanrım ne yoz bir düşünce-'

Ama arkadaşı gitmişti, hiçbir şey söylemeden gitmişti, avluyu adeta uçarak geçmişti, kapısını çarparken çıkan gürültü baharın sesleri arasından duyuldu.

10

Maurice'inki gibi ağırkanlı yaradılışlar duyarsız görünür, çünkü hissetmeleri için bile zamana gereksinimleri vardır. İçgüdüleri, iyilik ya da kötülük yönünde hiçbir şey olmadığını varsaymaya yatkındır ve istilacılara direnir. Ele geçirilince, içtenlikle hissederler ve aşktaki duygulanmaları özellikle derindir.

Zaman tanınırsa mutluluk duyup onu paylaşmayı bilirler; zaman tanınırsa, cehennemin dibine dek batabilirler. Böylece ıstırabı önce hafif bir pişmanlık şeklinde başladı; uykusuz geceler ve yalnız günler bunu güçlendirdi, Maurice'i iyice tüketen bir cinnete dönüştürdü. Bedenin de ruhun da kaynağı olan o köke ve gizlemeye alıştığı 'Ben'e inene dek içe doğru gelişti ve sonunda somutlaşınca gücü iki katına çıkıp insanüstülüğe yöneldi. Bu, sevinç de olabilirdi. İçinde yeni dünyalar fışkırdı ve yıkıntılarının uçsuz bucaksızlığından içinde yitirilen nice hazlar ve birleşmeler gördü.

İki gün boyunca konuşmadılar. Durham'a kalsa bu süreyi uzatırdı, ne var ki çoğu arkadaşları ortaktı ve karşılaşmamaları olanaksızdı. Böyle olunca, Maurice'e çok soğuk bir not göndererek, toplum içinde sanki hiçbir şey olmamış gibi davranmalarının daha doğru olacağını belirtti. Ardından ekledi. 'Suçluluğa varan marazlı davranışımdan kimseye söz etmezsen minnettar kalacağım. Söylediğim şeyi ilk duyduğunda gösterdiğin sağduyuyu, kuşkum yok ki, bunu örtbas etmekte de göstereceksin.' Maurice yanıtlamadı notu, tatilde aldığı mektupların arasına koydu ve sonra da hepsini yaktı.

Istırabının doruk noktasına geldiğini sandı. Ama her türlü gerçekliğin olduğu gibi acı çekmenin de acemisiydi. Daha karşılaşacaklardı. İkinci gün akşama doğru kendilerini tenisde aynı dörtlünün içinde buldular ve acı katlanılmaz boyutlara ulaştı. Ayakta duracak ve ilerisini görebilecek durumda değildi, Durham'ın servisini karşıladığında top kolunda nabız gibi atıyordu. Sonraki oyunda eşleştiler; bir keresinde çarpıştılar, Durham gözlerini kırpıştırdı ama eskisi gibi gülmeyi de başardı.

Dahası, Maurice'in motosikletinde okula geri dönmesi uygun görüldü. Yandaki yolcu koltuğuna hiç itiraz etmeden bindi. İki gecedir uyumamış olan Maurice, arabayı bir yan yola soktu ve son hızla gitmeye başladı. Önde, kızlarla dolu bir araç vardı.

Doğru onların üstüne sürdü, ama kızlar çığlık atınca frene basarak büyük bir kazayı önledi. Durham ağzını açmadı. Notunda da belirttiği gibi yalnızca başkalarının yanında iken konuşuyordu. Aralarındaki diğer tüm diyalog bitmişti.

O akşam Maurice her zamanki gibi yattı. Ne var ki başını yastığa koyar koymaz gözyaşları sel gibi akmaya başladı. Dehşete düşmüştü. Ağlayan bir erkek! Fetherstonhaugh işitebilirdi. Çarşafın içine gömülerek ağladı, sonra boşluğu öperek yerinden fırladı, kaldırdı kafasını duvara vurdu, tabak çanak kırdı. Biri merdivenden çıkıyordu. Birden sustu ve adımlar geçene değin bekledi. Bir mum yakarak yırtık pijamalarını ve elinin ayağının titreyişini şaşkınlık içinde seyretti. Ağlamasını sürdürdü, kendini tutamıyordu, ancak özyıkım anı geçmişti ve yatağını yeniden düzelterek uzandı. Gözlerini açtığında, hademeyi hasarı temizlerken buldu. Hademenin de olaya dahil olması Maurice'e garip geldi. Adamın bir şeylerden kuşkulanıp kuşkulanmadığını merak etti, sonra yeniden uyudu. İkinci uyanışında yerde mektuplar buldu -biri, 'reşit' olacağı yaşgününde verilecek kabulle ilgili olarak büyükbabası yaşlı Mr. Grace'den geliyordu, bir diğeri Dekanın birinin karısı tarafından gönderilmiş öğle yemeği çağrısıydı (Bay Durham da geliyor, sıkılmayacağınızı sanıyorum), sonuncusu ise Ada'nın Gladys Olcott'tan söz eden mektubuydu. Bir kere daha uykuya daldı.

Çılgınlık herkesin yapabileceği şey değildir, ne var ki Maurice'inki, bulutları paramparça eden yıldırımlar gibiydi. Fırtına, sandığı gibi, üç gündür değil, tam altı yıldır patlamayı bekliyordu. Hiçbir gözün içerisine dalamayacağı bulanıklıklarda demlenmiş ve içinde bulunduğu çevre de onu yoğunlaştırmıştı. Sonunda patlak vermişti, ama kendisi ölmemişti. Dört bir yanını günışığı sarmıştı, gençliği gölgeleyen dağın üstünde durdu, gördü.

Günün büyük bölümünde gözleri açık oturdu; sanki ardında

bıraktığı Vadi'ye bakıyordu. Her şey o denli apaçıktı ki şimdi. Yalan söylemişti. Kendisi 'yalanla beslenmek' diyordu, ama delikanlılığın doğal gıdasıdır yalanlar, o ise oburca yemişti. ilk kararı, gelecekte daha dikkatli davranmak oldu.

Doğru yaşayacaktı. Oyunun raconu açısından, yoksa, kimseye aldırış ettiğinden değil. Kendisini bu denli aldatmayacaktı. Kadınlarla ilgiliymiş gibi yapmayacaktı -asıl sınav da buydu- onu çeken tek cins kendi cinsiydi çünkü. Erkekleri seviyordu ve hep onları sevmişti. Onlara sarılmak ve kendi varlığını onlarla özdeşleştirmek istiyordu. Kendi aşkına yanıt veren erkeği yitirdiği şu an, bunu itiraf ediyordu.

11

Bu krizi atlattığında Maurice erkek olmuştu. Şu ana dek -eğer insanoğulları böyle ölçüye vurulabilirse- kimsenin şefkatine mazhar olmamıştı, aksine, en başta kendine karşı öyle olduğu için başkalarına karşı da resmi, sığ ve ikiyüzlüydü. Şimdi ise verecek çok değerli bir armağanı vardı. Delikanlılığı süresince atbaşı giden idealizm ve acımasızlık sonunda birleşmiş ve aşkla sarmaş dolaş olmuşlardı. Böyle bir aşkı belki kimse isteyebilirdi, ne var ki o bundan utanç duymayacaktı, çünkü bu 'o'ydu, ne ya beden ya da ruh, ne de hem beden hem ruh, salt her ikisinde de var olan 'o'ydu. Hâlâ acı çekiyordu, ancak başka yönlerden bir zafer de kazanmıştı. Acı, ona insan yargılarının gerisinde bir köşecik sunmuştu, ki istediğinde buraya çekilebilirdi.

Hâlâ öğreneceği çok şey vardı ve varlığındaki kimi uçurumları keşfetmesi (ki yeterince korkunçtu bunlar) yıllarını alacaktı. Ancak, artık yöntemi bulmuştu ve kuma yazılmış yazılardan anlam çıkarma dönemi geride kalmıştı. Mutluluk için belki çok geç bir uyanıştı onunkisi, ama güçlenmek için

geç değildi, yurtsuz ancak tam donatılmış bir savaşçı gibi haşin bir sevinç duyuyordu.

Yarıyıl ilerledikçe Durham'la konuşmaya karar verdi. Çok geç keşfettiği için sözcüklere aşırı değer veriyordu. Sözcükler sorunu çözümleyebilecekse, neden hem kendi acı çeksin hem de arkadaşına acı çektirsindi? 'Seni, senin beni sevdiğin gibi seviyorum' dediğini, Durham'ın da 'Gerçekten mi? O halde seni bağışlıyorum' diye karşılık verdiğini duyar gibi oldu ve gençliğin verdiği azimle böyle bir konuşmanın gerçekleşmesinin güç olmayacağını düşündü, ne var ki bunun mutluluğa yol açabileceğinden kuşkulu olduğu sonucuna vardı. Birkaç kez yaklaşmak istedi, kimi kendi utangaçlığı, kimi de Durham'ınki yüzünden bu ataklar sonuç vermedi. Gittiğinde, ya kapının önünde insanlar oluyordu ya da içeride. Diğer insanlarla birlikte iken, onlar kalkarken Durham da kalkıyordu. Onu yemeğe çağırdı- gelmedi; tenis alanına arabasıyla götürmek istedi, geri çevirme gerekçesi hazırdı. Okul avlusunda karşılaştıklarında bile, Durham, sanki bir şeyler unutmuş gibi yapar ve koşarak yanından uzaklaşırdı. Arkadaşlarının bu değişikliğin farkına varamaması onu şaşırtıyordu, ne var ki o yaştakilerin pek azı iyi gözlemcidir -kendi hesaplaşmalarını daha tamamlayamadıklarından- ve Durham'ın Hall ile olan balayına son verdiği yolunda yorum yapan da öğretmenlerden biri oldu.

Maurice, her ikisinin de üyesi oldukları münazara kolunun bir toplantısı sonrası aradığı fırsatı buldu. Durham tezinin gerektirdiği yoğun çalışmayı öne sürerek istifasını sunmuştu, ancak kendi payına düşen ev sahipliğini yerine getirmek istediğinden kendi odasında toplanmalarını rica etmişti. Bu ona yakışır bir davranıştı, kimseye borçlu kalmak istemezdi. Maurice de gitti ve orada yavan bir akşam geçirdi. Ev sahibi de içlerinde olmak üzere herkes temiz hava almaya çıktığında o kaldı ve bu odaya ilk geldiği geceyi anımsadı ve geçmişin

geri gelip gelemeyeceğini düşündü.

Durham odaya döndüğünde odadakinin kim olduğunu önce göremedi. Sonra, onu yok sayarak, yatmadan önce ortalığı toplamaya girişti.

'Acımasızca katısın' diye patladı Maurice, 'bir insanın kafasının karmakarışık olmasının ne demek olduğunu bilmemen seni çok katı yapıyor.'

Durham dinlemek istmediğini belirten bir biçimde başını salladı. O denli sağlıksız görünüyordu ki, Maurice ona sarılmak için delice bir istek duydu.

'Benden kaçacak yerde, bana bir şans tanıyabilirsin- sadece konuşmak istiyorum.'

'Bütün gece konuştuk ya.'

'"Şölen"den söz etmek istiyorum, eski Yunanlılardan.'

'Aman Hall, bu kadar salak olma -senle yalnız kalmanın beni üzdüğünü bilmelisin. Hayır, lütfen yine bu konuyu açma. Bitti. Bitti.' Öteki odaya geçerek soyunmaya başladı. 'Kabalığımı bağışla, konuşamam işte- şu üç haftadır sinir namına bir şey kalmadı.'

'Bende de' diye haykırdı Maurice.

'Zavallı, zavallı çocuk!'

'Durham, cehennemde gibiyim.'

'Korkma, çıkarsın. Seninki tiksinti cehennemi. Utanacak bir şey yapmadın ki, gerçek cehennemin ne olduğunu bilesin.'

Maurice, acıyla inledi. Aralarındaki kapıyı kapamak üzere olan Durham 'Pekala, istiyorsan konuşalım. Derdin ne? Bir şey için özür dilemek ister gibisin. Neden? Sanki sana sinirlenmişim gibi davranıyorsun. Sen ne yaptın ki? Baştan sona düpedüz dürüst davrandın' dedi.

Maurice boşu boşuna itiraz etmeye çalıştı.

'O denli dürüst ki, senin normal arkadaşlığını yanlış anladım. Bana o denli iyi davrandın ki, özellikle odana geldiğim o öğle

sonrası- başka şeyler var sandım. Anlatamam, çok çok üzgünüm. Senle tanıştığımda yaptığımın aksine, kitapların ve müziğin dışına çıkmamalıydım. Sana verebileceğim olsa olsa gerçekten çok içten bir özür dileme olabilir. Sana hakaret ettiğim için, inan, sonsuz pişmanım.'

Sesi güçsüz ama pürüzsüzdü, yüzü de kılıç gibi keskin: Maurice aşk üzerine yararsız kelimeler savurdu.

'Galiba hepsi bu. Bir an önce evlen ve unut.'

'Durham, seni seviyorum.'

Acı acı güldü.

'Seviyorum- hep sevdim-'

'İyi geceler, iyi geceler.'

'Sana söylüyorum- bunu söylemeye geldim sana. Senin üslubunda- her zaman Yunanlılar gibiyim, ama farkında değildim.'

'Dediğini biraz daha aç.'

Sözcükler Maurice'i birden terk etti. Konuşması istendiğinde hep dili tutulurdu.

'Hall, çirkinleşme.' Elini kaldırıp, Maurice'in attığı çığlığı savuşturdu. 'beni teselli etmek istemen senin gibi dürüst birinden beklenen davranış, ama lütfen tadında bırak, benim de yutmayacağım bazı şeyler var.'

'Çirkinleşmiyorum-'

'Belki öyle dememeliydim. Beni rahat bırak.Senin eline düştüğüm için şükrediyorum. Çoğu kişi, beni ya dekana, ya da polise bildirirdi.'

'Canın cehenneme, sen buna müstahaksın' diye bağırdı Maurice, bahçeye çıktı ve çarpılan dış kapının gürültüsünü bir kez daha duydu. ilk geceyi andıran -çiseleyen yağmur ve belli belirsiz yıldızlar- bir geceydi; yine köprünün üstünde durdu. Köpürüyordu. Ne kendisininkine hiç benzemeyen üç haftalık işkenceyi ne de biri tarafından zerkedilen zehirin başkası üzerindeki değişik etkisini hoşgörebiliyordu. Arka-

daşını bıraktığı gibi bulamamak hiddetlendirmişti onu. Saat oni kiyi, biri, ikiyi vurdu; söylenecek hiçbir şeyin olmadığını ve sözcüklerin tükendiği şu anda, neler söyleyebileceğini tasarlıyordu hâlâ.

Sonra, o vahşi, cüretkâr, yağmurdan iliklerine değin ıslanmış bir halde, şafağın ilk ışıklarıyla birlikte Durham'ın odasının penceresini gördü, yüreği yeniden canlandı ve içi parçalandı. 'Seviyor ve seviliyorsun' diyordu. Avluya şöyle bir göz gezdirdi. 'Sen güçlüsün, o ise güçsüz ve yalnız' diyordu. Yapması gerekeni kavramanın dehşeti içinde, pencere tirizlerinden birine yapıştı ve sıçradı.

'Maurice-'

Çıktığında düşlerden gelen bir ses ona adıyla seslendi. Yüreğinden tüm şiddet yok oldu ve onun yerine hayalinde bile göremediği bir saflık gelip yerleşti. Arkadaşı onu çağırmıştı. Bir an için büyülenmiş gibi durdu, sonra bu yeni duygu sözcüklere dönüştü ve ellerini sevecenlikle yastığın üzerine koyarak 'Clive!' diye karşılık verdi ona.

II.
BÖLÜM

12

Clive, ilk gençliğinde bocalamaktan çok az nasibini almıştı. Bunun yerine, doğru ve yanlışı çok iyi değerlendiren hilesiz aklı, ona lanetlendiği inancını aşılamıştı. Yürekten dindar ve Tanrıya ulaşmak ve 'o'nu memnun etmek arzusuyla dolu olan Clive, yolunu erken yaşta o öteki tutkuyla kesişir bulmuştu -besbelli Sodom'dan kaynaklanan o tutku. Bunun ne olduğundan hiç kuşkusu yoktu: Maurice'inkinden daha yekpare olan duygusu ne zalimce olanla ideal olan diye öyle ikiye ayrılmıştı, ne de ikisi arasında köprü kurmak için yıllarını harcamıştı. İçinde Sodom kentini yok eden o dürtü vardı. Bu hiçbir zaman şehvete dönüşmemeliydi, peki ama neden onca Hıristiyan arasından kendisi cezalandırılıyordu?

Önceleri, Tanrının kendisini sınadığına inandı ve karşı gelmezse, Eyüp gibi ödüllendirileceğini düşündü. Bu nedenle başını eğdi, perhize girdi ve meyledebileceğini hissettiği kişilerden uzak durdu. On altıncı yaşı bitmez tükenmez bir işkenceydi. Kimseye derdini açamadı, sonunda buhran geçirdi

ve okuldan ayrılmak zorunda kaldı. Nekahet devresinde, genç ve evli bir erkek olan kuzenine aşık oldu. Durum ümitsizdi, lanetlenmişti.

Bu dehşet Maurice'e de musallat olmuştu, ama belli belirsiz: ne var ki Clive için bu kesin, sürekli bir dehşetti, kilisedeki şarap ve ekmek ayininin dehşeti kadar ısrarcıydı. Kendindeki hayvaniliği dizginlemesine rağmen, konuda hiç yanılmıyordu. Bedenini denetleyebilirdi; dualarıyla alay eden lekeli ruhuydu.

Her zaman okuyan, edebiyatla ilgili biriydi ve İncil'in onda uyandırdığı korkuları yatıştıran Platon oldu. Onun Phaedrus'unu ilk okuyuşunda duyduğu heyecanı asla unutamıyordu. Orada kendi hastalığı dört başı mamur biçimde ve sükûnetle, diğer tüm tutkular gibi, insanı iyiye ya da kötüye yönlendirilebilecek bir tutku olarak tarif ediliyordu. Eserde, şehvete davetiye çıkarılmıyordu. Önceleri talihine inanamadı, bir yanlış anlama olabileceğini ve kendisi ile Platon'un farklı şeyler kastettiğini sandı. Sonra bu ılımlı doğatanrıcının gerçekten onun derdinden söz ettiğini kavradı ve İncil'e karşı gelerek değil de, onun yanından geçerek, hayat için yeni bir rehber önerdiğini gördü. 'Elimde olanla yapılabileceğin en iyisini yapmak.' Onu ezmek, boşu boşuna aslında başka bir şey olduğunu ummak değil de, gerek Tanrıyı, gerekse İnsanı rahatsız etmeden beslemek onu.

Ne var ki, Hıristiyanlığı terk etmek zorundaydı: Davranışlarına, ne olmaları gerektiğini değil de, ne olduklarını dayanak alanlar, sonuçta dini kesinlikle terk etmek zorundadırlar ve dahası, Clive'ın mizacı ile o din arasında dünyayla ilgili bir ihtilaf vardı. Aklı başında hiçbir kişi bu ikisini bağdaştıramazdı. Geçerli formülle söylemek gerekirse, bu mizaç 'Hıristiyanlar arasında sözü edilemeyecek' bir konuydu ve bir efsaneye göre bunu paylaşan herkes, Hazreti İsa'nın doğduğu günün sabahı ölmüştü. Clive esef ediyordu. Eşraf ve hukukçu

bir aileden geliyordu, hepsi de iyi ve yetenekli insanlardı ve kendi de bu gelenekten sapmak istemiyordu. Hıristiyanlığın, az da olsa, kendisiyle uzlaşmasını diliyor ve destek bulmak için Kutsal Kitabı karıştırıyordu. Davut ve Jonathan vardı; hatta 'İsa'nın aşık olduğu havarisi' bile vardı. Ne yazık ki, kilisenin yorumu aleyhindeydi; ruhunu sakatlamadan sükûn bulamayacağını anladı ve yıldan yıla Yunan ve Latin edebiyatına sığınmaya başladı. On sekiz yaşındayken haddinden fazla olgunlaşmıştı ve kendini, onu cezbeden biriyle rahatça arkadaşlık kurabilecek kadar denetleyebiliyordu. Koyu soluluğun yerini uyum almıştı. Cambridge'de diğer öğrencilere karşı sevecen duygular geliştirdi ve o güne kadar gri olan yaşamı, tatlı tonlarla hafiften renklenmeye başladı. Sakınımlı ve akıllıca yol almaya koyuldu. Sakınımında en küçük bir hesaplılık da yoktu. Doğru bulduğu takdirde daha da ileri gitmeye hazırdı.

İkinci yılında 'o biçim' Risley'le tanıştı, Clive kendisine gayet özgürce sunulan güvene karşılık vermediği gibi, Risley ve taifesinden de çok hoşlanmadı, ama uyarılmıştı. Kendi türünden daha başkalarının da olmasından hoşnuttu ve onların açıksözlülüğü Clive'a, annesine agnostik görüşlerini anlatmakta güç verdi; ona ancak bu kadarını anlatabilirdi. Dünyevi bir kadın olan Bayan Durham, fazla tepki göstermedi. Asıl huzursuzluk Noel'de başgösterdi. Yöredeki tek eşraf ailesi olduklarından, Durham ailesi, dini vecibelerini ayrı bir bölümde yerine getirirlerdi; bütün köy halkının bakışları altında, kızları ve kendisinin ortalarında Clive olmaksızın diz çökmeleri kadını müthiş utandırdı ve öfkelendirdi. Kavga ettiler. Annesinin ne olduğunu orada anladı- içi kurumuş, anlayışsız, boş- ve bu düş kırıklığı içinde kendini yoğun bir biçimde Hall'u düşünür buldu.

Hall: oldukça hoşlandığı birkaç erkekten biriydi. Evet, onun da annesi ve iki kız kardeşi vardı, ama aralarındaki bağın yalnız

bu olduğunu iddia etmeyecek kadar aklıbaşında biriydi Clive. Sandığından daha çok hoşlanıyor olmalıydı Hall'den- biraz da aşıktı galiba. Karşılaşır karşılaşmaz da, kendisini ona iyice yakınlaştıran bir duygu seline kapıldı.

Hall burjuvaydı, tam anlamıyla incelikten yoksun ve aptaldı- sırdaşların en kötüsü. Yine de, onun Chapman'ı kovmasından son derece etkilendiğinden, ailevi sorunlarını ona açtı. Hall onu iğnelemeye başlayınca bayıldı buna. Diğerleri, Clive'ı ağırbaşlı bulduklarından, araya bir uzaklık koymuşlardı, o ise güçlü ve yakışıklı birinin onu itip kakmasından hoşlanmıştı. Saçını okşaması da çok hoştu: odada ikisinin de yüzleri silinirdi: yanağı Hall'un flanel pantalonuna değene kadar geriye yaslanır ve ondan gelen ılıklığı hissederdi Bu durumlarda kendini hayale kaptırmazdı. Elde ettiği hazzın ne tür bir şey olduğunu bilerek,onu dürüstçe elde ederdi, bunun her ikisine de bir zarar getirmeyeceğinden emin olarak. Hall yalnız kadınlardan hoşlanan biriydi- bu bir bakışta anlaşılıyordu. Yarıyıl sonuna yaklaşırlarken, Hall'un yüzüne garip ve güzel bir ifade geldiğini fark etti. Bu, arada bir oluyordu, çok içten içe ve derinlerde bir yerdeydi; ilk kez dinbilim konusunda ağız dalaşı ederlerken fark etmişti. Bu sevecen, iyicil ve bir o kadar doğal bir ifadeydi, ama bu ifadeye şimdiye değin hiçbir erkekte görmediği bir şey karışmıştı, bir tutam- küstahlık mı? Emin değildi ama hoşuna gidiyordu. Aniden karşılaştıklarında ya da uzun süren susmaların ardından tekrarlanıyordu. Aklının arasından onu çağırıyordu. 'Tamam, hepsi iyi hoş,. zekisin bunu da biliyoruz- ama gel!' Bu ifade sık sık onu yokluyordu, o nedenle beyni ve dili meşgulken onun yolunu gözlüyordu ve geldiğinde de şu yanıtı verdiğini hissediyordu: 'geleceğini bilmiyordum.'

'Şimdi artık çaresi yok. Gelmelisin.'

'Çare bulmak istemiyorum ki.'

'O zaman gel.' Geldi. Bütün engelleri yerle bir etti- bir anda

değil ama, çünkü bir günde yerle bir edilebilecek bir evde oturmuyordu. Bütün yarıyıl boyunca ve sonrasında da mektuplar aracılığıyla yolu açtı. Hall'un kendisine aşık olduğunu anladığında, kendi aşkının da palamarlarını çözdü. O güne kadar olan cilveleşmeydi, beden ve akıl için geçici bir haz. Şimdi bunu ne kadar aşağılık buluyordu. Aşk uyumdu, uçsuz bucaksızdı. Aşkına varlığının zenginliği kadar onurluluğunu da kattı ve gerçekten de o kıvamlı ruh içinde ikisi bir oldu. Clive'da alçakgönüllülük filan yoktu. Kendi değerinin farkındaydı ve yaşamını aşksız geçireceğine kanaat getirdiğinde, kendinden çok koşulları suçlamıştı. Alımlı ve güzel olmakla birlikte, Hall'un aşkı bir gönül indirme de değildi. Bir sonraki yarıyıl, eşit koşullarda karşılaşacaklardı. Ne var ki, kendisine çok şey ifade eden kitapların başkaları için bocalama sebebi olabileceğini aklına getirmemişti. Bedene güvenmiş olsaydı, felaket yaşanmayacaktı, ama aşklarını geçmişe bağlamakla şimdiki zamana bağlamış oluyordu ve arkadaşının zihninde gelenekleri ve yasa korkusunu uyandırdı. Bunu anlayamadı. Hall, niyet ettiğini açıkça söyleyen biriydi. Aksi takdirde zaten söylemezdi. Hall ondan iğreniyordu, bunu kendisine söylemişti, 'Ahlaksız'- küfür etseydi bu kadar acıtmazdı ve bu kelime günlerce kulaklarında çınladı durdu. Hall, sağlıklı normal bir İngilizdi ve neler olup bittiği hakkında en ufak bir fikri yoktu.

Istırap büyüktü, fazlasıyla küçük düşmüştü ama ardından daha da kötüsü geldi. Clive sevdiğiyle o denli bütünleşmişti ki, kendinden iğrenmeye başladı. Hayat felsefesi tümüyle yıkıldı, yıkıntılardan günah duygusu yeniden doğdu ve dehlizler boyunca sürünerek yol aldı. Hall onun bir mücrim olduğunu söylemişti, demek ki biliyordu. Lanetlenmişti. Bir genç erkekle dostluk kurmaya bir daha asla cüret etmemeliydi, onu da baştan çıkarabilirdi. Hall'un Hıristiyanlığa olan inancını yitirmesine neden olmamış ve üstelik onun eldeğmemişliğine

de kastetmemiş miydi? O üç hafta boyunca Clive tamamen değişti; Hall- o iyi, hantal yaratık- onu avutmak için odasına gelip, her şeyi denemesine rağmen başarısızlığa uğrayıp da, sonunda hiddetlenip gittiğinde,artık erişilmesi zor biri olmuştu. 'Cehenneme kadar yolun var, zaten sen de ancak buna layıksın.' Çok doğruydu, ancak sevgiliden duyulduğunda kabul edilmesi daha zordu. Clive'ın yenilgisi büyüdü: hayatı tuzla buz olmuştu ve kendinde onu yeniden toparlayacak ve kötüyü sürüp atacak gücü bulamıyordu. Ulaştığı sonuç ise 'Maskara herif! Onu hiçbir zaman sevmedim. Murdar beynimde yarattığım bir hayaldi ve ondan kurtulmam için Tanrı yardımcım olsun' oldu.

Ama uykularını yoklayan işte bu hayaldi ve adını fısıldamasına neden oluyordu.

'Maurice...'

'Clive...'

'Hall!' diye haykırdı nefes nefese, tamamen uyanıktı. Ateş basmıştı yanaklarını. 'Maurice, Maurice, Maurice... Oh, Maurice-'

'Biliyorum.'

'Maurice, seni seviyorum.'

'Ben de seni.'

Fazla arzu etmemelerine rağmen, öpüştüler. Sonra Maurice, geldiği gibi, pencereden yok oldu.

13

'Şimdiden iki ders kaçırdım' dedi pijamasıyla kahvaltı etmekte olan Maurice.

'Hepsini as istersen- sana sadece gözaltı cezası verir...'

'Benim motosikletle çıkalım mı?'

'Evet, ama uzağa gidelim' dedi Clive, bir sigara yakarak. 'Bu

havada Cambridge'i kaldıramıyorum. İyice buradan uzaklaşıp yüzebileceğimiz bir yere gidelim. Yolda giderken çalışabilirim de- Allah kahretsin!' Merdivenlerde ayak sesleri duymuştu çünkü. Joey Fetherstonhaugh kapıdan başını sokup ikisinden birinin kendisiyle öğleden sonra tenis oynayıp oynamayacağını sordu. Maurice kabul etti.

'Maurice! Bunu neden yaptın, salak seni?'

'En kestirme yoldan adamdan kurtulduk işte. Clive, yirmi dakika sonra garajda bulaşım, sefil kitaplarını da al, Joey'den de motosiklet gözlüklerini ödünç iste. Benim giyinmem lazım. Yiyecek bir şeyler de al.'

'Atla gitmeye ne dersin?'

'Çok yavaş olur.'

Kararlaştırdıkları gibi buluştular. Joey'nin motosiklet gözlükleri konusunda güçlük çekmediler, çünkü odasında yoktu. Ne var ki yolda, Dekan'a yakalandılar.

'Hall, senin dersin yok mu?'

'Uyumuş kalmışım' diye tepeden bir yanıt verdi Maurice.

'Hall, Hall! Ben konuşurken sus.'

Maurice yine de sürdürdü. 'Tartışmanın anlamı yok' dedi.

'Haklısın. Hiç yok.'

Köprüyü geçerek Ely yoluna girdiler. Maurice 'Şimdi doğru cehennemin dibine' dedi. Araç güçlü, Maurice ise doğası itibariyle gözüpekti. Araç, gökyüzünün tepelerinde açılan kubbesine ve çayırlara doğru ileri atıldı. Bir toz bulutu, egzos kokusu, motor gürültüsü olup karıştılar dünyaya, ne var ki içlerine çektikleri hava çok saftı ve duydukları tek gürültü, rüzgârın derin, şen soluğuydu. Kimse onları ilgilendirmiyordu, insanlığı aşmışlardı ve ölüm, eğer gelirse, önlerinde gerileyen ufku izlemelerinin bir uzantısı olacaktı. Aynı gökyüzünün önünde, geride bıraktıkları kule, kasaba -ki bu Ely idi- sanki sonunda denizi müjdelercesine solup gidiyordu. 'Sağa dön',

yine sağ, sonra 'sol', 'sağ' derken tüm yön sezilerini yitirdiler. Bir kopma, bir sürtünme sesi duyuldu. Maurice aldırış bile etmedi. Bacaklarının arasında, sanki binlerce çakıl çalkalanıyormuş gibi bir gürültü koptu. Bir kaza olmadı, ancak araba koyu, kara tarlalar arasında durdu. Tarla kuşunun şarkısı duyuluyordu, arkalarındaki toz dalgası yatışmaya başladı. Yalnızdılar.

'Yemek yiyelim' dedi Clive.

Çayırlık bir yükseltinin üzerinde yediler. Yukarılarında bir bentin suları belli belirsiz kımıldıyor ve bitmez tükenmez söğüt ağaçlarını yansıtıyordu. Tüm bu manzarayı yaratan insanoğlu görünürlerde yoktu. Yemekten sonra Clive, çalışması gerektiğini düşündü. Kitaplarını yaydıktan on dakika sonra da derin bir uykuya daldı. Maurice suyun kenarına uzandı, sigarasını içti. Bir çiftçi arabası göründü ve adama, nerede olduklarını sormayı aklından geçirdi. Ama bir şey demedi; zaten çiftçi de onun farkına varmamış görünüyordu. Clive uyandığında saat üçü geçiyordu. 'Şimdi canımız çay çekecek' dedi.

'Tamam. Allahın belası motosikleti onarabilecek misin?'

'Yaparım herhalde; bir şeyler mi sıkıştı acaba?' Esneyerek aracın yanına doğru yürüdü. 'Hayır, beceremeyeceğim Maurice, ya sen?'

'Denemesem daha iyi.'

Yanak yanağa dayanarak gülmeye başladılar. Kaza onlara son derece gülünç geliyordu. Üstelik de büyükbabanın armağanı! Maurice'e, Ağustos ayında yirmi bir yaşını dolduracağı yaşgünü için önceden armağan etmişti. Clive 'Onu burada bırakıp yürüsek ne olur?' diye sordu.

'Doğru, kim ona zarar verir ki? Paltoları ve diğer eşyaları içinde bırak. Joey'nin gözlüklerini de.'

'Kitaplarım ne olacak?'

'Onları da bırak.'

'Sonra lazım olmayacak mı onlar?'

'Aman, bilmiyorum. Şimdi bence çay daha önemli. Mantık der ki -ne kıkırdıyorsun öyle?- şu su yolunu izlersek, eninde sonunda bir 'pub'a varırız.'

'Neden ki, biralarını sulandırmak için mi kullanıyorlar onu?'

Maurice, Clive'ın kaburgalarına bir dirsek indirdi ve on dakika kadar sözcüklerle anlatamayacak denli saçma sapan bir biçimde ağaçlar arasında itişip kakıştılar. Durulduklarında, yan yana durdular, sonra motosikleti çalılıkların arkasına gizleyerek yola düştüler, Clive, defterini yanına aldı ama, defter sonunda işe yaramaz bir hale gelecekti, çünkü izledikleri su yolu çatallanıyordu.

'Bunu karşıdan karşıya geçmeliyiz' dedi. 'Etrafından dolaşamayız, hiçbir yere varamayacağız böyle. Maurice, bak- güneye doğru gitmeliyiz.'

'Peki.'

O gün kimin ne önerdiği önemli değildi; ötekisi hep olumlu karşılıyordu. Clive ayakkabılarını ve çoraplarını çıkararak pantalonunun paçalarını kıvırdı. Su yolunun kahverengi yüzeyine basar basmaz gözden kayboldu. Yeniden ortaya çıktığında yüzüyordu.

'Ne derinmiş' diyerek çıktı sudan. 'Maurice, hiç tahmin edemezdim. Sen?'

Maurice 'o zaman doğru dürüst gireyim, ben' diye haykırdı. Öyle de yaptı. Clive onun giysilerini taşıdı. Işık gitgide parlaklaştı. Sonunda bir çiftliğe vardılar.

Çiftçinin karısı misafir canlısı olmayan kaba birisiydi, ne var ki sonraları aralarında konuşurken ondan "son derece iç gıcıklayıcı" olarak söz ettiler. Kadın, sonunda onlara çay yapmayı kabul etti ve Clive'ın ateşin yanında üstünü kurutmasına izin verdi. Ödemeleri gereken meblağı 'onlara bıraktı'; fazla fazla vermelerine karşın homurdandı. Ancak neşelerini

hiçbir şey bozamazdı. Her şeyi aşıyorlardı.

'İyi günler, çok sağ olun' dedi Clive, ayrılırken, 'eğer tanıdıklarınızdan biri motosikletimizi bulursa- yerini size tam olarak tarif edebilsek keşke. Her neyse, size arkadaşımın kartını vereyim. Onu motosiklete bağlayabilir ve en yakın istasyona bırakabilirlerse çok seviniriz. Ya da öyle bir şeyler işte. İstasyon şefi bize telgrafla bildirir.'

İstasyon beş mil ötedeydi. Vardıklarında güneş iyice alçalmıştı ve Cambridge'i bulduklarında bütün dersler bitmişti. Günün bu son saatleri çok güzeldi. Tren, nedendir bilinmez, ağzına kadar doluydu ve birbirlerine çok yakın oturarak uğultunun içinde alçak sesle konuşup gülüştüler. Olağan biçimde ayrıldılar: her ikisi de özel bir şeyler söyleme gereği duymadılar, gün tümüyle olağan geçmişti. Ne var ki, ikisi de ne daha önce böyle bir gün yaşamışlardı ne de yaşayacaklardı.

14

Dekan, Maurice'i okuldan uzaklaştırdı.

Mr. Cornwallis sert bir öğretim görevlisi ve Maurice'in sicili de çok kötü sayılmazdı, ne var ki, disiplinin bu denli hiçe sayılmasını da görmezden gelemezdi. 'Üstelik ben sana seslendiğimde, neden durmadın Hall?' Hall, soruyu yanıtlamadığı gibi üzgün de görünmüyordu. Dik dik bakıyordu ve Mr. Cornwallis, sinirlenmesine karşın, bir erkekle karşı karşıya olduğunu anladı. Hatta, duyarsız ve heyecansız bir biçimde, olup bitenleri de anlamıştı.

'Dün, kiliseyi, aralarında benim çeviri dersim de olmak üzere tam dört dersi ve etüdü astın. Önceleri de buna benzer davranışların olmuştu. Bir de küstahlığı eklemenin hiç alemi yoktu, değil mi? Efendim? Cevap yok mu? Eve dönüp, annene

davranışının nedenlerini bildireceksin. Ayrıca ben de yazacağım ona. Bana bir özür mektubu yazana kadar da senin Ekim döneminde yeniden okula alınmanı veto edeceğim. On iki trenine yetiş.'

'Peki.'

Mr. Cornwallis, eliyle, dışarı çıkmasını belirtti.

Durham'a herhangi bir ceza verilmedi. Ara sınavlarından ötürü derslere katılma zorunluluğu yoktu, üstelik öyle olmasaydı da, Dekanın ona bir şey yapmayacağı kesindi; sınıfının en başarılı eski Yunan edebiyatı öğrencisi olarak, özel bir konumu vardı. Artık, Hall'un, onun ilgisini dağıtamayacak olması da iyi olacaktı. Mr. Cornwallis bu tür arkadaşlıklardan hep kuşkulanırdı.Değişik yaradılışta ve beğenideki erkeklerin bu denli yakın olmaları doğal değildi ve üniversite öğrencileri, lisedekilerin aksine, resmen normal kabul edilseler de, görevlerinin elverdiği ölçüde dikkatli davranıp gerektiğinde bir aşk ilişkisini bozma hakkını kendilerinde görürlerdi.

Clive, valizini yapmasına yardım etti ve onu uğurladı. Hâlâ kahramanlık havasındaki arkadaşını üzebileceğini düşünerek az konuştu ama yüreği eziliyordu. Kendisinin son yarıyılıydı; annesi dördüncü seneyi okumasına izin vermiyordu, bu nedenle Maurice'le Cambridge'de bir kez daha karşılaşma olanağı artık yoktu. Aşkları Cambridge'e ve özellikle de odalarına aitti, bu yüzden başka bir yerde karşılaşacaklarını aklına getiremiyordu. Maurice'in Dekana karşı böylesine katı bir tutum benimsememiş olmasını arzuluyordu, ama artık iş işten geçmişti ve üstelik motosiklet de yitirilmişti.

Bu aracı yoğun duygularla bağdaştırıyordu -tenis kortundaki ıstırabı, bir önceki günün sevinci,- orada sanki birbirlerine her yerden daha yakındılar: aracın başlı başına bu yaşamı vardı, onda karşılaşmışlar ve Platon'un vaizliğini yaptığı birleşmeyi onda gerçekleştirmişlerdi. Motosiklet gitmişti, şimdi âdeta son ana kadar sıkı sıkı kenetlenmiş ellerini birbirinden ko-

parırcasına, Maurice'in treni de gittiğine göre her şey bitmişti; yıkılmıştı, odasına dönerek umutsuzluğunu dile getiren tutkulu sayfalar doldurdu.

Maurice mektubu bir sonraki gün aldı. Mektup, ailesinin başlattığını tamamlıyordu ve Maurice, dünyaya ilk kez, lanetler okuyarak başkaldırdı.

15

'Özür dileyemem, anne- dün gece sana özür dilememi gerektiren bir durum olmadığını açıkladım. Herkes dersleri asıp dururken beni bu nedenle kovmaya hakları yoktu. İstediğinc sor, sırf inatlaşma bu- Ada, lütfen zırlayacağına kahve koymayı dener misin?'

Ada, hıçkırarak 'Maurice, annemi çok üzüyorsun, nasıl bu denli acımasız ve kaba olabiliyorsun?' dedi.

'Hiç de öyle bir niyetim yok. Nankörlük ettiğimi sanmıyorum. Onların vereceği pis diplomayı almadan, şimdi babam gibi, doğrudan iş hayatına atılacağım. Bunda da bir zarar göremiyorum.'

'Babamı bu işe karıştırma, onun yaşamında böyle hoş olmayan olaylar yoktu' dedi Bayan Hall. 'Ahn, Morrie, sevgilim. Senin Cambridge'e girmeni nasıl da dört gözle beklemiştik.'

'Bu ağlayıp sızlanmaların tümü yanlış' dedi yumuşatma çabası içinde olan Kitty. 'Bu, sadece, Maurice'in, kendini, öyle olmadığı halde, önemli sanmasına yarıyor: kimse üstünc düşmediğinde Dekana kendisi yazacaktır.'

'Hayır, yazmayacağım, bu yerinde olmaz' diye yanıtladı ağabeyi çelik gibi sert bir tonda.

'Anlamıyorum, neden?'

'Küçük kızlar bir yığın şeyin nedenini anlamazlar.'

'O kadar emin olma!'

Maurice, gözlerini dikip baktı ona. Ne var ki, kardeşi, kendini küçücük birer erkek sanan küçük oğlanlara göre çok daha fazlasını sezdiğini belirtmekle yetindi. Kitty sadece kuru sıkı atıyordu ve Maurice'in içinde yükselen saygıyla karışık korku yeniden söndü. Hayır, özür dileyemezdi. Yanlış bir şey yapmamıştı, 'yaptım' da demeyecekti, bu dürüstlük duyusunu yıllardır ilk kez tadıyordu ki, dürüstlük kan tadındadır. Bu baş eğmez hava içinde Maurice ödün vermeksizin yaşanabileceği ve kendisi ile Clive'a boyun eğmeyen her şeyi yoksayabileceği duygusuna kapıldı. Clive'ın mektubu delirtmişti onu. Kuşkusuz aptalın biriydi -aklı başında bir sevgili özür diler ve arkadaşını avutmak için geri dönerdi -ama bu, çok azdansa hiçi yeğleyen, tutkudan kaynaklanan aptallıktı.

Konuşmayı ve ağlaşmayı sürdürdüler. Sonunda Maurice kalkarak 'Böylesi bir mecliste yemek yiyemem doğrusu' dedi ve bahçeye çıktı. Annesi elinde bir tepsiyle ardından gitti. Annesindeki aşırı yumuşaklık onu çileden çıkardı, çünkü aşk, sporcuyu sertleştirir. Mrs. Hall'un müşfik sözcüklerle yemek yedirmelerle yitireceği bir şey yoktu; tek amacı Maurice'i de yumuşatmaktı.

Doğru duyduğundan emin olmak istiyordu, oğlu gerçekten özür dilemeyecek miydi? Baban olsa ne derdi diye üsteledi ve bu arada doğum günü armağanının da İngiltere'nin doğusunda bir yerde bozulup terk edildiğini de öğrendi. Mrs. Hall bu olayı oldukça ciddiye aldı, çünkü yitirilmiş bir motosiklet, yitirilmiş bir diplomaya göre daha somuttu. Kızlar da üzüldüler. Günün geri kalan bölümünde araç için yas tuttular ve istese kızları susturabilecek ya da seslerini duyuramayacakları bir yere gönderebilecek olan Maurice, onların verecekleri yumuşak tepkinin, tıpkı geçen tatilde olduğu gibi, yeniden tüm gücünü kuvvetini tüketebileceğini fark ederek, bu yola başvurmadı.

Öğleden sonra bir yıkım yaşadı Clive ile kendisinin ancak

tek bir gün birlikte olabildiklerini anımsamıştı. Ve bu tek günü salak salak dolaşarak harcamışlardı -birbirlerinin kollarında geçirmek yerine! Doğal ki, Maurice, böyle yapmakla, aslında günü mükemmel geçirdiklerini bilemezdi- sırf dokunmuş olmak için dokunmanın sudanlığını kavrayabilmek için çok gençti henüz. Clive'ca engellenmesine karşın, tutkuyu oburca tüketebilirdi. Sonraları, sevgisinin yeniden güçlendiği anlarda, 'Kader'in ona ne büyük iyilikte bulunduğunu anlayacaktı. Karanlıkta bir kucaklaşma ile güneş ışığı ve rüzgârla geçen o uzun gün, bir diğeri olmaksızın anlamsızlaşan ikizlerdi. Ayrılığın derin acısını yaşadığı şu anlar, yıkıcı değil, yapıcı olmalıydı.

Clive'ın mektubunu yanıtlamaya çalıştı. Şimdiden, sözcüklerinin sahte tınlamasından korkuyordu. Akşam 'Maurice! Seni Seviyorum' sözcüklerinden oluşan bir mektup daha geldi. Yanıtladı. 'Clive! seni seviyorum.' Artık her güne dökülmüştü yazışmaları ve tüm özenlerine karşın bir diğerinin yüreğinde yeni imgeler yarattılar. Mektup, sessizlikten bile daha ivedilikle çarpıtır her şeyi. Clive, bir şeylerin yolunda gitmediğini sanarak dehşete kapıldı ve tam sınavından önce izin alarak şehre koşturdu. Maurice'le yemek yediler. Korkunçtu. Her ikisi de yorgundu ve öyle bir lokanta seçmişlerdi ki, birinin ötekinin ne dediğini duyması olanaksızdı. Ayrılırken, Clive 'hiç tadına varamadım' dedi. Maurice rahatladı. Kendini yemeğin iyi geçtiğine inandırmış, bu da acısını artırmıştı. Bundan böyle yazışmalarında, yalnızca olup bitenlere yer vermeyi ve ancak acil bir durum olduğunda yazmayı kararlaştırdılar. Duygusal gerilim hafifledi ve bir beyin hummasına sandığından daha çok yaklaşmış olan Maurice, düş görmeden geçen birkaç geceden sonra iyileşti. Ne var ki, günlük yaşam, anlamsızlığını sürdürdü.

Evdeki durumu da belirsizdi. Mrs. Hall, birinin, kendisi yerine karar vermesini arzuluyordu. Oğlu, geçen Paskalya

sırasında, bahçıvan karı-kocanın işine son verirken olgun bir erkek gibiydi; öte yandan ise Cambridge'den süresiz atılmış, yirmi bir yaşını henüz bitirmemiş biriydi. Maurice'in onun evindeki yeri neydi? Kitty'nin kışkırtmasıyla Maurice'e karşı ağırlığını koymaya kalkıştı ama önce gerçekten şaşırmış görünen Maurice ayak diredi. Mrs. Hall, bocaladı ve oğlunu çok sevmesine karşın, Dr. Barry'den yardım ummak gibi akılsızca bir adım attı. Maurice'ten, bir akşam, konuşmak üzere doktorun evine gitmesi istendi.

'Evet, Maurice, işler nasıl gidiyor? İstediğin gibi gittiği söylenemez, öyle değil mi?'

Maurice, komşularından hâlâ çekiniyordu.

'Daha doğrusu, annenin beklediği gibi değil desek daha iyi.'

'Kimsenin istediği gibi değil demek daha doğru olur' dedi Maurice, ellerine bakarak.

Dr. Barray sürdürdü. 'Her şeyin hayırlısı. Üniversite diploman olacak da ne olacak? Taşra sınıfları için gerekli de değil. Din ya da hukuk adamı, ya da ne bileyim pedagog olmayacaksın nasılsa. Ayrıca büyük bir toprak sahibi de değilsin. Zaman yitirdiğinle kalırsın. Bir an önce kendini iş hayatının çarkına kaptır. Dekana karşı gelmekle iyi etmişsin. Senin yerin kent. Annense-' Durakladı ve bir püro yaktı. Maurice'e bir şey ikram etmedi. 'Annense bunu anlayamıyor. Özür dilemiyorsun diye kaygılanıyor. Bana sorarsan bu gibi şeyler kendi kendine düzelir. Senin için uygun olmayan bir ortama girdin ve bu ortamdan kurtulmak için de yakaladığın ilk olanağı değerlendirdin.'

'Anlayamadım, efendim?'

'Öyle mi? Yeterince açık anlatamadım demek ki. Demek istediğim bir taşra beyefendisi yanlış davrandığını anladığı an özür dilemeyi bilir. Senin geleneklerin farklı, anlaşılan.'

'Artık eve gitsem iyi olacak' dedi Maurice, kibarca.

'Bence de. Seni buraya hoşça zaman geçirmek için çağırmadığımı anlamış olman gerekir.'

'Açık konuştunuz- gün gelir belki ben de öyle konuşurum. En azından bunu arzuladığımı biliyorum.'

Bu son söz üzerine Doktor, kendini tutamayarak bağırmaya başladı:

'Anneni ne hakla böyle itip kakıyorsun Maurice? Kırbaçla dövmek gerek seni. Seni küçük it, seni! Ondan seni bağışlaman isteyeceğine, kurumlu kurumlu dolaşıyorsun. Her şeyi biliyorum. Buraya gözlerinde yaşlarla gelip seninle konuşmamı istedi. O ve kız kardeşlerin saygı duyduğum komşularımdır ve ne zaman bir kadın benden bir istekte bulunmuşsa, kendimi onun hizmetine adamışımdır. Sus, cevap verme küçük bey, cevap verme, senin eğri ya da doğru hiçbir sözünü dinlemek istemiyorum. Sen, centilmenliğin yüzkarasısın. Ne günlere kaldık. Tanrım, ne günlere- korkunç bir düş kırıklığına uğradım ve senden tiksindim.'

Sonunda, kendini evden dışarı atabilen Maurice, alnındaki teri sildi. Bir bakıma utanıyordu. Annesine kötü davrandığının bilincindeydi ve burnu iyiden iyiye sürtülmüştü. Ne var ki , olamazdı, geri dönemez, değişemezdi. Bir kez raydan çıkmıştı ve artık hep öyle kalacak gibiydi. 'Centilmenliğin yüzkarası.' Bu suçlamayı bir kez daha düşündü. Eğer araçtaki bir kadın olsaydı ve o, yine Dekanın durması için yaptığı uyarıya aldırış etmeyip, yoluna devam etseydi, o zaman Dr. Barry ondan özür dilemesini ister miydi acaba? Kuşkusuz hayır. Bu düşünce silsilesini güçlükle sürdürebiliyordu. Beyni hâlâ durmuş gibiydi. Ne var ki kullanmak zorundaydı, yürürlükteki konuşmaların ve savların çoğunun anlaşılabilir olması için önce Maurice'e çevrilmesi gerekiyordu.

Annesi karşıladı onu; kadın kendinden utanıyor gibiydi; oğlu gibi, o da, bir azarlama söz konusu ise, bunun kendisi tarafından yapılması gerektiğini anlamıştı. 'Maurice artık

büyüdü', diye yakındı Kitty'ye, çocuklar anne-babalarından uzaklaşıyorlardı; bu da çok üzücüydü; Kitty inatla kardeşinin hâlâ çocuk olduğunu savunsa da, evdeki kadınların tümü, Dr. Barry ile yüzleşme sonrası Maurice'in ağzında, gözünde ve sesinde bir değişiklik olduğu kanısında birleşiyorlardı.

16

Durham ailesi İngiltere'nin oldukça uzak bir köşesinde, Wilts ve Somerset bölgelerinin sınırında yaşıyorlardı. Çok eski bir aile olmamakla birlikte dört nesildir toprakları vardı ve bunun etkisi üzerlerine sinmişti. Clive'in büyük-büyük amcası Kral IV. George zamanında başyargıç olan bir Lord'du ve kurduğu yuvaya Penge Malikânesi adını vermişti. Ne var ki, bu yuva şu sıra sallantıdaydı. Aradan geçen yüzyıl servetlerinden çok şeyler götürmüş, üstelik aileye bu varlığı tazeleyecek varlıklı bir gelin de girmemişti ve gerek ev, gerekse topraklar çürümeye yüz tutmasa bile, çürüme öncesi görülen durağanlık devresine girmişti.

Ev ağaçlar arasındaydı. Artık yok olan çalılıkların çizgisiyle sınırlanmış olan bir park ışık ve hava sağlıyor ve atlarla, Alderney türü ineklere otlaklık ediyordu. Parkın arkasında da yaşlı Sir Edwin tarafından ekilmiş ağaçlar başlıyordu. Parka biri köy yönünden, diğeri de istasyona giden killi toprak yoldan olmak üzere iki giriş vardı.

Maurice, eve akşam vardı. Yirmi birinci yaş gününü gönülsüzce kutladığı büyükbabasının Birmingham'daki evinden doğru buraya inmişti. Şu sıra suçlu olmasına karşın, armağanlarından olmamıştı, ne var ki alınıp verilmelerinde de aşırı bir isteklilik olduğu söylenemezdi. Oysa yirmi bir yaşını dört gözle beklemişti. Kitty, Maurice'in "kötü yola düştüğü için" yıldönümünden hoşlanmadığını ima etmişti. Maurice bunun

üzerine gayet sevecen, onun kulağını çekmiş sonra da öpmüştü, ki bu da kızın son derece sinirine dokunmuştu. "Sende hiç sezgi diye bir şey yok" dedi küskün bir sesle. Maurice gülümsedi.

Büyükbabasının Alfriston Garden'daki eviyle Penge arasındaki fark müthişti. Ne denli zeki olurlarsa olsunlar, taşra ailelerinde kişiyi dehşete salan bir hava vardır, Maurice ise attığı her adımda dehşet içindeydi. Evet, Clive onu karşılamış ve arabada birlikte olmuşlardı, ama, trende birlikte geldiği Mrs. Sheepshanks de arabadaydı. Mrs. Sheepshanks'in hizmetçisi vardı, valizlerle birlikte arkadan başka bir araçla geliyordu ve Maurice de bir hizmetkâr getirmesinin iyi olup olmayacağını düşündü. Evin kapısını küçük bir kız açmıştı. Mrs. Sheepshanks herkesin, kendi önünde yere eğilmesini istiyordu. Kadın bunu belirtince, Clive, Maurice'in ayağına bastı, mahsus mu yaptığı belli değildi. Aslında Maurice hiçbir şeyden emin değildi. Eve vardıklarında, Maurice, kapıyı açmak için öne atıldı, ne var ki arka kapıyı ön sanmıştı. Bayan Sheepshanks 'Pek naziksiniz' dedi. Kaldı ki, kapıyı açmak üzere bir kâhya orada görevliydi.

Onlar için çok acı bir çay hazırlanmıştı. Clive'ın annesi çayları koyarken, tamamen başka yerlere bakıyordu. Seçkin görünümlü ya da seçkin bir nedenle orada olan birtakım insanlar daha vardı. Ya bir şeyler yapıyor, ya da başkalarını bir şeyler yapmaya zorluyorlardı: Clive'ın kızkardeşi, Miss Durham, Maurice'i, ertesi gün bir reform tasarısı için yapılacak çalışmalara dahil etti. Siyasi görüşleri benzerdi; ne var ki kızın bunu hoşnutlukla karşılayışındaki haykırışı, Maurice'i pek hoşnut etmedi: 'Anne, Mr. Hall, sağlam biri!' Evde kalanlardan bir yakınları, Binbaşı Western, ona Cambridge'le ilgili sorular sordu. Ordu mensupları birinin okuldan kovulmasını nasıl karşılıyordu?.... Hayır, bu hava, lokantadakinden bile kötüydü, hiç değilse orada Clive da kendi olmayan biri gibiydi.

'Pippa, kızım, Bay Hall odasını biliyor mu?'

'Mavi Oda, anneciğim.'

'Şömine'siz oda' diye seslendi Clive, 'ona odasını gösterin.' Kendisi diğer konukları uğurluyordu.

Miss Durham, Maurice'i kâhyaya teslim etti. Yan merdivenlerden yukarı çıktılar. Maurice, sağında ana merdiveni gördü ve biraz kenara itildiği kuşkusu belirdi. Odası küçüktü, ucuz döşenmişti. Pek manzarası yoktu. Valizini boşaltmak için diz çöktüğünde, kendini lisedeymiş gibi hissetti ve burada kaldığı sürece tüm giysilerini sırayla giymeye karar verdi. Şık olmadığını sanmalarını istemezdi; en az başkaları kadar şıktı. Bu karara vardığı sırada, Clive, arkasından gün ışığını getirerek odaya girdi. 'Maurice, seni öpeceğim' dedi ve öptü.

'Şuradan- nereye geçiliyor?'

'Çalışma odamız-' Gülüyordu, ifadesi çılgın ve pırıl pırıldı.

'Anlıyorum, demek bu yüzden-'

'Maurice! Maurice! Gerçekten de geldin. Buradasın. Burası artık eskisi gibi olmayacak, sonunda seveceğim burayı.'

'Geldiğime ben de seviniyorum' diyebildi Maurice, boğazı tıkanarak; bu ani sevinç dalgası başını döndürmüştü.

'Sen valizini boşaltmaya bak. Burayı bilerek ayarladım. Burada biz bizeyiz. Becerebildiğim ölçüde okula benzetmeye çalıştım.'

'Bence daha da iyi olmuş.'

'Öyle olacak, emin ol.'

Koridora açılan kapıya vuruldu. Maurice irkildi, ama hâlâ onun omuzlarında oturan Clive kayıtsızca 'Giriniz' dedi. Hizmetçi sıcak su getirmişti.

'Yemekler dışında, evin diğer bölümlerinde bulunmak zorunda değiliz' diye sürdürdü Clive. 'Ya burada, ya da açık havada. Güzel değil mi? Piyanom da var.' Maurice'i çalışma odasına çekti. 'Şu manzaraya bak. Bu pencereden tavşan bile

avlayabilirsin. Bu arada annem ya da Pippa yemekte sana, yarın şunu ya da bunu yapalım derlerse aldırma. İstersen evet de. Âdet yerini bulsun diye sorarlar. Yoksa senin yarın benimle at bineceğini biliyorlar. Âdet yerini bulsun diye konuşurlar. Pazar günü de, sen kiliseye gitmesen bile onlar, sanki oradaymışsın gibi davranırlar.'

'Ama doğru dürüst binici giysim yok.'

'O zaman bana eşlik edemeyeceksin' dedi Clive ve fırlayıp çıktı.

Maurice, yeniden oturma odasına döndüğünde, orada bulunmaya, diğerlerine göre, en çok, kendisinin hakkı olduğunu düşündü. Mrs. Sheepshanks'e doğru gitti, kadının ağzını açmasına fırsat vermeden kendi konuşmaya başladı ve tutumu yüreklendirici oldu. Sofraya oturmaya hazırlanan bu tuhaf sekizlide yerini aldı - Clive ve Mrs. Sheepshanks, Binbaşı Western, bir kadın, bir adam ve Pippa, kendisi ve ev sahibesi. Bu sonuncusu grubun küçüklüğünden ötürü Maurice'ten özür diledi.

'Hiç de değil' dedi Maurice ve Clive kendisine kötü kötü baktı, yanlış bir laf etmişti anlaşılan. Derken Mrs. Durham onu konuşturmaya başladı, ama kadının hoşuna giden cevaplar verip vermediği umurunda değildi. Oğlunun çizgileri vardı annesinde de, oğlu kadar candan olmasa bile, en az onun kadar becerikliydi. Clive'ın ondan giderek nefret etmesinin nedenlerini anlıyordu.

Yemekten sonra erkekler sigara odasında sigaralarını içtikten sonra, kadınlara katıldılar. Bir ayrıntının dışında tipik bir banliyö gecesiydi; bu insanlarda bir şeyleri çözümlüyor gibi bir hava vardı: İngiltere'yi ya biraz önce kurtarmışlardı ya da kurtarmak üzereydiler. Buna karşın parmaklıklar, yollar -ki bunları gelirken fark etmişti- çok bakımsızdı, ahşap çürümeye yüz tutmuştu, pencereler sıkışıyor tahtalar gıcırdıyordu. Penge'in durumundan beklediğinden daha az etkilenmişti.

Kadınlar çekildiğinde Clive 'Maurice, uyku gözünden akıyor senin de' dedi. Maurice imayı anladı ve beş dakika sonra çalışma odasında buluştular, konuşmak için önlerinde tüm bir gece vardı. Pipolarını yaktılar, birlikte ilk kez tam bir sükûnet duygusunu paylaşıyorlardı, çok güzel sözler söyleyeceklerdi. Bunu biliyorlar, ancak başlamakta isteksiz görünüyorlardı.

'Bendeki son haberleri sana anlatayım' dedi Clive. 'Eve gelir gelmez annemle tartıştık ve ona dördüncü yıl da Cambridge'de kalacağımı söyledim.'

Maurice bir çığlık attı.

'Ne oldu?'

'Bana uzaklaştırma cezası verildi.'

'Olsun, Ekimde geri geliyorsun.'

'Hayır. Cornwallis özür dilememi istedi, ben de dilemedim- senin de orada olmayacağını düşündüm ve aldırmadım.'

'Bense senin orada olacağını düşünerek karar değiştirmiştim. Yanlışlıklar Komedyası.'

Maurice kasvetli bakışlarla önüne bakıyordu.

'Yanlışlıklar Komedyası, Tragedyası değil. Şimdi özür dileyebilirsin.'

'Artık çok geç.'

Clive güldü. 'Neden çok geçmiş? Şimdi daha kolay. Suçu işlediğin yarıyıl sona erinceye değin özür dilemekten kaçındın. Hepsi bu.' Sayın Bay Cornwallis: Artık yarıyıl sona erdiğine göre size yazmak cüretini kendimde bulabiliyorum. 'Yarın, hemen bir mektup taslağı hazırlarım.'

Maurice düşündü ve sonunda haykırdı. 'Clive, sen bir şeytansın.'

'Kabul ediyorum, biraz üçkâğıtçıyım ama, bu insanlar bunu hak ediyor. Yunanlıların ağza alınmayacak düşkünlüğü diye bir şey tutturdukları sürece, centilmence davranmamı beklemesinler. Yemekten önce seni öpmeye çıkmam anneme iyi

bir ders oldu. Durumu bilse hiç bağışlamaz; Pippa'nın nişanlısına karşı duyduklarını, hem de ondan daha soylu, daha derin bir biçimde, ruh ve beden olarak kadınların hiçbir zaman bilemeyecekleri bir uyum içinde benim sana duyduğumu ise anlamaya çalışmak bir yana, anlamaya çalışmak için bir çaba da göstermezdi. Ama sen biliyorsun.'

'Evet. Özür dileyeceğim.'

Uzun bir sessizlik oldu; bir daha hiç haber alamadıkları motosikletten söz ettiler. Clive kahve yaptı.

'Söylesene, Münazara Kulübünün toplantısından sonra, o gece beni uyandırmak için ne dürttü seni? Açıkla.'

'Söyleyecek bir şeyler düşündüm, bulamadım, sonunda artık düşünemez oldum ve geldim işte.'

'Tam senin yapacağın bir şey.'

'Yanlış mı yaptım?' diye sordu Maurice ürkekçe.

'Tanrım!' Araya sessizlik girdi. 'Şimdi de benim sana geldiğim ilk geceden söz et. Neden ikimizi de o kadar mutsuz ettin?'

'Bilmiyorum, diyeceğim. Hiçbir şeyi açıklayamıyorum. Sen neden beni o adi Platon'la yanlış yola ittin? Kafam hâlâ karmakarışıktı. O günden sonra netleşen birçok şey, o anda bir bütünlük oluşturmamıştı sanıyorum.'

'Ama, aylardır beni yakalamaya çalışmıyor muydun? Beni Risley'in odasında tanıdığın günden beri hatta.'

'Sorma bilmiyorum.'

'Garip şey, her neyse.'

'Tam dediğim gibi.'

Clive tadını çıkararak güldü ve sandalyesinde kımıldandı. 'Maurice, düşündükçe asıl şeytanın sen olduğundan daha çok emin oluyorum.'

'Aman, peki.'

'Eğer beni yalnız bırakmak terbiyesini gösterseydin yaşamımı yarı uyanık geçirecektim. Bilinç olarak uyanık, evet, bir bakıma duygusal olarak da, ama, şurada-' Piposunun sapıyla

kalbine işaret etti ve ikisi de güldü. 'Kim bilir, belki de birbirimizi uyandırdık. Hiç değilse böyle olduğunu düşünmek istiyorum.'

'Sen ilk ne zaman bana ilgi duydun?'

'Sorma, bilmiyorum' dedi Clive, demin Maurice'in dediği gibi.

'Aman biraz ciddi ol -eee- bende seni ilk çeken neydi?'

'Gerçekten bilmek istiyor musun?' diye sordu Clive, ki şu anda o Maurice'in hayran olduğu havasındaydı -yarı hınzır, yarı tutkulu; sevecenliğin en üst düzeyi.

'Evet.'

'Sendeki güzellikti.'

'Bendeki ne?'

'Güzellik... Bir zamanlar en çok şu kitaplığın üstündeki adama hayrandım.'

'Ne yalan söyleyim, doğrusu resimden anlarım' dedi Maurice Michelangelo'ya bir göz atarak. 'Clive, sen küçük bir budalasın ve konu açıldığına göre söyleyebilirim ki, bence çok güzel olan sensin, gördüğüm en güzel insansın. Sesine, giysilerine ve içinde oturduğun odaya varana kadar senle ilgili her şeyi seviyorum. Sana tapıyorum.'

Clive kıpkırmızı kesildi. 'Doğru otur, artık konuyu da değiştirelim' derken tüm çılgınlığı yitmişti.

'Seni kızdırmak istemedim-'

'Böyle şeyler bir kereliğine söylenmeli, yoksa ikimiz de diğerinin yüreğinde bunların yattığını asla bilemezdik. Bu kadarını tahmin etmemiştim, bu kadar fazlasını, iyi ki söyledin, Maurice.' Konuyu değiştirmedi, ancak konuşmayı son günlerde ilgisini çeken başka bir konuya yönelterek, geliştirdi: Estetik yargılarımız üzerinde Arzunun etkisi. 'Örneğin, şu resme bak. Ressamın kendisi gibi, konuyu sevdiğim için, resmi de seviyorum. Ona sıradan insan gözüyle bakmıyorum. Güzelliğe varmak için iki yol görünüyor- bir, olağan yol ki, tüm dünya

zaten o yolla Michelangelo'ya erişmiştir, ama öteki yol bana ve birkaç kişiye özel olan yoldur. Bizler Michelangelo'ya her iki yolla erişiriz. Öte yandan Greuze- onun seçtiği konular bana çok itici gelir. Ona salt tek yolla varabilirim. Geri kalan kişiler her iki yolla varabilir.'

Maurice araya girmedi: bunlar ona şirin saçmalıklar gibi geliyordu.

'Kim bilir bu özel yollar yanlış da olabilir' sonucuna vardı Clive. 'Ne var ki, resmedilen insan sureti olduğu sürece var olacaklardır. En güvenilir konu manzara olsa gerek -ya da geometrik, ritmik, tümüyle insan dışı konular. Acaba, Müslümanlar ya da Hz. Musa bu noktadan mı yola çıkmışlardı- bu şu anda aklıma geldi. İnsan suretini gündeme getirdiğin an, ister istemez tiksinti, ya da arzuyu harekete geçiriyorsun. Belki, belli belirsiz, ama yine de oluyor bu. "Kendine hiçbir suret yapmayacaksın"- kişinin bunu insanlığın tümü için de geçerli kılması olanaksız da ondan. Maurice, tarihi yeniden yazalım mı? "On Emir'in Estetik Felsefesi." Tanrı'nın bunlarda seni ya da beni lanetlememiş olması hep dikkatimi çekmiştir. Bunu Tanrı'nın adaletine veriyordum, ama şimdi düşünüyorum da, belki O'na yanlış bilgiler verilmişti. Yine de, buradan bir tez konusu çıkarabilirim. Tez olarak bunu mu seçsem ne?'

'Biliyor musun, dediklerini anlayamıyorum' dedi Maurice, biraz utanarak.

Yeni bir dilin beklenmedik kazancıyla aralarındaki aşk sahnesi uzadı. İkisi de ne bir törenin, ne de bir geleneğin boyunduruğundaydılar. Neyin şiirsel, neyin saçma olduğunu töreler belirlemiyordu. Çok az İngilizin kendine itiraf edebildiği bir tutkuyla doluydular ve coştukça yaratıyorlardı. Sonunda her ikisinin de zihninde olağanüstü bir güzellik doğdu, unutulmayası ve ebedi bir şey konuşmanın en alçakgönüllüsüyle, duyguların en safından oluşan bir güzellik.

'Baksana, beni öper misin?' dedi Maurice ve yukarılarındaki saçaklarda serçeler uyandı, ta uzaklarda ağaçların arasında güvercinler guruldamaya başladı.

Clive başını salladı, sonra gülümseyerek birbirlerinden ayrıldılar, bir süre için bile olsa, yaşamlarında kusursuzluğa erişmiş olarak.

17

Maurice'in Durham ailesinden saygı görmüş olması garip karşılanabilir, ne var ki onu sevmemezlik etmediler. Onlar, yalnız, kendilerini yakından tanımak isteyen kişileri şevimsiz bulurlardı -etraf böyleleriyle doluydu- ve birinin taşra sosyetesine katılmak istediğine ilişkin bir söylenti, o kişiyi dışlamaları için yeterli nedendi. Aralarında, Maurice gibi, kendi yazgılarını ne fazlaca benimseyen ne de ürkütücü bulan ve gerektiğinde onu sessizce terk edebilecek kişiler de yok değildi. Durhamlar, kendilerinden biri gibi kabul etmekle, Maurice'e ayrıcalık tanımışlardı ve onun da bunu doğalmış gibi karşılamasından hoşnuttular; onların gözünde minnettarlıkla görgüsüzlük arasında açıklanamaz bir ilişki vardı.

Yalnızca karnının doymasını ve arkadaşıyla birlikte olmayı isteyen Maurice, beğeni kazandığının farkında değildi ve konukluğunun sonuna doğru, yaşlı hanım kendisiyle konuşma isteğinde bulununca şaşırdı. Gerçi Maurice'in ailesine ilişkin bilgi almış ve o konuyu açıklığa kavuşturmuştu, bu kez ise tutumu daha saygılıydı: Clive konusundaki düşüncelerini öğrenmek istiyordu.

'Bay Hall, bize yardımcı olmanızı diliyoruz: Clive size çok değer veriyor. Sizce, onun Cambridge'de bir yıl daha kalması akıllıca bir iş mi?'

Maurice, o an, öğleden sonra hangi ata bineceğini düşü-

nüyordu, bu nedenle de konuya kendini tam veremedi, bu da ona derin derin düşünüyormuş havası verdi.

'Üçlü Sınavlarda yaptığı o utanılası gösteriden sonra- akıllıca olur mu?'

'Çok niyetli görünüyor' dedi Maurice.

Mrs. Durham başını salladı. 'İşte sorunun kökenine indiniz. Clive çok niyetli. Ne de olsa, kendi kendine karar verecek durumda. Burası onun. Size söyledi mi?'

'Hayır.'

'Evet, Penge, kocamın vasiyeti gereği tümüyle onun. Evlenir evlenmez benim buradan taşınmam gerekecek-'

Maurice irkildi; kadın ona baktı ve kızardığını gördü. 'Demek bir kız var' diye düşündü. Konuyu bir an için erteleyerek, Cambridge konusuna döndü ve bir dördüncü senenin onun için, bir 'boyunduruk' sayılacağını -sözcüğü neşeli bir kendine güvenle kullandı- katkısının çok az olacağını belirterek Clive'ın artık buradaki yerini alması gerektiğini vurguladı. Hayvanları vardı, kiracıları vardı ve nihayet politika vardı. 'Babası, kuşkusuz biliyorsunuzdur, milletvekili idi.'

'Hayır, bilmiyordum.'

'Peki, sizinle neler konuşuyor?' dedi ve güldü kadın. 'Neyse, kocam yedi yıl bu bölgeyi temsil etti, şimdilerde Meclis'teki temsilcimiz bir liberal ama sonu yaklaşıyor. Tüm eski dostlarımız Clive'ı dört gözle bekliyor. Artık yerini almalı, kendine çekidüzen vermeli, sorarım size, bu 'master' mıdır nedir, ne yararı var bu ilave çalışmaların, anlamıyorum doğrusu. Senesini yolculuk yaparak geçirse daha iyi. Amerika ya da olabilirse Sömürgelere gitsin. Artık bu kaçınılmaz oldu.'

'Cambridge'den sonra yolculuk yapmayı düşünüyor. Benim de gitmemi istedi.'

'Umarım gidersiniz- ama Yunanistan'a değil Mr. Hall. O laf olsun diye gezmek. İtalya ve Yunanistan'a gitmekten vazgeçirin onu.'

'Ben de Amerika'yı yeğlerdim.'

'Doğal bu- her aklı başında kişi gibi; ama o bir öğrenci - hayalci- Pippa şiir yazdığını söylüyor. Siz gördünüz mü?'

Maurice onun kendisine yazılmış bir şiirini okumuştu. Yaşamın gün geçtikçe daha ilginçleştiğini düşündü ve sustu. Sekiz ay önce Risley'in karşısında afallayan kendisi miydi? Görüşünü bunca derinleştiren neydi? İnsanlık ordusunun safları birbiri ardınca canlanıyorlardı. Canlanıyorlardı, ama az biraz tuhaftı da durum; onu, öylesine yanlış değerlendiriyorlardı ki; zaaflarını açığa vurdukları an, en güçlü olduklarını sandıkları andı. Gülümsemekten kendini alamadı.

'Sizin sanırım...' Birdenbire 'Bay Hall, biri mi var? Newnham'lı bir kız? Pippa öyle diyor da.'

'O zaman Pippa sorsun, daha iyi olur' diye yanıtladı Maurice.

Yanıt Mrs. Durham'ın hoşuna gitti. Küstahlığı küstahlıkla karşılamıştı Maurice. Böylesine genç bir adamdan bu yeteneği kim umardı? Hatta zaferine karşı kayıtsız bile görünüyor, ve bahçeden eve yaklaşmakta olan konuklardan birine gülümsüyordu. Kadın, kendiyle eşit düzeyde gördüğü kişilere ayırdığı ses tonuyla, 'Her neyse, onu Amerika konusunda kandırmaya çalışın. Gerçeklere gereksinmesi var. Bunu geçen yıl fark ettim' dedi.

Maurice, Clive'la ata binerken, kadının bu isteğini dile getirdi.

Clive'ın yorumu 'Senin de tepetaklak gideceğini sanmıştım' oldu. 'Joey'nin suratına bile bakmamışlardı!' Clive, ailesine karşı tepki doluydu; dünya konusundaki kesin cehaletleriyle bağdaştırmaya çalıştıkları dünyalılıklarından tiksiniyordu. 'Bu çocuk konusu bayağı dert olacak' dedi bir mola sırasında.

'Ne çocuğu?'

'Benimki! Penge için bir vâris gerekliliği. Annem, evlilik diyor ama, asıl düşüncesi bu!'

Maurice sustu. Ne kendisinin, ne de arkadaşının aralarında, canlı bir varlık bırakmayacak olmaları ilk kez aklına geliyordu.

'Sonsuza dek dırdır edecekler. Evde hep bir kız bulundururlar.'

'Yaşlanmaya bak-'

'Ne dedin?'

'Hiç' dedi Maurice ve dizginleri kavradı. Kocaman bir hüzün -kendini bu tür duyguların üstünde görürdü- içinde büyümeye başladı. O ve sevdiği tümden yok olacaklardı -ne Cennette, ne de Dünyada süregeleceklerdi. Töreleri belki aşmışlardı, ne var ki bu kez karşı karşıya oldukları Doğa soğukkanlı bir sesle 'Tamam, siz böylesiniz, çocuklarımdan hiçbirini suçlamıyorum. Ne ki, dölsüzlüğü sonuna kadar tadacaksınız' diyordu. Dölsüz olma düşüncesi bütün ağırlığıyla üzerine abanınca, ansızın bir utanç duydu. Annesi ve Mrs. Durham ola ki akıldan ve yürekten yoksundular, ne var ki gözle görülür bir iş becermişlerdi; bayrağı oğullarına geçirmişlerdi, şimdi sıra onlardaydı.

Amacı Clive'ı tedirgin etmek değildi, ama çayıra uzandıklarında sözcükler ağzından döküldü. Clive buna katılmadı. 'Neden çocuk?' diye sordu. 'Neden hep çocuk? Aşkın başladığı noktada bitmesi çok daha güzel ve Doğa bunu biliyor.'

'Evet ama, herkes-'

Clive onu yeniden baş başalıklarına çekti. Bir saat sonra Sonsuzluk'la ilgili bir şeyler mırıldandı. Maurice anlamadı, ama ses onu yatıştırdı.

18

İki yıl boyunca, Maurice ve Clive, o burçta doğmuş iki erkeğin tadabilecekleri mutluluğun tümünü doyasıya tattılar. Yapı

olarak sevecen ve tutarlı idiler ve Clive'ın çabasıyla da son derece aklıbaşındaydılar. Clive, coşkunluğun sonsuza dek sürmeyeceğini ne var ki sürekli bir şeylerin yolunu açabileceğini biliyordu, bu nedenle zaman içinde sürekli olduğu ortaya çıkan bir ilişki geliştirdi. Eğer aşkı doğuran Maurice ise, bunu koruyan ve aşk ırmaklarının bahçelerini sulamasını sağlayan Clive oluyordu. İster acıda, ister duygusallıkta, tek bir damlanın boşa gitmesini istemiyordu ve gitgide yeminlerden (söylenebilecek her şey söylenmişti) ve hatta neredeyse okşamalardan vazgeçmişlerdi. Mutlulukları birlikte olmaktı; kendi dinginliklerini başkalarına da yayıyorlardı ve artık toplumdaki yerlerini alabilirlerdi.

Clive, Yunanca anlamaya başladığı an, bu yönde ilerlemişti. Sokrates'in Phaiedos'a beslediği aşk şimdi elinin uzanabileceği bir yerdeydi: tutkulu ama ılımlı ve yalnız çok incelikli kişilerin anlayabileceği bir aşk, ve Maurice'de bulduğu kuşkusuz, çok incelikli bir kişilik değildi, ama çok sevimli bir istekliliği vardı. Sevgilisini dar ve güzel bir yoldan, uçurumlar arasından daha yüksek bir zirveye yöneltti. Bu son karanlığa kadar -başka bir korku yoktu- sürüyordu ve o karanlık çökünce, onlar münzevi ya da kösnül bir yaşamdan çok daha doyurucu olanını geride bırakmış ve dünyanın soyluluğunun ve güzelliğinin tadını tam anlamıyla çıkarmış olacaklardı. Maurice'i eğitti, daha doğrusu ruhu Maurice'in ruhunu eğitti, çünkü artık benliklerinde eşittiler. Ne biri, ne de öteki 'Yöneltiyor muyum, yoksa yöneltiliyor muyum' diye düşünüyordu. Aşk, Clive'ı sıradanlıklar, Maurice'ı ise şaşkınlıklar arasından, iki eksik ruh yetkinliğe ulaşabilsin diye yakalamıştı.

Görünüşte diğer erkekler gibi yaşama katıldılar. Toplum, kendileri gibi binlercesini kabul ettiği gibi, onları da etti. Toplum'un gerisinde ise Yasa uyukluyordu. Cambridge'deki son yıllarını birlikte geçirdiler, İtalya'da gezdiler. Sonra hapislik duvarları her ikisinin de üstüne kapandı. Clive, baro sınavlarına

çalışıyordu, Maurice ise büroya bağlandı. Yine de birlikteydiler.

19

Artık aileler de birbirleriyle tanışmışlardı. 'Asla anlaşamazlar' diye karar vermişti ikisi. 'Toplumun değişik kesimlerine mensuplar.' Ne var ki, belki de sapkınca inatlarından olacak, aileler anlaşıyordu ve Clive'la Maurice onları birarada gördükçe eğleniyorlardı. İkisi de, özellikle Clive kadınlardan hazzetmezdi. Yaradılışlarının pençesinde, düş güçleri onları kadınlara gösterilen tapınmayı yerine getirmekten alakoymuş ve aşklarını yaşarken de kadınlar onlar için atlar ya da kediler kadar uzak birer yaratık olmuşlardı; onların yaptığı her şey aptalca geliyordu. Kitty, Pippa'nın bebeğini tutmak istediğinde ya da Mrs. Durham'la Mrs. Hall birlikte Kraliyet Akademisi'ni gezmeye gittiklerinde, Clive'la Maurice bunda toplumsaldan çok doğal bir uygunsuzluk görürler ve olaya akla hayale sığmaz açıklamalar getirirlerdi. Gerçekte garip olan bir şey yoktu; kendileri yeterli nedendi. Birbirlerine olan tutkuları her iki ailedeki en etkin güçtü ve gizli bir akıntının bir sandalı sürüklemesi gibi her şeyi arkasından sürüklüyordu. Mrs. Hall ve Mrs. Durham, oğulları arkadaş olduğu için bir araya gelmişlerdi; 'Artık şimdi' derdi Mrs. Hall, 'biz de arkadaşız.'

'Arkadaşlık'ları başladığı gün Maurice de oradaydı. Analar, Pippa'nın Londra'daki evinde buluştular. Pippa, Mr. London adında biriyle evlenmişti; adamın adının kentin adıyla aynı olması Kitty'yi o denli eğlendirmişti ki, çağrıda bunu aklına getirip de gülmemek için kendini güç tuttu. İlk kez gidilen bir yere Ada'nın gitmesinin uygun olmayacağını düşünen Maurice, onun evde kalmasını önermişti. Hiçbir şey olmadı. Sonra Pippa ve annesi, görgü kuralları gereği, bu kez Mau-

rice'lere gitti. Maurice yoktu, ama yine de önemli bir şey olmadı, yalnız, Pippa, Kitty'yi Ada'dan daha zeki, Ada'yı ise ablasından daha güzel bulduğunu söyleyip, her iki kardeşi de gücendirdi ve Mrs. Hall da Mrs. Durham'a Penge'e ısıtıcı kurmanın zararlarından söz etti. Sonra yine buluştular ve Maurice'in görebildiğince, değişen bir şey olmadı: sıfıra sıfır, elde var sıfır.

Mrs. Durham'ın kendince tasarıları vardı, Clive'a kız bakıyordu ve kız kardeşleri de listesine aldı. Değişik ortamlarda yetişmiş kişiler arası evlilikte yarar olduğuna inanırdı ve taşralı olmasına karşın, Ada oldukça sağlıklıydı. Kuşkusuz kız biraz budalaydı, ancak Mrs. Durham'ın, kâğıt üstünde olduğunun aksine, gerçekte, Clive'ın evlenmesi durumunda, evden taşınmaya hiç niyeti yoktu ve Clive'e yaklaşmada en geçerli yolun karısından geçeceğine inanıyordu. Kitty'nin adaylık için koşulları daha elverişsizdi. Daha az budala, daha az güzel ve daha az zengindi. Ada, büyükbabasının servetinin tek varisiydi ki, bu oldukça önemli bir yekün tutuyordu ve büyükbabanın iyi huylarını almıştı. Mrs. Durham yaşlı adamla bir kez karşılaşmış ve ondan hoşlanmıştı.

Eğer Hall'ların da aynını tasarladıklarını hissetseydi, geri çekilirdi. Ne var ki, Maurice gibi ailesi de kayıtsız tavırlarıyla onu etkilemişlerdi. Entrika kurma konusunda Mrs. Hall çok tembel, kızlarsa çok saftı. Mrs. Durham, Ada'yı bu düşüncelerle Penge'e çağırdı. Sadece Pippa, o da çağdaşlıktan payını almış biri olduğu için, erkek kardeşinin soğukluğunu garip buluyordu. 'Clive, sen evlenecek misin?' diye sormuştu birdenbire. Ne var ki onun, 'hayır, bunu anneme de söyleyebilirsin' biçimindeki yanıtı kuşkularını dağıtmıştı: bu tam evlenecek bir erkeğin vereceği yanıttı.

Maurice'i kimse sıkıştırmıyordu. Evde egemenliğini kurmuştu ve annesi de oğlundan; babası için kullandığı üslupta söz etmeye başlamıştı. Evin, sadece tek oğlu değil, aynı za-

manda, kendisinden umulanın üstünde bir şahsiyetti. Hizmetkârlara çekidüzen veriyor, arabadan anlıyor, şu ya da bu dergiye abone oluyor ve kızların arkadaşlarından kimini veto ediyordu. Yirmi üç yaşına geldiğinde umut veren bir taşra ağası olmuştu; hakbilirlik ve yumuşaklık ölçüsünü iyi tutturduğundan egemenliği daha da güçlüydü. Kitty'nin karşı çıkmaları, deneyimsiz ve arkasız olduğu için, yarar sağlamıyordu. Sonunda, Kitty'ye hep özür dilemek ve öpülmek düşüyordu. Bu iyi huylu ve biraz da acımasız genç adamın karşısında Kitty hafif kalıyordu ve Maurice'in Cambridge'de olduğu süre içinde elde ettiği avantajı da yitirmişti.

Maurice düzenli alışkanlıklar edinmişti. Sıkı bir kahvaltı yapar ve 8:36 treniyle kente inerdi. Trende Daily Telegraph okurdu. 1:00'e değin çalışır, hafif bir yemek yer ve öğleden sonra çalışmasını sürdürürdü. Eve döndüğünde biraz beden eğitimi yapar ve iyi bir yemekten sonra akşam gazetesini okur, ya da bilardo veya briç oynardı.

Ancak, her Çarşamba, Clive'ın kentteki küçük evinde kalırdı. Hafta sonlarının da dokunulmazlığı vardı. Evdekiler derlerdi ki; 'Maurice'in çarşambalarına ve hafta sonlarına karışılmaz. Son derece sinirlenir'

20

Clive baro sınavlarını başarıyla verdi, ancak çağrı öncesi ateşle karışık hafif bir gribe tutuldu. İyileşmeye yüz tuttuğu sıra, Maurice onu yoklamaya gitti, hastalık ona geçti ve bu kez kendi yatağa düştü. Bu nedenle birkaç hafta süresince birbirlerini çok az görebildiler, sonunda görüştüklerinde, Clive hâlâ solgun ve sinirliydi. İyi beslenme ile sessizliğin kendini toparlamasına yardımcı olacağını düşünerek kız kardeşinin evine yeğ tuttuğu, Hall'lara geldi. Çok az yiyor ve ağzını her

açışında her şeyin ne denli boş olduğundan dem vuruyordu.

'Avukat oldum, çünkü toplum yaşamına girmek durumundayım' dedi, Ada'nın bir sorusuna yanıt olarak. 'Ama, neden toplum yaşamına girmem gerekiyor ki? Beni kim ister?'

'Annene göre yurdun istiyor.'

'Benim bölgemin seçmenleri isteseler isteseler bir Radikal'i isterler. Anneme kıyasla ben daha çok insanla görüştüm ve hepsi de özel araçlarıyla ortalarda gezinen ve yapacak iş arayan bizim dertsiz sınıftan bıkmışlar. Büyük konaklar arasında ciddi ciddi gidip gelmeler- eğlenceli olmayan bir oyun gibi. İngiltere'nin dışında da oynayan yok (Maurice, Yunanistan'a gidiyorum). Kimsenin rahat bir ev dışında bir şey istediği yok, bizleri de istemiyorlar.'

'Ama toplum yaşamı denen, zaten rahat bir ev sağlamak değil mi?' diye haykırdı Kitty.

'O mu yoksa o mu olmalı?'

'İkisi de aynı.'

'Olmak ya da olması gerekmek aynı şey değildir' dedi aradaki inceliği yakalamış olmanın gururuyla annesi. 'Mr. Durham'ın sözünü kesmemen gerekir, oysa sen-'

'-kesiyorsun' Ada araya girerek bu espriyi yapınca bütün aile güldü; bu Clive'ı âdeta yerinden sıçrattı.

'Olduğumuz ve olmamız gereken-' sonucuna vardı Mrs. Hall 'çok farklı.'

'Her zaman değil' diye karşı çıktı Clive.

'Her zaman değilmiş, unutma Kitty' diye yankılandı anne, ihtar eder gibi bir sesle; bu kez Clive'in sinirine dokunmayı başarmıştı. Kitty, ilk savına döndü. Ada aklına geleni söylüyordu, Maurice ise hiçbir şey. Dalgın dalgın yemek yemeyi sürdürüyordu, kendisinin çok alışkın olduğu bu yemek sohbetinin arkadaşını sıktığını göremiyordu. Bu arada bir

anısını anlattı. Herkes onu dinlemek için susmuştu. Ağır ağır, sersem sersem, sözcüklere özen göstermeden ve ilginç olma zahmetine katlanmadan konuşuyordu. Birdenbire Clive araya girdi, 'galiba- bayılacağım' dedi ve oturduğu yerden düştü.

'Kitty, bir yastık getir, Ada, sen de kolonya' dedi Maurice. Clive'ın yakasını açtı. 'Anne yelpazele onu; hayır, hayır yelpazele onu...'

'Ne sersemim' diye mırıldandı Clive.

Bunu söylerken, Maurice onu öptü.

'Şimdi iyiyim.'

Kızlar ve bir hizmetçi koşarak içeri girdiler.

'Yürüyebilirim' dedi, yüzüne renk gelmeye başlayan Clive.

'Tabii ki hayır' diye bağırdı Mrs. Hall. 'Maurice sizi taşır. Bay Durham, kolunuzu Maurice'e dolayın.'

'Hadi, gel moruk. Biriniz doktoru arayın.' Güçsüzlüğünden ötürü ağlamaya başlayan arkadaşını ayağa kaldırdı.

'Maurice- ben sersemin tekiyim.'

'İyi, sersemin teki ol' dedi Maurice, onu yukarı taşıyarak soydu ve yatağına yatırdı. Mrs. Hall kapıyı vurdu ve açmaya giden Maurice, ona 'Anne, Clive'ı öptüğümü diğerlerine söylemezsen iyi olur.'

'A, tabii ki.'

'Onun hoşuna gitmez de, çok üzülmüştüm, şaşkınlıkla yaptım. Bildiğin gibi biz çok iyi arkadaşız, handiyse akraba gibiyiz.'

Bu yeterliydi. Mrs. Hall oğluyla ortak sırlarının olmasından hoşlanırdı; bu ona, oğlu için çok değerli olduğu günleri anımsatırdı. Ada, sıcak su şişesiyle onlara katıldı, Maurice de şişeyi hastaya götürdü.

'Doktor beni böyle görecek' dedi Clive hıçkırarak.

'Umarım, görür.'

'Neden?'

Maurice bir sigara yakarak, yatağın kenarına oturdu. 'Seni en kötü halinde görmesi iyi olur da ondan. Pippa, senin yolculuk yapmana nasıl izin verdi?'

'İyileştim sanıyordum.'

'Allah cezanı versin.'

'İçeri girebilir miyiz' diye bağırdı Ada, dışarıdan.

'Hayır. Doktoru gönderin sadece.'

'Doktor geldi.' Uzaktan Kitty'nin sesini duydular. Kendilerinden yaşça biraz daha büyük bir adam içeri alındı.

'Merhaba, Jowitt' dedi Maurice ayağa kalkarak. 'Şu herifi iyileştir benim için. Gribi vardı, sözde iyileşmişti. Sonuçta bayıldı ve sürekli ağlıyor.'

'Bunların yabancısı değilim' dedi Bay Jowitt ve Clive'ın ağzına dereceyi soktu. 'Çok mu çalışıyordu?'

'Evet, şimdi de Yunanistan'a gitmek istiyor.'

'Gider de. Sen çık şimdi. Aşağıda görüşürüz.'

Clive'ın hastalığının ciddi olduğuna kanaat getiren Maurice, bu isteğe uydu. Jowitt on dakika sonra geldi ve Bayan Hall'a önemli bir şeyi olmadığını söyledi- kötü bir kriz. Reçete yazdı ve hemşire göndereceğini söyledi. Maurice, onu bahçeye kadar geçirdi ve kolunu tutarak 'Şimdi bana ne kadar hasta olduğunu söyle' dedi. 'Bu bir kriz değil. Ondan öte bir şeyler var. Lütfen bana doğruyu söyle.'

'Bir şeyi yok' dedi Doktor, biraz sinirlenmişti, çünkü hep gerçeği söylemekle övünürdü. 'Bunu anladın sanıyordum. Histerisi bitti, şimdi de uyumak üzere. Çok olağan bir kriz. Bu kez, öncekinden daha dikkatli olması gerekiyor, hepsi bu.'

'Peki, sizin deyiminizle, bu olağan krizler ne kadar sürecek? Her an bu ıstıraplı ağrılara katlanacak mı?'

'Biraz rahatsız- arabada üşüttüm diyor.'

'Jowitt, bırak bunları. Eğer hastalık ileri bir aşamada değilse bir erkek kolay kolay ağlamaz.'

'Bu sadece güçsüz düştüğü için.'

'Ne dersen de' dedi Maurice, elini çekerek. 'Seni de daha çok tutmayayım.'

'Önemli değil, genç dostum, ben buraya yardıma geldim.'

'Peki, o denli ağır değilse, neden hemşire gönderiyorsun?'

'Oyalamak için. Sanırım, parasal durumu da iyi.'

'Onu biz oyalayamaz mıyız?'

'Hayır, mikroptan ötürü. Anneni, kimse odaya girmemeli diye uyardığımda sen de bizimleydin.'

'Kız kardeşlerimden söz ettiğini sanıyordum.'

'Sen de- özellikle sen; daha önce de mikrop kapmıştın ondan.'

'Hemşire istemiyorum.'

'Annen, kuruma telefon etti bile.'

'Neden her şey bu denli acele yapılıyor, anlamıyorum' dedi Maurice sesini yükselterek. 'Ona ben bakacağım.'

'Ondan sonra da bebeğin beşiğini sallarsın artık.'

'Anlamadım?'

Jowitt gülerek uzaklaştı.

Tartışmaya yer bırakmayan bir tonda, Maurice, annesine hastanın odasında kalacağını söyledi. İçeride de, Clive uyanır endişesiyle, yatak sokturmadı, başını bir pufa dayayarak yere uzandı ve mum ışığında okumaya başladı. Çok geçmeden Clive kıpırdandı ve yavaşça 'Allah kahretsin, Allah kahretsin' dedi.

'Bir şey ister misin?' diye seslendi Maurice.

'Midem çok kötü bulanıyor.'

Maurice, onu yataktan kaldırdı ve bir oturağa oturttu. Rahatladığında yerine götürdü.

'Yürüyebiliyorum; ne olur böyle şeyler yapma.'

'Sen de benim yerimde olsan yapardın.'

Oturağı temizlemeye gitti. Clive'ın elden ayaktan düşmesi

Maurice'in onu eskisinden daha çok sevmesine neden olmuştu.

'Ne olur yapma' diye yineledi Clive, odaya geri döndüğünde, 'çok pis bir iş.'

'Hiç dert değil' dedi Maurice, yeniden uzanarak, 'Hadi, uyumaya çalış.'

'Doktor bana, hemşire göndereceğini söylemişti.'

'Hemşireyi ne yapacaksın? Sadece bağırsak bozukluğu. Bütün gece de sürse,bence fark etmez. İnan, sorun değil- bunu seni hoşnut etmek için de söylemiyorum. Gerçekten sorun değil.'

'Bunu isteyemem- sonra yarın işin-'

'Bana bak Clive, hemşireyi mi istersin, beni mi? Bu gece biri gelecek, ama ben geri gönderilmesini istedim, çünkü büroyu asıp sana bakmak istemiştim ve senin de öyle isteyeceğini düşündüm.'

Clive, o denli uzun bir süre sessiz kaldı ki, Maurice, onun uyuduğunu sandı. Sonunda konuştu. 'Bence, hemşire daha iyi olacak.'

'Peki: demek ki o, seni benden daha rahat ettirecek. Belki de haklısın.'

Clive yanıt vermedi.

Ada, gönüllü olarak, alttaki odada kalmayı istemişti. Aralarındaki anlaşmaya göre, Maurice üç kez yere vurdu ve onun yukarı çıkmasını beklerken Clive'ın allak bullak ve terli yüzünü inceledi. Doktorun dedikleri hikâyeydi: arkadaşının ıstırabı çoktu. Onu kucaklamak istedi, ancak, histeriye bunun neden olduğunu hatırladı, ayrıca Clive çekimser, hatta tutuktu. Büyük maroken koltukta, elleri her iki yanına düşmüş, ayaklarını uzatmış, bir sağlık tablosu halinde yatıyordu. Göğsü inip kalkıyor, gür siyah saçları yastık görevi yapıyor ve dudaklarının arasından dişleri ve kırmızı dili görünüyordu. 'Uyan' dedi Maurice öfkeyle.

Ada uyandı.

'Hemşire geldiğinde kapının çalındığını nasıl duyacaksın acaba?'

'Zavallı Mr. Durham ne durumda?'

'Çok hasta; ciddi biçimde hasta.'

'Ah Maurice! Maurice!'

'Hemşire kalacak. Seni çağırdım, ama gelmedin. Şimdi doğru yatağına, madem hiç yardımın olmayacak.'

'Annem ayakta olmamı istedi, çünkü kapıyı hemşireye bir erkek açmamalıymış- hoş karşılanmazmış.'

'Bütün bu saçmalıkları düşünmeye nasıl zaman buluyorsunuz, doğrusu hayret' dedi Maurice.

'Evimizin namusunu korumalıyız.'

Ses etmedi, sonra kızların hiç hoşlanmadıkları tarzda güldü. Yüreklerinin derinlerinde Maurice'ten hiç mi hiç hoşlanmıyorlardı, ama bilinçleri bunun farkına varacak ölçüde berrak değildi. Şimdilik tek takıldıkları gülüşüydü.

'Hemşireler iyi kızlar değillerdir. Hiçbir iyi kız hemşire olmaz. İyi evlerde yetişmeyenler hemşire olurlar, yoksa evlerinde kalırlardı.'

'Ada, sen kaç yıl okula gittin?' diye sordu ağabeyi, kendine bir içki hazırlarken.

'Okula gitmekle evde kalmak arasında fark yok.'

Bardağı çarparak masaya koydu ve kız kardeşinin yanından çıktı. Clive'ın gözleri açıktı ama ne konuşuyor, ne de Maurice'in döndüğünün farkında görünüyordu. Hemşirenin gelişi de onu uyandırmadı.

21

Birkaç gün içinde hastalığın çok ciddi olmadığı ortaya çıktı. Dramatik başlangıcına karşın, krizin ilkinden daha hafif olduğu

görüldü; Clive'ın kendi evine gitmesinde sakınca yoktu. Görünüşü ve morali hâlâ iyi değildi, ama grip sonrası bu olağandı ve Maurice'ın dışında kimse tedirgin değildi.

Maurice, hastalık ve ölümü ender olarak düşünürdü, ne var ki düşündüğünde, tüm benliği güçlü bir tepkiyle dolardı. Bunların, kendisinin ve arkadaşının yaşamını bozmasına izin verilemezdi, bu nedenledir ki, tüm gençliğini ve sağlığını Clive'ın emrine verdi. Sürekli onunlaydı, çağrılmaksızın hafta sonlarında ya da bayramlarda Penge'e gidiyor ve onu sözle değil kendi varlığıyla neşelendirmeye çalışıyordu. Clive tepki vermiyordu. Topluluk içinde canlanıyor, Kamu ile Durham'lar arasında ortaya çıkan yol hakkı sorunu üzerinde kafa patlatabiliyordu, ama yalnız kaldıklarında kendi kabuğuna çekiliyor, ya da konuşsa bile zihinsel bitkinliğin belirtisi olan yarı ciddi, yarı şaka bir üslupla konuşuyordu. Yunanistan'a gitmeye kesin kararlıydı. Ödün vermediği tek konu buydu. Gidecekti, Eylülde ve yalnız da olsa gidecekti. 'Bu iş olacak' diyordu. 'Bu verilmiş bir sözdür. Her barbar, bir kez de olsa Akropol'e şans tanımalı.'

Maurice'i ilgilendirmiyordu Yunanistan. Klasiklere zaten az ve o da müstehcen olan ilgisi, Clive'ı sevdiğinde iyice yokolmuştu. Yürekleri boş olanlar için Harmodius ve Aristogeiton'a, Phaedrus'a, Thebai'li Çeteye ilişkin öyküler ilginç olabilirdi, ama gerçek yaşamın yerini tutamazlardı. Clive'ın zaman zaman onları yeğlemesi onu şaşırtıyordu. Yemeklerine ve fresklerine karşın oldukça sevdiği İtalya'da bile, Adriyatik'in ötesindeki o daha da kutsal topraklara geçmeye karşı çıkmıştı. 'Tamir görmemiş gibi bir etki bırakıyor' idi savı, 'Üzerlerinde boya olmayan bir yığın eski taş. Her şeye karşın bu, -Siena Katedralinin kitaplığını göstererek- sen ne dersen de işler durumda! Clive, şaşkınlığından, Picolomini fayanslarının üzerinde zıpzıp zıplamaya başlamıştı ve bekçi de onları paylayacağına gülmüştü. İtalya gezisi neşeli

geçmişti -hele gezip görme açısından kişinin isteyebileceği ölçüde iyi- ama bu son günlerde Yunanistan konusu yeniden alevlenmişti. Maurice, sözcüğün ta kendisinden nefret ediyordu ve garip bir ters yüz etmeyle bu sözcüğü ölüm ve marazla bağdaştırıyordu. Ne zaman bir tasarıdan söz etmeye kalksa, tenis oynamak ya da saçma sapan konuşmak istese, Yunanistan araya giriyordu. Clive, onun bu antipatisini seziyor ve kimi zaman da nazik olmayan bir biçimde onunla dalga geçiyordu.

Artık Clive nazik değildi: Maurice'e göre belirtilerin en ciddisi buydu. Kötücül yorumlarda bulunuyor ve sonra da en özel bilgileri ortaya döküp Maurice'i yaralamaya çalışıyordu. Başaramadı; başka bir deyişle bilgisi eksikti, güçlü kuvvetli bir aşkı bozmanın olanaksızlığını bilemezdi. Kimi zaman Maurice yarımağız cevaplarla bir şeyleri savuşturuyorsa bu, salt insani bir tepkide bulunmak içindi; İsa gibi öteki yanağını uzatmayı hiç benimsememişti. İçten içe onu rahatsız eden bir şey yoktu. Birleşme isteği, pişmanlığını itiraf etmesini engelleyecek denli güçlüydü. Kimi zaman da, gayet neşeli, koşut bir diyalog yürüterek, varlığını anımsatır biçimde Clive'a verip veriştiriyor, ama sevgilisinin de kendini izleyeceği umuduyla kendi yolunda ışığa doğru yol alıyordu.

Son konuşmaları bu minval üzre yürüdü. Clive'ın yola çıkışının bir önceki akşamıydı ve Hall ailesinin tüm üyelerini, kendine gösterdikleri yakınlığın bir karşılığı olarak Savoy otelinde yemeğe çağırmıştı. 'Bu kez de oturduğun yerden düşersen, hiç değilse nedenini bileceğiz' dedi Ada, şampanya şişesini göstererek. 'Sağlığınıza' diye karşılık verdi Clive, 've tüm bayanların sağlığına. Hadi, Maurice!' Biraz eski kafalı olmak hoşuna giderdi. Kadehler kalktı ve altta yatan acılığı sırf Maurice ayrımsadı.

Şölenden sonra, Maurice'e döndü Clive. 'Evde mi kalacaksın?' dedi.

'Hayır.'

'Aileni eve götürmek isteyeceğini düşünmüştüm.'

'Asla, Mr. Durham' dedi Maurice'in annesi. 'Ne desem, ne yapsam çarşamba akşamları ona engel olamam. Maurice tam bir müzmin bekârdır.'

'Benim evin altı üstüne geldi toparlanırken' dedi Clive, 'Sabah treniyle yola çıkıyorum ve doğru Marsilya'ya hareket ediyorum.'

Maurice hiç oralı olmadı ve ona gitti. Asansörü beklerken birbirlerinin yüzüne esnediler, sonra yukarı çıktılar, yürüyerek birkat daha çıktılar ve Risley'in Trinity'deki odasına giden yolu andıran bir koridordan yürüdüler. Küçük, karanlık ve sessiz daire koridorun sonundaydı. Clive'ın dediği gibi içerisi karmakarışıktı, ama odasına bakan kadın içkileri ve Maurice'in yatağını hazırlamıştı.

'Yine mi içki' dedi Clive.

Maurice, alkol almayı severdi ve kafası da yerindeydi.

'Ben yatmaya gidiyorum' dedi Clive. 'Sen istediğini buldun bakıyorum.'

'Kendine iyi bak. Çok dolaşma harabelerde. Bu arada-' Cebinden bir şişe çıkardı. 'Bunu unutacağını biliyordum. Klorodin.'

'Klorodin! Senin armağanın da bu ha!'

Başını salladı Maurice.

'Yunanistan için klorodin... Ada'nın bana söylediğine göre öleceğimi sanmışsın. Benim sağlığımla neden bu kadar ilgilisin Allahaşkına? Hiç korkma. Ölüm kadar açık ve temiz bir deneyim geçmeyecek başımdan orada.'

'Ben zamanı gelince öleceğimi biliyorum ve istemiyorum bunu; senin için de. Eğer ikimizden biri giderse, geridekinin eli bomboş kalır. Bilmiyorum açık ve temiz dediğin bu mu?'

'Evet.'

'O zaman kirli olmayı yeğlerim' dedi Maurice, bir an sonra.

Clive'ın bedeninden bir ürperti geçti.

'Bana katılmıyor musun?'

'Aman, sen de herkes gibi olma yolundasın. Bir kuramın olacak ille. Sessizce yol alamayız, her an formüller bulmalıyız, sonunda hepsi çuvallasa da. "Herhalükârda kirlilik" senin olsun. Kişinin çok kirli olabileceği durumlar var, kabul. O zaman Lethe nehri, eğer böyle bir nehir varsa, bu kiri temizleyecektir. Ama böyle bir nehir olmayabilir. Yunanlılar bazı şeyleri varsaymışlar, kim bilir belki haddinden fazlasını. Mezarın ötesinde unutkanlık olmayabilir. Bu Allahın belası makine işleyebilir. Diğer bir deyimle, mezarın ötesi cehennem olabilir.'

'Haklısın.'

Clive, metafizikten genellikle hoşlanırdı. Bu kez konuşmasını sürdürdü. 'Her şeyi unutmak -hatta mutluluğu. Mutluluk! Birinin ya da bir şeyin insanı öylesine gıdıklayıvermesi- hepsi bu. Keşke hiç sevgili olmasaydık! Çünkü o zaman Maurice, senle ben yattığımız yerde rahat uyurduk. O zaman ebedi uykumuzu kendilerine yerle bir olan saraylar kuran krallar ve vezirlerle uyur, huzur bulurduk-'

'Neden söz ediyorsun sen allahaşkına?'

'Ya da gizli, zamansız gerçekleşmiş doğumlar gibi, hiç olmazdık; hiç ışığı görmeyen bebeler gibi. Ama bu durumdahey, öyle ciddi durmasana.'

'Komik olmaya çalışma sen de' dedi Maurice, 'zaten söylevlerinden hiçbir zaman bir şey anlamadım.'

'Sözcükler düşünceleri gizler. O Kuram mı?'

'Saçma bir ses çıkarırlar. Senin düşüncelerini de iplemiyorum ayrıca.'

'O zaman bende senin ilgini çeken nedir?'

Maurice gülümsedi: bu soru sorulur sorulmaz kendini mutlu hissetti ve karşılık vermedi.

'Güzelliğim mi?' dedi Clive alaylı. 'Şu az biraz solmuş gü-

zelliğim. Saçlarım dökülüyor. Haberin var mı?'

'Otuzunda kel kalacaksın.'

'Belki de beni kafam için seviyorsun. Hastalığım süresince ve sonrasında çok iç açıcı bir arkadaş olmadım yanılmıyorsam.'

Maurice ona, sevecenlikle baktı. Onu arkadaşlıklarının ilk günlerindeki gibi inceliyordu. Ancak, o sıralar onu keşfetmek içindi bu, şimdiyse anlamak için. Bir şeyler yolunda gitmiyordu. Hastalık hâlâ için için işliyor, beyni rahatsız ediyor ve karamsar ve aksi düşüncelere neden oluyordu, ancak Maurice bundan esef duymuyor, doktorun yapamadığını kendisi başarmak istiyordu. Kendi gücünü biliyordu. İlerde onu aşk olarak ileri sürecek ve dostunu iyileştirecekti, ancak şu an araştırıyordu.

'Beni gerçekten de kafam için sevdiğini sanıyorum -kafamın dayanıksızlığı için. Her zaman benim daha güçsüz olduğumu biliyordun. Olağanüstü anlayışlısın -yularımı gevşek tut. Asla yemekte ailene yaptığın gibi itip kakma.'

Kavga çıkarmak ister gibiydi.

'Arada bir dizginlerimi ger-' Maurice'i çimdikledi, komiklik yapmaya çalışıyordu.

Maurice şöyle bir davrandı. 'Ne oldu? Yorgun mu düştün?'

'Yatmaya gidiyorum.'

'Demek yorgunsun. Soruma neden açıkça karşılık vermiyorsun bilmem? 'Benden mi yorgun düştün" demiyorum, ama diyebilirdim.'

'Sabah dokuza kendine taksi çağırdın mı?'

'Hayır, biletimi de almadım. Bakarsın Yunanistan'a gitmekten de vazgeçerim. Orası da İngiltere kadar çekilmez bir yer olabilir.'

'Haydi iyi akşamlar ahbap.' Derin kaygılar içerisinde, kendi odasına gitti. Neden herkes, Clve'ın sağlık durumunun gezi için uygun olduğunu söyleyip duruyordu ki? Clive'ın kendisi bile emin değildi. Tam ondan beklenebileceği gibi, biletini

almayı bile son ana bırakmıştı. Gene de gitmeyebilirdi, anca bu umudu dile getirmek, onu ortadan kaldırmak demek olurdu. Maurice soyundu ve aynadaki görüntüsüne gözü ilişince 'allahtan sağlığım yerinde' diye düşündü. Çok iyi eğitilmiş bir beden ve artık bu bedenle çelişmeyen bir yüzle karşılaştı. Erkeklik onları uyum içine sokmuş ve hem yüzünü hem de bedenini koyu tüyler gölgeler olmuştu. Pijamalarını giyerek yatağa atladı, düşünceliydi ama derin bir mutluluk içindeydi, çünkü her ikisi için de yaşayabilecek denli güçlüydü. Clive ona yardım etmişti. Gerektiğinde yine yardım ederdi, ama şu sıra o Clive'a yardımcı olmalıydı ve tüm yaşam boyu bu iş böyle sürüp gidecekti: uykuya dalmak üzereyken, zirveden çok da uzaklarda olmayan bir aşk göründü belli belirsiz.

Odaları ayıran duvara vuruldu.

'Ne var?' diye seslendi; sonra Clive'ı kapıda görünce 'İçeri gel' dedi.

'Senin yanında yatabilir miyim?'

'Gel' dedi Maurice, ona yer açarak.

'Üşüyorum ve kendimi kötü hissediyorum. Uyuyamıyorum. Neden, bilmiyorum.'

Maurice onun dediklerine başka anlamlar vermedi. Bu konudaki düşüncelerini biliyor ve paylaşıyordu. Birbirlerine dokunmadan uzandılar. Bir süre sonra Clive 'Burası da farklı değil. Gidiyorum' dedi. Maurice üzülmedi, gerçi nedeni farklıydı ama o da uyuyamıyordu; Clive'ın hızlanan kalp atışlarını işitmesinden ve nedenini kestirmesinden korkuyordu.

22

Clive, Dionysos tiyatrosunda oturuyordu. Sahne, birkaç yüzyıldır olduğu gibi boştu, seyirci yeri de boştu; güneş batmış olmasına rağmen, arkadaki Akropolis hâlâ sıcaklık yayıyordu.

Denize inen kıraç ovaları, Salimisi, Aeginayı, dağları görüyordu, hepsi mor bir akşamla kaynaşmışlardı. Tanrıları burada yaşamıştı- en başta Pallas Athena: dilerse, onun tapınağına el sürülmemiş olduğunu ve heykelinin de ışığın son zerrelerini yakaladığını düşleyebilirdi. Bakire ve anasız olmasına rağmen, tüm erkekleri anlamıştı. Clive, saplandığı bataktan kendisini kurtaran Athena'ya şükran borcunu ödemek için senelerdir gelirdi.

Ama gördüğü sadece ölgün bir ışık ve ölü bir ülkeydi. Dua etmezdi, Tanrıya inanmazdı ve geçmişin, şimdiki zaman kadar anlamsız ve korkaklara sığınak olduğunu bilirdi.

Nihayet Maurice'e yazabilmişti. Mektubu denize doğru yolculuk ediyordu. Bir sonuçsuzluğun diğeriyle buluştuğu yerde, mektup gemiye binecek, Sunium Kitera'dan geçerek yolculuğuna devam edecek, karaya çıkacak ve gemiye binecek ve tekrar karaya çıkacaktı. Maurice, mektubu işe giderken alacaktı. 'Arzum hilafına, normal biri oldum. Elimde değil.' Kelimeler kağıda dökülmüştü.

Bezgin adımlarla tiyatronun merdivenlerinden aşağıya indi. Kimin elinden ne geliyordu ki? İnsanlar, sadece cinsellikte değil herşeyde kör gibi yol alıyorlar, balçıktan oluşarak, akıbetleri ile ilgili arazlar son bulduğunda tekrar o balçığa gömülüyorlardı. İki bin yıl önce, tam burada, sanatçılar ***μὴ φῦναι τὸν ἅπαντα νικᾷ λόγον,*** * diye iç geçirmişlerdi. Bu söz bile, birçoğuna nazaran abeslikten çok uzak olsa bile, abesti.

23

Sevgili Clive,

Mektubum eline geçer geçmez lütfen geri dön. Seni İngil-

(*) "Mantığın her şeyi dize getirmesi gerekmiyor."

tere'ye getirebilecek aktarmaları inceledim, hemen yola çıkarsan önümüzdeki hafta salı günü burada olabilirsin. Mektubun nedeniyle oldukça merak içindeyim; çünkü ne denli sağlıksız olduğun anlaşılıyor. On beş gündür senden haber alabilmek için sabırsızlanırken, gele gele, artık kendi cinsinden birini sevemeyeceğin anlamına gelen iki cümle geldi. Buraya döndüğünde, bunun ne denli geçerli olduğunu göreceğiz.

Dün Pippa'yı gördüm. Dava işine iyice gömülmüştü ve annenin yolu kapatmakla bir yanlışlık yaptığı inancındaydı. Annen köy halkına, yolu onlar yararlanmasın diye kapamadığını anlatmaya çalışmış. Seni sordum, ama Pippa'da da bir haber yok. Son günlerde klasik müzik ve golfle ilgilenmeye başladığımı söylersem, sanırım keyiflenirsin. Hill ve Hall şirketinde ne kadar iyi olunursa o kadar iyiyim. Bir hafta süren kararsızlıktan sonra, annem Birmingham'a gitti. Haberler bu kadar. Bu mektubu aldığında ve Dover'e vardığında bana telgraf çek.

Maurice.

Clive mektubu okudu ve başını salladı. Oteldeki tanıdıklarla Pentelicus tepesine çıkıyorlardı ve doruğa ulaştıklarında mektubu yırttı. Maurice'e duyduğu aşk bitmişti ve bunu açıkça söylemenin zamanı gelmişti.

24

Yanılmış olabileceği olasılığını gözönünde bulundurarak, Atina'da bir hafta daha kaldı. Değişim o denli şaşırtıcı olmuştu ki, kimi zaman Maurice'in haklı olabileceğine ve bunun bir hastalığın son aşaması olduğuna inanası geliyordu. Böyleyse utanç vericiydi, çünkü on beş yaşından beri ruhunu ya da kendi deyimiyle, kendini anladığını söylerdi. Oysa beden ruhtan daha derindir ve gizleri daha çözülmezdir. Önceden hiçbir uyarı olmamıştı, sadece yaşamın özünde bir değişiklik, sadece

'Sen ki hep erkekleri sevdin, bundan böyle kadınları seveceksin. Anla ya da anlama, beynim için hepsi bir' duyurusu. Bunun üzerine yıkıldı. Değişikliği akıl kılıfına büründürmek ve onu anlamak istedi, daha az utanırım düşüncesiyle, ne var ki bu da ölüm ve doğum çeşidinden bir gerçekti ve anlamayı başaramadı.

Hastalığı sırasında olmuştu bunlar -belki de hastalık dolayısıyla. İlk kriz sırasında, günlük yaşamdan alıkonulup da ateşler içinde yandığı sırada, er ay da geç yüzleşeceği olay karşısına çıkmıştı. Hemşiresinin ne denli cana yakın olduğunu fark etmiş ve onun dediklerini dinlemekten hoşlanmıştı. Gezmeye gittiğinde gözü kadınlardaydı. Küçük ayrıntılar bir şapka, bir eteğin tutuluş biçimi, koku, kahkaha, çamurlu bir yerden geçilirken dikkatle yürümeleri, bunlar sevimli bir bütün oluşturuyor ve kadınların da, onun bakışlarına genellikle aynı hoşnutlukla karşılık vermeleri onu mutlandırıyordu. Erkekler hiç tepki göstermezdi -onun kendilerine hayranlığını anlayamazlardı; ya fark etmezler ya da şaşırırlardı. Ne var ki, kadınlar, bu hayranlığı daha baştan olağan görüyorlardı. Alınabilir ya da nazlanabilirlerdi, ne var ki anlıyorlardı ve onu lezzetli bir alışveriş dünyasına buyur etmişlerdi. Tüm yolculuk boyunca, Clive ışıl ışıldı. Normal insanlar dünyalarını ne güzel şenlendiriyorlardı. Kendi yirmi dört yıllık yaşamında ne denli az şeyle yetinmişti. Hemşiresiyle çene çalarken onun sonsuza dek kendisine ait olduğu hissi içindeydi. Heykellerin, reklamların, günlük gazetelerin farkındaydı. Bir sinemanın önünden geçerken içeri girdi. Film sanatsal açıdan dayanılır gibi değildi ama onu yapanlar ve izleyenler, kadınlar ve erkekler -biliyorlardı ve kendisi de onlardan biriydi.

Zaten, bu coşku halinin ergeç sonu gelecekti. Şırıngayla kulakları yıkanmış gibiydi: ilk birkaç saat, insan olağanüstü sesler duyar, sonunda bu sesler insani alışkanlıklarla uyum sağlandığında yok olur. Duyunca zenginleşmemişti ama bir

duyuyu yeni baştan tarif etmişti ve yaşam, artık bir tatil havasında olmayacaktı.

O zaman her şey birden hüzünlendi, çünkü dönüşünde Maurice onu bekliyordu ve bir sarsıntı geçirdi; kriz gibi, beyninin arkasından vurulan bir darbe gibi. Çok yorgun olduğu yolunda bir şeyler mırıldanarak uzaklaştı, Maurice'in hastalığı ona bir erteleme fırsatı daha verdi; aralarındaki ilişkinin değişmediğine ve ona ihanet etmeksizin kadınları da düşünebileceğine kendini inandırdı. İçten bir mektup yazarak, tereddüt etmeksizin dönme çağrısına uyacağını bildirdi.

Arabada üşüttüğünü söylemişti; ama içten içe biliyordu ki, çöküntüsünün nedeni ruhsaldı; Maurice ya da onunla ilgili biri ile birlikte olmak birdenbire çok itici geldi. Yemekte ateşinin yükselmesi! Hall'ların sesleri! Gülüşleri! Maurice'in anlattığı öykü! Tümü yemeğe karışıyordu- yemeğin ta kendisiydi. Maddeyi ruhtan ayıramayacak bir durumda, bayılmıştı.

Gözlerini açtığında, aşkın öldüğünün bilincindeydi, bu nedenle arkadaşı onu öptüğünde ağladı. Onun gösterdiği her incelik acısını artırmış ve sonunda hemşireden Bay Hall'u odaya sokmamasını istemişti. Sonra iyileşmiş ve hemen Penge'e kaçıverecek duruma gelmişti. Maurice oraya gelene kadar da onu eskisi gibi sevdiğini sanmıştı. Maurice'in bağlılığının hatta kahramanlığının ayrımındaydı, ama arkadaşı onu artık sıkıyordu. Onun yeniden kente dönmesini yoğun bir biçimde istiyordu hatta bunu dile getirmişti de, artık şurasına kadar gelmişti. Maurice, öneriyi geri çevirmiş ve orada kalmıştı.

Clive hiç savaşım vermeksizin teslim olmadı. Akla inancı vardı ve kendini mantığını kullanarak eski durumuna döndürmeye çalıştı. Gözünü kadınlardan kaçırdı; başarı sağlayamayınca çocukça ve hırçın tepkiler geliştirdi. Biri şu andaki Yunanistan gezisiydi, diğeri -bunu anımsarken bile tiksinti duymamak elde değildi. Duygular tümüyle tükendiğinde belki

mümkün olabilecekti. Son derece pişmandı, çünkü şimdi Maurice'de fiziksel bir iticilik de buluyordu, bu da geleceği güçleştiriyordu; eski sevgilisiyle dost kalmayı ve yaklaşmakta olan felaket sırasında ona yardımcı olmayı diliyordu. Her şey o denli karmaşıktı ki. Aşk uçup gittiğinde, artık aşk değil, başka bir şey gibi hatırlanır. Eğitimsizler tanrının şanslı kullarıdır, her şeyi unutur onlar, geçmiş çılgınlıkları ve şehveti, o uzun amaçsız konuşmaları hatırlamak gibi dertleri yoktur onların.

25

Clive, hemen tel çekmedi, bir an önce yola da çıkmadı. Ona iyi davranmayı çok istemesine ve Maurice konusunda makul düşünmeye kendini alıştırmaya çalışmasına karşın, eskiden olduğu gibi buyruklara uymayı kabullenemiyordu. Bu yüzden de İngiltere'ye kendi canı çektiğinde döndü. Folkestone'dan, Maurice'in bürosuna tel çekti ve Charing Cross Garında karşılanmayı bekledi, gelmeyince de trene binerek bir an önce açıklama yapmak üzere onun evine gitti. Anlayışlı ve sakin bir ruh hali içindeydi.

Bir ekim akşamıydı; dökülen yapraklar, pus, bir baykuşun ötüşü tatlı bir melankoliyle doldurdu içini. Yunanistan'da hava açık, ama ölüydü. Düsturu gerçek değil, uzlaşma olan Kuzey'in atmosferinden hoşlanıyordu. Arkadaşı ve kendisi, içine kadınları da alan bir düzen kurmalıydılar. Biraz mutsuz ve biraz yaş almış olarak, bir krize yol açmaksızın, akşamdan geceye geçiş gibi bir ilişkiye kayabilirlerdi. Geceyi de seviyordu. Soyluluk ve dinginlik vardı onda. Kopkoyu bir karanlık yoktu. İstasyondan çıktıktan sonra, tam yolunu şaşıracağını sandığı anda, bir sokak lambası gördü, sonra bir tane daha. Her yerde zincirler vardı, bunlardan biri onu hedefine götürdü.

Kitty onun sesini duydu, oturma odasından çıkarak karşıladı. Ailede en az sevdiği kişi her zaman Kitty olmuştu -şimdi düşünüyordu da, o gerçek bir kadın değildi- ve Maurice'in iş nedeniyle gece gelmeyeceğini ondan öğrendi. 'Annem ile Ada kiliseye gittiler' diye ekledi. 'Arabayı Maurice aldığı için, yürümek zorunda kaldılar.'

'Nereye gitti ki?'

'Bana sorma. Gittiği yeri hizmetçilere söyler. Şimdilerde, sen gitmeden öncesine kıyasla Maurice hakkında daha az şey biliyoruz, aklın alıyor mu? Son derece esrarengiz biri oldu çıktı.' Clive'a çay verirken, bir şarkı mırıldanıyordu.

Kızın duyarlık ve albeniden yoksun oluşu, Clive'ı ağabeyi yönüne doğru çekti. Kız ağabeyinden şikâyetini, annesinden gördüğü o imalı üslupla sürdürüyordu.

'Kilise buradan ancak beş dakika uzaklıkta' dedi Clive.

'Doğru da, senin geleceğini bildirseydi karşılamak için burada olurlardı. Bizden her şeyi gizler, sonra da kızlarla alay eder.'

'Onun suçu yok, ben bildirmedim geleceğimi.'

'Yunanistan nasıldı?'

Anlattı. Ağabeyi olsaydı o da ancak bu denli sıkılırdı, üstelik kızda, Maurice'in aksine, sözcüklerin altında yatanları yakalama sezgisi de yoktu. Clive, Maurice'e ne denle sık açıldığını ve onda sonunda yakınlaşmaya açılan bir geçit bulduğunu anımsadı. O tutkunun yıkıntılarından kurtarılacak ne çok şey vardı aslında. Maurice geniş yürekliydi ve bir kez anlamayagörsün, son kertede anlayışlı olabiliyordu.

Kitty, biraz bilmiş bir üslupla kendi meselelerini anlatmaya koyuldu. Ev ekonomisi öğrenimi için bir enstitüye gitmek istemiş ve annesinden gerekli izni almıştı, ne var ki okul ücretinin haftada üç guinea olduğunu duyunca, Maurice gitmesini engellemişti. Kitty'nin sıkıntılarının çoğu parasaldı; harçlık almak istiyordu. Ada'nın harçlığı vardı. Gelecekteki

varis olarak, Ada'nın 'Paranın değerini öğrenmesi gerekli. Benim içinse böyle bir şey gerekmiyor.' Clive, arkadaşına, kıza biraz daha anlayışlı davranması gerektiğini söylemeyi tasarladı; daha önce de bir kez karışmıştı işine ve Maurice bunu o denli sevimli karşılamıştı ki, ne söylerse söylesin kızmayacakmış gibi gelmişti Clive'a.

Derinlerden gelen bir ses konuşmalarını böldü; kiliseden dönmüşlerdi. Ada, üzerinde gri, yerel tarzda bir etek, bluzla içeri girdi, sonbahar pusu saçlarına incecik bir tül gibi inmişti. Yanakları al al, gözleri ışıl ışıldı; Clive'ı çok candan karşıladı ve nidaları Kitty'ninkilerle aynı olmasına karşın, onunkiler değişik bir etki yarattı. 'Neden bize haber vermedin?' diye bağırdı. 'Börekten başka bir şey yok evde. Sana tam bir İngiliz yemeği çıkarırdık.'

Clive, kente dönmesi gerektiğini söylediyse de, Mrs. Hall yatıya kalması için diretti. O da memnunlukla kabul etti. Ev, özellikle şimdi Ada konuşurken, tatlı anılarla doluyordu. Onun, Kitty'den bu denli farklı olduğunu unutmuştu Clive.

'Seni bir an Maurice sandım' dedi Clive Ada'ya. 'Sesleriniz hayret edilecek kadar birbirine benziyor.'

'Sanırım, biraz üşüttüm de ondandır' dedi Ada, gülerek.

'Hayır, gerçekten benziyor' dedi Mrs. Hall. 'Ada, Maurice'in sesini, burnunu, tabii ayrıca dudaklarını, huylarını ve sağlığını da aynen almış. Öte yandan Maurice'nin zekâsını da Kitty almış.'

Gülüştüler. Üç kadının birbirlerinden hoşlandıkları açıktı. Aralarında önceden sezemediği bir ilişkiye tanık oluyordu, çünkü evde erkek olmadığında gevşiyor, gelişiyorlardı. Hani, bitkiler güneşe gereksinirler, yine de bir kısmı gece açarlar ya, Hall'lar da, Clive'a Penge'deki terk edilmiş bir yolda yıldız gibi boy atan akşamsafalarını anımsatıyordu. Kitty bile annesi ve kız kardeşi ile konuşurken güzelleşiyordu ve Clive, onunla ilgili olarak Maurice'i kınamaya iyiden iyiye karar verdi; ki-

barca, çünkü Maurice'in kendi de güzeldi ve bu yeni tabloda küçümsenmeyecek bir yeri vardı.

Kızlar, Dr. Barry'nin de özendirmesiyle ilk yardım kurslarına gidiyorlardı ve yemekten sonra, Clive, bedeninin bezlerle sarılmasına izin verdi. Ada başını, Kitty ayak bileklerini bağladı; bu arada mutlu ve neşeli görünen Mrs. Hall 'Eh, Bay Durham, hiç değilse bu hastalık geçenkinden daha iyi' diye takıldı.

'Bayan Hall, keşke beni küçük adımla çağırsanız.'

'Memnuniyetle. Ama kızlar, size yasak.'

'Onlar da öyle çağırsa keşke.'

'Tamam Clive!' dedi Kitty.

'Tamam, Kitty!'

'Clive.'

'Ada- böylesi daha iyi' derken kızardı Clive. 'Resmiyetten nefret ederim.'

'Ben de' diye bir ağızdan haykırdı kızlar. 'Başkalarının fikri beni hiç ilgilendirmez- hiç de ilgilendirmedi' derken Ada, gözlerini apaçık bir ifadeyle Clive'a dikti.

'Maurice ise' dedi Bayan Hall, 'Çok dikkat eder böyle şeylere.'

'Maurice bazen tuhaftır- Of, kafamı acıtıyorsun.'

'Of, of' diye taklidini yaptı Ada.

Telefon çaldı.

'Maurice senin notunu almış' diye bilgi verdi Kitty. 'Burada olup olmadığını öğrenmek istiyor.'

'Burada olduğumu söyle.'

'O halde, bu gece geliyormuş. Şimdi seninle konuşmak istiyor.'

Clive alıcıyı aldı, ancak duyduğu sadece hırıltıydı. Hat kesilmişti. Maurice'in nerede olduğunu bilmedikleri için arayamadılar, Clive da rahatladı, çünkü gerçekte yüzleşmekten ürküyordu. Bezlere sarılmış olmaktan dolayı çok hoşnuttu: arkadaşı her an gelebilirdi. Ada üzerine eğilmişti. Tanıdık

hatları gördü; arkadan vuran ışık onları daha da güzelleştiriyordu. Koyu renk saçlarla gözlerden, üzerleri gölgelenmemiş dudaklara oradan bedeninin kıvrımlarına kaydı gözleri ve kızda, kendi değişimi için gereksindiği her şeyi buldu. Daha baştançıkarıcı kadınlar görmüştü, ne var ki hiçbiri böylesine bir huzur çağrıştırmıyordu. Anıyla arzu arasındaki uzlaşmaydı o, Yunanistan'ın hiçbir zaman tanımadığı dingin akşamdı. hiçbir itiraz dokunamazdı ona. Çünkü sevecenlikti o, geçmişi şimdiki zamanla barıştıran sevecenlik. Cennet dışında, böylesi bir yaratığın var olabileceğini sanmazdı, üstelik Cennet'e inanmamasına karşın. Şimdi birdenbire, bir yığın şey, mümkündü. Gözlerinin içine bakarak yattı kaldı; o gözlerde kimi umutlarının yansımasını gördü. Onu, kendine aşık edebileceğini düşündü ve bunun düşüncesi, ateşler içinde yanmasına neden oldu. Çok hoştu bu-şu anda bundan fazlasını da istemiyordu; tek endişesi Maurice'in gelivermesi olasılığıydı; anı, anı olarak kalmalıydı. Diğerleri dışarıdan gelen gürültülerin, Maurice'in arabası olup olmadığını anlamak için dışarı fırladığında, Clive, Ada'yı yanında tutuyordu. Kız da, çok geçmeden onun bu isteğini anladı, kendiliğinden fırlayıp çıkmaz oldu.

'İngiltere'de olmanın ne demek olduğunu bir bilsen!' dedi Clive birden.

'Yunanistan hoş bir yer değil mi?'

'Felaket.'

Ada üzülmüştü, Clive da iç geçirdi. Gözleri birleşti.

'Çok üzgünüm, Clive.'

'Yo, hepsi geride kaldı.'

'Tam olarak ne için-'

'Ada, olay şuydu: Yunanistan'da iken yaşantımı tepeden tırnağa yenilemek zorunda kaldım. Kolay iş değil ama sanırım başardım.'

'Senden çok söz ettik. Maurice, Yunanistan'dan hoşlana-

cağını söyledi.'

'Maurice bilmiyor- hiç kimse senin bildiğin kadarını bilmiyor. Sana herkese söylediğimden fazlasını söyledim. Sır tutabilir misin?'

'Elbette.'

Clive şaşırarak sustu. Konuşma çıkmaza girmişti. Ne var ki, Ada, zaten süreklilik beklemiyordu. Masum bir hayranlık beslediği Clive'la yalnız olmak onun için yeterliydi. Ona, döndüğü için ne denli sevindiğini söyledi. O da katıldı, hem de yürekten. 'Özellikle bu eve dönmek.'

'Araba!' diye bir çığlık attı Kitty.

'Lütfen gitme!' diye yineledi Clive, Ada'nın elinden tutarak.

'Olur mu- Maurice-'

'Boşver Maurice'i.' Onu tuttu. Antreden bir gürültü koptu. 'Nereye gitti?' diye gürlüyordu arkadaşı. 'Nereye koydunuz onu?'

'Ada, yarın beni yürüyüşe çıkar. Benimle daha çok birlikte ol... Tamam, anlaştık.'

Maurice, içeri daldı. Sargı bezlerini görünce, kaza geçirdiğini sandı, sonra da kendi yanlışına güldü. 'Çık şunların içinden Clive. Neden izin verdin onlara. Bakıyorum, iyi görünüyorsun, oldukça iyi görünüyorsun. Gel bir içki içelim. Seni sıkıştırayım biraz. Hayır kızlar, siz değil.' Clive onun ardından gitti, ama geriye baktığında Ada'nın başıyla belli belirsiz bir işaret yaptığını gördü.

Maurice, kürk paltosunun içinde iri bir hayvan gibi görünüyordu. Yalnız kalır kalmaz üstünden çıkardı ve gülümseyerek yaklaştı. 'Demek beni sevmiyorsun ha?' dedi.

'Bütün bunları yarın konuşuruz' dedi Clive, gözlerini kaçırarak.

'Haklısın. Bir İçki al.'

'Maurice, kavga istemiyorum.'

'Ben istiyorum.'

Bardağını yana itti. Fırtına patlamalıydı. 'Benimle böyle konuşmamalısın' diye sürdürdü Clive. 'Durumumu güçleştiriyorsun.'

'Kavga istiyorum ve kavga edeceğiz.' Eskiden yaptığı gibi, Clive'ın saçına elini daldırdı. 'Otur. Neden yazdın bana o mektubu?'

Clive sustu. Bir zamanlar aşık olduğu o yüze giderek artan bir umutsuzlukla bakıyordu. Erkekliğin dehşeti geri gelmişti ve Maurice ona sarılmaya kalkarsa, neler olabileceğini kestirmeye çalıştı.

'Neden? Ha? Şimdi sağlığın yerinde, anlat bakalım.'

'Sandalyemden kalkabilirsem, anlatacağım.' Önceden hazırladığı söylevlerden birine başladı. Maurice'i en az yaralayacağına inandığı için, kişileri bağlamayan, bilimsel bir söylev hazırlamıştı. 'Normal oldum- diğer erkekler gibi, nasıl oldu bilmiyorum, tıpkı nasıl doğduğumu bilmiyorsam, onun gibi. Nedenini sorma bana, bilmiyorum ve benim isteğimin dışında bir olay. İstediğin soruyu sor. Buraya onları cevaplamaya geldim, mektupta ayrıntılardan söz edemezdim. Ama mektubu, yazdım, çünkü gerçekti.'

'Gerçek, öyle mi?'

'Evet, gerçek.'

'Yani, şimdi, erkeklerden değil de, sadece kadınlardan mı hoşlanıyorsun?'

'Gerçek anlamda, sadece erkekler ilgimi çekiyor Maurice ve her zaman da çekecekler.'

'Demek öyle.'

Maurice de, genel konuşuyordu, ancak Clive'ın sandalyesinden kalkmamıştı. Parmakları, sargılara değecek biçimde Clive'ın başında duruyordu, neşeli havası da ciddi bir kaygıya dönüşmüştü. Ne kızgındı, ne de korkuyordu, yalnız iyileştirmek istiyordu; Clive ise, tiksintinin ortasında, aşkın kazandığı bir

zaferin neleri yok ettiğini anlıyor ve insanoğlunu yöneten gücün ne denli zayıf ve ironik olduğunu duyumsuyordu.

'Seni kim değiştirdi?'

Clive sorunun biçiminden hoşlanmadı. 'Hiç kimse. Bende sadece fiziksel bir değişiklik oldu.' Deneyimlerini anlatmaya koyuldu.

'Besbelli, sana bakan hemşire' dedi Maurice düşünceli bir sesle. 'Keşke daha önce bana söyleseydin... Bir yerde bir şeylerin yanlış gittiği belliydi; türlü şeyler aklıma geldi ama bunu hiç düşünmemiştim. Kişiler sır saklamamalı yoksa daha kötü oluyorlar, kişi boyuna konuşmalı, konuşmalı- tabii konuşacağı biri varsa, seninle benim var. Bana söylemiş olsaydın, şimdiye iyileşmiştin bile.'

'Niçin?'

'Çünkü seni düzeltirdim.'

'Nasıl?'

'Şimdi görürsün' dedi gülümseyerek.

'Hiç yararı olmaz- değiştim.'

'Öyle bugünden yarına değişilir mi? Clive, kafan karmakarışık. Bu senin genel sağlığınla ilgili. Kaygılanmıyorum, çünkü diğer açılardan iyi görünüyorsun, hatta mutlu bir halin var, arkası kesinkes gelecektir. Bana acı verir düşüncesiyle anlatmaktan çekindin, ama artık birbirimizi esirgemeyi çoktan aştık. Bana anlatmalıydın. Ben niye varım ki? Başka birine güvenemezsin. Senle ben toplum dışıyız. Bütün bunlar, -odanın orta sınıf konforunu gösterdi- insanlar bizim ne olduğumuzu bilselerdi, bütün bunları elimizden alırlardı.'

Clive inledi. 'Ama ben değiştim, değiştim.'

'Bizler salt deneyimden yola çıkarak yorum yapabiliriz.' Maurice, kafa karışıklığını anlıyordu, ama değişikliği asla. 'Sadece değiştiğini düşünüyorsun' dedi gülümseyerek. 'Miss Olcott bizdeyken, ben de değiştim sanmıştım, ne var ki sana dönünce bitti.'

'Ben ne dediğimi biliyorum' dedi gittikçe rahatlayan ve sandalyesinden kurtulan Clive. 'Ben hiç senin gibi olmadım.'

'Şimdi öyle diyorsun. Hatırlıyor musun, nasıl bilerek-'

'Elbette hatırlıyorum. Çocuk olma.'

'Birbirimize aşığız ve bunu biliyoruz. O halde daha-'

'Allah aşkına Maurice, sus artık. Eğer birine aşıksam, o da Ada.' Ekledi: 'Gelişigüzel bir örnek olarak söyledim.'

Ne var ki, bu örnek Maurice'in anlayabileceği bir şeydi. 'Ada mı dedin?' dedi; ses tonu değişmişti.

'Salt olayı sana açıklayabilmek için.'

'Ama onu tanımıyorsun bile.'

'Hemşireyle sana sözünü ettiğim diğer kadınları da. Önce de söylediğim gibi, sözkonusu kişiler değil, önemli olan eğilim.'

'Sen geldiğinde evde kim vardı?'

'Kitty.'

'Peki, neden Kitty değil de, Ada?'

'Evet ama, benim demek istediğim- öf, salaklaşma!'

'Nedir demek istediğin?'

'Her neyse, artık anlıyorsun' dedi Clive, yine genel olmaya çalışarak ve söylevini sonuçlandırması gereken avuntu dolu sözcüklere dönerek. 'Ben değiştim. Şimdi, senin şunu da anlamanı istiyorum ki, bu değişiklik gerçek arkadaşlığımıza hiç zarar vermeyecek. Seni müthiş seviyorum- tanıdığım her erkekten çok. (Bunları söylerken içten sayılmazdı.) Seni çok sayıyor ve takdir ediyorum. Asıl bağ, tutku değil, kişiliktir.'

'Tam ben odaya girmeden önce Ada'ya birşeyler mi söylüyordun? Arabamın geldiğini duymadın mı? Neden annemle Kitty beni karşıladıklarında sen yoktun? Gürültüyü işitmiş olmalısın. Senin için işimi yarıda bıraktığımı biliyordun. Benimle telefonda da konuşmadın. Yazmadığın gibi, Yunanistan'dan da geç döndün. Bundan önce Ada'yı ne sıklıkla gördün ki?'

'Bana bak, ahbap, sorgulanmaya gelemem.'

'Soru sorabilirdim hani?'

'Kız kardeşinle ilgili değil.'

'Neden değil?'

'Artık susmalısın, yeter. Şimdi kişilikle ilgili sözlerime döneyim- insanlar arasındaki gerçek bağ. Kum üzerine ev yapamazsın, tutku da kum gibidir. Sağlam bir kaya ararız-'

'Ada!' diye seslendi Maurice, birden kararını vermişti.

Clive dehşete kapıldı. 'Neden çağırıyorsun?'

'Ada! Ada!'

Kapıya koşarak kilitledi. 'Maurice, böyle bitmesin- kavga olmasın' diye yalvardı. Maurice kendisine yaklaşmaya başlayınca, anahtar çıkardı ve avucunda sımsıkı gizledi, sonunda şövalyelik ruhu uyanmıştı. 'Bir kadını zorla bu olaya katamazsın' dedi. 'Buna izin vermem.'

'Ver diyorum anahtarı.'

'Olmaz. Durumu daha da kötüleştirme. Hayır- hayır.'

Maurice üzerine atıldı. O kaçtı, büyük koltuğun çevresinde dört dönerken, fısıltı halinde anahtar için çekişiyorlardı.

Düşmanca değdiler birbirlerine, sonra sonsuzluğa değin ayrıldılar, anahtar aralarına düştü.

'Clive, incittim mi seni?'

'Hayır.'

'Sevgilim. İsteyerek olmadı.'

'Bir şeyim yok.'

Yeni yaşamlarına başlamadan önce, bir an birbirlerine baktılar. 'Ne son, Tanrım' diye hıçkırdı Maurice, 'ne son.'

'Onu sevdiğime gerçekten inanıyorum' dedi Clive, iyice solgundu.

'Ne olacak şimdi?' dedi Maurice, oturdu, ağzını sildi. 'Sen bak çaresine... Ben bittim.'

'Ada'nın koridorda olduğunu bilen Clive, ona gitti: birinci görevi kadınlara karşıydı. Belli belirsiz sözlerle onu yatıştır-

dıktan sonra, yeniden Maurice'le oturdukları odaya döndü, ancak aralarındaki kapı kilitlenmişti. Maurice'in ışığı söndürdüğünü ve gürültüyle yerine oturduğunu duydu.

'Lütfen, salak gibi davranma' diye seslendi tedirginlikle. Ses yok. Clive ne yaptığını bilemiyordu. Her halükârda bu evde kalamazdı. Erkek olarak ağırlığını kullanarak kadınlara kentte kalmasının daha iyi olacağını söyledi, onlar da ısrar etmediler. İçindeki karanlıktan dışarıdaki karanlığa: istasyona yürürken yapraklar dökülüyor, baykuşlar ötüyor, pus onu sarıp sarmalıyordu. O kadar geç bir saatti ki, tüm sokak lambaları söndürülmüştü ve tüm gecenin tüm ağırlığı hiç uzlaşmasız üzerine çökmüştü, arkadaşının üzerine de çöktüğü gibi. Clive da acı çekiyordu, 'Ne son, tanrım!' diye o da inledi ama hiç değilse onun için ufukta yeni bir gün umudu vardı. Kadınların sevgisi, kuşkusuz bir güneş gibi üzerine doğacak, deneyimsizliği yakıp kül edecek ve sağaltıcı gündüzü getirecekti, o acı içinde bile bildi bunu. Evleneceği kişi Ada değil, -o bir geçiş dönemiydi- Londra'da önüne serilen bu yeni evrenin tanrıçalarından biri olacaktı, Maurice Hall'a hiç mi hiç benzemeyen biri.

III.
BÖLÜM

26

Üç yıl boyunca Maurice o denli sağlıklı ve mutluydu ki, ertesi günü de gene kurulmuş gibi başladı. Sabahları yakında her şeyin düzeleceğinden emin olarak uyandı. Clive geri dönecek, ya özür dileyecek ya da dilemeyecek, o da Clive'den özür dileyecekti. Clive onu mutlaka seviyordu, çünkü tüm yaşamı aşk üzerine kuruluydu ve yaşamayı sürdürüyordu. Bir arkadaşı olmasa nasıl uyku uyur, nasıl yaşardı? Şehirden dönüp hiçbir haber olmadığını görünce bir süre sakin sakin ailesinin Clive'ın gidişi hakkındaki tartışmalarını dinledi. Ama Ada'yı gözlemeye koyuldu. Üzgün görünüyordu- anneleri bile bunu fark etmişti. Kaçamak bakışlarla Ada'yı izlemeyi sürdürdü. İşin içinde Ada olmasa olayı 'Clive'ın uzun söylevlerinden biri daha' diye geçiştirebilecekti, ne var ki kız bu söylevin içinde bir örnek olarak yer almıştı. Kızın neden üzgün olduğunu merak ediyordu.

Yalnız kaldıklarında 'Baksana-' diye söze başladı, ne diyeceği konusunda en küçük bir fikri yoktu, üstelik birden çöken bir

ciddiyet onu uyarmalıydı. Ada sorularına karşılık verdi, ama Maurice onun sesini işitecek durumda değildi. 'Nen var senin?' diye sordu, titreyerek.

'Hiç.'

'Var, var- görüyorum. Beni kandıramazsın.'

'Gerçekten hiçbir şeyim yok, Maurice.'

'Neden şeytti- ne dedi sana?'

'Hiç.'

'Kim o hiçbir şey demeyen?' diye bağırdı Maurice, her iki yumruğunu masanın üzerine indirerek. Onu yakalamıştı.

'Kimse- yani, Clive.'

Kızın dudaklarından dökülen isim, cehennemin yolunu açmıştı. Son kertede acı çekiyordu ve kendine egemen olduğunda, her ikisinin de asla unutamayacakları sözler ağzından çıkmıştı bile. Kız kardeşini, arkadaşını yozlaştırmakla suçladı. Clive'ın, kızın davranışlarından şikâyetçi olduğuna ve o nedenle kente döndüğüne onu inandırdı. Kızın kırılgan yapısı o denli zedelenmişti ki, kendini savunmayı unutarak yalnızca hıçkıra hıçkıra ağlıyor ve sanki suçluymuş gibi annesine bu konuyu açmaması için ağabeyine yalvarıyordu. Maurice razı oldu; kıskançlık onu çılgına çevirmişti.

'Ama onu gördüğünde -Bay Durham'ı- isteyerek olmadığını söyle ona -de ki ondan daha çok-'

'-günah işlemek isteyeceğim biri yok' diye tamamladı Maurice, neden sonra kendi alçaklığının farkına vardı.

Ada yüzü ellerinin arasında, yere yıkıldı.

'Ona söylemeyeceğim. Durham'ı bir daha görmeyeceğim ki söyleyeyim. Arkadaşlığımızı bozmanın doyumunu tadabilirsin' dedi Maurice.

Ada 'Hiç dert değil benim için- bizlere karşı her zaman kaba davrandın, her zaman' diyerek hıçkırdı. Sonunda Maurice çekildi. Kitty bune benzer suçlamalarda bulunmuştu, ama Ada böyle bir şeye ilk kez söylüyordu. İtaatkâr dış görünüş-

lerinin altında kız kardeşlerinin kendinden nefret ettiklerini anladı: evde bile başarıya ulaşamamıştı. 'Bu benim suçum değil' diye mırıldanarak kız kardeşinin yanından çıktı.

İncelmiş bir ruh hem daha olgun davranır, hem de belki daha az acı çekerdi. Maurice, ne entelektüel, ne de dindardı, üstelik onda, kimilerine bahşedilmiş olan o garip kendi kendine acıma yetisi yoktu. Bir tek konu hariç mizacı da yumuşak sayılırdı ve davranışları tıpkı iki yıllık bir mutluluktan sonra karısı tarafından aldatılan ortalama bir erkeğin davranışıydı. Doğanın geleneksel örgüsünü örmek için geri dönüp kaçırdığı bir ilmeği yakalayıvermesi umurunda değildi. Aşk varken makul düşünürdü. Şimdiyse, Clive'daki değişikliği kalleşlik, Ada'yı da bunun nedeni olarak görüyordu; birkaç saat içinde, o çocukken savrulduğu uçuruma dönmüştü.

Bu patlamadan sonra, meslek yaşamı hızla ilerledi. Alışılagelmiş treniyle kente indi, eskisi gibi para kazanıp harcadı; eski gazeteleri okudu, arkadaşları ile grevleri ve boşanma yasalarını tartıştı. Önceleri iradesine egemen olabilmekten dolayı gurur duyuyordu: Clive'ın ününü avucunda tutan kendisi değil miydi? Derken hınçla dolmaya başladı, keşke güçlü olduğum sırada haykırsaydım, bütün bu yalan cephesini ortadan kaldırsaydım diye düşündü. Kendi de işin içerisine karışırsa ne olacaktı? Ailesi, toplumdaki yeri -bunlar yıllardır ona bir şey demiyordu. Tebdil gezen yasadışı bir varlıktı. Belki de eskilerde her şeyi bırakıp orman kaçan kendi benzeri iki erkek yaşamıştı -iki. Kimi zaman bu düşle avunurdu. İki kişi dünyaya meydan okuyabilirdi.

Evet: acısının can alıcı noktası yalnızlıktı. Ağırkanlı olduğu için bunu anlaması zaman aldı. Öz kardeşine duyduğu kıskançlık, ölüm, geçmişteki duyarsızlığına duyduğu öfke- bunlar geçerdi, nitekim yıkıntı bırakarak da olsa geçmişti. Clive'a ilişkin anılar da geçebilirdi. Ne var ki, yalnızlık kalacaktı. Kimi zaman uyanıp nefesi kesilerek 'Kimsem yok' ya da 'Tanrım

ne dünya!' dediği olurdu. Clive, onu düşlerinde ziyaret etmeye başladı. Odada kimse olmadığını bildiği halde, Clive gelir, o kendine özgü tatlı gülümsemesiyle 'Bu kez gerçekten benim' diyerek ona işkence ederdi. Bir keresinde, o yüzün ve sesin düşünün düşünü görmüştü, düşün düşü o kadar. Ayrıca eskiden gördüğü düşleri de görürdü- onu dışlamaya çalışan düşleri. Günler geceleri kovaladı. Ölüm benzeri, muazzam bir sessizlik genç adamı sarmıştı ve bir sabah kente inerken aslında ölü olduğu kafasına dank etti. Para kazanmanın, yemenin, oyunlar oynamanın anlamı neydi? Yaptığı yapacağı bundan ibaretti işte.

'Hayat ne kadar da zavallıca bir gösteri' diye haykırdı Daily Telegraph gazetesini buruşturarak.

Ondan hoşlanan trendeki diğer yolcular gülmeye başladılar.

'Üç kuruş için camdan atardım kendimi.'

Bunu der demez, intiharı düşünmeye başladı. Onu engelleyecek bir şey yoktu. Ölüm korkusu yoktu, öteki dünya ile ilgili bir kavramı da; ailesine leke sürmek kaygısı ise hiç yoktu. Yalnızlığın kendisini zehirlediğini biliyor, bu nedenle giderek hem daha mutsuz, hem daha kötü oluyordu. Bu koşullar altında yaşamını sona erdirmemeli miydi? Yolları ve yöntemleri kıyaslamaya başladı, beklenmedik bir olay olmasa kendini vuracaktı. Ona yeni düşünce ufukları açan bu olay dedesinin hastalığı ve ölümüydü.

Bu arada Clive'dan mektup aldığı da oluyordu, ancak hepsinde daima aynı cümle vardı. 'Henüz görüşmemeliyiz.' Artık durumu kavrayabiliyordu -arkadaşı, onun için her şeyi yapmaya hazırdı, onunla birlikte olmanın dışında. İlk hastalığından beri durum buydu ve gelecekteki arkadaşlıkları ancak bu çizgide sürebilecekti. Maurice sevmekten vazgeçmedi, ancak kalbi kırıktı; artık Clive'ı yeniden elde etmek gibi, olmayacak düşüncelere kendini kaptırmıyordu. Kavradıklarını

en incelmiş bir ruha bile imrendirecek bir kesinlikle kavramış, köküne kadar da acı çekmişti.

Clive'ın mektuplarını garip bir içtenlikle yanıtlıyordu. Hâlâ gerçek olanı yazıyor, kaldıramayacağı kadar yalnız olduğundan ve yıl sonundan önce beynini dağıtmasının gerekliliğinden söz ediyordu. Ancak, yazdıkları duygudan yoksundu. Daha çok o şanlı geçmişlerine bir ithaf gibiydi bu mektuplar ve Clive da onları öyle kabul ediyordu. Onun mektupları da duygudan yoksundu ve şu apaçıktı ki, ne denli desteklenirse desteklensin, ne denli çabalarsa çabalasın, artık Maurice'in zihnine girip yerleşmesi söz konusu olamazdı.

27

Maurice'in büyükbabası insanın ileri yaşta da gelişme gösterebileceğinin bir örneğiydi. Hayatı boyunca alışılmış iş adamı görünümündeydi -sert ve huysuz- ancak çok ileri sayılmayacak bir yaşta emekli olmuş ve bu beraberinde şaşırtıcı sonuçlar getirmişti. Okumaya merak sarmış ve bunun doğrudan etkileri garip olmakla birlikte, karakterini değiştiren bir yumuşaklık da hasıl olmuştu. Bir zamanlar karşı çıktığı veya kaale almadığı başkalarının fikirlerini önemsenmeye, arzularını da ayak uydurulmaya değer bulunmaya başlamıştı. Evin işlerini yöneten, içine kapanık ve evlenmemiş kızı Ida, hep 'babamın yapacak hiçbir işi kalmayacağı' günlerden endişe duymuş ve babasındaki değişikliği ancak adamcağızın ölümüne yakın fark edebilmişti.

Yaşlı adam, boş vakitlerini, yeni bir din, daha doğrusu evrenin yaradılışı teorisi geliştirmek için kullanıyordu, çünkü, öğretisi kiliseyle tezat teşkil etmiyordu. Teorinin ana fikri, Tanrının güneşin içinde yaşadığı ve güneşin parlak zarfının kutsanmışların ruhunu barındırdığıydı. Güneşteki lekeler,

Tanrıyı insanlara gösterdiği için, bu lekeler meydana geldiğinde, Mr. Grace teleskopunun başında saatler harcayarak, manevi karanlığı izlerdi. Tanrının İsa'da vücut bulması, bir nevi güneş lekesiydi.

Keşfini herkesle tartışmaktan haz duymakla beraber, başkalarını kendi dinine döndürmeye çalışmaz, herkesin kendi kararını kendi vermesi gerektiğini söylerdi: bir zamanlar uzun bir sohbet ettiği Clive Durham, yaşlı adamın fikirlerini herkes kadar iyi bilirdi. Bu fikirler, manevi düşünmeye çalışan pratik bir insanın fikirleriydi -saçma ve maddeci, ama özgün. Mr. Grace, kilise tarafından önerilen, görünmeyene ait zarif rivayetlere itibar etmezdi ve bu yüzden Yunan mitologyası ile arası iyiydi.

Artık ölüm döşeğindeydi. Dürüstlüğü şüphe götürür geçmişi sönmüştü ve artık sadece sevdiklerine kavuşmayı ve ardında bıraktıklarının vadeleri dolduğunda yanına gelmelerini bekler olmuştu. Son zamanlarda yanında çalışanları eve çağırdı - herhangi bir hayale kapılmayan bu adamlar, yine de 'riyakâr ihtiyarın kaprislerine boyun eğmişler'di. Her zaman iyi davrandığı aile fertlerini de çağırdı. Son günleri çok güzeldi. Güzelliğin nedenlerini soruşturmak, mahremi soruşturmak demekti ve tatlı bir ihtiyarcık, yatağında ölümü beklerken, Afriston Bahçelerine tatlı kokularla yayılan Keder ve Huzur karışımını defetmek, sadece sinik bir insanın yapacağı işti.

Akrabalar, ikişerli, üçerli gruplar halinde, ayrı ayrı geldiler. Maurice dışında herkes etkilenmişti. Mr. Grace vasiyeti konusunda açık yürekli davrandığı için, vasiyetnamesi merak konusu değildi ve herkesin beklentileri belliydi. En gözde torun olan Ada, teyzesiyle birlikte serveti paylaşıyordu. Diğerleri de mirastan pay alıyordu. Maurice, kendi payına düşeni istemedi. Ölümü zorlamak için hiçbir şey yapmayacaktı, ancak ölüm onu, münasip bir zamanda, muhtemelen geri döndüğünde bekliyor olacaktı.

Ne var ki, aynı yolun yolcusu olan başka birinin manzarası canını sıkıyordu. Büyükbabası güneşe doğru yolculuğuna hazırlanıyordu ve hastalığının verdiği boşboğazlıkla, bir aralık öğleden sonrası içini döktü. 'Maurice, sen gazeteleri takip edersin. Yeni teoriyi okumuşsundur-'. Teoriye göre, bir göktaşı kümesi Satürn'ün halkalarına çarparak, ondan parçalar koparmış ve kopan parçalar güneşe düşmüştü. Mr. Grace, kainattaki gezegenler içinde, günahkâr olanları saptamış bulunduğundan ama ebedi ve ezeli lanete inanmadığından, bunları bağışlamakta zorlanıyordu. Yeni teori bunu açıklıyordu. Bunlar kopmuş ve tekrar İyi'nin içine çekilmişti! Maurice, bu saçmalıkların doğru olabileceği korkusuna kapılana dek, nazik ve ciddi biçimde adamı dinledi. Korku anlıktı, ama insan tabiatını etkileyen o malum ruh sarsıntılarından birini harekete geçirdi. Büyükbabasının ikna olduğuna kanaat getirmişti. Bir insan daha doğmuştu. Bir yaradılış gerçekleştirmişti ve bunu yaparken ölüm dönüp gitmişti. 'Senin gibi inanabilmek ne güzel' dedi hüzünle. 'Cambridge'den beri hiçbir şeye inanmıyorum- bir nevi karanlığın dışında.'

'Ben senin yaşındayken -şimdi parlak bir ışık görüyorum- hiçbir elektrik ışığı onunla yarışamaz.'

'Evet büyükbaba, ne oldu benim yaşımdayken?'

Mr. Grace'in sorulara cevap vermek âdeti yoktu. 'Magnezyum telinden daha parlak -içerideki ışık' dedi ve sonra, kızgın güneş içerisindeki karanlık Tanrı ile görünen beden içerisindeki görünmeyen ruh arasında aptalca bir paralellik çizdi. 'İçerideki güç -ruh: dışarı sal, ama henüz değil, ancak akşam vakti.' Durakladı. 'Maurice, annene, kız kardeşlerine, karına ve çocuklarına ve yanında çalışanlara iyi davran, tıpkı benim gibi.' Yeniden durakladı ve Maurice homurdandı, ama saygısızca değil, 'dışarı sal, ama henüz değil, ancak akşam vakti' lafına takılmıştı. Yaşlı adam konudan konuya atlıyordu. İnsan iyi, -nazik- cesur olmalıydı; bütün o bildik nasihatler. Ancak

samimi nasihatler. Canlı bir yürekten çıkıyorlardı.

'Neden?' diye araya girdi Hall. 'Büyükbaba, neden?'

'İçerideki ışık-'

'O bende yok.' Duygusallık ağır basmasın diye güldü. 'Bendeki ışık altı hafta önce söndü. İyi, nazik veya cesur olmak istemiyorum. Eğer yaşamaya devam edersem, dediklerinin tam aksi olacakmış gibi geliyor. Onu da istemiyorum; hiçbir şey istemiyorum.'

'İçerideki ışık-'

Maurice, sırrını açmanın çok yakınına gelmişti, ancak bu sırlara kulak verilmeyecekti. Büyükbabası anlamıyordu, anlayamazdı. Ağzından sadece 'içerideki ışık- nazik ol' lafları çıkıyordu, ancak bu laflar, içinde depreşmeye başlayan yeni ruh sarsıntısını devam ettiriyordu. Bir insan neden iyi ve nazik olmalıydı? Başka biri için mi -Clive için mi, Tanrı için mi, yoksa Güneş için mi? Kimsesi yoktu ki. Annesinden başka hiç kimsenin önemi yoktu, onun da önemi öyle fazla değildi. Hemen hemen yalnızdı, neden yaşamaya devam etmeliydi ki? Gerçekten hiçbir neden yoktu, yine de içinde devam etmesini söyleyen sıkıcı bir his vardı, çünkü Ölümü de elde edememişti. Ölüm'le de tıpkı Aşk gibi bir an için göz göze gelmiş, sonra ölüm arkasını dönüp gitmiş, onu 'oyunu sürdürme'ye bırakmıştı. Büyükbabası kadar uzun bir süre bu oyunu oynamak ve sonra aynı saçmalıkla elini eteğini çekmek durumunda kalabilirdi.

28

Ondaki değişiklik, şu durumda, bir iman değişimi olarak adlandırılamazdı. Bu değişiklikte, örnek bir yan yoktu. Eve dönüp de, hiçbir zaman kullanamayacağı silahı incelediğinde, içi tiksintiyle doldu; annesini karşıladığında da içinden dolup

taşan bir sevgi duymadı. Eskisi gibi sefil ve yanlış anlaşılmış olarak ve giderek artan bir yalnızlıkla yaşamını sürdürdü. İnsan tekrar tekrar şu sözcükleri yazamaz: Maurice'in yalnızlığı: artıyordu, bu yalnızlık.

Ne var ki bir değişiklik de söz konusuydu. Yeni alışkanlıklar edinmeye karar verdi; özellikle Clive'la birlikteyken savsakladığı ikinci dereceden yaşama sanatlarına eğildi. Dakiklik, incelik, yurtseverlik, hatta şövalye ruhlu olmak -bunlardan birkaçıydı. Kendine son kertede acımasız bir disiplin uyguladı. Bir sanatı yalnız edinmek değil, uygulanacağı zamanı da iyi sevmek ve davranışlarını da buna koşut olarak ılımlı biçimde ayarlamak gerekir. Önceleri bunu çok az becerebiliyordu. Ailesinin ve dış dünyanın alıştığı bir çizgi tutturmuştu ve bu çizgiden sapmalar onları kaygılandırıyordu. Bu durum Ada'yla yaptığı bir konuşma sırasında bariz olarak ortaya çıktı.

Ada, Maurice'in eski arkadaşı Chapman ile nişanlanmıştı, iki kardeş arasındaki çirkin rekabet artık sona erebilirdi. Büyükbabasının ölümünden sonra bile Ada'nın Clive'la evlenebileceği olasılığından dehşete düşmüş ve kıskançlıktan çıldırmıştı. Clive, biriyle evlenecekti. Ne var ki, bu kişinin Ada olabileceği düşüncesi delirticiydi ve bu olasılık ortadan kalkmadıkça davranışlarının düzelmesi olanaksızdı.

Bu birleşme ise mükemmeldi ve bunu herkesin içinde onayladıktan sonra kız kardeşini bir kenara çekti. 'Ada, sana çok kötü davrandım canım, hele Clive'ın ziyaretinden sonra. Bunu böylece belirtmeyi ve beni bağışlamanı istiyorum. O günden beri çok acı çektim. Çok üzgünüm.'

Ada şaşırmış ve çok da sevinmemişti, Maurice kız kardeşinin hâlâ kendinden nefret ettiğini sezdi. 'Hepsi geçti- şimdi Arthur'u seviyorum' diye mırıldandı.

'Keşke, o gece kendimi o denli kaybetmeseydim, ama beni kaygılandıran önemli bir sorun vardı. Clive, sana dediğini söylediklerimden hiçbirini söylemedi aslında. Seni hiçbir

zaman suçlamadı.'

'Ne yaptığı beni hiç ilgilendirmiyor. Önemli değil.'

Ağabeyinin özür dilemesi öylesine alışılagelmemişti ki, Ada bunu, onun canını acıtmak için bir fırsat olarak gördü. 'Onu en son ne zaman gördün?' Kitty aralarının iyi olmadığı fikrindeydi.

'Epey oluyor.'

'Bakıyorum da çarşambaları ve hafta sonları artık sona erdi.'

'Sana mutluluklar dilerim. Bizim Chappie iyi bir çocuktur. Seven iki insanın evlenmeleri, bence harika bir şey.'

'Bana mutluluklar dilemen çok nazik bir davranış Maurice. Umudum o ki, dilensin, dilenmesin mutluluğu bulacağım. (Bu sonradan Chapman'a 'cevabını verdim' şeklinde anlatılacaktı.) Bana bunca zamandır dilediklerinin aynısını hiç kuşkusuz ben de sana dilerim.' Yüzü al al oldu. Çok acı çekmişti genç kız, Clive'a hiç de kayıtsız değildi; ve onun geri çekilmesi oldukça canını yakmıştı.

Maurice bu kadarını kestirebiliyordu ve kızı üzgün gözlerle süzdü. Sonra konuyu değiştirdi; kin tutmasını bilmeyen Ada da eski haline döndü. Ama, Maurice'i asla bağışlamayacaktı: kaldı ki, onun mizacındaki birinin bağışlaması doğru olmazdı, Maurice onu aşağılamaktan öte, bir aşkı da başlangıcında boğmuştu.

Benzer güçlükler Kitty ile de ortaya çıktı. Kitty konusunda da Maurice vicdan azabı duyuyordu, ne var ki kız ağabeyinin ara düzeltme çabalarından hoşnut değildi. Uzun süredir Kitty'nin çok candan arzuladığı Ev Ekonomisi Okulunun giderlerini karşılamayı önerdi ve Kitty kabul etmesine karşın kaba, bir tavırla 'Artık herhangi bir şeyi doğru dürüst öğrenemeyecek kadar yaşlandım' demeyi de unutmadı. Ada ile Kitty, küçük şeylerde, birbirlerini ağabeylerine karşı kışkırtıyorlardı. Önceleri, Mrs. Hall çok sinirlenmiş ve ikisini de

haşlamıştı ama oğlunun, kendini koruyamayacak denli kayıtsız olduğunu görünce, o da ilgilenmez olmuştu. Oğlunu seviyordu, ama Dekana küstahça davrandığında oğluna tavır almaması gibi, şimdi de ondan yana tavır almamayı yeğliyordu. Böylece, Maurice evde giderek daha az dikkate alınır olmaya başladı ve Cambridge'de iken kazandığı saygınlık ve konumu kış süresince yitirdi. Artık evin içinde 'Maurice mi, dert değil - aldırmaz- boş ver onu' tavrı egemendi. Hiç karşı çıkmıyordu -bundan böyle bu tür yaşamaya kararlıydı- ancak bu inceden değişimin ve bunun yalnızlığına nasıl denk düştüğünün ayrımındaydı.

Dış dünya da şaşkındı. 'Territorial'cılara katıldı -o güne değin ülkenin ancak zorunlu askerlik hizmeti yoluyla kurtulacağına inandığı için onlardan uzak durmuştu. Kilisenin sosyal işlerine bile destek oldu. Güney Londra'daki okullu gençlerle futbol oynayabilmek için cumartesi günleri oynadığı golfü bıraktı ve onlara aritmetik ve boks öğretebilmek için de çarşamba geceleri eğlencesinden özveride bulundu. Trendeki kompartıman arkadaşları bu durumu biraz kuşkuyla karşılamışlardı. Hall ciddileşmişti ha, olacak iş değil! Giderlerini kısarak hayır kurumlarına yardım etti -salt esirgeme kurumlarına; kurtarıcı rolü oynayan kurumlara kuruş çalışmazdı. Yaşamını, tüm bu işler ve bankerlik mesleği dolduruyordu.

Gene de yürekli bir şeydi yaptığı- insan ruhunun ne kadar azıyla yetinebileceğini kanıtlıyordu. Ne cennetten, ne de dünyadan beslenmeyen Maurice, yine de yol alıyordu, öyle ki maddecilik tümüyle gerçek olsaydı, şimdiye çoktan sönmüş bir kandil olmuştu. Tanrısı yoktu, sevgilisi yoktu -kişiyi genellikle erdemli olmaya yönelten iki itici güç. Ne var ki kolayı seçmeyi reddederek savaşımını sürdürdü, çünkü kendine saygısı bunu gerektiriyordu Onu kollayan yoktu, kendi de kendini kollamıyordu, ne var ki onunki gibi savaşımlar insanlığın en yüce yapıtları olup, Cennet'le ilgili bütün efsaneleri aşar.

Onu bekleyen herhangi bir ödül yoktu. Ama o yıkılmadı, bu işin geliştirdiği kaslar, başka şeyler için çok işine yarayacaktı ileride. Bütün bu çalışıp didinmeleri, kendinden önceki benzerleri gibi suya yazılıyordu aslında.

29

Yıkım, ilkbaharda bir Pazar günü geldi -hava nefisti. Kahvaltıya oturmuşlardı, dedelerini kaybettiklerinden dolayı yasta, ancak diğer yönlerden dünyevi idiler. Kız kardeşleri ve annesinin dışında, artık onlarla birlikte oturan sevimsiz Ida hala ve Kitty'nin Ev Ekonomisi Okulundan edindiği ve gerçekten de öyle bir yerle bağdaştırılabilecek olan arkadaşı Miss Tonks vardı. Ada ile kendisi arasında boş bir sandalye vardı.

'Aa, Mr. Durham nişanlanmış' diye bağırdı mektup okumakta olan Mrs. Hall. 'Annesinin bunu bildirmesi ne nazik davranış. Penge, taşrada bir konak' diye Miss Tonks'a açıklamada bulundu.

'Anne, Violet bundan etkilenmez. Sosyalisttir.'

'Ben mi Kitty? İyi haber doğrusu.'

'Kötü haber demek istiyorsunuz, sanırım Miss Tonks' dedi Ida hala.

'Anne, lütfen söyler misin, kii-miin-lee?'

'Senin şu 'kii-miin-lee' şakası da kabak tadı verdi artık.'

'Aman anne, hadi, kimmiş nişanlısı?' diye sordu Ada, pişmanlığını bastırarak.

'Leydi Ann Woods. Al mektubu kendin oku. Yunanistan'da tanışmışlar. Sir H. Woods'un kızı.'

Adamı tanıyanlardan bir nida yükseldi. Mrs. Durham'ın cümlesinin aynen şöyle olduğu öğrenildi. 'Şimdi de size Leydi'nin adını açıklıyorum: Anne Woods. Sir H. Woods'un kızı.' Bu yavan cümle bile kayda değer ve Yunanistan nedeniyle

de romantik sayılırdı.

'Maurice!' diye seslendi Hala, her kafadan bir ses çıkarken.

'Efendim!'

'Çocuk geç kaldı.'

Maurice sandalyesinde geriye kaykılarak, tavana doğru 'Dickie' diye seslendi. Dr. Barry'nin yeğeni hafta sonu için evlerinde konuk olarak bulunuyordu, davet etmişlerdi.

'Yukarıda uyumuyor ki, böyle seslenmen yararsız' dedi Kitty.

'Ben bir yukarı çıkıp bakayım.'

Bahçede sigarasının yarısını içip geri geldi. Evet, haber onu neredeyse altüst etmişti. Öylesine acımasızca inmişti ki; dahası, herkes sanki onun sorunu değilmiş gibi davranıyordu. Aslında, değildi, kuşkusuz. Artık, anneler başroldeydiler. Arkadaşlıkları, oğullarınkinin aksine, pekişmişti.

Düşünüyordu: 'Clive yazmalıydı, en azından geçmişin hatırına.' Halası yine araya girdi. 'Bu çocuk hiç inmeyecek aşağıya' diye yakındı.

Maurice gülümseyerek ayağa kalktı. 'Benim hatam. Unuttum.'

'Unuttun mu?' Herkes ilgisini bir anda onun üzerine yoğunlaştırdı. 'Hem de sırf o iş için dışarı çıkmışken. Oh, Morrie, âlem çocuksun.' Arkasında alaylı, küçümser yorumlar bırakarak odadan çıktı, handiyse yine unutacaktı. 'İşim burada, evin içinde' diye düşündü ve ölümcül bir rehavet çöktü üzerine.

Yaşlı adam adımlarıyla yukarıya çıktı ve son basamakta soluklanmak için durdu. Kollarını iki yana açtı. Nefis bir sabahtı- başkaları için- yapraklar hışırdıyor ve güneş evin içine doluyordu. Dickie Barry'nin kapısına vurdu ve bunun yararsız olduğunu görünce, kendisi açtı.

Bir gece önce dansa gitmiş olan delikanlı uyuyordu. Üstü

açılmıştı. Güneşle kucak kucağa, güneşle sarmaş dolaş sereserpe yatıyordu. Dudakları aralıktı, dudağının üstündeki tüylere altın tozu sürülmüş gibiydi, saçları bukleler halinde dağılmıştı, bedeni ise tatlı bir amber rengiydi. Güzelliğini Herkesin teslim edeceği Dickie, kendisine iki yoldan ulaşan Maurice için dünyayı dolduran bir arzu oldu birden.

'Saat dokuzu geçiyor' dedi konuşabilecek duruma geldiğinde.

Dickie inledi ve çarşafı çenesine çekti.

'Kahvaltı zamanı- kalk artık.'

'Ne zamandır buradasın?' diye sordu oğlan, şu anda görünen tek yeri olan gözlerini açıp, Maurice'in gözlerine dikerek.

'Çok olmadı' dedi Maurice bir aradan sonra.

'Çok özür dilerim.'

'İstediğin kadar geç kalkabilirsin- yalnız, bu güzel günü kaçırmanı istemedim.'

Aşağıdakiler, kendilerini iyice dedikoduya kaptırmışlardı. Kitty, Maurice'e Miss Woods'u tanıyıp tanımadığını sordu. O da 'evet' dedi, bu düpedüz yalandı. Sonra halasının sesi baskın çıktı, bu oğlan aşağıya inmeyecek miydi artık?

'Acele etmemesini söyledim' dedi Maurice, her yanı titriyordu.

'Maurice'ciğim, işi hallettiğin pek söylenemez' dedi, annesi.

'Burada konuk o.'

Halası, bir konuğun ilk görevinin, bulunduğu evin kurallarına uymak olduğunu belirtti. Bugüne değin halasına hiç karşı gelmemişti, ancak şimdi 'Bu evdeki kural, herkesin dilediğini yapmasıdır' dedi.

'Kahvaltı saat sekiz buçukta.'

'İsteyen için öyle. Uykuyu sevenler kahvaltıyı saat dokuzda ya da onda edebilir.'

'İşler böyle yürümez Maurice. Bak, bakalım, hizmetçi tu-

tabiliyor musun o zaman.'

'Konuklarıma okul çocuğu gibi davranılacaksa, hizmetçiler gitsin daha iyi.'

'Okul çocuğu ha! Zaten öyle değil mi?'

'Şu anda Mr. Barry, Wooolwich'de bulunuyor' diye kestirip attı Maurice.

Ida Hala homurdandıysa da, Miss Tonks ona saygılı bir bakış yolladı. Artık, konağın dul evinde oturacak olan Mrs. Durham'ın durumunu tartışan diğerleri bu konuşmayı duymamışlardı. Öfkesine egemen olamaması Maurice'i mutlandırmıştı. Bir iki dakika içinde Dickie geldi ve Maurice, tanrısını karşılamak üzere ayağa kalktı. Çocuğun saçları banyo yaptığından düzleşmiş, narin bedeni giysilerin altına gizlenmişti; yine de olağanüstü güzeldi. Öyle bir tazelik vardı ki üzerinde -çiçeklerle girmişti odaya sanki-, bir alçakgönüllülük ve iyi niyet elçisi gibiydi. Mrs. Hall'dan özür dilediğinde sesi Maurice'in ürpermesine yol açtı. Demek, Sunnington'da iken ilgilenmediği çocuk buydu! Dün gece evlerine gelişini son derece can sıkıcı bulduğu konuk buydu ha!

Tutku o denli güçlüydü ki, gelip geçtiği sırada, yaşamının buhranını yaşadığına inandı. Tüm randevularını erteledi, eski günlerdeki gibi.

Kahvaltıdan sonra Dickie'yi amcasına götürdü, onun koluna girdi ve çay için söz aldı. Söz yerine getirildi. Maurice kendini sevincin kollarına bıraktı. Kanı kaynıyordu. Konuşulanları pek dinlememesi yararına bile oldu, çünkü 'Ne dedin?' diye sorduğunda Dickie gelip onun oturmakta olduğu divana oturdu. Kolunu çocuğun beline doladı. Ida Halanın içeri girmesi belki de bir felaketi önlemişti, gene de çocuğun gözlerinde içten bir yanıt gördüğünü sandı.

Bir kez daha karşılaştılar- gece yarısı. Maurice artık mutlu değildi, beklemeyle geçen süre içinde duyguları tümüyle bedensele dönmüştü.

'Bende anahtar vardı' dedi Dickie, evsahibini ayakta görünce şaşırmıştı.

'Biliyorum.'

Kısa bir sessizlik oldu. Her ikisi de tedirgin, hem birbirlerine bakıyor, hem de gözlerini birbirlerinden kaçırıyorlardı.

'Dışarıda hava soğuk mu?'

'Hayır.'

'Yukarı çıkmadan önce sana bir şeyler getirebilir miyim?'

'Sağol, istemem.'

Maurice, elektrik düğmesine giderek koridorun ışığını yaktı. Sonra da, salondaki ışıkları söndürdü ve Dickie'nin arkasından seğirterek ona kolayca yetişti.

'Burası benim odam' diye fısıldadı, 'Genel olarak demek istiyorum. Sen varsın diye beni çıkarttılar.' Ekledi, 'Burada yalnız yatıyorum.' Sözlerini denetleyemediğinin bilincindeydi. Dickie'nin pardösüsünü çıkarmıştı, elinde tutuyor, bir şey demiyordu. Ev o denli sessizdi ki, diğer odalardaki kadınların soluk alışlarını duyuyorlardı.

Oğlan da bir şey demiyordu. Gelişmelerdeki çeşitlilik sonsuzdur, nitekim o da durumu apaçık kavramıştı. Eğer Maurice ısrar ederse hır çıkarmayacaktı, ancak ısrar etmemesi daha iyi olurdu, bu duygu içindeydi.

'Ben yukarıdayım' dedi Maurice, daha ötesine cesaret edemeyerek, 'Bu odanın üstündeki tavanarasında -eğer bir şey istersen- bütün gece yalnızım. Hep öyleyim, aslında.'

Dickie'nin ilk tepkisi kapıyı sürgülemek oldu, ancak bunu mertçe bulmadı ve vazgeçti, kahvaltı zilinin sesine uyandığında güneşi yüzünde buldu; zihni de tertemiz yıkanmıştı.

30

Bu olay Maurice'in yaşamını yerle bir etti. Geçmişin ışığında yorumlayarak Dickie'yi, ikinci bir Clive gibi algılamıştı, ne var ki üç yılla bir gün aynı şey değildi; ve alevler yükseldikleri hızla sönmüş, geride ne idüğü belirsiz küller bırakmıştı. Dickie pazartesi gitmiş, cuma günü ise görüntüsü de solmuştu. Bu arada, çalıştığı büroya bir müşteri gelmişti, canlı ve yakışıklı bir Fransız; Maurice'le şakalaşmış, Mösyö 'All kendisini dolandırmasın' diye yalvarmıştı. Sohbet geliştikçe, alışkın olduğu bir duygu belirmeye başladı, ama bu kez yanı sıra uçurumlardan yükselen kötü kokular da vardı. Fransız'ın öğle yemeğini birlikte yemek çağrısına 'Hayır, korkarım benim gibiler burunlarını işten kaldırmamalı' yanıtını verdi; sesi, o denli İngilizdi ki kahkahalara ve taklidinin yapılmasına yol açtı.

Adam gidince gerçekle yüz yüze geldi. Dickie'ye olan duygularının çok ilkel bir adı vardı. Eskiden olsa duygusallaşır ve hayranlık, derdi bu duyguya, ne varki dürüstlük huyu iyiden iyiye gelişmişti. Ne salaklıktı ama! Zavallı küçük Dickie! Çocuğun kollarından kurtulup pencereden atladığını, bir yerlerini kırdığını ya da yardım gelene değin gözüdönmüş gibi bağırdığını hayalinde canlandırdı. Polisin geldiğini-

'Şehvet.' Sözcüğü yüksek sesle söyledi.

Ortalarda olmadığı zaman, şehvet gözardı edilebilir. Bürosunun dinginliğinde Maurice, şimdi adını da koyduğuna göre, bu duyguyu bastıracağını umuyordu. Her zamanki pratik zekâsıyla, dinsel umarsızlıklarla zaman yitirmeksizin başını öne eğmeliydi. Önceden kendini uyarmak tedbirli olmak demekti, oğlanlarla genç erkeklerden uzak kaldığı sürece başarı kaçınılmazdı. Evet, diğer genç erkeklerden. Son altı ayın kimi bulanıklıkları artık aydınlanıyordu. Örneğin kolejdeki öğrencilerden biri. Burnunu kırıştırdı, daha başka kanıta gerek

yoktu işte. Bir beyefendiyi kendi sınıfının altında bir kişiye yönelten duygunun lanetlenmesi gerekir.

Ufukta neler olduğunu bilmiyordu. İktidarsızlık ya da ölümle son bulacak bir döneme giriyordu. Clive, bunu ertelemişti. Clive, her zaman olduğu gibi, onu etkilemişti. Aşklarının, bedeni kapsasa da, onu yüceltmemesi konusunda aralarında bir anlaşma vardı ve bu anlaşma -sözcüklere başvurmamışlardı- Clive'dan kaynaklanıyordu. Sözcüklere en çok, Penge'deki ilk gecede Maurice'in öpücünü reddettiği an, ya da orada sık otların arasında yattıkları o son öğle sonrasında yaklaşmışlardı. Altın Çağı başlatan ve ölüme dek yeterli olabilecek kural o anda belirlenmişti. Gene de Maurice'e, bunda büyülenmiş olmakla ilgili bir yan varmış gibi geliyordu. Kendisi değil, Clive'dı bu kuralları dile getirilen ama şimdi yalnız olduğu şu an, tıpkı bir zamanlar okulda olduğu gibi, iğrenç bir irade çatlaması yaşayan kendisiydi. Ve onu iyileştirecek kişi de Clive olmayacaktı. Clive'ın etkisi ne denli güçlü uygulanırsa uygulansın, başarısızlığa uğraması kaçınılmazdı, çünkü kendilerininki gibi bir ilişki her iki erkeği de sonsuza dek değiştirmeden bitemezdi.

Ne var ki, bütün bunları kavrayamıyordu. Geçmişin uçucu mutluluğu gözünü köretmişti ve düşleyebildiği en büyük mutluluk yeniden o geçmişe dönebilmekti. Bürosunda oturmuş çalışırken, değil yaşamındaki geniş eğriyi, karşısında oturan babasının hayaletini bile göremiyordu. Baba Hall ne savaşmış, ne de düşünmüştü; koşullar gerektirmemişti; topluma omuz vermiş ve bir çöküntü yaşamaksızın yasak aşktan yasal aşka geçmişti. Şimdi, karşısında oturan oğluna baktıkça, gölgelerin dünyasında yaşamaya devam eden tek acıyla, gıptayla doluyordu içi. Çünkü bedenin ruhu eğittiğini - kendisininki asla eğitilmemişti- ve hem ağırkanlı yüreği, hem de gevşek aklı, kendi iradelerine rağmen geliştirdiğini görüyordu.

Derken Maurice, telefona çağrıldı. Alıcıyı kulağına götürdü

ve altı aylık bir sessizlikten sonra, tek dostunun sesini duydu.

'Selâm' diye başladı, 'selâm, haberimi almış olmalısın Maurice.'

'Evet, ama sen yazmadığın için ben de yazmadım.'

'Haklısın.'

'Neredesin şu anda?'

'Bir lokantada. Senin de buraya gelmeni istiyoruz. Gelir misin?'

'Korkarım hayır. Daha biraz önce bir yemek çağrısını reddettim.'

'Biraz konuşamayacak kadar meşgul müsün?'

'Yok canım.'

Clive sürdürdü, belli ki konuşmanın havası onu rahatlatmıştı. 'Nişanlım da yanımda. Birazdan o da konuşacak.'

'Ha, olur. Bana planlarınızdan söz etsene.'

'Düğün gelecek ay.'

'Mutluluklar dilerim.'

İkisi de söyleyecek bir şey bulamıyorlardı.

'Şimdi Anne'i veriyorum.'

'Ben Anne Woods' dedi bir gençkız sesi.

'Ben de Hall.'

'Anlamadım?'

'Maurice Christopher Hall.'

'Anne Clare Wilbraham Woods, aklıma söyleyecek bir şey gelmiyor.'

'Benim de.'

'Sabahtan beri böyle telefonda konuştuğum sekizinci arkadaşısınız Clive'ın.'

'Sekizinci mi?'

'Duyamıyorum.'

'Sekizinci mi dedim.'

'Evet, şimdi Clive'ı veriyorum. Hoşça kal.'

Clive yeniden başladı. 'Aklıma gelmişken, gelecek hafta Penge'e gelebilir misin? Gerçi zaman az, ama sonradan işler çığırından çıkacak, rahat edemeyiz.'

'Korkarım pek gelemem. Bay Hill de evleniyor, burada tüm işler bana kalıyor.'

'Kim o, senin ortak mı?'

'Evet, ondan sonra da Ada, Chapman'la evlenecek.'

'Evet, duydum. Peki ağustos'a ne dersin? Eylül olmaz, o günlerde ara seçimler var. Ama ağustos'ta gel, hem bize, o sevimsiz Park-Village kriket maçı sırasında da destek olursun.'

'Sağol, herhalde o günlerde gelebilirim. Yine de yaz bana, gelmeme yakın.'

'Kuşkusuz. Bu arada Anne'in bir yüz poundu var. Onun için bir yatırım yapabilir misin?'

'Elbette. Kendisi ne tür bir şey istiyor?'

'Sen seç. Yüzde dörtten çok faiz hayali kurmasına izin yok.'

Maurice birkaç tahvil adı sıraladı.

'Sonuncusu hoşuma gitti' dedi Anne'in sesi. 'Adı ne demiştin?'

'Adını senette görürsünüz. Adresiniz, lütfen?'

Kız söyledi.

'Oldu. Bizden haber aldığınızda çeki gönderin. En iyisi şimdi telefonu kapatıp, hemen tahvilinizi alayım.'

Öyle yaptı. İlişkileri bu düzeyde sürecekti. Clive ve karısı, ona ne denli içten davranırlarsa davransınlar, Maurice, onları hep telefonun öteki ucundaki kişiler olarak düşünecekti. Yemekten sonra düğün armağanlarını seçti. İçgüdüsü iyi bir şey almasını söylüyordu ya, damadın arkadaşları içinde sekizinci sırada yer alması, bu düşüncesinden caymasına yol açtı. Armağanın parasını öderken tezgâhın arkasındaki aynada kendi görüntüsü gözüne çarptı. Nasıl da sağlam, genç bir

yurttaş görünümü vardı- sessiz, saygın, varlıklı ama bayağılıkla ilgisi olmayan. İngiltere böylelerinin omuzları üzerinde yükselir. Daha geçen pazar, handiyse bir genç çocuğa tecavüz etmek üzere olabileceğine kim inanırdı?

31.

Bahar sonuna doğru, bir doktora başvurmaya karar verdi. Bu kararı -yapısına son derece aykırıydı- trende yaşadığı çok çirkin bir olay sonucu verdi. Canı sıkkın, trende somurtup duruyordu ve ifadesi vagonda bulunan kendisi dışındaki tek kişinin kuşkusunu ve umutlarını canlandırdı. Tıknaz ve yağlı suratlı bu kişi davetkâr bir hareket yaptı ve boş bulunan Maurice, karşılık verdi. Bir anda ikisi de ayağa kalktılar. Adam gülümsedi, bunun üzerine Maurice, adamı bir yumrukta yere devirdi. Daha yaşlı olan ve burnundan boşalan kanlar döşemeyi ıslatan adama bu çok koymuştu, dahası Maurice'in tehlike kolunu çekerek treni durdurabileceği korkusu iyice ödünü patlatmıştı. Maurice'e birtakım özürler sıraladı, para önerdi. Adamın tepesinde dikilen Maurice, bu iğrenç ve onursuz olayda kendi yaşlılığını gördü.

Doktor fikrinden nefret ediyordu ama şehvet duygusunu kendi başına yok etmeyi başaramamıştı. Çocuklukla delikanlılık arası dönemde olduğu gibi kaba ve kimi zaman da birkaç kez daha güçlü olan bu duyu boş ruhunda fırtınalar estiyordu. 'Genç erkeklerden uzak durabilirim belki' diye saf saf düşündü, ne var ki onları düşlerinden uzak tutamıyor ve her an yüreğinde günah işliyordu. Her türlü cezayı buna yeğlerdi, zaten doktorun da onu cezalandıracağını varsayıyordu. İyileşmesi koşuluyla, her tür tedaviye razıydı ve kaldı ki tedavi başarılı olmasa bile ona gelip giderken düşünmeye daha az zaman kalırdı.

Kime başvurmalıydı? En iyi tanıdığı doktor genç Jowitt'di ve o tren yolculuğunun bir gün sonrası Jowitt'i gördüğünde,

umursamaz bir havada, 'söylesene, hastalarının arasında Oscar Wilde gibileriyle karşılaştığın oluyor mu?' diye sorabildi. Jowitt'in 'Hayır, bu tipler akıl hastalıkları bölümünde olur, Tanrıya şükür' yanıtı cesaret kırıcıydı ve belki de bir daha hiç görmeyeceği bir doktora başvurmak daha iyi olacaktı. Uzmanları aklından geçirdi, ama acaba kendi hastalığının uzmanı var mıydı, varsa da bunlar sır tutmasını bilirler miydi, onu kestiremiyordu. Diğer konuların tümünde kişilere akıl danışabilirdi de, kendisini günbegün rahatsız eden bu konuda uygarlık henüz suskundu.

Sonunda, Dr. Barry'ye başvurmaya cesaret edebildi. Kolay olmayacağını biliyordu, ancak despot ve alaycı biri olan yaşlı doktor son kertede güvenilirdi, üstelik Maurice'in yeğenine gösterdiği yakınlık adamı oldukça etkilemişti. Hiçbir bağlamda dost sayılmazlardı, bu da işi kolaylaştırıyordu; kaldı ki adamın evine o denli seyrek gidiyordu ki, bu olay yüzünden, evin tümden yüzüne kapanması çok şey fark ettirmeyecekti.

Soğuk bir Mayıs gecesi gitti. Baharın, sadece adı bahardı ve tatsız bir yaz beklentisi de vardı. Cambridge olayı nedeniyle, bu evde paylanışının üzerinden üç yıl geçmişti ve doktorun o gece ne denli acımasız olduğunu anımsayınca, yüreği daha da hızlı çarpmaya başladı. Ancak doktoru karısı ve kızıyla ılımlı bir havada briç oynarken buldu; Maurice'e dördüncü olmasını önerdiler.

'Korkarım, sizinle görüşmem gerekiyor, efendim' derken duyguları o denli şiddetliydi ki, konuşmanın kendisini asla gerçekleştiremeyeceğini sandı bir an.

'Peki, konuş öyleyse.'

'Mesleki olarak konuşmam gerek.'

'Tanrım, emekli olalı altı yıl oldu yahu. Jericho ya da Jowitt'e git. Otur, Maurice. Seni gördüğüme sevindim, son nefesini verdiğini nereden bileyim. Polly! Bu solan çiçeğe bir viski getir.'

Maurice ayakta durmayı sürdürdü, sonra öylesine garip bir biçimde geri döndü ki, Dr. Barry onu salona kadar izledi ve sordu. 'Maurice, ciddiyim, senin için ne yapabilirim?'

'Çok şey!'

'Muayenehanem bile yok.'

'Bu hastalık Jowitt'e anlatamayacağım denli özel- size gelmeyi yeğledim- anlatmaya cüret edebileceğim tek doktor sizsiniz. Bir keresinde size sözünü ettiğim ve konuşabilme cesaretini bulmayı umduğum konu işte bu.'

'Gizli dert, öyle mi? Gel bakalım.'

Yemek odasına geçtiler; tatlı hâlâ masanın üzerinde duruyordu. Medici Venüsü heykeli şöminenin üzerindeki rafa yerleştirilmişti, duvarlarda Greuze'un yapıtlarının kopyeleri asılıydı. Maurice konuşmaya çalıştıysa da başaramadı, biraz su içti, gene olmadı, bunun üzerine ağlama krizine kapıldı.

'Rahat ol' dedi yaşlı adam sevecenlikle, 've unutma bu mesleki bir olay. Söyleyeceklerinin bir teki bile annenin kulağına gitmeyecek.'

Söyleşinin çirkinliği üstüne çöktü. Sanki, yine trendeymiş gibiydi. İçine sürüklendiği durumun zavallılığına ağlıyordu. Clive'dan başka kimseye bahsetmemeye niyetli değil miydi bu olaydan? Gerekli sözcükleri tam seçemeyecek bir durumda mırıldandı. 'Kadınlarla ilgili-'

Dr. Barry hemen kendine göre bir sonuca vardı - oturma odasındaki ilk andan beri zaten o kanıdaydı. Kendisinin de gençken küçük bir sorunu olmuştu, bu nedenle olaya anlayışla yaklaşıyordu. 'Onu hemen hallederiz' dedi.

Maurice gözyaşlarını tuttu ve akmayan yaşları beyninin ortasına çöken sancılı bir yığın gibi duyumsadı. 'Lütfen halledin, Tanrı aşkına' dedi ve bir sandalyeye çöktü, kolları iki yanına düşmüştü. 'Tükenmek üzereyim.'

'Ah, kadınlar! Okulda, kürsüde söylev verdiğin günü ne denli iyi anımsıyorum... Kardeşimin öldüğü yıldı... Öğret-

menlerden birinin hanımına bakıyordun ayran budalası gibi... Bana öğrenecek çok şeyi var ve yaşam ne güç bir okuldur diye düşündüğümü anımsıyorum. Bizi salt kadınlar eğitebilir ve iyi olduğu kadar kötü kadınlar da vardır. Ah! Ah.' Gırtlağını temizledi. 'E, delikanlı, benden çekinmene gerek yok. Bana salt gerçeği söyle ki ben de seni iyileştireyim. O kötü hastalığı ne zaman kaptın? Okulda mı?'

Maurice anlamamıştı. Sonra alnı terledi. 'Benimki o kadar iğrenç değil' diye parladı. 'Kendi çürümüşlüğüm içinde temiz bile kaldığım söylenebilir.'

Dr. Barry alınmıştı. Kapıyı kilitledi, 'İktidarsızlık demek ki. Bir bakayım' dedi küçümsercesine.

Maurice, giysilerini hırçınca üzerinden atarak soyundu. Ada'ya hakaret ettiği biçimde şimdi de kendisi aşağılanıyordu.

'Tamam, hiçbir şeyin yok,' idi doktorun tanısı.

'Ne demek istiyorsunuz, efedim, hiçbir şeyin yok demekle?'

'Ne diyorsam onu. Sapasağlamsın. Korkulacak bir şey yok.'

Şöminenin yanına oturdu, ve aslında izlenimlere karşı duyarsız olan Dr. Barry bile onun pozunu seyretti. Artistik değildi bu poz, ancak 'nefis' diye tanımlanabilirdi. Her zamanki gibi oturuyordu, yüzünün yanı sıra bedeni de inatla alevleri seyrediyor gibiydi. Zor karşısında pes etmeyecekti- böyle bir izlenim bırakıyordu. Ağır ve hantal olabilirdi, ne var ki bir kez istediğini elde etsin, iki dünya bir araya gelse onu bırakmazdı.

'Bir şeyin yok' diye yineledi doktor. 'İstersen yarın evlenebilirsin ve büyük sözü dinlersen git, evlen. Şimdi giyin, burası esiyor. Bütün bunları kim soktu kafana?'

'Demek tahmin edemediniz' dedi Maurice, sesinde dehşetle karışık bir alayla. 'Ben Oscar Wilde türü günahkârlardanım.'

Gözlerini kapadı, yumruklarını gözlerine dayayarak, Sezar'dan aman dilemiş biri gibi, hiç kıpırdamadan oturdu.

Sonunda konuşabildi doktor. Kulaklarına inanamıyordu. 'Saçmalık, saçmalık' oldu tepkisi. Her şeyi beklemişti Maurice ama bunu asla; eğer sözcükleri saçmalık ise, yaşamı da bir düştü.

'Dr. Barry, açıklayamazdım-'

'Şimdi beni dinle Maurice, bu kötü sanrının, bu şeytani dürtünün bir daha sana görünmesine asla izin verme.'

Doktorun sesinden etkilenmişti, üstelik konuşan 'Bilim' değil miydi?

'Kim soktu bu yalanı senin kafana? Sen ki, biliyorum görüyorum, dürüst bir insansın! Bir daha asla bu konudan sözetmeyeceğiz. Hayır- bu konuyu tartışmayacağım. Tartışmayacağım. Sana yapabileceğim en büyük kötülük bu konuyu tartışmaktır.'

'Ben öğüt istiyorum' dedi Maurice, terbiyesini korumak için büyük güç harcayarak. 'Bu benim için saçmalık değil, benim yaşamım bu.'

'Saçmalık' dedi doktor kestirip atarak.

'Anımsayabildiğim andan beri, nedenini bilmeksizin böyleyim. Nedir bu? Hastalıklı mıyım? Eğer öyleysem iyileşmek istiyorum; artık bu yalnızlığa, özellikle son altı aydakine, daha çok dayanamayacağım. Bana önereceğiniz her şeyi yapmaya hazırım. Hepsi bu. Bana yardım etmelisiniz.'

Bedeni ve ruhuyla alevlere dalarak, yeniden eski oturuşuna döndü.

'Hadi! Giyin artık.'

Maurice 'Özür dilerim' diye mırıldandı ve giyindi Sonra doktor kapıyı açtı ve 'Polly! Viski getir!' diye seslendi. Oturum bitmişti.

32

Dr. Barry verebileceği en iyi öğüdü vermişti. Maurice'in konusuyla ilgili hiçbir bilimsel yapıt okumamıştı. Kendisi hastahanede, kliniklerde çalışırken böylesi yapıtlar yoktu, sonradan yayınlananlar ise Almancaydı ve dolayısıyla kuşkuya açıktı. Yapı olarak bu olaya ters düştüğünden, toplumun yargısını hoşnutlukla kabullenmişti: diğer bir deyimle, kararı dinselliğe dayanıyordu. Onca, ancak iyice yoldan çıkmış kişiler Sodom'a göz kırpabilirdi, bu nedenle iyi aileden gelen ve fiziksel bir kusuru olmayan bir kişi bu eğilimini açığa vurduğunda, doğal tepkisi ancak 'Saçmalık, saçmalık!' olmuştu. Son kertede içtendi, Maurice'in raslantı sonucu bir şeyler işittiğine, bunların yanlış düşünceler ürettiğine, bu nedenle de bir tıp adamının aşağılayıcı suskunluğunun bu düşünceleri hemen yok edeceğine inanıyordu.

Maurice de etkilenmemiş değildi. Dr. Barry, evlerinde önemli bir addı. İki kez Kitty'yi kurtarmış ve babasının son hastalığında başında beklemişti, üstelik dürüst ve fütursuzdu, aklına yatmayan hiçbir şeyi söylemezdi. Ailenin hemen hemen yirmi yıldır en üst düzeydeki danışmanı idi -belki ender başvurulurdu kendisine, ancak doğruluk timsali olarak hep yanı başlarındaydı, şimdi de 'saçmalık' dediğine göre acaba, tüm bedeni karşı çıksa da, gerçekten saçmalık olamaz mıydı yaşadığı? Dr. Barry'nin aklından nefret ediyordu; fuhşu hoş görebilmeyi canavarca buluyordu. Yine de ona saygısı vardı ve bu duygularla, kaderle yeni bir karşılaşmaya değin, evine döndü.

Maurice, doktora söyleyemeyeceği bir nedenden ötürü bu yeni karşılaşmaya daha yatkındı. Clive, yirmi dört yaşına gelince kadınlara dönmüştü. Kendisi de, ağustosta yirmi dört yaşında olacaktı. Acaba, kendisi de... düşünüyordu da, pek az erkek yirmi dördünden önce evleniyordu. Maurice'de de, o İngilizlere

özgü, çeşitliliği algılayamama eksikliği vardı. Kişisel sorunları, ona, diğer insanların da yaşadığını öğretmişti, ama hepsinin farklı olabileceğini henüz bilemiyordu ve Clive'daki gelişmeyi, kendisinin bir öncülü olarak görmeye çalışıyordu.

Topluma ve yasalara uygunluk açısından evlilik herhalde hoş olmalıydı. Başka bir gün karşılaştıklarında, Dr. Barry, ona 'Maurice, iyi bir kız bul- o zaman sorun kalmayacak' demişti. Aklına Gladys Olcott geldi. Artık tam bir üniversite öğrencisi değildi kuşkusuz. Acı çekmiş, kendini keşfetmişti ve anormal olduğunu biliyordu. Ancak umutsuzcasına mı anormaldi? Varsayalım ki, diğer açılardan anlayışlı bir kadınla tanışsa? Çocuk istiyordu. Çocuğu olabilirdi- Dr. Barry öyle demişti. Evlilik, her şeye karşın olanaksız mıydı? Ada nedeniyle evlilik evde güncel konuydu ve annesi de çoğu kez, onun Kitty'ye, Kitty'nin de ona birini bulması gerektiğini söylerdi. Annesinin konuya ilişkin geniş gönüllülüğü şaşırtıcıydı. Dulluğu süresince 'aşk, 'evlilik, 'aile' gibi sözcükler tüm anlamlarını yitirmişlerdi. Miss Tonks'tan Kitty'ye gelen bir konser bileti olanaklar yaratabilirdi. Kitty bileti kullanmayacağı için, kulübe gittiği geceye denk geldiği anımsatılınca, o gece için kulübü asabileceğini söyledi. Gitti de; programda Clive'ın kendisine sevdirdiği Çaykovski'nin bir senfonisi vardı. Müzikteki delicilik, yırtıcılık ve dinginlik hoşuna gitti -müzik daha fazla bir şey demiyordu ona- ve Miss Tonks'a karşı bir minnettarlık duydu. Ne yazık ki, konser çıkışı Risley'le karşılaştı.

'Pathique Senfoni' dedi Risley neşeyle.

'Pathetique Senfoni' diye düzeltti.

'Incestueuse et Pathique Senfoni',* Risley, arkadaşına Çaykovski'nin erkek yeğenine aşık olduğunu ve bu başyapıtını ona adadığını söyledi. 'Saygıdeğer Londralıları görmeye geldim. Müthiş değil mi?'

(*) Çaykovski'nin *Pathetique* (Dokunaklı) üzerine bir sözcük oyunu; *Incestueuse et Pathique* (Enseste Dair ve Muzdarip) Senfoni (ç.n.)

'Ne de garip şeyler biliyorsun' dedi Maurice soğukça. Kendine sırdaş biri çıkmışken, sırdaş istememesi ne tuhaftı. Yine de, hemen kitaplıktan Çaykovski'nin yaşamı ile ilgili bir kitap buldu. Bestecinin evlilik serüveni sadece eşler arasında uyumsuzluk ima ettiği için normal okuyucuya pek az hitap eder, ne var ki, öykü Maurice'i heyecanlandırdı. Felaketin ne olduğunu ve Dr. Barry'nin onu nasıl bir felaketin eşiğine sürüklediğini anladı. Okumayı sürdürdüğünde, Çaykovski'nin kriz sonrası bağlandığı ve kişiğinde ruhsal ve müziksel yeniden doğuşunu bulduğu harika yeğen 'Bob'la tanıştı. Kitap biriken tozların tümünü dağıttı ve Maurice'e, yardımcı olan tek yazınsal yapıt olarak onun saygısını kazandı. Ne var ki, bu geriye dönük bir yardımdı. Trendeki durumuna dönmüş ve bu arada tek kazancı doktorların budala oldukları inancına varması olmuştu.

Şimdi her yol çıkmazdı ve bu umutsuzluk onu çocukken vazgeçtiği alışkanlıklarına döndürdü; bu yaptığı ona aşağılık bir huzur getirdi, tüm duygularının yöneldiği fiziksel dürtüyü biraz olsun dindirdi ve işini yapmasını sağladı. Ortalama bir insandı, ancak ortalama bir savaşı kazanabilirdi, ne var ki Doğa onu olağandışı ile eşleştirmişti; yalnız azizlerin yardım görmeksizin üstesinden gelebilecekleri olağan dışı bir durum ile, ve giderek karşılaşma aleyhine gelişmeye yüz tuttu. Penge'e gitmesinden kısa bir süre önce cılız ve sevimsiz de olsa, yeni bir umut belirdi. Bu ipnotizmaydı. Mr. Cornwallis, Risley'in anlattığına göre ipnotize olmuştu. Doktorun biri ona 'Hadi, hadi sen hadım ağası falan değilsin' demiş ve pat! o da hadım ağası olmaktan çıkmıştı. Maurice doktorun adresini aldı, ancak bir sonuç alacağını sanmıyordu: bilimle tek yüzleşme ona yetmişti, zaten her zaman Risley'in gereğinden çoğunu bilmesine sinirlenirdi; adresi verirken de sesi dostça ama biraz alaycıydı.

33

Artık aralarında bir yakınlık gelişmesi tehlikesini atlatan Clive Durham, evindeki oturma odasında yaptıkları son görüşmeden bu yana sıkıntılı günler geçirdiğine inandığı arkadaşına yardım etmeyi tasarlıyordu. Aralarındaki mektuplaşma birkaç ay önce sona ermişti. Maurice, en son Birmingham'dan yazmış ve intihar etmekten caydığını açıklamıştı. Clive, zaten onun intihar edebileceğine hiç inanmamıştı, bu nedenle melodramın bitmesine sevinmişti. Telefon görüşmesi sırasında, karşı uçda saygı duyabileceği bir kişinin sesini duymuştu -geçmişin üzerine sünger çekmeye ve dostluğu sürdürmeye gönüllü birinin. Hiçbir şey olmamış taklidi yapmıyordu; zavallı Maurice bir parça ürkek hatta biraz parlamaya hazır bir sesle konuşmuştu. Clive'a göre doğaldı bu da, onun yarasına merhem olacağını düşünüyordu.

Elinden gelenin tümünü yapmak istiyordu. Geçmişte olup bitenlerin niteliği geride kalmasına karşın, boyutları anısındaydı ve Maurice'in onu estetik kaygıların içinden kaldırıp sevginin güneşine ve rüzgârına çıkardığını teslim ediyordu. Maurice olmasaydı, Anne'e lâyık biri olamayacağına inanıyordu. Arkadaşı o üç çorak yıl boyunca elinden tutmuştu ve şu sıralar kendisinin ona yardımcı olmaması nankörlük olurdu. Clive minnetten hoşlanmazdı. Salt dostluk adına yardımı yeğlerdi. Ne var ki, elindeki tek silahı kullanmak zorundaydı ve her şey yolunda gider de, Maurice duygusallığı bir yana bırakırsa, telefonun öteki ucundaki adam olarak kalırsa, Anne konusunda metin olursa, insafsız ya da çok ciddi ya da çok kaba olmazsa başka bir yoldan ve başka bir tarzda yeniden dost olmamaları için neden kalmazdı. Maurice'in çok takdir edilecek nitelikleri vardı -bunu biliyordu, bunu duyumsayacağı zaman da çok yakındı belki.

Bu gibi düşünceler Clive'ın aklına çok ender gelir ve pek yer etmezdi. Yaşamının merkezi Anne'di. Anne, annesiyle anlaşabilecek miydi? Deniz kıyısında, Sussex'de yetişmiş olan Anne, Penge'i sevebilecek miydi? Dinsel olanakların kıtlığından esef duyacak mıydı? Ya siyasetle burun buruna olma durumu? Sevgiyle dolu olarak karısına tüm bedenini ve ruhunu veriyordu; daha önce yaşadığı tutkunun onda bıraktığı izler sonucu her şeyini onun ayakları altına seriyordu ve o eski tutkuyu kimin için duyduğunu ancak zihnini çokça kurcalarsa anımsayabiliyordu.

Nişanlılığın ilk baş dönmesi içinde, Clive için Anne, Akropolis dahil, dünyadaki her şey iken, ona Maurice konusunu itiraf etmeyi düşündü. Anne, ona bir kaçamağını itiraf etmişti. Ancak, arkadaşına olan bağlılığı bu itirafı engelledi ve sonraları da söylememiş olduğuna sevindi, çünkü Clive için ölümsüz de olsa, Anne, bir Pallas Athena değildi ve Clive'ın ona uluşamadığı belli başlı noktalar da vardı. En başlıcası birleşmeleriydi. Nikâhtan sonra, zifaf yatağında Anne, onun ne istediğini anlamamıştı. Nitekim, epey bir eğitim görmüş olmasına karşın, kimse ona cinsellikten söz etmemişti. Clive, olabildiğince anlayışlı davranmış, yine de kızın müthiş korkmasını önleyememiş ve onun kendinden nefret ettiği sanısıyla yanından çıkmıştı. Anne ondan nefret etmemişti. İlerki gecelerde Clive'ı yatağına da aldı. Ne var ki her keresinde tek bir sözcük bile etmedi. Günlük yaşamla en küçük ilgisi olmayan bir dünyada birleşiyor gibiydiler ve bu gizlilik yaşantılarında pek çok şeyi peşinden getiriyordu. Bundan asla söz edilmezdi. Ne biri ötekini, ne de öteki diğerini çıplak görmüştü. Üretim ve sindirimle ilgili işlevleri yok sayıyorlardı. Bu nedenle, gençliğindeki serüvenin söz konusu edilmesi olanaksızdı.

Sözü bile edilemezdi. Anne'le aralarında bir engel değildi bu. Gerçekte kendisiyle olay arasında duran Anne'di ve sonraları düşündüğünde iyi ettiğine karar verdi, olay utandırıcı

olmasına karşın duygusaldı ve bilinmezlere karışmayı hak etmişti.

Gizlilik işine geliyordu, en azından pişmanlık duymadan kabullenmişti. Zaten, her olayın adının konması için özel bir istek duymazdı ve bedeni değerli bulmasına karşın, cinsel eylemin kendisini renksiz bulur ve geceyle örtülmesini yeğlerdi. İki erkek arasında bağışlanmaz olan cinsel ilişki, doğa ve toplum onayladığına göre erkekle kadın arasında pekâla olabilirdi, ancak asla tartışma ve övgü konusu edilemezdi. Evlilikteki ideali, diğer tüm idealleri gibi, ılımlılık ve incelik olduğundan, incelikli biri olan ve başkalarında da bunu arayan Anne'ın kişiliğinde kendine uygun bir eş bulmuştu. Birbirlerini şefkatle seviyorlardı. Güzel gelenekler onlara kucak açıyordu -engelin arkasında ise dudaklarında yanlış sözcükler, yüreğinde yanlış arzularla boşluğu kucaklayan Maurice geziniyordu.

34

Maurice, ağustosta bir hafta izin aldı ve çağrı üzerine Park-Village arasındaki kriket maçından üç gün önce Penge'e geldi. Tuhaf ve hınçlı bir ruh hali içindeydi. Yol boyu Risley'in ipnotizma uzmanı üzerine düşünmüş ve ona başvurmaya aklı iyice yatmıştı. O denli rahatsız ediciydi ki her şey, örneğin, parkın içinden geçerken avlak bekçisinin, hizmetçi kızlardan ikisiyle oynaştığını örmüş ve içi kıskançlıkla dolmuştu. Kızlar anlatılmaz çirkinlikteydi; adamsa tam tersine, hiç değildi, nedense bu işi daha da berbat ediyordu; zalim ve saygın bir tavırla bu üçlüye gözünü dikti, kızlar gülüşerek ayrıldılar, adamsa Maurice'in bakışına kaçamak bir karşılık verdikten sonra selam vermeyi daha emin buldu; Maurice bu küçük oyunu bozmuştu. Ama o geçtikten sonra nasılsa yine bir araya geleceklerdi ve dünyanın her yerinde kızlar erkeklerle bu-

luşacak, onları öpecek, onlar tarafından öpüleceklerdi; acaba kendisi de mizacını değiştirse ve bu kervana katılsa mıydı? Buna konukluğundan sonra karar verecekti -umutsuz olmasına karşın yine de Clive'dan bir şeyler beklemeden edemiyordu.

'Clive evde yok' dedi genç ev sahibesi. 'Size sevgilerini filan söyledi, yemeğe burada olacak. Archie London sizinle ilgilinecek, her ne kadar birinin size göz kulak olması gerektiğini sanmasam da.'

Maurice gülümsedi ve biraz çay aldı. Oturma odası eski görünümündeydi. İnsanlar, aralarında planlar yapıyorlarmışçasına öbek öbek olmuşlardı ve Clive'ın annesi artık bu evin bireyi sayılmasa da, taşınacağı yeni evdeki onarım nedeniyle burada bulunuyordu. Döküntülük hissi arttı. Sağanak yağmur altında giriş kapısının direklerinin eğrilmiş olduğunu; ağaçların boğuculuk hissi verdiğini ve içeride de parlak düğün armağanlarının yama gibi sırıttığını ayrımsadı. Anne, Penge'e paralı olarak gelmemişti. Görgülü ve içacıcıydı, ne var ki Durham'larla aynı sınıfa mensuptu ve İngiltere böylelerine günden güne daha az ücret ödeme eğilimindeydi.

'Clive oy toplamakla meşgul' diye sürdürdü, 'sonbaharda ön seçimler var. Sonunda, kendisini seçime katılmaya kandırmaya kandırdı onları. Kızda aristokratlara özgü, doğal olarak eleştiri kabul etme hüneri vardı. 'Ancak, şaka bir yana, eğer seçilirse bu yoksullar için çok iyi olacak. Onların en gerçek dostu o, bunu değerlendirebilirlerse, tabii.'

Maurice başını salladı. Sosyal sorunları tartışmaya niyetlendi. 'Biraz dizginleri sıkmak gerekir' dedi.

'Evet, bir öndere gereksinmeleri var' dedi kibar ve seçkin bir ses, 've o kişiyi bulana dek de acı çekecekler.' Anne, Maurice'i sesin sahibi olan yeni papazla tanıştırdı: Mr. Borenius. Onu, Anne lanse etmişti. Kişi, beyefendi olduktan ve kendini köye adadıktan sonra, Clive'ın atanan kişilere bir itirazı yoktu.

Mr. Borenius, her iki koşulu da yerine getirdiğine göre, sorun kalmıyordu.

'Ah, Mr. Borenius, ne kadar ilginç!' Odanın öteki yönünden yaşlı kadın seslenmişti. 'Yanılmıyorsam, size kalırsa, hepimizin bir öndere gereksinmesi var. Size tümüyle katılıyorum.' Gözleri sağda solda gezindi. 'Hepimizin bir öndere gereksinimi var, anlıyor musunuz.' Mr. Borenius kadının gözlerini yakalamaya çalışıyordu, kim bilir, bulamadığı bir şeyi arıyordu onlarda, zaten biraz sonra da gitti.

'Papazevinde yapacak bir şey bulamıyor' dedi, Anne düşünceli, 'ancak her zaman böyledir. Konut konusunda Clive'ı paylamaya gelir, yemeğe de kalmaz. Anlıyor musunuz, çok duyarlı, yoksulları düşünmeden edemiyor.'

'Benim de yoksullarla ilişkim oldu' dedi, bir dilim kek alan Maurice. 'Ancak onlar için üzülemem. Ülkenin genel çıkarı açısından onlarla bir oranda ilgilenmek zorunlu, o kadar. Bizim duygularımız onlarda yok. Biz onların yerinde olsak, daha çok acı çekerdik.'

Anne, bu söylenenleri onaylamamışçasına bakıyor, ama aynı zamanda da, parasını, tam adamına teslim ettiğini içinden geçiriyordu.

'Golf oyununda sopa taşıyanlarla, tanışıklığım ve yoksul mahallelerdeki bir okuldaki görevim- tüm bildiklerim bu. Yine de az şey öğrenmedim. Yoksullar kendilerine acınmasını istemiyorlar. Bana, en çok eldivenleri takıp onlarla dövüştüğüm zaman saygı duyuyorlar.'

'Oo, demek onlara boks öğretiyorsunuz.'

'Evet, bir de futbol... Ne var ki, sporculukları bir felaket.'

'Haklı olabilirsiniz, Mr. Borenius, onların sevgiye gereksindiklerini söyler' dedi Anne, kısa bir aradan sonra.

'Kuşkusuz öyle de, bu sevgiyi bulamayacaklar.'

'Bay Hall!'

Maurice bıyıklarını sildi ve gülümsedi.

'Çok korkunçsunuz.'

'Hiç düşünmedim. Sanırım öyle geliyor kulağa.'

'Ama, korkunç olmaktan hoşlanıyorsunuz.'

'İnsan her şeye alışıyor' dedi Maurice aniden dönerek, arkasındaki kapı rüzgârdan açılmıştı.

'Aman Tanrım, ben de Clive'a çıkışırım hep, sinik olduğu için, ancak siz onu çok gerilerde bırakıyorsunuz.'

'Korkunç olmaya alıştım, sizin deyiminizle, tıpkı yoksulların gecekondulara alıştığı gibi. Bu salt bir zaman sorunu.' Özgürce konuşuyordu; buraya ayak bastığından beri üzerine cüretkâr bir hava gelmişti. Clive onu karşılamak için evde bulunmak zahmetine katlanmamıştı. Peki, öyle olsun! 'Bir süre sağa sola takıldıktan sonra, kendi özel durumunuza alışıyorsunuz. Herkes başta köpek sürüsü gibi havlar. Hav! Hav!' Beklemediği bu taklit kızı güldürdü. 'Sonunda herkesin sizi dinleyemeyecek denli meşgul olduğunu görürsünüz, böylece havlamaktan da vazgeçersiniz. Gerçek bu.'

'Bu bir erkeğin görüşü' diye Anne başını salladı. 'Ben, Clive'ın böyle düşünmesine asla izin vermeyeceğim. Ben, anlayışlılığa inanırım -başkalarının yükünü paylaşmaya. Kuşkusuz modanın gerisindeyim. Siz yoksa Nietzsche yanlısı mısınız?'

'Başka birini bulamadınız mı?'

Her ne kadar Clive 'tepkisiz bulabilirsin' diye kendisini önceden uyarmışsa da, Anne bu Mr. Hall'u sevmişti. Belki bir bakıma tepkisizdi, ama kişilik sahibi olduğu da görülüyordu. Kocasının, İtalya'ya giderken yol arkadaşı olarak neden Maurice'i seçtiğini anlıyordu. 'Peki, neden yoksulları sevmiyorsunuz?' diye sordu birden.

'Ben onları sevmiyor değilim. Zorunlu olmadığı sürece, onlara kafa yormam. Bu gecekondular, sendikalar falan toplumun zararına ve kişiler bunlarla savaşımda kendi payına düşeni yerine getirmeli. Ne var ki, sevgi adına değil. Sizin Mr. Borenius gerçeklerle yüzleşemiyor anlaşılan.'

Anne sesini çıkarmadı, sonra ona yaşını sordu.

'Yarın yirmi dört bitiyor.'

'Yaşınıza göre çok sertsiniz.'

'Daha az önce çok korkunç olduğumu söylediniz. Bana kolay teslim oluyorsunuz Bayan Durham.'

'Her neyse, daha da kötüsü, dediğim dediksiniz.' Adamın yüzünü ekşittiğini gördü ve densizlik yapmış olabileceği korkusuyla, konuşmayı Clive konusuna yöneltti. Clive'ın şu ana değin gelmiş olması gerektiğini ve asıl yarın orada bulunamayacağını belirterek, bir an önce gelmesini istediğini söyledi. Seçim bölgesini iyi tanıyan biri ona eşlik ediyordu. Maurice bağışlamalı ve kriket maçında onlara yardımcı olmalıydı.

'Bu, biraz da, diğer planlarıma bağlı... yapmam gereken...'

Anne, onun yüzüne merakla baktı, sonra 'Odanızı görmek istemez misiniz? Archie, Bay Hall'u odasına götürüver' dedi.

'Sağolun... Bir mektup gönderebilir miyim?'

'Korkarım, bu akşam posta gitmez, ancak telgraf çekebilirsiniz. Tel çekip kalacağınızı... Benim susmam daha doğru olacak.'

'Tel çekmem gerekebilir- emin değilim. Çok teşekkürler.' Sonra Mr. London'ı izleyerek odasına çıktı, düşünüyordu. 'Clive burada olabilirdi... hiç değilse geçmişin hatırına beni karşılamalıydı. Benim ne denli kötü bir ruh hali içinde olabileceğimi bilmeliydi.' Clive artık onu ilgilendirmese de, onun için açı çekebiliyordu. Kurşuni bir gökyüzünden parka yağmur yağıyordu, koru ise sessizdi. Alacakaranlık çöktüğünde, yeni bir işkence döngüsüne girmişti.

Bir zamanlar sevdiği hayaletlerle savaşarak yemek saatine kadar odada kaldı. Eğer bu yeni doktor benliğini değiştirecekse, ruhu ve bedeni temelinden sarsılacak olsa bile, ona gitmek görevi

değil miydi? Dünya böyle olduğu sürece, kişi ya evlenecek ya da çürüyecekti. Henüz Clive'dan kurtulamamıştı ve daha güçlü bir olay araya girmediği sürece de kurtulamayacaktı.

'Mr. Durham döndü mü?' diye sordu, sıcak su getiren hizmetçiye.

'Evet efendim.'

'Yeni mi geldi?'

'Hayır. Yarım saat oluyor efendim.'

Perdeleri çekerek, yağmurun sesini olmasa bile, görüntüsünü gizledi hizmetçi. Bu arada Maurice bir telgraf karalıyordu. "Lasker Jones, 6 Wigmore Place, W.," dedi. "Lütfen Perşembe için Hall adına bir randevu. Durham eliyle, Penge, Wiltshire."

'Ben çekerim efendim.'

'Çok teşekkür ederim' dedi ilgisizce ve yalnız kalır kalmaz düşünceye daldı. Toplumsal ve kişisel eylemleri arasındaki tüm köprüler atılmıştı artık. Oturma odasında Clive'ı kılı bile kıpırdamadan selamladı. İçtenlikle el sıkışırken Clive 'Son derece zinde görünüyorsun. Yemeğe kimle gireceğini biliyor musun?' diyerek onu bir kızla tanıştırdı. Clive tam bir taşra beyi olmuştu. Toplumla olan uyuşmazlıkları evlendikten sora sona ermişti. Siyasal açıdan anlaştıkları için konuşacak çok ortak konuları vardı.

Clive, konuğunun varlığından hoşnuttu. Anne, onu 'kaba ama çok iyi' olarak nitelemişti- olumluydu bu. Hamurunda bir kabalık vardı, ama artık önemi yoktu bunun - Ada yüzünden çıkan o korkunç kavgayı unutabilirlerdi. Maurice ayrıca, Archie London'la da iyi anlaşıyordu -önemli çünkü Archie, Anne'i çok sıkıyordu ve birine yamanabilecek bir adamdı. Bu nedenle, konukluğu süresince Maurice'in arkadaşlığına atanmıştı Clive tarafından.

Oturma odasında yeniden politika konuşuldu, herkes Radikallerin yalancı, sosyalistlerin çılgın olduğu konusunda

ikna edildi. Yağmur, hiçbir şeyin bozamayacağı bir yeknesaklıkla yağıyordu. Fısıltısı, konuşmaların arasından odaya dalıyordu ve akşamın sonuna doğru da piyano kapağının üzerine 'şıp, şıp' damlamaya başladı.

'Aile hayaleti yine,' dedi Mr. Durham parlak bir gülümsemeyle.

'Tavanda şipşirin bir delik var,' diye haykırdı Anne. 'Clive, o delik orada kalamaz mı?'

'İster istemez kalacak' diye yanıtları Clive zili çalarak. 'Bari, piyanoyu oradan çekelim. Daha fazlasına katlanamayacak.'

'Bir fincan tabağına ne dersin?' dedi Mr. London. 'Clive, bir fincan tabağına ne dersin? Bir keresinde kulübün tavanı akmıştı da, zili çalmıştım hizmetçi de fincan tabağı getirmişti.'

'Bense zili çalıyorum ve hizmetçi bir şey getirmiyor' dedi Clive, yeniden çaldı zili. 'Evet bir fincan tabağı ister, Archie, yine de piyanoyu oradan çekmek gerek. Anne'in sevgili deliği gece büyüyebilir. Odanın bu kesimi üzerinde ince bir dam var.'

'Zavallı Penge' dedi annesi. Herkes ayağa kalkmış, sızıntıya bakıyordu. Anne kurutma kağıdı ile piyanonun içini kurulamaya yeltendi. Akşam bitmişti, hepsi de kendisini böylece belli eden yağmurla ilgili şakalar yapmaktan mutluydular.

Zile yanıt alınca, Clive 'Bir kap ve paspas getir, bir de piyanoyu çekmek için adam al yanına ve halıyı da oradan kaldırıver' dedi. 'Yağmur yine içeriye girdi.'

'Zili iki kez, evet iki kez çalmak zorunda kaldık' yorumunda bulundu annesi.

'Le delai s'explique,' diye ekledi, çünkü hizmetçi kız geri döndüğünde uşağın yanısıra avlak bekçisini de getirmişti, 'c'est toujours comme sa quand -aşağıda pek düşkünüz rahatımıza, anlarsınız ya.'

'Sizler, yarın ne yapmayı düşünüyorsunuz?' diye erkek

konuklarına sordu Clive. 'Benim seçmenlerle görüşmem gerekiyor. Benle hiç gelmeseniz daha iyi. Tanımlanamayacak denli cansıkıcı bir olay. Avlanmak mı istersiniz, yoksa başka bir şey mi?'

'Av, güzel bir fikir' dediler Maurice ile Archie.

'Scudder, duydun mu?'

'Le bonhomme est distrait'* dedi annesi. Piyano halıyı toplamıştı ve konuklar önünde seslerini yükseltmek istemeyen hizmetkârlar, birbirlerini yanlış anlamışlar, 'Ne var?' diye fısıldaşıyorlardı.

'Scudder, beyler yarın avlanacak -ne avlayacaklarını pek bilemiyorum ama, saat on sıralarında burada ol. Evet, yatalım mı artık?'

'Bildiğiniz gibi, burada kural erken yatmaktır' dedi Anne. sonra da üç uşağa iyi geceler dileyerek yukarıya çıktı. Maurice bir kitap seçmek için oyalandı. Acaba, Lecky'nin 'Rasyonalizmin Tarihi' bir boşluğu doldurabilir miydi? Yağmur kaba damlıyordu; halıyı çekmek için eğilmiş adamlar bir cenaze törenini yerine getirir gibiydiler.

'Kahretsin, hiçbir şey yok mu, hiçbir şey yok mu?'

'- bize demiyor' dedi vale avlak bekçisine.

Sonunda Lecky'yi seçti, ancak kitabı takip edemedi ve bir süre sonra onu yatağın üzerine fırlatarak telgrafı düşünmeye daldı. Penge'in sıkıntılı havasında niyeti daha güçleniyordu. Yaşam, sonunda bir çamur balçık yığını olan bir çıkmaz sokaktı demek ki, geriye dönüp yeniden başlamalıydı. Risley, geçmişe metelik vermediği sürece, kişinin tam anlamıyla değişebileceğini ima etmişti. Elveda, güzellik ve sıcaklık. Bunların sonu balçıktı, elde bir şey kalmıyordu. Perdeyi açarak, uzun uzun yağmura daldı, iç geçirdi, yüzünü tokatladı ve dudaklarını ısırdı.

35

Ertesi gün, daha da iç karartıcıydı ve hakkında söylenebilecek tek olumlu şey, bir karabasanın gerçekdışılığını taşımasıydı. Archie London gevezelik ediyor, yağmur çiseliyor ve sporun kutsallığı adına, Penge arazisindeki tavşanları kovalıyorlardı. Kimi zaman tavşanları vuruyor, kimi zaman karavana atıyorlar, kimi zaman da gelincik ve ağ deniyorlardı. Tavşanların gemi azıya alması önlenmeliydi ve kim bilir belki de bu eğlenceye bu nedenle zorlanmışlardı. Clive'da çok belirgin bir yararcı yan vardı. Yemek için eve döndüklerinde Maurice'i bir sürpriz bekliyordu: Bay Lasker Jones'tan telgrafına yanıt gelmişti; ertesi gün kendisiyle görüşebileceğini bildiriyordu. Ne var ki heyecanı hemen geçti, Archie yine tavşan kovalamak istiyordu; Maurice karşı çıkamayacak kadar keyifsizdi. Yağmur azalmıştı, öte yandan pus kalınlaşmış, çamur daha yapışkanlaşmıştı ve çay saatine doğru gelinciklerden birini yitirdiler. Avlak bekçisi, bunun kendi suçları olduğunu söylediyse de, Archie, farklı düşünüyordu ve sorunu Maurice'e şemalar yardımıyla sigara odasında açıkladı. Akşam yemeği sekizde hazırdı, siyasetçiler de dönmüştü ve yemekten sonra oturma odasının tavanı, taslarla tavalara aktı durdu. Sonra kendi odasında aynı hava, aynı umutsuzluk ve Clive'ın yatağın kenarına oturup yaptığı candan konuşma da bir şey değiştirmedi. Bu konuşma önceleri olsa belki etkilenirdi, ama konukseverlik gösterilmemesinden öylesine incinmiş ve o denli yalnız ve budalaca bir gün geçirmişti ki, artık gemişe tepki gösteremiyordu. Tüm düşünceleri Bay Lasker Jones üzerine yoğunlaşmıştı ve yalnız kalıp durumuna ilişkin yazılı bir açıklama hazırlamak istiyordu.

Clive, bu ziyaretin bir fiyasko olduğunu hissediyordu, yine de bunu bir tek 'Siyaset bekleyemez, sen de en civcivli zamanına denk geldin' cümlesiyle dile getirdi. Ayrıca, bugünün Mau-

rice'in doğumgünü olduğunu unuttuğu için, kendi kendine de çok sinirlenmişti ve konuğunun maç sonrasına değin kalmasında ısrarlıydı. Maurice, çok üzgün olduğunu, ancak kalamayacağını, şehirde son derece ivedi ve hesapta olmayan bir işi çıktığını belirtti.

'İşini hallettikten sonra gelemez misin? Çok kötü ev sahipleri olduğumuzu biliyorum, yine de senin burada olmandan o denli mutluyuz ki. Evimizi otel gibi kabul et- istediğin gibi davran, biz de öyle yapalım.'

'İşin gerçeği, evlenmeyi umut ediyorum' dedi Maurice, sözcükler, sanki bağımsız bir yaşamları varmışçasına, ağzından çıkıvermişti.

'Çok sevindim' dedi Clive gözlerini kaçırarak. 'Maurice, inan çok sevindim. Bu dünyadaki en büyük olay, belki de tek-'

'Biliyorum.' Neden bu sözleri söylediğini merak ediyordu, cümlesi yağmura doğru uçtu; yağmurun ve Penge'in çürümekte olan damlarının her an farkındaydı.

'Seni sıkmak istemem ama, Anne'in bunu kestirdiğini de söylemeden geçemeyeceğim. Kadınlar, âlemdir. Baştanberi sende birşeyler olduğunu söyleyip duruyor. Ben gülmüştüm, ama şimdi pes diyorum.' Gözlerini kaldırdı. 'Ah, Maurice, o denli sevinçliyim ki. Bunu bana söylemen çok güzel- senin için hep bunu diledim.'

'Dilediğini biliyorum.'

Bir sessizlik oldu. Clive'ın eski hali geri gelmişti. İçtendi, sevimliydi.

'Harika, değil mi? -o- o denli mutluyum ki. Keşke söyleyecek başka şeyler bulabilsem. Bir tek Anne'e söylememe izin verir misin?'

'Tabii, tabii. Herkese söyle istersen' diye bağırdı Maurice, sesindeki acımasızlık karşısındakinin gözünden kaçtı. 'Ne kadar çok kişiye söylersen, o kadar iyi.' Baskıyı artırdı. 'Benim istediğim kız, beni istemese bile, başkaları var.'

Clive bu söze gülümser gibi oldu, ne var ki ince eleyip sık dokuyamayacak kadar hoşnuttu. Kısmen Maurice için sevinçliydi, kısmen de kendi durumunu kurtardığı için. Tuhaflıklarından, Cambridge'den, Mavi Oda'dan nefret ediyordu, parkta gezindikleri yerlerden -hayır, lekelenmemişlerdi, utanacak bir şey yapmamışlardı çünkü- ama biraz gülünçleşmişlerdi. Daha geçenlerde Maurice'in Penge'e ilk gelişinde yazdığı bir şiir geçmişti eline, sanki aynanın ardındaki bir ülkeden sesleniyordu şiir, o kadar ahmakça, o kadar sapkındı ki. 'Ey, eski Elen gemilerinin gölgesi.' O gürbüz mektepli çocuğa böyle seslenmişti, ha? Maurice'in de böyle duygusallıkları geride bıraktığını bilmek bu duygusallığı arıtıyordu, Clive'ın ağzından sanki elinde olmaksızın şu sözler döküldü:

'Sandığından daha çok düşündüm seni, Maurice, canım. Geçen güz söylediğim gibi, sen benim için gerçekten değerlisin, hep de öyle kalacaksın. İki küçük budalaydık, değil mi? -ne var ki kişinin budalalıktan bile çıkaracağı sonuçlar oluyor. Gelişme. Yo, ondan da öte, yakınlaşma. Sen ve ben, bir zamanlar budala olduğumuz için birbirimizi tanıyor ve güveniyoruz. Evlilik hiçbir şeyi değiştirmedi. Ah, çok matrak, düşünüyorum da-'

'Bana mutluluklar diliyorsun, yani?'

'E, herhalde!'

'Sağol.'

Clive'ın bakışları yumuşadı. 'Gelişme'nin ötesinde, daha sıcak bir şeyler iletmek istiyordu. Acaba geçmişten gelen bir temasa cüret etmeli miydi?'

'Yarın, bütün gün beni düşün' dedi Maurice. 'Anne'e gelince, o da beni düşünebliir.'

Böylesine incelikli bir gönderme Clive'ı, Maurice'in kocaman esmer elini son derece sevecenlikle öpmeye itti.

Maurice titredi.

'Sakıncası var mı?'

'Yo, yo, hayır.'

'Maurice, canım, geçmişi unutmadığımı göstermek istedim. Katılıyorum -bir daha hiç değinmeyelim bu konuya, ancak salt bu kez bunu göstermek istedim.'

'Oldu.'

'Doğru dürüst bittiğine şükretmiyor musun?'

'Nasıl doğru dürüst?'

'Geçen yıl olduğu gibi üzücü biçimde değil.'

'Aman, sen de.'

'Tamam, bitti gidiyorum.'

Maurice dudaklarını gömleğinin yenine bastırdı sıkıca. Kendisinden istenileni yerine getirmişti, geri çekildi, Clive eskisinden de dostça davranıyordu şimdi, fırsat buldukça Penge'e gelmesinde daha da ısrarlıydı. Clive konuşmayı bitirdiğinde saat geçti, yağmur çatı penceresine vurup duruyordu. O gittiğinde Maurice perdeleri örttü, dizleri üzerine çöktü, çenesini pencere pervazına dayadı, bıraktı damlalar saçını ıslatsın.

'Gel' diye bağırdı, kendisini de şaşırtarak. Kimi çağırmıştı? Hiçbir şey düşünmezken, sözcük ağzından fırlamıştı. Hızla havayı ve karanlığı ardında bırakarak, kendi tekrar geriye odaya attı. Sonra yazmaya koyuldu. Bu biraz zaman aldı ve imgelemini fazlaca çalıştırmamasına karşın, yatağa yüreği ağzında girdi. Yazarken birinin omuzunun üzerinden baktığına emindi. Yalnız değildi. Ya da en azından yazan salt kendisi değildi. Penge'e geldiğinden beri bir sesler yumağı gibiydi, Maurice değildi ve içinde, şu an, o seslerin sanki tartıştığını duyar gibiydi. Ne var ki bu seslerin arasında Clive'ınki yoktu: o denli uzaklaşmıştı.

36

Aynı gün, Archie London da kente gidecekti. Sabahın çok erken bir saatinde evin girişinde arabayı bekliyorlardı, bu arada, onları tavşan avına götüren adam da dışarıda bahşiş bekliyordu.

'Cehenneme kadar yolu var' dedi Maurice, bozulmuştu, 'ona beş şilin verdim, almadı. Yüzsüz herif!'

Mr. London afallamıştı. Bu uşaklar işi daha ne kadar azıtacaklardı? Altın mı kabul edecekti yani kerata? O zaman en iyisi kepenkleri indirmekti, sen sağ, ben selamet. Karısının aylıkçı hemşiresini anlatmaya koyuldu. Pippa, karısı, kadına kendi eşiti gibi davranmıştı ama böyle yarım yamalak eğitim görmüş kişilerden ne beklenirdi ki? Yarı bilgisiz, hepten bilgisizden daha kötü idi.

'Hele, hele' dedi Maurice, esneyerek.

Yine de Mr. London beyefendinin lütfedip lütfetmeyeceğini merak ediyordu.

'Eh, bir dene istersen.'

Elini yağmura uzattı.

'Hall, biliyor musun, aldı.'

'Aldı mı, şeytan herif' dedi Maurice. 'Benimkini neden almadı? Yoksa benden çok mu verdin?'

Mr. London utanarak doğruladı. Bahşişi terslenmek korkusuyla artırmıştı. Evet, adam sinir bozucu biriydi, yine de Hall'un bunu sorun etmesini hoş bulmuyordu. Hizmetkârlar küstahlaştı mı, en iyisi onları yok saymaktı.

Ancak Maurice, bozuk, yorgun ve kentteki görüşmenin telaşı içindeydi ve bu olayı Penge'in kabasabalığının bir parçası olarak değerlendirdi. İntikam duygusunun tutsağı olarak kapıya yürüdü ve o tanıdık, gene de ürkütücü üslupta seslendi. 'Demek ki beş şilini beğenmedin. Demek ki yalnız altın alıyorsun.'

Onları uğurlamaya inen Anne sözünü yarıda kesti.

'İyi şanslar' dedi Maurice'e son derece tatlı bir biçimde, sonra karşısındakini itirafa çağırırcasına durakladı. Yanıt gelmeyince sürdürdü. 'Korkunç biri olmadığınız için o denli sevinçliyim ki.'

'Öyle mi?'

'Erkekler korkunç olarak bilinmek isterler. Clive öyledir. Öyle değil mi Clive? Bay Hall, erkekler çok komik yaratıklar.' Gerdanlığını tuttu ve gülümsedi. 'Hem de çok. İyi şanslar.' Artık Maurice'den hoşlanıyordu. Durumu, bunu ele alış biçimi, yerinde bir erkeklik gösterisi olarak görünmüştü kadına. 'Bak, seven bir kadın-' yan yana eşikte Clive'la durmuş, konuklarını geçiriyorlardı '-seven bir kadın asla blöf yapmaz- kızın adını bilmek isterdim.'

Evdeki öteki hizmetkârların yapması gereken valizlerin arabaya taşınması işini üstlenen avlak bekçisi bayağı utanmış görünüyordu. 'Koyuver şuraya' dedi Maurice, soğukça. Anne, Clive ve Mrs. Durham'ın el sallayışları arasında hareket ettiler ve London, yeniden karısının hemşiresinin öyküsüne başladı.

'Biraz camı açsak ne dersin?' diye önerdi kurban konumundaki Maurice. Camı açtı ve yağmur altındaki parka baktı. Bu kadar çok yağmur ne budalacaydı! Neden yağmak istiyordu yağmur? Evrenin insana kayıtsızlığı! Korunun içine doğru inen araba, ağır aksak ilerliyordu. İstasyona varabilmeleri olası görünmüyordu, keza Pippa'nin talihsizliği de bitecek gibi değildi.

Evden pek uzak sayılmayacak bir yerde sevimsiz bir rampa ve her zaman bakımsız durumdaki yolun kenarında arabanın boyasını çizen yabani güller vardı. Peş peşe yanlarından geçip gidiyordu güller, mevsimin kurbanı olmuşlardı, kimi kurt yeniğiydi, kimi asla açmayacaktı: şurada burada güzellik baskın çıkıyorsa da, genelde iç karartan bir dünya egemendi. Maurice

her birine ayrı ayrı bakıyordu, çiçeklere ilgisiz olmasına karşın, başarısızlık onu sinirlendiriyordu. Yetkin olan hiçbir şey yoktu. Bir dalda bütün güller boynunu bükmüştü, öteki kıvıl kıvıl tırtıl doluydu, bir diğeri... Doğanın kayıtsızlığı! Ve yeteneksizliği! Bir kez olsun başarıp başaramadığını görebilmek için camdan dışarı eğildiğinde genç bir adamın parlak kahverengi gözleriyle karşılaştı.

'Allah, allah bekçinin ne işi var burada!'

'Olamaz, buraya gelmiş olamaz. Onu yukarıda evin orada bırakmıştık.'

'Eğer koştuysa olabilir.'

'Neden koşsun ki?'

'Gerçekten de, neden koşsun ki?' dedi Maurice ve arabanın arkasındaki deri bölmeyi açarak, ince bir sisin şimdiden gizlediği gül çalılarının arasına baktı.

'O mu?'

'Göremedim.' Yol arkadaşı öyküsüne bıraktığı yerden başladı ve Waterloo garında ayrılana değin durmadan konuştu.

Taksiye bindiğinde Maurice, yazdıklarını bir kez daha gözden geçirdi ve gerçekçiliğinden ürktü. Jowitt'e bile güvenemeyen o, kendini bir şarlatanın ellerine bırakıyordu. Risley'in güvencesine karşın, hipnotizma onun için şantaj ve seanslar demekti ve çoğu kez Daily Telegraph'ının gerisinde olaya homurdanır dururdu, acaba vazgeçse miydi?

Ne var ki evin görünüşü iyiydi. Kapı açıldığında, küçük Lasker Jones'ları merdivenlerde oynar buldu- şirin çocuklardı. Maurice'i 'Peter Amca' sandılar ve ellerine yapıştılar; elinde Punch dergisiyle bekleme odasına kapatıldığında duyguları normale döndü. Yazgısına doğru sessizce yol alıyordu. Kendini toplumun gözünde sigortalayacak, şehvetini dindirecek ve ona çocuk verebilecek bir kadın istiyordu. Kadınları asla zevk aracı olarak düşünmemişti -işin kötüsü Dickie'yi öyle düşünmüştü- uzun savaşımı süresince 'aşk'ın ne olduğunu çoktan

unutmuştu ve Mr. Lasker Jones'dan beklediği mutluluk değil dinginlikti.

Adamın, kafasındaki bilimadamı görüntüsüne uygun düşmesi Maurice'i rahatlattı. Geniş, resimsiz bir odada, ajurlu bir masanın ardında süzgün ve ifadesiz oturuyordu. 'Mr. Hall' derken kanı çekilmiş bir el uzatmıştı. Konuşması belli belirsiz Amerikan şivesine çalıyordu. 'Evet, Mr. Hall, derdiniz ne bakalım?' Maurice de olaydan kopmuştu. Sanki bir üçüncü kişi hakkında konuşmak üzere buluşmuşlardı. 'Hepsi burada' dedi ve yazdıklarını çıkardı. 'Bir doktora başvurdum, bir şey yapamadı. Bilmiyorum siz yapabilir misiniz.'

Yazdıkları okundu.

'Umarım size gelmekle yanlış bir iş yapmadım.'

'Hayır, hayır Mr. Hall. Hastalarımın yüzde yetmiş beşi sizin gibiler. Bu yazdıklarınız yeni mi?'

'Dün gece yazdım.'

'Tümüyle gerçeğe uygun mu?'

'Eh, sayılır, adları ve yerleri biraz değiştirdim, doğal olarak.'

Mr. Lasker Jones doğal karşılamamıştı. Maurice'in Clive için uydurduğu 'Mr. Cumberland' ile ilgili birkaç soru sordu ve cinsel olarak birleşip birleşmediklerini öğrenmek istedi: gariptir, böyle bir ifade, Mr. Jones'in ağzında müstehcen kaçmıyordu. Ne övüyor, ne suçluyor ne de aşağılıyordu. Maurice'in topluma karşı ani patlaması umurunda değildi. Maurice, kendisine anlayış gösterilmesi için kıvranıyor olsa da -bir yıldır bunun özlemini çekiyordu- bunun gerçekleşmemiş olmasına için için seviniyordu, çünkü amacı paramparça olabilirdi.

Sordu. 'Benim rahatsızlığımın adı var mı? Varsa ne?'

'Bulaşıcı eşcinsellik.'

'Ne ölçüde bulaşıcı. Pekiyi, bir şeyler yapılabilir mi?'

'Oo, kuşkusuz, siz izin verirseniz.'

'İşin gerçeği, benim ipnotizmaya karşı eski moda bir önyargım var.'

'Korkarım, bu korkunuz yapacağımız denemeden sonra da sürebilir Mr. Hall. İyileştirme sözü vermiyorum. Size, diğer hastalarımdan söz ettim -yüzde yetmiş beş-, ne var ki bunların ancak yarısında başarı sağladım.'

Bu itiraf Maurice'e güven verdi, bir şarlatan bunu yapmazdı. 'biz de bir deneriz' dedi gülümseyerek. 'Ne yapmam gerekiyor?'

'Sadece olduğunuz yerde kalın. Şimdi sizdeki eğilimin ne denli köklü olduğunu görmek için bir deneme yapacağım. İsterseniz, sürekli tedavi için gelebilirsiniz. Bay Hall! Sizi trans durumuna getirmeye çalışacağım, başarırsam size birtakım önerilerde bulunacağım; dilerim bu öneriler uyandığınızda doğal parçalarınızdan biri durumuna gelsin. Bana hiç karşı koymamalısınız.'

'Tamam, devam edin.'

Mr. Lasker Jones masasından kalktı ve profesyonel bir tavırla Maurice'in koltuğununu koluna oturdu. Maurice'e sanki dişi çekilecekmiş gibi geliyordu. Bir süre hiçbir şey olmadı sonra birden gözü şömine maşalarında bir ışık noktasına takıldı ve odanın geri kalanı karardı. Baktığı her neyse onu görebiliyordu, ama o kadar, bir de doktorun ve kendisinin sesini duyuyordu. Transa geçmek üzere olduğu belliydi ve bu başarısı ona gurur veriyordu.

'Tam dalmadınız değil mi?'

'Hayır, tam değil.'

Birkaç hareket daha yaptı. 'Şimdi nasıl?'

'Biraz daha iyi.'

'Tamam mı?'

Maurice evetledi, ama emin değildi. 'Artık iyice transda olduğunuza göre; söyleyin bakalım, muayene odamı nasıl buluyorsunuz?'

'Hoş bir oda.'

'Çok karanlık değil mi?'

'Eh, biraz öyle.'

'Ama resmi görebiliyorsunuz, öyle değil mi?'

Maurice karşı duvarda bir resim gördü, ama orada resim olmadığını da biliyordu.

'Ona bakın, Mr. Hall. Yaklaşın. Ancak yerdeki çatlağa dikkat edin.'

'Çatlağın genişliği ne?'

'Üzerinden atlayabilirsiniz.'

Maurice çatlağı buldu ve üzerinden atladı; yine de bunun gerekliliğine pek ikna olmamıştı.

'Harika- şimdi, sizce bu resim nedir, kimin resmi?'

'Kimin mi?'

'Edna May.'

'Bay Edna May.'

'Hayır Mr. Hall! Bayan Edna May.'

'Bence Bay Edna May.'

'Güzel bir kadın, değil mi?'

'Eve anneme gitmek istiyorum.' Önce doktor olmak üzere, her ikisi de bu söz üzerine kahkaha attılar.

'Bayan Edna May, sadece güzel değil çekici de.'

'Beni çekmiyor' dedi Maurice, kuzu kuzu.

'Oldu mu ya Mr. Hall, ne kaba bir söz. Şu nefis saçlarına baksanıza.'

'Ben daha çok kısa saç severim.'

'Neden?'

'Çünkü okşayabilirim-' ve ağlamaya başladı. Kendine geldiğinde koltuğundaydı. Yanakları ıslaktı ama kendini iyi hissediyordu ve hemen konuşmaya başladı.

'Bakın, beni uyandırdığınızda bir düş görüyordum. Anlatayım. Bir yüz gördüm ve biri sesleniyordu. "O senin arkadaşın." Bu ne demek? Çoğu kez böyle olur -açıklayamam-, sanki uykumun içinden bana geliyor gibi, ne var ki ses pek yaklaşmaz.'

'Bu kez yaklaştı mı?'

'Hem de nasıl. Bu kötüye işaret mi?'

'Hayır, hiç değil -telkine açıksınız, açık- sizi duvarda bir resim olduğuna inandırdım.'

Maurice başıyla onayladı: öyle ya. Kısa bir sessizlikten sonra Maurice doktorun ücretini ödedi ve ikinci bir randevu istedi. bir sonraki hafta Maurice'in telefon etmesi konusunda karar birliğine vardılar, ve bu süre içinde doktor, ondan yine kırdaki sakin yaşamını sürdürmesini istedi.

Clive ve Anne'in onun geri dönmesine ne denli sevineceklerinden kuşkusu yoktu, üstelik üzerinde onların etkisi daha uygun olacaktı. Penge, şifalı gelmişti. Tatlı sandığı eski zehir dolu yaşamından kurtulmasını sağlamış, onu şefkat ve insanlıktan arındırmıştı. Evet geri dönecekti, öyle söyledi: dostlarına telgraf çekecek ve öğleden sonra ekspresine yetişecekti.

'Bay Hall, idman yapın, aşırıya kaçmadan. Biraz tenis, ya da elde tüfek hafif yürüyüşler.'

Maurice oyalanıyordu. 'Belki de gitmesem daha iyi.'

'Nedenmiş o?'

'Ne bileyim, o uzun yolculuğu aynı gün içinde iki kez yapmak aptalca geliyor.'

'Kendi evinizde kalmayı yeğliyorsunuz, öyle mi?'

'Evet- hayır- hayır, peki, Penge'e dönüyorum.'

37

Döndüğünde, gençlerin, biraz evvel seçim kampanyası için yirmi dört saatliğine gittiklerini öğrenmek hoşuna gitti. Artık, Clive'ın kendisine duyduğu ilgiden daha azını o Clive için duyuyordu. O öpücük gözünü açmıştı. Bu o kadar zırva, onca iffet taslayan bir öpücüktü ve ne yazık ki, o kadar da Clive'lıktı

ki. Ne denli az verirse, verdiğini o denli değerli saymak gerekti -Clive'ın felsefesi işte buydu. Yarımın bütünden fazla olması yetmiyormuş gibi -Maurice, Cambridge'deyken bunu sorgusuz sualsiz kabullenmişti- şimdi kendisine çeyrek ikram edilmiş ve bunun yarımdan fazla olduğu söylenmişti. Clive denen adam, kendisinin kartondan falan mı yapıldığını sanıyordu?

Clive, şayet Maurice'in geri döneceğini kesinkes bilirse evden ayrılmayacağını açıklamaya çalışıyordu, hem zaten nasıl olsa maç için Penge'e dönmesi gerekecekti. Anne fısıldayarak sordu, 'Şansın iyi miydi?' Maurice, 'şöyle böyle' diye yanıtlayınca, kız ona kol kanat gerdi ve genç kızı Penge'e davet etmesini teklif etti. 'Mr. Hall, arkadaşınız sevimli mi? Parlak kahverengi gözleri olduğuna eminim.' Ama o sırada Clive, Anne'i çağırdı ve Maurice, akşamı Mrs. Durham ve Mr. Borenius ile geçirmek zorunda kaldı.

Üzerinde, olağandışı bir huzursuzluk vardı. Risley'in lojmanına gittiği, Cambridge'deki o geceyi çağrıştırıyordu. Şehre gidip geldiği kısa süre içinde yağmur dinmişti. Bir akşam gezintisi yapmak, batan güneşi izlemek ve ağaçlardan dökülen damlaların sesini dinlemek istedi. Akşam açan çuhaçiçekleri, hortlaksı ama kusursuz açılmış çiçekleriyle fundalığa yayılmışlardı ve kokuları Maurice'i tahrik etti. Geçmişte, Clive, ona akşam açan çuhaçiçeklerini göstermiş, ancak nasıl koktuklarından söz etmemişti. Çan sesi bir kere daha yemeğe inmek üzere giyinmesi gerektiğini hatırlatmak için çalıncaya ve Kırmızı Oda'nın perdeleri kapanıncaya kadar, açık havada, oraya buraya seyirten yarasaların ve ardıç kuşlarının arasında dolaşmak hoşuna gitmişti. Hayır, artık eski Maurice değildi; Birmingham'da, ölümün şöyle bir nazar attığı günden beri varlığında yeni değişiklikler olmuştu, hem Mr. Lasker Jones'un da hakkını vermek gerekiyordu. Bilinçli çabaların ötesinde bir değişiklik olmuştu ve biraz şansın da yardımıyla, kendini

Miss Tonks'un kollarında bulması işten bile değildi.

Avare dolaşırken, sabah azarladığı adam, kendisine yaklaştı, elini şapkasına götürerek selam verdi ve yarın avlanıp avlanmayacağını sordu. Avlanmayacağı açıktı, zira ertesi gün kriket maç vardı, ama soru, bir özrün yolunu açmak için sorulmuştu. Özür 'Sizi ve Mr. London'u tam manasıyla hoşnut edemediğim için çok üzgünüm emin olun' şeklinde geldi. Kini geçmiş olan Maurice, 'Üzülme, dert değil, Scudder,' dedi. Scudder ithal malıydı- Penge'de, siyaset ve Anne'le birlikte genişleyen yaşamın bir parçasıydı; Scudder, baş bakıcı Mr. Ayres'ten daha akıllıydı ve bunun farkındaydı. Beş şilini çok bulduğu için almak istemediğini ima etmeye çalıştı; tabii bu on şilini nasıl aldığını açıklamıyordu! Scudder devam etti, 'Sizi, bu kadar kısa zamanda tekrar burada görmekten dolayı mutluyum.' Bu, Maurice'e inceden inceye terbiyesizlik gibi geldi, o nedenle 'Tamam, Scudder,' diye yineleyerek içeri girdi.

Yemekte smokin giyilecekti -sadece üç kişi olduklarından fraka gerek yoktu- ve yıllar yılı bu incelikleri çok önemsediği halde, birden gülünç buldu. Yiyecek bir şeyler olduğu ve masadakiler de iyi insanlar olduğu sürece -acaba öyle miydiler?- giysilerin ne önemi vardı ki? Gömleğine elini sürdüğünde birden alçakça davrandığını hissetti, taşrada yaşayanları eleştirmeye hakkı olmadığını düşündü. Mrs. Durham ne kadar yavandı -özü kurumuş bir Clive. Mr. Borenius -ne yavan! Ne var ki, Sezar'ın hakkı Sezar'a, Mr. Borenius sürprizlerle dolu biriydi. Tüm din adamlarını küçümseyen Maurice, bu adama da pek dikkat etmemişti ve tatlı yendikten sonra onun esaslı biri olduğunu görmek Maurice'i şaşırttı. Mıntıka papazı olarak, seçimlerde Clive'e yardımcı olacağını sanıyordu. Ama, Borenius'tan gelen yanıt 'Mr. Durham'ın da takdir ettiği gibi, benim, kilise üyesi olmayan birine rey vermem söz konusu olamaz' şeklindeydi.

Maurice'in aklına sadece, 'Radikaller, bildiğiniz gibi, sizin kilisenize saldırıyorlar' demek geldi.

'Bu nedenle ben de Radikallerin adayına oy vermeyeceğim. Halbuki aday Hıristiyan, vermem gerekirdi.'

'Biraz titizsiniz galiba, söylememde sakınca yoksa. Clive, sizin yapılmasını istediğiniz tüm işleri yapacak. Ateist olmadığı için şanslı sayılırsınız. Biliyorsunuz, ortalıkta öyle olanlar çok.'

Mr. Borenius yanıt verirken gülümsedi. 'Ateistler, elenistlere nazaran, tanrının ülkesine daha yakındırlar. "Meğer ki, sizler küçük çocuklar gibi olursanız-" ateist, küçük bir çocuk değildir de nedir?'

Maurice ellerine baktı, bir yanıt tasarladığı sırada, uşak içeri girerek avlak bekçisine bir emri olup olmadığını sordu.

'One yemekten önce gördüm, Simcox. Hiçbir emrim yok, sağol. Yarın maç günü. Ona söyledim.'

'Evet, ancak devre aralarında yüzmek için göle gitmek ister miydiniz diye soruyor, havalar da güzelleşti ya. Kayığı da hazırlamış.'

'Aferin ona.'

Bu arada Mr. Borenius 'Eğer sözünü ettiğiniz Mr. Scudder ise, onunla görüşebilir miyim?' diye sordu.

'Mr. Borenius'un isteğini ona ilet, Simcox. Ayrıca ona göle girmeyeceğimi de söyle.' Uşak gidince Maurice, rahibe sordu. 'Onunla burada mı konuşmayı tercih edersiniz?' bence hiçbir sakıncası yok.'

'Sağolun, Mr. Hall ama dışarıda görüşeyim. Mutfağı tercih edecektir.'

'Kuşkusuz öyle. Genç, güzel kadınlar var mutfakta.'

'O! O!'. Cinsellikle ilk defa karşılaşan bir insan edası vardı Borenius'ta. 'Evlilik için düşündüğü biri var mı, biliyor musunuz?'

'Korkarım, hayır... eğer bir fikir verecekse şunu söyleyeyim ki, buraya geldiğimde aynı anda iki kızı öperken gördüm onu.'

'Bazen öyle olur ki, bu tür kişiler, av sırasında sırlarını açarlar. Açık hava, yoldaşlık duygusu-'

'Bana pek açılmazlar. İşin gerçeği, Archie London'la benim bir hayli canımızı sıktı dün. Olayı sahiplenmeye çok hevesliydi. Domuzun teki.'

'Kurcalamamı bağışlayın.'

'Bağışlanacak ne var ki?' dedi Maurice, ama, rahibin açık havaya öyle kinayeli bir atıfta bulunmasına da sinirlendi.

'Açık konuşmam gerekirse, bu adamın İngiltere'den ayrılmadan önce baş göz edildiğini görmekten mutlu olacağım.' Gülümseyerek ekledi, 'Bütün genç erkeklerin de.'

'Nereye gidiyor ki?'

'Başka bir ülkeye göç ediyor.' Ve, 'göç ediyor'un üzerini, özellikle asap bozucu bir tonda vurgulayarak, mutfağa yollandı.

Maurice, fundalıkta beş dakika kadar gezindi. Yemek ve şaraptan hararet basmıştı, ve yersiz bir şekilde, yaşlı Chapman'ın bile zamanında ne haltlar karıştırmış olduğunu düşündü. Sadece kendisi -Clive'ın öğütleriyle- ileri düşünceyi, dindarlıkla birleştirebilmişti. Saçı sakalı ağarmış değildi - eğlenmek onun da hakkıydı. Ah, o nefis kokular, saklanabileceğin o çalılıklar, çalılıklar kadar siyah olan o gökyüzü! Bunlar, Maurice'e sırt çeviriyordu. Onun yeri ev içiydi ve yanlış davranmaya hakkı olmadan orada çürüyüp gitmeye mahkum, toplumun temel direklerinden biriydi. Yürüdüğü bu dar yol, iki tarafa açılıp kapanan bir kapı ile parka açılıyordu, ama parkın nemli çayırı, hafif ayakkabılarını berbat edebilirdi, o nedenle geri dönmeye zorunlu hissetti kendini. Geri dönerken, bir fitilli kadife pantolona sürtündüğünü ve bir an için her iki dirseğinden tutulduğunu hissetti; bu Mr. Borenius'tan kaçan

Scudder'dı. Kolları serbest kalınca, düşlerini sürdürdü. Olay sırasında kendini hiç etkilememiş olan dünkü av, birden belli belirsiz şevke gelmeye başladı ve tüm cansıkıcılığına rağmen av sırasında kendini canlı hissettiğinin farkına vardı. Avdan gerilere giderek geldiğindeki olayları, örneğin piyanonun taşınmasını anımsadı: sonra bugün yaşanan olayları düşündü, beş şilinlik bahşişle başlayan ve şimdiki zamanla biten olayları. Ve 'şimdiki zaman'a geldiğinde, sanki önemsiz olaylar zincirinin içerisinden bir elektrik akımı geçmiş gibi oldu ve düşüncelerini o an keserek karanlıklarda paramparça etti. 'Allah kahretsin, ne gece be!' Sonra, bir süredir gıcırdayıp duran uzaktaki kapı, özgürlüğe karşı çarpılarak kapandı ve Maurice de içeri girdi.

'Aman, Mr. Hall!' diye bağırdı yaşlı Mrs. Durham. 'Saçınız ne kadar zarif.'

'Saçım mı?' Saçının akşam çuhaçiçeklerinin polenleriyle sapsarı olduğunu gördü.

'Lütfen silkelemeyin. Siyah saçınızda çok hoş duruyor. Mr. Borenius, Bakus gibi durmuyor mu?'

Din adamı görmez gözlerle baktı. Ciddi bir konuşmanın ortasında sözü kesilmişti. 'Ama, Mrs. Durham,' diye ısrar etti, 'Sizden gayet net olarak anladığım kadarıyla bütün hizmetkârlarınız cemaattenler.'

'Öyle sanıyordum, Mr. Borenius, öyle biliyordum.'

'Lakin mutfağa giriyorum ve hemen Simcox, Scudder ve Mrs. Wetherall'ın cemaat üyesi olmadıklarını keşfediyorum. Simcox ve Mrs. Wetherall için bir şeyler yapabilirim. Esas konu Scudder, zira piskoposu razı etsem bile, yolculuk öncesinde onu gereği gibi hazırlayabilecek zamanım yok.'

Mrs. Durham ciddi olmaya çalışıyordu, ama kadının oldukça sempatik bulduğu Maurice gülüyordu. Kadın, Mr. Borenius'un dışarıda herhangi bir din adamına not yazıp, Scudder'ın eline vermesini önerdi -herhalde böyle biri vardı.

'İyi de, bakalım Scudder, o notu verir mi? Kiliseye bir düşmanlığı yok ama bu konuyla uğraşır mı? Sizin hizmetkârlarınızdan hangisinin cemaat üyesi olduğu, hangisinin olmadığı bana söylenmiş olsaydı, bu kriz doğmazdı.'

'Hizmetkârlar o denli anlayışsız ki' dedi yaşlı kadın. 'Bana hiçbir şey söylemezler. Scudder da, işten ayrılacağını Clive'a damdan düşer gibi söyledi. Şimdi ayrılıyor. Evet, Mr. Hall, bu krizle ilgili olarak sizin görüşlerinizi alalım: siz olsaydınız ne yapardınız?'

'Genç arkadaşımız, saldırgan ve muzafferane bir biçimde tüm Kiliseyi mahkûm ediyor.' Maurice yavaş yavaş sinirleniyordu. Şayet rahip, gözüne bu denli çirkin görünmeseydi buna zahmet etmezdi, ancak gençliğe hakaretle dudak büken bu suratsız herifi çekemeyecekti. Scudder, silah temizliyor, bavul taşıyor, kayık hazırlıyor, göç ediyordu- yani bir şeyler yapıyordu, hanımefendiler ve beyefendiler ise iskemlelerine kurulmuş, onun ruhuna kusur buluyorlardı. Bahşiş için dileniyorsa, bu doğaldı, dilenmemiş de gerçekten özür dilemiş ise - zaman da iyi bir insandı. Ne olursa olsun konuşacaktı. 'Cemaatin bir üyesi olsa bile, kiliseye devam edeceğini nereden biliyorsunuz?' diye sordu. 'Ben devam etmiyorum.' Mrs. Durham bir şeyler mırıldandı; artık çok ileri gidiyordu.

'Ama, size fırsat tanındı. Rahip sizin için elinden geleni yaptı. Scudder için ise, yapabileceklerinin tümünü yapmadı, bu durumda suçlanması gereken Kilisedir. İşte bu yüzden, size çok önemsiz görünen bu meseleyi büyütüyorum.'

'Çok aptal olabilirim ama anladığımı sanıyorum: Siz, istikbalde, Kilisenin değil de, Scudder'ın suçlanmasını garanti altına almak istiyorsunuz. Evet bayım, sizin din anlayışınız bu olabilir, ama ne benim, ne de İsa'nın dinden anladığı bu değil.'

Şimdiye kadar yaptığı konuşmaların en güzellerinden biriydi; ipnotizma seanslarından beri, beyni olağanüstü yoğun

anlar yaşıyordu. Ama Mr. Borenius'u altetmek mümkün değildi. Rahip nazikçe yanıtladı. 'İnanmayan kişinin, İnanç'ın ne olması gerektiği hakkında son derece net fikirleri olmuştur daima. Keşke, onun yarısı kadar emin olabilsem.' Sonra kalktı ve çıktı, Maurice de mutfağın önündeki bahçenin içinden geçen kestirme yol boyunca ona eşlik etti. Mütalaa konusu olan kişi duvara yaslanmış duruyordu, kuşkusuz hizmetçi kızlardan birini bekliyordu; anlaşılan bu gece arazinin dört bir yanında o vardı. O derece koyu bir karanlık hâkimdi ki, Maurice'e kalsa hiçbir şey görmeyecekti, Scudder'in her ikisine de 'iyi geceler' demesi Mr. Borenius sayesinde oldu. Leziz bir meyve kokusu havaya dağılmıştı; genç adamın kayısı çaldığından kuşku duyulabilirdi. O gece, soğuğa rağmen her yer kokuyordu ve Maurice, akşam çuhaçiçeklerinin kokusunu içine çekebilmek için, fundalık yolundan geri döndü.

Tekrar, çekingen bir 'İyi geceler, efendim' işitti ve günahkâra yakınlık hissederek yanıtladı. 'İyi geceler Scudder, duyduğuma göre göç ediyormuşsun.'

'Evet efendim, niyetim öyle.'

'Eh, sana iyi şanslar.'

'Sağolun efendim, biraz tuhaf, biliyorum ama.'

'Herhalde, Kanada veya Avustralya.'

'Hayır efendim, Arjantin.'

'Öyle mi, güzel memleket.'

'Siz hiç orada bulundunuz mu, efendim?'

'Hayır, ben İngiltere'den memnunum,' dedi Maurice, yürümesine devam etti ve yine fitilli kadifelerin temasını hissetti. Sıkıcı konuşma, önemsiz bir karşılaşma, ama karanlıkla, gecenin sessizliği ile kaynaşması hoşuna gitti ve oradan uzaklaşırken, eve varana kadar süren bir mutluluk duygusu izledi Maurice'i. Evin penceresinden, Mrs. Durham'ı görebiliyordu, dingin ve çirkindi kadın. İçeri girdiğinde, yüz yüze geldiler ve yatmaya gitmeden önce, Maurice'in geçmiş günü ile ilgili

yapmacık sözler ettiler.

Maurice'i, geçen yıl boyunca, uyku tutmaz olmuştu ve yatar yatmaz, bu gecenin çok zor geçeceğini anladı. Son on iki saatte yaşananlar onu heyecanlandırmıştı ve şimdi de kafasının içinde birbirleriyle çarpışıyordu. Erkenden yol çıkışı, Archie'yle yaptığı yolculuk, doktorla seans, geri dönüş; bütün bunların gerisinde, seans sırasında söylemesi gereken bir şeyi söylemediği ve doktora itirafları sırasında hayati bir şeyi atlamış olduğu endişesi yatıyordu. Neydi o? İfadesini bu odada dün kaleme almış ve o zaman oldukça tatminkâr bulmuştu. Endişelenmeye başladı -halbuki, içe dönük kişilerin tedavisi daha güç olduğu için, Mr. Lasker Jones, Maurice'e kaygılanmayı yasaklamıştı: ipnotizma halinde ekilen tohumları nadasa bırakacak ve bunların filizlenip, filizlenmeyeceğine asla kafa yormayacaktı. Ancak, üzülmemek elinde değildi ve Penge, uyuşturucu etki yapmak bir yana, çoğu yerden daha uyarıcı bir yerdi. Kişide, belki karmaşık, ama çok canlı izlenimler bırakıyordu ve çiçeklerle meyvelerden oluşan örgü, beyni bir çelenk gibi sarıyordu! Perdeler sıkıca kapalı olmasına rağmen, hiç görmediği nesneleri, bu gece görebiliyordu, yağmur suyunun kayıktan boşaltılması mesela. Ah, onlara bir gidebilse. Hele o karanlık - insanı mobilyaların arasında cendereye alan evin karanlığı değil, özgür olabileceği bir karanlık! Beyhude istek! Bir doktora perdeleri daha sıkı kapatsın diye iki pound'dan fazla para ödemişti ve çok geçmeden böyle kahverengi dört duvar arasında, Miss Tonks'un yanında hapis yatıyor olacaktı. Esrimenin mayası kabardıkça Maurice, bir an arzusu üzerine, bir an arzusu hilafına erkekten kadına değişen bir portrenin hayalini görüyordu ve bu portredeki kişi, banyo yaptığı futbol sahasına atlıyordu. .... Yarı uyur yarı uyanık, inledi. Hayatta, bu saçmalıklardan daha güzel şeyler vardı, bir ona varabilse -aşk-soylu duygular- ihtirasın huzuru sıkıca kucakladığı geniş alanlar, hiçbir bilimin erişemeyeceği alanlar,

ama sonsuza değin var olan, bazıları ağaçlarla dolu ve muhteşem bir gökyüzünün sarmaladığı alanlar sonra, bir dost...

Yataktan fırlayıp, perdeyi sonuna kadar açıp 'Gel!' diye bağırdığında gerçekten uykudaydı. Bu hareketi onu uyandırdı; neden böyle yapmıştı? Parkın çimleri üzerine pus çökmüştü ve ağaç gövdeleri bu pusun içerisinden, eski okulunun yakınında yer alan haliçteki kanal işaretleri gibi yükseliyordu. Basbayağı soğuktu. Titredi ve yumruklarını sıktı. Ay çıkmıştı: Alt katta oturma odası vardı ve pencere çıkmasının üzerindeki kiremitleri tamir eden adamlar, merdiveni Maurice'in pencere eşiğine dayalı bırakmışlardı. Neden yapmışlardı bunu? Merdiveni salladı ve koruluğa bir göz attı, ancak bu koruluğa inmek arzusu geldiği gibi yok oldu. Ne yararı vardı? Islak çimler üzerinde eğlenmek için yaşı ilerlemiş sayılırdı.

Ne var ki, yatağına döndüğünde hafif bir gürültü işitti, öylesine yakın bir ses ki, kendi bedeninin içinde çınlıyordu adeta. Çıtırtılarla tutuştuğunu sandı ve merdivenin ucunun ay ışığında titreştiğini gördü. Bir adamın kafası ve omuzları göründü, bir an durdular, pencerenin pervazına bir silah dikkatle yerleştirildi ve hemen hemen hiç tanımadığı biri yanına gelerek diz çöktü ve fısıldadı. 'Efendim, beni mi çağırıyordunuz?... Biliyorum, efendim... biliyorum,' ve Maurice'e değdi.

IV.
BÖLÜM

38

'Artık gitsem iyi olmaz mı, efendim?'

Berbat durumda olan Maurice, duymamış gibi yaptı.

'Uykuya dalmamalıyız, biri girerse biçimsiz olur' diye sürdürdü Alec, Maurice'e dostça gelen, ama aynı zamanda da onu mahçup ve hüzünlü kılan, bulanık, hoş bir gülüş eşliğinde. 'Bana efendim dememelisin' diye cevap verebildi ancak Maurice ve o gülüş, böyle sorunları bir yana itermişçesine yeniden çınladı. Gülüşte bir çekicilik ve uzgörü vardı, yine de Maurice'in rahatsızlığı arttı.

'İsmini öğrenebilir miyim?' diye sordu beceriksizce.

'Benim adım Scudder.'

'Scudder olduğunu biliyorum -öteki adını kastettim.'

'Sadece Alec, o kadar.'

'Güzel isim.'

'İsim işte.'

'Benim ismim Maurice.'

'Sizi ilk gelişinizde gördüm Mr. Hall, Salı günüydü galiba, sanki bana hem kızgın hem de şefkatli bakıyormuşsunuz gibi geldi.'

'Yanındakiler kimdi?' diye sordu Maurice, kısa bir duraklamadan sonra.

'Ha, onlar mı, Milly ve Milly'nin kuzeniydi. Sonra, hatırlıyor musunuz, aynı akşam piyano ıslanmıştı da siz güçlükle bir kitaba kendinizi vermeye çalışıyordunuz, ama bir türlü olmadı, öyle değil mi?'

'Kitabı okuyamadığımı sen nereden biliyorsun?'

'Sizi pencereden sarkarken gördüm, kitap okuyacağınız yerde. Ertesi gece de gördüm. Ben çimenlerin üstündeydim.'

'Yani, o cehennemi yağmurda hep dışarda mıydın?'

'Evet... gözlüyordum... önemi yok, insan hep bişeyleri gözlemeli, öyle değil mi... zaten bu ülkede fazla vaktim de kalmadı, olaya öyle bakıyorum.'

'Bu sabah sana ne kadar hayvanca davrandım!'

'Önemli değil - Kusura bakma ama kapı kilitli mi?'

'Kilitleyeyim.' Bunu yaparken o beceriksizlik duygusu yeniden belirdi. Nereye yöneliyordu, Clive'la arkadaşlıktan, hangi arkadaşlığa?

Hemen uykuya daldılar.

Önce ayrı yattılar, sanki yakınlaşmaktan tedirginlik duyar gibi, ama sabaha karşı bir hareket başladı ve birbirlerine sımsıkı sarılmış vaziyette uyandılar. 'Artık gitsem iyi olmaz mı?' diye yineledi Alec, ama gecenin ilk saatlerinde 'Bir şeyler, biraz yanlış gidiyor ve artık düzelmeli' rüyasını yaşayan Maurice, nihayet tamamiyle rahatlamıştı ve 'Hayır, hayır' diye mırıldandı.

'Efendim, kilisenin saati dördü vurdu, artık bana müsaade etmelisiniz.'

'Maurice, benim adım Maurice.'

'Ama kilisenin...'

'Kilisenin canı cehenneme.'

Alec, 'kriket sahasını maça hazırlamam lazım' dedi, ama kımıldamadı: ölgün gri ışıkta gururla gülümser gibiydi. 'Yavru

kuşlara da bakmam lazım -kayık mahvoldu- Mr. London ve Mr. Fetherstonhaugh nilüferlerin tam göbeğine dalış yaptılar- bana bütün beyefendilerin dalmayı bildiklerine söylediler- ben bir türlü öğrenemedim. Sanki kafanı suya sokmamak daha doğalmış gibi geliyor. Ben buna, vaktinden önce boğulmak diyorum.'

'Bana, saçımı ıslatmazsam hasta olacağım öğretildi.'

'O halde, sana doğru olmayanı öğretmişler.'

'Galiba öyle - bu da bana öğretilenlerin bir parçası. Küçükken güvendiğim bir hocam söyledi bunu. Hâlâ, onunla kumsaldaki yürüyüşümüzü hatırlarım... aman Allahım! Sonra dalga yükseldi, iğrenç bir gri...' Alec'in kollarından sıyrılmaya başladığını hissedince, tamamen uyandı. 'Yapma, niye yapıyorsun?'

'Kriket sahası...'

'Kriket sahası falan yok - Sen bu ülkeden gidiyorsun.'

'Olsun, gitmeden önce bir fırsatını daha buluruz.'

'Eğer beklersen, sana rüyamı anlatacağım. Yaşlı büyükbabamı gördüm rüyamda. Acayip bir adamdı. Acaba onu tanısan ne düşünürdün, merak ediyorum. Ölülerin güneşe gittiklerine inanırdı, ama yanında çalışanlara kötü davranırdı.'

'Ben de rüyamda Rahip Borenius'un beni boğmaya çalıştığını gördüm, ama artık gitmeliyim. Rüyalardan bahsedecek zaman değil, yoksa Mr. Ayres'den fırça yiyeceğim.'

'Hiç rüyanda bir arkadaşın olduğunu gördün mü, Alec? Sadece "benim" diyebileceğin bir arkadaş, o sana yardım ediyor, sen de ona. Bir arkadaş' diye tekrarladı aniden duygusallaşarak. 'Bir ömür boyu beraber olacağın biri. Herhalde rüyalar dışında böyle bir şey mümkün olmasa gerek.'

Ancak, sohbet zamanı geçmişti. Sınıf farkı çağırıyordu, döşemedeki çatlak gün ağarırken yeniden açılmalıydı. Alec pencereye vardığında, Maurice "Scudder" diye seslendi, o da

iyi eğitilmiş köpek gibi dönüp geriye baktı.

'Alec, sen çok iyi bir insansın ve beraber çok mutlu olduk.'

Scudder 'Uyumana bak, senin acele etmene gerek yok,' dedi şefkatle ve bütün gece boyunca kendilerini koruyan silahı bıraktığı yerden aldı.

Alec aşağıya inerken, merdivenin ucu şafağa karşı titredi, sonra hareketsiz kaldı. Çakıllar hafifçe çıtırdadı bahçeyle parkı ayıran çitten ufak bir tıkırtı geldi: sonra her şey, hiçbir şey olmamış gibi oldu ve kırmızı odayı bir süre sonra yeni günün seslerinin bozacağı mutlak bir sessizlik sardı.

39

Kapının kilidini açan Maurice, koşarak yatağına geri döndü.

'Perdeler çekilmiş, efendim, nefis bir hava var, maç için güzel bir gün' dedi, elinde çayla, heyecanlı bir şekilde odaya giren Simcox, Maurice'in tek görünen yeri olan siyah saçlı başına baktı. Yanıt gelmedi ve o güne kadar kendisine bahşedilen sabah sohbetinin olmayacağını anlamanın düş kırıklığıyla, smokin takımını ve aksesuarlarını toplayarak fırçalamak için çıktı.

Simcox ve Scudder: iki hizmetkâr. Maurice yatakta doğrulup bir fincan çay içti. Scudder'a güzel bir hediye vermesi gerekiyordu, vermek istiyordu, ama bu hediye ne olmalıydı? O konumdaki bir kişiye insan ne verebilirdi? Motosiklet değil. Sonra göç edeceğini hatırladı, bu da sorunu kolaylaştırıyordu. Ne var ki, yüzündeki endişeli ifade kaybolmadı, zira kapıyı kilitli bulduğunda, Simcox'un şaşırıp şaşırmadığını merak ediyordu. Ayrıca 'perdeler çekilmiş, efendim' derken bir şey mi kastetmişti? Penceresinin altından sesler geliyordu. Tekrar

uyuklamak istedi, ama insanların hareketliliği bunu engelledi.

'Acaba ne giymek istersiniz, efendim?' diye sordu geri dönen Simcox. 'Sanırım, tüvit takımdan ziyade, doğrudan kriket giysilerinizi giyersiniz.'

'Peki.'

'Kolej ceketinizi ister misiniz?'

'Hayır - istemez.'

'Tamam, efendim.' Çıkarttığı bir çift çorabı düzeltirken düşünceli bir şekilde konuşmasını sürdürdü. 'Bakıyorum merdiveni nihayet almışlar. Zamanıydı.' Maurice, bunun üzerine, gökyüzüne karşı yaslanmış duran merdiven uçlarının ortadan kaybolduğunu fark etti. 'Çayınızı getirdiğimde orada olduğuna yemin edebilirim. Yine de, insan hiçbir zaman emin olamıyor.'

'Hayır, olamıyor' diye onayladı Maurice, güçlükle konuşarak, pusulası şaşmış insanların ruh haliyle. Simcox gittiğinde rahatladı, ama Mrs. Durham'ın kahvaltı sofrasında olacağı düşüncesi ve Scudder için uygun hediye sorunu rahatlığına gölge düşürüyordu. Nakte çevrildiğinde şüpheleri üzerine çekebileceği için çek yazamazdı. Giyinirken, rahatsızlığı giderek büyüdü. Bir 'dandy' olmamasına rağmen, taşralı bir beyefendinin olağan süs eşyalarına sahipti ve şimdi hepsi gözüne yabancı geliyordu. Sonra gong vurdu ve tam kahvaltı için aşağıya inerken pencerenin pervazında çamur izi gördü. Scudder, demek ki, kâfi derecede dikkatli değildi. Baştanaşağı beyazlara bürünmüş bir halde, toplumdaki yerini almak üzere aşağıya indiğinde, başı ağrıyordu ve halsizdi.

Bir yığın mektup, hepsi de asap bozucu. Ada, son derece resmi. Kitty, annesinin bitkin göründüğünü yazıyordu. Ida teyze -kartpostal yollamıştı- şoförünün emirlere itaat etmekle yükümlü olduğunu sanmakla acaba hata mı ediyordu? İşle ilgili ahmakça şeyler, Kolej Misyonu, Bölgesel eğitim, Golf

Kulübü ve Emlak Koruma Birliğine ait genelgeler. Mektupların üzerinden ev sahibesine başıyla gülümseyerek selam verdi. Belli belirsiz bir tepki alınca, bozuldu. Halbuki, Mrs. Durham sadece kendi mektuplarının derdindeydi. Maurice bunu bilmiyordu ve tekrar akıntıya kapıldı. Her insan, gözüne yeni biriymiş gibi görünüyor ve onu ürkütüyordu: mizacı ve sayısı bilinmeyen ve yiyecekleri dahi zehir tadında olan bir ırkla karşı karşıyaydı.

Kahvaltıdan sonra Simcox görev başındaydı, 'Efendim, Mr. Durham'ın yokluğunda, hizmetkârlar -hepimiz, Park Takımı ile Köy Takımı arasındaki kriket maçında, Köy takımına karşı bizim takımın kaptanlığını yapmanızdan onur duyacağız.'

'Ben iyi bir kriketçi değilim ki, Simcox. En iyi topa vuran kim?'

'Avlak bekçisinden daha iyisi yok.'

'O halde, onu kaptan yapın.'

Simcox direndi, 'İşler, bir beyefendinin önderliğinde daha iyi gider.'

'Kaptana söyle, beni müdafaada iyice içeride oynatsın ve hücum sırası bizdeyken ilk sırada ben olmayayım: sekizinci sırada falan olayım -ilk sırada değil. Bunları ona söyle, zira tam başlama saatinden önce sahaya gelmeye niyetim yok.' Gözlerini kapadı, kendini hasta hissediyordu. Doğasını anlamazlıktan geldiği bir şey yaratmıştı. Kafa yapısı itibariyle maneviyatçı olsa, bunun adına pişmanlık derdi, ama şaşkınlığına rağmen, özgür düşüncesini muhafaza ediyordu.

Maurice, kriketten nefret ederdi. Bir türlü beceremediği vıdı vıdı bir titizlik gerektiren bir oyundu ve çoğu kez Clive'ın hatırı için katlandığı halde, sosyal bakımdan kendinden daha alt tabakadaki insanlarla oynamak hoşuna gitmiyordu. Futbol farklıydı- orada karşılıklı alış veriş vardı- ama krikette, kaba saba bir herif tarafından oyun dışı bırakılmak veya cezalan-

dırılmak vardı ve bunu da kaldıramıyordu. Kura atışını kendi takımının kazandığını duyunca, yarım saat aşağıya inmedi. Mrs. Durham ve bir iki arkadaşı sundurmadaki yerlerini almışlardı. Hepsi de maçı son derece sessiz izliyordu. Maurice, onların ayakları dibine çömeldi ve maçı izlemeye başladı.Tıpkı diğer senelerde olduğu gibiydi.Takımın hepsi hizmetkârlardan oluşuyordu ve o sırada sayı yapmakta olan yaşlı Mr. Ayres'in on-on beş metre ötesinde toplanmışlardı; yaşlı Mr. Ayres hep sayı yapardı. 'Kaptan kendini ilk sıraya koymuş' dedi bir hanım. 'Bir beyefendi bunu asla yapmazdı. Küçük hususlar ilgimi çeker.' Maurice, 'Anlaşılan, kaptan en iyi oyuncumuz' dedi.

Kadın esnedi ve eleştirmeyi sürdürdü: içgüdüsü ona, adamın kendini beğenmişin biri olduğunu söylüyordu. Sesi, tembelce, yaz havasına karıştı gitti. Mrs. Durham onun göç edeceğini söylüyordu -nisbeten enerjik olanları böyle yapıyordu-, konu oradan politikaya ve Clive'a kaydı. Çenesi dizlerinin üstünde, Maurice düşüncelere daldı. İçinde bir hoşnutsuzluk fırtınası kabarıyordu ve bunu nereye yönelteceğini bilemiyordu. Kadınlar mı konuşuyormuş, Alec, Mr. Borenius'un aşırtma vuruşlarını mı bloke ediyormuş, köy sakinleri alkışlıyormuş alkışlamıyormuş, ne olursa olsun kendini tarifsiz bir baskı altında hissediyordu: bilinmeyen bir ilaç yutmuştu: hayatını temellerine kadar sarsmıştı ve nelerin yıkılıp un ufak olacağını kestiremiyordu.

Sahada yerini aldığında, yeni bir devre başlıyordu ve ilk topu takım arkadaşı Alec karşılayacaktı. Alec'in oyun tarzı değişti. Temkinliliği bir tarafa bırakıp, topa bütün hızıyla vurarak bitkiliğe gönderdi. Gözlerini kaldırıp, Maurice'inkiyle buluşturdu ve gülümsedi. Kaybedilmiş sayı. Bir sonraki vuruşunda, topu sahayı sınırlayan çizgilerin ötesine göndererek 4 sayı kazandırdı. Eğitimi yoktu, ama krikete yatkın bir fiziği vardı ve oyun oyuna benzemeye başlamıştı. Maurice de ona ayak uydurdu. Zihni açılmıştı ve kendilerini tüm dünyaya

karşı oynuyormuş hissediyordu, sanki, sadece Mr. Borenius ve rakip takımın diğer elemanları değil de, sundurmadaki seyirci ve bütün İngiltere onların sayı yapmasını engellemek için kriket kalesinin etrafına toplanmışlardı. Birbirleri ve pamuk ipliğine bağlı ilişkileri için oynuyorlardı. Biri oyundan çıkacak olsa, öteki de çıkacaktı. Dünyaya zarar vermek gibi bir niyetleri yoktu, ne var ki dünya saldırdığı sürece, onlar da cezasını vermeliydiler, uyanık durmak, sonra tüm güçleriyle vurmak ve iki kişi birlikte olununca, çoğunluğun muzaffer olamayacağını göstermek zorundaydılar. Oyun ilerledikçe, bir önceki geceyle birleşti ve ona yorum getirdi. Clive'ın gelişi buna bir anda son verdi. Onun sahaya gelmesiyle, artık başrollerde ikisi yoktu; insanların dikkati dağıldı, oyun yavanlaştı, sonunda durdu. Alec çekildi. Uygun ve doğru olan beyefendinin bir an önce oyuna girmesiydi. Maurice'e bakmaksızın geriledi. Alec de beyazlar içindeydi ve giysilerin dökümlü duruşu onu da bir beyefendi veya herhangi biri gibi gösteriyordu. Vakur bir şekilde sundurmanın önünde durdu ve Clive konuşmasını bitirince, sopasını ona takdim etti. Clive da gayet tabii bir şekilde sopayı aldı: Alec de kendini yaşlı Ayres'in yanına attı.

Maurice, arkadaşını karşı konulmaz, sahte bir şefkatle karşıladı.

'Clive... aman allahım, döndün mü? Kim bilir ne kadar yorulmuşsundur.'

'Gece yarısına kadar toplantılar -bu öğleden sonra da var- insanları sevindirmek için bir iki dakika oynamalıyım.'

'Ne! Yine mi yoksun öğleden sonra? Ne sevimsiz iş.'

'Ne desen haklısın, ama bu akşam gerçekten geri geleceğim ve işte konukluğun asıl o zaman başlamış olacak. Sana soracak yüzlerce sorum var, Maurice.'

'Evet, beyler' dedi bir ses; sosyalist okul müdürü sahadaki yerinden uyarıyordu.

'Azarlandık' dedi Clive, ama istifini de bozmadı. 'Anne öğleden sonraki toplantıda cazgırlık edip kaçtı, dolayısıyla o sana arkadaşlık eder. A, bak, oturma odasının tavanındaki o sevimli deliği tamir etmişler, Maurice! Dur bakayım, ne diyeceğimi unuttum. Hadi, Olimpiyatlardaki yerimizi alalım.'

Maurice, ilk topta oyun dışı kaldı. Clive 'Beni bekle' diye seslendiyse de o doğru eve yollandı, zira bir çöküntünün yaklaşmakta olduğundan emindi. Hizmetkârların yanından geçerken, çoğu yerinden kalkıp onu çılgınca alkışladı, ama Scudder'ın sakin kalışı üzerine telaşlandı. Küstahlık mıydı bu? Kırışmış alın -ağız- muhtemelen zalim bir ağız; kafa biraz küçükçe- gömleği niye boğaz hizasında açıktı? Penge'in girişinde Anne'le karşılaştı.

'Mr. Hall, toplantı iyi geçmedi.' Sonra, Maurice'in yeşil-beyaz arası suratını fark etti ve haykırdı. 'Aman, siz iyi görünmüyorsunuz.'

'Biliyorum', dedi Maurice, titreyerek.

Erkeklerin üzerlerine fazla düşülmesinden hoşlanmadıklarını bildiğinden, sadece 'Çok üzüldüm, hemen odanıza buz yollayacağım' dedi.

'Bana daima iyi davrandınız-'

'Bakın, doktor yollayayım mı?'

'Bir daha mı doktor, asla' diye haykırdı Maurice.

'Sizin iyiliğinizi istiyoruz- tabii ki. İnsan mutlu olunca, başkası için de aynı mutluluğu istiyor.'

'Hiçbir şey aynı değil.'

'Mr. Hall-'

'Hiç kimse için hiçbir şey aynı değil Bu yüzden hayat böylesine cehennem, bir şey yapsanız lanetleniyorsunuz, yapmasanız yine lanetleniyorsunuz-' duraladı, sonra devam etti. 'Güneş çarptı -biraz buz iyi gelecek.'

Kadın buz için koşuşturdu, ondan kurtulan Maurice, âdeta

uçarak odasına çıktı. Keyfiyet apaçık ortadaydı, fena halde hastaydı.

40

Kendini kısa zamanda toparladı, ancak Penge'i terk etmek zorunda olduğunu idrak etti. Kıyafetini değiştirdi, bavulunu hazırladı ve ufak, makul bir bahane uydurarak aşağıya indi. 'Güneş çarpmış olmalı' dedi Anne'e 'ama, bir de beni merakta bırakan bir mektup aldım, o yüzden şehre dönsem iyi olacak.'

'Çok daha iyi görünüyorsunuz' dedi Anne, sevecenlikle dolu.

'Evet, çok daha iyi' diye yanıtladı maçtan dönen Clive.

'Dün işleri yola koymuşsundur diye ümit etmiştik Maurice, ama anlıyoruz, gitmek zorundaysan gitmelisin.'

Yaşlı Mrs. Durham da gelmişti. Şehirde Maurice'in evlenme teklifini, tam manasıyla olmasa bile, hemen hemen kabul etmiş bir kız bulunduğu konusu herkesin dilindeydi. Ne kadar hasta görünse ve ne denli garip davransa da, resmen âşıktı Maurice, dolayısıyla, her şeyi işlerine geldiği şekilde yorumluyor ve Maurice'i sevimli buluyorlardı.

Maurice'i, istasyona kadar yolları aynı olduğu için, Clive arabayla götürdü. Araba yolu, koruluğa girmeden önce kriket sahasının kenarından geçiyordu. Vurma sırası bitip, müdafaaya geçen takımı ile birlikte sahadaki yerini alan Scudder, pervasız ve zarif görünüyordu. Onlara yakındı ve bir ayağını yere vurdu, sanki bir şey çağırırmış gibi. Son görünüşü bu olmuştu ve bunun bir şeytanın mı, yoksa bir yoldaşın mı görüntüsü olduğu konusunda, Maurice'in en ufak bir fikri yoktu. Evet,durum iğrençti -bundan emindi ve hiç tereddüde yer bırakmayacak şekilde hayatının sonuna kadar emin olmaya devam edecekti.

Ancak bir durumdan emin olmak, bir insandan emin olmak demek değildir. Penge'den uzaklaştığında, belki daha net görülebilecekti; her halükârda, Mr. Lasker Jones vardı.

'Bizim takımın kaptanlığını yapan o bekçi nasıl biri?' diye Clive'a sordu, garip kaçmasın diye soruyu kendi kendine denedikten sonra.

'Bu ay ayrılıyor' diye cevap vermiş olmak için cevap verdi Clive. Allahtan o sırada köpek kulübelerinin yanından geçtikleri için ilave etti, 'En azından köpekler açısından onu arayacağız.'

'Ama başka yönlerden değil, öyle mi?'

'Tahmin ederim işimiz biraz zor olacak. Hep öyle olur. Ne de olsa çalışkan ve son derece akıllıydı, onun yerine işe aldığım adam ise-' ve Maurice'in ilgisinden memnun bir şekilde, Penge'in ekonomik durumunu kısaca özetledi.

'Dürüst biri mi?' Bu can alıcı soruyu sorarken titredi Maurice.

'Scudder mı? Dürüst olamayacak kadar açıkgöz. Anne'e sorsan, haksızlık ettiğimi söyleyecektir. Hizmetkârların bizim dürüstlük standartlarımızı tutturmalarını bekleyemezsin, nasıl ki sadakat ve vefa bekleyemezsen.'

'Penge gibi bir yeri asla idare edemem,' dedi Maurice, kısa bir duraklamadan sonra. 'Ne tür bir hizmetkâr seçeceğimi bilemem. Örneğin, Scudder'ı alalım. Nasıl bir aileden geliyor? En ufak bir fikrim yok.'

'Babası Osmington'da kasaptı, değil mi? Evet, öyleydi zannediyorum.'

Maurice, şapkasını bütün gücüyle arabanın zeminine fırlattı. 'Artık bu kadarı yeter' diye düşündü ve ellerini saçına gömdü.

'Yine o baş ağrısı mı?'

'Berbat.'

Clive, ayrılana kadar, anlayışlı bir sessizliği sürdürdü; bütün

yol boyunca, Maurice, avuçlarıyla gözlerini kapayarak iki büklüm oturdu. Bütün hayatı boyunca bildiğini sandığı şeylerin aslında hiçbirini bilememişti -karakterindeki en önemli kusur buydu. Penge'e geri dönmenin tehlikeli olduğunu biliyordu, ola ki, ağaçların arasından bir cinnet atlardı üzerine, yine de dönmüştü, Anne, 'kızın parlak kahverengi gözleri var mı?' diye sorduğunda, kalbi küt küt atmıştı. Yatak odasının penceresinden defalarca gecenin içine sarkıp 'Gel!' diye seslenmenin pek akıllıca bir iş olmadığını biliyordu. İçindeki ruh, pek çok erkeğinki gibi, kışkırtmalara karşı hassastı, fakat bu kışkırtmaları yorumlayamıyordu. Bu kriz olmasaydı, yine uyanamayacaktı. Ve, Cambridge'dekinden çok farklı olan bu kördüğüm, oradaki durumu o denli uzaktan andırıyordu ki, bu arapsaçının izini araştırıp bulmakta çok geç kalmıştı. Risley'in odasının karşılığı, bir önceki günün yaban gülleri ve akşam çuhaçiçeklerinde yatıyor, çayırdaki hızlı motosiklet macerası, kriket ataklığını önceden ima ediyordu.

Ne var ki, Cambridge'den kahraman olarak ayrıldığı halde, Penge'den hain gibi ayrılıyordu. Ev sahibinin güvenini kötüye kullanmış, onun yokluğunda evini kirletmiş, Mrs. Durham ve Anne'e kötü davranmıştı. Eve vardığında daha da kötü bir darbeye maruz kaldı; ailesine karşı da günah işlemişti. Şu ana kadar, onları kaale almamıştı. Nazik davranılmayacak kadar aptaldılar. Hâlâ aptaldılar, ama onlara yaklaşmaya cüret etmemeliydi. O sırada kadınlarla kendisi arasında, onları kutsayan bir uçurum uzanıyordu. Onların gevezelikleri, üstünlük konusundaki hırgürleri, şoförden şikâyetleri daha büyük bir yanlışın işaretiydi. Annesi 'Morrie, şimdi güzelce konuşmanın zamanı' dediğinde, âdeta kalbi durdu. On yıl önce yaptıkları gibi, bahçede dolaştılar ve annesi sebze isimlerini mırıldandı. O zamanlar annesine saygı duyardı, şimdi ise hor görüyordu; şimdiki bahçıvan çocukla ne yapmak istediğini çok iyi biliyordu. O anda, her zaman ulak gibi davranan Kitty, evden dışarı

fırladı, elinde bir telgraf vardı.

Maurice öfke ve korkuyla titredi. 'Geri dön, bu gece Penge kayıkhanesinde bekliyorum, Alec': Yerel postaneye tam elden verilecek harika bir mesaj! Herhalde evdeki hizmetkârlardan biri adresini vermiş olmalıydı, çünkü telgraf tam yerine ulaşmıştı. Aman ne güzel! Her açıdan şantaj kokuyordu, en iyimser yorumla inanılmaz bir küstahlık örneğiydi. Tabii ki cevap vermeyecekti, üstelik Scudder'a hediye vermek de artık söz konusu olamazdı. Haddini bilmemişti, cezasını çeksindi.

Ancak, bütün gece boyu, Alec'e rağmen, bedeni Alec için yandı tutuştu. Bunu şehvet düşkünlüğü olarak adlandırdı, söylenmesi kolay bir kelime ve bununla, işini, ailesini, arkadaşlarını ve toplumdaki yerini karşılaştırdı. Bu koalisyonda irade de mutlaka yer almalıydı. Çünkü eğer irade, sınıf kavramının üzerinden atlayıp geçebiliyorsa, o zaman yarattığımız uygarlık parçalanıp dağılacak demekti. Ama bedeni ikna olmuyordu. Talih bedenine mükemmel bir eş bulmuştu. Ne tartışma, ne de tehdit onu susturamayacak gibiydi, bu nedenle de sabah olunca, bitkin ve utanç içinde, Mr. Lasker Jones'a telefon ederek ikinci bir randevu aldı. Randevusuna gitmek üzereyken bir mektup geldi. Kahvaltı sırasında gelen bu mektubu, annesinin bakışları altında okudu. Mektupda yazılanlar şöyleydi:

Mr. Maurice. Sayın efendim. Kayıkhanede iki gece üst üste bekledim. Merdiven yerinden alındığı ve çimenlerin üstü de çok ıslak olduğundan, kayıkhaneyi önerdim. Lütfen, yarın akşam veya sonraki akşam kayıkhaneye gelin, diğer beyefendilere gezinmek istediğinizi söyleyin, kolayca halledersiniz, sonra kayıkhaneye gelin. Sayın efendim, eğer sizce bu çok şey istemek değilse, İngiltere'den ayrılmadan önce bir kere daha birlikte olalım. Bende anahtar var, sizi içeri alırım. 29 Ağustos'ta, Normannia gemisiyle gidiyorum. Kriket maçından beri,

bir kolum sizi sararken konuşmak için can atıyorum, sonra her iki kolumla sizi sarayım, birlikte olalım istiyorum, bu bana, kelimelerle anlatılmayacak kadar tatlı geliyor. Sizin lütfettiğiniz sevgiyi istismar ederek, şu veya bu şekilde hürmetsizlik etmemesi gereken basit bir hizmetkâr olduğumun tamamen farkındayım.

Saygılarımla,
A. Scudder
(Durham Bey'in avlak bekçisi)

Maurice, evdeki hizmetkârların söylediği gibi, hastalandığın için mi gittin? İnşallah artık düzelmişsindir. Eğer gelemeyeceksen lütfen yaz, çünkü her gece beklemekten uyayamaz oldum, o yüzden yarın akşam, olmazsa sonraki akşam 'Penge Kayıkhanesi'ne gelmemezlik etme.

Şimdi bu ne demek oluyordu? Mektupta yazanların tümü bir yana Maurice'nin en çok takıldığı 'Bende anahtar var' cümlesi olmuştu. Doğru, vardı ve bu anahtarın evde saklanan bir yedeği de vardı ve bunun yanı sıra, bir de suç ortağı, muhtemelen Simcox -tüm mektubu bu senaryonun ışığında yorumladı. Annesi ve teyzesi, içtiği kahve, rafta duran okul kupaları, hepsi, kendi farklı üsluplarıyla şöyle dediler, 'Eğer gidersen mahvolursun, mektuba cevap verirsen, bu üzerinde baskı unsuru olarak kullanılacak. Pis bir durum ama, şu avantajın var: Onun elinde, senin el yazınla yazılmış tek satır yok ve on gün sonra İngiltere'den ayrılıyor. Pusuya yat ve işlerin yolunda gitmesi için dua et.' Suratını ekşitti. Kasabın oğlu ve benzerleri, masum ve sevecen bir hava takınabilirler ama, bir yandan Polis Mahkemesi Bültenini de okuyorlar, biliyorlar ki... Bir daha mektup alırsa, güvenilir bir avukata başvurmalıydı, tıpkı duygusal fiyaskosu için nasıl Lasker Jones'a başvuruyorsa. Çok aptalca davranmıştı, ama, şu on gün içinde kartlarını dikkatli oynadığı takdirde, paçayı kurtarabilirdi.

41

'Günaydın, doktor. Bu sefer işimi bitirebilecek misiniz bakalım?' diye lafa girdi Maurice, oldukça bıçkın bir tarzda; sonra kendini koltuğa attı, gözlerini yarı kapadı ve 'Hadi başlasana' dedi. Tedavi edildiği için öfkeliydi. Bu görüşmenin olacağını bilmek, vampire karşı mücadele etmesine yardımcı olmuştu. Normale dönünce, onun hakkından gelecekti. Kişiliğinin içinde eriyeceği ve nefsinin ustaca ıslah edileceği trans halini dört gözle bekliyordu. Doktorun iradesi, kendi iradesine nüfuz etmek için çabalarken en azından beş dakikalık bir derin uyku kazanıyordu.

'Biraz sonra başlayacağım, Mr. Hall. Önce söyleyin bana, son görüşmeden beri nasılsınız?'

'Her zamanki gibi. Temiz hava ve idman, önerdiğiniz gibi. Hep sükûnet.'

'Kadınların bulunduğu bir topluluğa girip, bundan haz aldınız mı?'

'Penge'de bazı bayanlar vardı. Sadece bir gece kalabildim. Benimle görüşmenizin ertesinde, Cuma günü, Londra'ya -yani eve döndüm.'

'Arkadaşlarınızın evinde daha uzun bir süre kalacaktınız, yanılmıyorsam.'

'Ben de öyle sanıyordum.'

Lasker Jones, sandalyesinin kenarına oturdu. 'Şimdi kendinizi bırakın' dedi yavaşça.

'Tamam.'

Geçen seferki geçişleri tekrarladı. Maurice, önceden olduğu gibi ocak demirlerine bakıyordu.

'Mr. Hall, dalıyor musunuz?'

Uzun bir sessizlik oldu, bu sessizlik Maurice'nin ciddi bir sesle 'Emin değilim' demesi ile bozuldu.

Bir daha denediler.

'Oda, biraz olsun karanlık mı, Mr. Hall?'

Maurice, 'Biraz' derken, kararacağını umuyordu. Ve bir miktar karardı da.

'Ne görüyorsunuz?'

'Herhalde karanlıkta bir şey görmemi beklemiyorsunuz.'

'Geçen sefer ne görmüştünüz?'

'Bir resim.'

'Evet, ya başka?'

'Başka ne mi?'

'Başka ne? Bir çat- bir çat-'

'Yerde bir çatlak.'

'Ya sonra?'

Maurice, oturuşunu değiştirdi ve 'Üzerinden atlamıştım' dedi.

'Daha sonra?'

Maurice sustu.

'Daha sonra?' diye tekrarladı ikna edici ses.

'Sizi gayet iyi duyuyorum,' dedi Maurice. 'Mesele uyku haline girememiş olmam. Başlarda sersemler gibi oldum, ama şu anda sizin kadar uyanığım. Bir kez daha deneseniz.'

Bir kez daha denediler, yine olmadı.

'Allah kahretsin, ne olmuş olabilir? Geçen sefer ilkinde tutturmuştunuz. Nasıl açıklayacaksınız?'

'Bana direnmemeniz gerek.'

'Lanet olsun, direnmiyorum.'

'Geçen sefer daha kolay etki altında kalıyordunuz.'

'Mesleki terimler konusunda uzman olmadığım için, bunun ne anlama geldiğini bilmiyorum ama, bütün kalbimle yemin ederim ki, iyileşmek istiyorum. Diğer erkekler gibi olmak istiyorum, kimsenin istemediği toplum dışı biri değil-'

Bir daha denediler.

'Bu durumda, ben, o tedavi edemediğiniz yüzde yirmi beş

arasında mıyım?'

'Geçen hafta az da olsa bir şeyler yapabilmiştim, ama böyle ani düş kırıklıkları olabiliyor.'

'Ani düş kırıklığıyım, öyle mi? Haydi, yenilgiyi kabul etme, pes etme,' diye kahkahayı patlattı Maurice, yapmacık bir toksözlülükle.

'Pes etmeye niyetim yok, Mr. Hall.'

Yine olmadı.

'Ben ne olacağım peki?' dedi Maurice, sesinde ani bir düşüşle. Umutsuzluk içinde konuşmuştu, ama Mr. Lasker Jones'un her soruya bir cevabı vardı. 'Korkarım size yegâne tavsiyem, Fransız Medeni Kanununu benimseyen bir ülkeye yerleşmeniz olacaktır' dedi.

'Anlamadım.'

'Örneğin Fransa veya İtalya. Bu ülkelerde eşcinsellik artık suç sayılmıyor.'

'Yani, bir Fransızın, bir arkadaşıyla beraber olabileceğini ve bu yüzden de hapse atılmayacağını mı söylemek istiyorsunuz?'

'Beraber olmak mı? Birleşmek mi demek istiyorsunuz? Eğer her ikisi de reşitse ve alenen ahlak dışı davranmıyorlarsa, gayet tabii.'

'İngiltere'de böyle bir kanun hiç yürürlüğe girecek mi?'

'Hiç sanmam. İngiltere, her zaman insan doğasını kabul etmekten kaçınmıştır.'

Maurice anlıyordu. Kendisi de bir İngilizdi ve sadece kendi dertleri onu uyanık tutabilmişti. Mahzun, gülümsedi. 'O zaman iş şuraya geliyor: benim gibi insanlar hep olmuşlar ve daima da olacaklardır ve bu insanlar genellikle kovuşturmaya uğrayacaklardır.'

'Evet, Mr. Hall; veya psikiyatrinin tercih ettiği dille söylemek gerekirse, havsalanın alabileceği her tür insan tipi var olmuştur ve var olacakır. Unutmamalısınız ki, sizin türdeki insanlar,

bir zamanlar İngiltere'de ölüm cezasına çarptırılırdı.'

'Gerçekten mi? Öte yandan, yakalanmayabilirler de. İngiltere'nin dört yanı duvarla çevrili ve polis dolu değil ki. "Benim türümdeki insanlar", bir yolunu bulabilirler.'

'Öyle mi? Bunu bilmiyordum.'

'Bu sadece benim fikrim' dedi Maurice, ücretini masanın üzerine koyarken. 'Bana öyle geliyor ki, Yunanlılar ve diğerleri hakkında -Tebaililer takımı- bilmediğimiz gerçekler var. Doğrusu, olmayacak şey de değil. Yoksa, özellikle farklı sınıflardan geldikleri düşünülecek olursa, böyle bir arada kalamamaları gerekirdi.'

'İlginç bir teori.'

Kelimeler yine ağzından âdeta dökülürcesine çıktı. 'Size dürüst davranmadım.'

'Biliyorum, Mr. Hall.'

Bu doktor da insanı amma rahatlatıyordu! Bilim, eğer sadece bilimse, anlayışlılıktan daha iyi idi.

'Sizle son görüşmemizden beri -basit bir bekçi ile şeytana uydum. Ne yapacağımı bilemiyorum.'

'Böyle bir hususta size bir tavsiyem olamaz.'

'Olamayacağını biliyorum. Hiç değilse, uyku haline geçmemi engelleyenin bu olup olmadığını söyleyebilirsiniz. Öyle mi diye merak ediyorum da.'

'Hiç kimseye, kendisi istemedikçe bir şey yaptırılamaz, Mr. Hall.'

'Uyku haline geçmemi sanki onun engellediğini sanıyorum ve isterdim ki -saçma gelecek ama- keşke cebimde ondan gelen bir mektup olmasaydı -bu kadar anlattığıma göre, bari mektubu da okuyun. Yanardağ üzerinde yürüyor gibiyim. Tahsilsiz biri; beni hakimiyeti altına aldı. Mahkemede geçerli bir iddiası olabilir mi?'

'Ben hukukçu değilim' dedi doktor, tekdüze bir sesle, 'ancak, kanaatimce, bu mektubun bir tehdit unsuru taşıdığını iddia

etmek güç. Bu hususta bana değil, avukatınıza başvurmalısınız.'

'Kusuruma bakmayın, ama çok rahatladım. Acaba bana bir iyilik yapar da bir kez daha ipnotize eder misiniz? Size her şeyi anlattığıma göre, bu sefer dalabilirim. Kendimi ele vermeden tedavi olabileceğimi sandım. İnsanların, rüyalar aracılığıyla, başkalarını hakimiyeti altına alabilmesi mümkün mü?'

'İtiraflarınız bu kez ayrıntılı olacaksa deneyelim. Yoksa, hem sizin, hem benim vaktimi boş yere harcamış olursunuz.'

Ayrıntılıydı. Hem kendiyle, hem de aşığıyla ilgili hiçbir bilgiyi esirgemedi. Her şey ayrıntılarıyla ortaya dökülünce, gecenin mükemmelliği, geçici bir kabahat gibi göründü, tıpkı babasının otuz yıl önce yaşadığı düşkünlük gecesini andıran bir şey.

'Oturun gene.'

Maurice, hafif bir gürültü duydu ve olduğu yerde döndü.

'Yukarıda oynayan çocuklarımın sesi.'

'Neredeyse hayaletlere inanasım geliyor.'

'Sadece çocuklar.'

Sessizlik geri geldi. Öğleden sonra güneşi, pencereden giriyor ve yazı masasının üzerine sarı bir ışık düşürüyordu. Bu kez Maurice, dikkatini ona verdi. Tekrar başlamadan önce, doktor, Alec'in mektubunu aldı ve Maurice'in gözlerinin önünde, kül haline gelene kadar yaktı.

Hiçbir sonuç alınamadı.

42

Bedeninin zevk almasını sağlamakla, Maurice, ruhunun sapmışlığını onaylamış -bu onay kelimesi vardığı kararda aynen geçiyordu- ve kendini normal insanların dünyasından çekmiş oluyordu. Öfkeden ne yapacağını şaşırmış, kekeliyordu;

'Bilmek istediğim -ne benim size, ne de sizin bana anlatamadığı- nasıl oluyor da bir köy delikanlısı benim hakkımda bu kadar şey bilebiliyor? Nasıl oldu da, benim en zayıf olduğum o gecede ortaya çıkabildi? Arkadaşımın evinde, onun bana dokunmasına asla müsaade etmezdim, zira, allah kahretsin, az çok bir beyefendi sayılırım -özel okul, üniversite falan- şimdi bile, onunla olabilmiş olduğuma inanamıyorum.'

İhtiraslarının doruğundayken Clive'a sahip olamamanın pişmanlığıyla, Maurice bu son sığınağını da terk ederken, doktor, formalite icabı, 'Temiz hava ve beden eğitimi harikalar yaratabilir' diyordu. Doktor, sıradaki hastasını kabul etmek için sabırsızlanıyordu ve Maurice gibileri onu ilgilendirmiyordu. Dr. Barry gibi sarsılmamışı ve bu genç sapkını bir daha aklına getirmedi bile.

Kapının eşiğinde, Maurice, bir şeye yeniden kavuştu -belki de eski benine, çünkü, yürüdükçe, küçük düşmüşlüğünün derinlerinden bir ses yükseldi ve Cambridge'i çağrıştıran aksanıyla, bu cüretkâr genç ses onu budalalığından dolayı haşladı. 'Bu sefer işin tamam' der gibiydi bu ses ve o sırada geçmekte olan Kral ve Kraliçeye saygı duruşunda bulunmak için şapkasını çıkardığı an, onlardan nefret etti. Kendini, hemcinslerinden ayıran engel, sanki, başka bir görünüş almıştı. Artık ne korkuyor ne de utanıyordu. Nasıl olsa, ormanlar ve gece, onların değil, kendisinin yanındaydı; dairesel bir çitin içine sıkışmış kalmış olanlar kendisi değil, onlardı. Yanlış hareket etmişti ve hâlâ cezalandırılıyordu -her iki dünyanın en iyi taraflarını elde etmeye çalıştığı için haksız yere cezalandırılıyordu. 'Ama kendi sınıfıma ait olmam lazım, burası kesin' diye diretti.

'Pekâlâ' dedi eski beni. 'Şimdi evine git ve yarın sabah 8.36 trenini sakın kaçırayım deme, çünkü tatil bitti, unutma, iş başlıyor ve sakın başını benim gibi, Sherwood ormanları tarafına çevirme.'

'Ben şair değilim, ben öyle aptalın biri değilim-'

Kral ve Kraliçe, saraylarına girip kayboldular, güneş parktaki ağaçların arkasında batarken, ağaçları, yeşil parmakları ve yumrukları olan tek kocaman bir yaratığa dönüştürüyordu.

'Dünyadaki yaşam, Maurice? Sen bunun bir parçası değil misin?'

'Senin "dünyadaki yaşam" dediğin -herhalde benim günlük yaşamımla aynı şey olsa gerek- toplum denen şeyle, Clive'ın bir zamanlar dediği gibi, biri diğerinin üzerine inşa edilmelidir.'

'Aynen. Ama maalesef, gerçekler Clive'ı takmıyor.'

'Her neyse, ben sınıfımdan kopmamalıyım.'

'Gece yaklaştı -çabuk ol o halde- bir taksi tut -baban gibi çabuk ol da, kapılar kapanmadan yetiş.'

Bir taksiye seslendi ve 6.20 trenine yetişti. Evin antresindeki deri tepside Scudder'dan gelen bir mektup onu bekliyordu. Yazıyı hemen tanıdı, 'Sayın' yerine 'Mr. M. Hall' ifadesi ve eğri büğrü yapıştırılmış pullar. Hem korkmuş hem de sinirlenmişti, ne var ki mektubu bu sabah bulsaydı daha çok korkar ve sinirlenirdi, çünkü bilim, ondan ümidi kesmiş olsa da, Maurice, kendinden umudu tam kesmemişti. Ne de olsa, gerçek bir Cehennem, yapay bir Cennetten daha iyi değil miydi? Mr. Lasker Jones'un manevralarını bertaraf etmiş olmaktan dolayı pişman değildi. Mektubu ceketinin cebine koydu, iskambil oynar ve şoförün nasıl istifasını verdiğini dinlerken, mektup orada okunmadan durdu; bugünlerde hizmetkârların ne yapacağı belli olmuyordu. Maurice, hizmetkârların da kendileri gibi etten kemikten insanlar olduğunu söyleyince halası yüksek sesle karşı çıktı; 'Hayır, değiller.'

Yatmaya giderken, annesini ve Kitty'yi, onları kirletmiş olmak endişesini bir kenara atmış olarak öptü; mukaddeslikleri kısa ömürlü olmuş ve yaptıkları ve söyledikleri her şey yeniden değersizleşmişti. Odanın kapısını herhangi bir ihanet hissi

duymaksızın kilitledi ve beş dakika süreyle gözlerini banliyö gecesine dikti. Baykuşları, uzaktan gelen bir tramvayın sesini ve her ikisinden de daha yüksek sesle çarpan kalbini duydu. Mektup çok uzundu. Açarken, yüzüne kan hücum etti, ama soğukkanlılığını muhafaza ederek, mektubu sadece cümle cümle değil de bir bütün olarak okuyabildi.

Mr. Hall, Mr. Borenius biraz önce benimle konuştu. Efendim, bana doğru davranmıyorsunuz. Gelecek hafta S.S. Normandia gemisi ile hareket ediyorum. Size gideceğimi yazmıştım, sizin bana hiç yazmamanız haksızlık. Saygın bir aileye mensubum, bir köpek muamelesi görmeyi de hak etmiş değilim. Babam saygın bir tüccardır. Arjantin'de bir başıma olacağım. 'Alec, sen çok iyi bir insansın' diyorsunuz, ama yazmıyorsunuz. MR. DURHAM'LA SİZİN ARANIZDA OLANLARI BİLİYORUM. Neden 'bana Maurice de' diyorsunuz da, sonra böyle haksız davranıyorsunuz? Mr. Hall, Salı günü Londra'ya geliyorum. Eğer evinize gelmemi istemiyorsanız, bana bir yer söyleyin, oraya geleyim, benimle görüşseniz iyi edersiniz -yoksa sizi pişman ederim. Efendim, gittiğinizden beri burada bahse değer herhangi bir şey olmadı. Kriket mevsimi bitti gibi görünüyor, bazı büyük ağaçlar, daha erken olmasına karşın, yapraklarını döktüler. Mr. Borenius size bazı kızlardan bahsetti mi? Bazen elimde olmadan kaba saba oluyorum, bazı kişilerin doğası böyle, ne var ki, bana köpekmişim gibi davranmamalısınız. Bu siz gelmeden önce oldu. Bir kızı arzulamak doğaldır, insan doğasının zıddına gidemez. Mr. Borenius, kız meselesini, yeni komünyon sınıfı sırasında öğrendi. Benle biraz önce konuştu. Daha önce bir beyefendiyle hiç böyle yakın olmamıştım. O kadar erken rahatsız edilmek sizi sinirlendirdi mi? Efendim, kabahat sizde, kafanızı bana takmıştınız. İşim gücüm vardı, ben Mr. Durham'ın emrinde çalışan biriyim, sizin değil. Ben sizin uşağınız değilim, kimse de bana sizin uşağı-

nızmışım gibi davranamaz ve dünya bilse umurumda değil. Ben, sadece, SAYGIYI HAK EDENE saygılı davranırım, yani, gerçekten beyefendi olan insanlara. Simcox bana, 'Mr. Hall kendisini sekizinci sıraya koymanı istiyor' demişti. Ben sizi beşinci sıraya koydum, çünkü ben kaptandım ve bu yüzden de bana hak etmediğim şekilde davranmanız gerekmez.

Saygılarımla. A. Scudder

Not: BİLDİKLERİM VAR.

Son cümle, hepsini aşıyordu, gene de Maurice, mektubun tümü üzerinde düşüncelere daldı. Clive'le ikisi hakkında ayaktakımı arasında besbelli nahoş dedikodular alıp yürümüştü, ama bunun şimdi ne önemi vardı ki? Çalılıklar arasında, ya da Penge'deki Mavi Odada biri onları baş başa görüp, yanlış yorumda bulunmuşsa, ne fark ederdi artık? Şu anda, onu ilgilendiren şimdiki zamandı. Scudder niçin böylesi bir dedikoduyu gündeme getiriyordu? Neye oynuyordu? Bu, kimi çirkin, çoğu aptalca, bazısı nazik kelimeleri neden ortaya döküyordu? Mektubu okurken, onu, avukatına havale etmesi gereken bir pislik olarak değerlendirse de, okuması bittiğinde ve piposunu yaktığında, kendisinin de böyle bir mektup yazabileceğini düşündü. Sersem? Sersem mi demeli? Eğer öyleyse, kendi de o alanda az marifetli sayılmazdı. Böyle bir mektup almak istemezdi, Alec'ın ne istediğini bilemiyordu -bir sürü şey belki de- ama Clive'ın Platon'un Şölen'i hadisesinde, kendisine davrandığı gibi soğuk ve katı olamayacağı ve 'Bu iş kesinkes böyle, buna bağlı kalacaksın' diyemeyeceği de kesindi. Dolayısıyla yanıt verdi, 'A.S. Evet. Salı günü saat 17.00'de British Museum'un girişinde buluşalım. British Museum büyük bina. Kime sorsan gösterir. M.C.H.' En iyisi buydu. Her ikisi de toplum tarafından dışlanmış kişilerdi ve bir tatsızlık olacaksa ikisi de toplumu bundan yararlandırmamalıydı. Randevu yerini, tanıdık biri tarafından rahatsız

edilme ihtimalinin en az olacağı düşüncesiyle seçmişti. Zavallı British Museum, vakur ve erden! Genç adam gülümsedi, yüzü, hınzır ve mutlu bir ifade aldı. Gülümseyişi, bir yandan Clive'ın da her şeye rağmen çamurdan nasibini almış olmasınaydı ve işte, yüzünde mutsuzluğun sert çizgileri belirse de, bir yıllık acıdan yarasız beresiz çıkan yiğit biri olduğu kanıtlanmıştı.

Yeni edinilen canlılık, ertesi gün işe gittiğinde de sürüyordu. Lasker Jones'la giriştiği denemenin başarısızlığı öncesinde, işine, hak etmediği bir ayrıcalık olarak bakıyordu. İşi, ona, eski itibarını iade edecek ve bu sayede evdekilere karşı başı dik olacaktı. Şimdi, o da parçalanıyordu ve yine gülmek istedi, neden bu kadar zamandır aldatılmış olduğuna şaştı. Hill ve Hall şirketinin müşterileri, en yüksek emelleri bir Sığınak bulmak olan orta sınıf halktan oluşuyordu; bu sığınak -sürekli sığınak- korku anında sığınılacak karanlık bir mağara değil, dünyanın ve gökyüzünün varlığının unutulduğu ana kadar her zaman ve her yerde sığınak, yoksulluğa ve hastalığa ve şiddete ve terbiyesizliğe ve neticede sevince karşı bir sığınaktı; Tanrı ona bu cezayı ya da belki mükâfatı vermişti. Müşterilerinin yüzünde, tıpkı kendi ortakları ve müstahdemlerinin yüzünde olduğu gibi, gerçek sevinci tadamamışlığın izleri okunuyordu. Toplum onların her ihtiyacına çok fazla cevap veriyordu. Hiç mücadele etmemişlerdi ve duygusallıkla şehveti iç içe eritip aşka dönüştüren de mücadeleydi. Maurice çok iyi bir sevgili olabilirdi. Gerçek zevki hem alır hem de verebilirdi. Ama bu insanların boynu bükülmemişti; ya budala ya da müstehcendiler ve Maurice, şu andaki ruh haliyle budala olanları daha aşağılık buluyordu.

Gelirler, ondan risksiz yüzde altı getirecek bir yatırım aracı önermesini isterlerdi. Derdi ki, 'yüksek gelir ile risksizliği bağdaştıramazsınız -ikisi bir arada mümkün değil' ve sonunda 'Peki, paramın büyük bölümünü yüzde 4'ten yatırsam da üç-beş kuruşla da borsada oynasam?' diye sorarlardı. Korka

korka günaha girerlerdi- aman çok olmasın, yoksa evdeki düzenleri altüst olabilirdi, ancak faziletlerinin sahte olduğunu gösterecek kadar. Neden bu insanlara hizmet etsindi ki? Mesleğini, zeki bir üniversite öğrencisi gibi, ahlaki açıdan irdelemeye başladı, ne var ki trendeki arkadaşları onu ciddiye almadılar.

'Genç Hall iyi çocuktur' kararı değişmedi. 'Bir tek müşteri bile yitirmez o.' Bir işadamında pek de yersiz kaçmayan bir siniklik teşhis ettiler Maurice'de, 'Her zaman sağlam yatırımlar yapıyor, ne demezsin. İlkbaharda lümpenler gibi konuşmasını unuttuk mu?'

43

O bildik yağışıyla yağan yağmur milyonlarca damın üzerinde takırdıyor, bazen bir girişi dolduruyordu. Dumanı bastırıyor ve ıslak giysi kokusu ile egzos dumanı karışımının Londra sokaklarına asılıp kalmasına neden oluyordu. Müzenin büyük ön avlusunda, iyice ıslanmış güvercinlerle polislerin miğferleri üzerine hiç durmadan yağıyordu. Akşamüzeri etraf öylesine kararmıştı ki, içeride ışık yanıyordu ve büyük yapı, mucizevi biçimde ölülerin ruhlarıyla aydınlanmış bir mezar görünümündeydi.

Önce Alec geldi, üzerinde fitilli kadife pantolon yerine, yeni bir mavi takım elbise ile melon şapka vardı -Arjantin hazırlığının bir parçası. Övündüğü gibi, saygın bir aileden geliyordu -birahaneciler, küçük tüccar-, ormanların ehlileştirilmemiş çocuğu olarak zuhur etmiş olması yalnızca bir rastlantıydı. Gerçekten de, ormanları ve temiz havayı ve suyu seviyordu, hatta her şeyden fazla seviyordu ve canlı şeyleri korumayı veya yok etmeyi seviyordu, ama ormanlar 'fırsatları' barındırmıyordu ve yükselmek isteyen genç erkekler, buraları terk etmek

zorundaydılar. Körükörüne de olsa, yükselmeye kararlıydı. Kader, eline bir fırsat vermişti, o da bunu kullanacaktı. Avluda ağır adımlarla yürüdü, sonra birkaç adım sıçradı, kapının önündeki sütunların altına sığındığında hareketsizleşti; sadece gözlerini kırpıştırıyordu hafifçe. Bu ani hız değişiklikleri, Alec'in özelliğiydi, o avcı gibi yaklaşan ve Clive'ın yazılı bonservisinde belirttiği gibi 'hep olay yerinde' olan biriydi; 'A. Scudder, benim hizmetimde bulunduğu beş ay zarfında dakik ve çalışkandı': bu niteliklerini şimdi sergilemek niyetindeydi. Kurbanı yaklaştığında, yarı zalim, yarı korkak oldu. Beyefendilerin ne olduğunu bilirdi, arkadaşlarının ne olduğunu bilirdi; 'Bana Maurice de' diyen bu Mr. Hall ne biçim bir yaratıktı? Kısılmış gözleri birer çizgi halinde Penge'in ön avlusunda emir beklermiş gibi duruyordu.

Maurice, hayatının bu en tehlikeli gününe gelirken hiçbir plan yapmamıştı, yine de, sağlıklı derinin altında seğiren kaslar gibi, kafasında bir şeyler kımıldıyordu. Gururundan destek almıyordu ama yere sağlam basıyor ve oyunu bir İngiliz gibi oynamayı arzuluyordu ve rakibinin de kendisi kadar sağlam basmasını istiyordu bulunduğu yere. Dürüst davranacaktı, korkmuyordu. Alec'ın kirli havada parlayan yüzünü gördüğünde, kendi yüzü hafifçe ürperdi ve kendisi saldırıya geçmeden önce, rakibinin saldırısını beklemeye karar verdi.

'Gelmişsin' derken, eldivenlerini şapkasına götürdü. 'Bu yağmur da çekilir şey değil. Hadi, içeride konuşalım.'

'Nerede istersen.'

Maurice, ona dostça baktı ve binaya girdiler. Girerlerken, Alec başını kaldırdı ve bir aslan gibi hapşırdı.

'Üşüttün mü? Havadan herhalde.'

'Neresi burası?' diye sordu Alec.

'Ulusumuza ait tarihi eserler.' Roma imparatorlarının bulunduğu koridorda durakladılar. 'Evet, kötü hava. Sadece iki güzel gün oldu. Ve bir de güzel gece' diye ekledi hınzırca, sonra

kendisi de şaştı söylediğine.

Alec, imâyı yakalayamadı. İstediği başlangıç bu değildi. Korku belirtileri bekliyordu, hizmetçi ruhu darbeyi indirebilsin diye. İmayı anlamamazlıktan gelerek, tekrar hapşırdı. Gümbürtüsü kapalı geçitlerde yankılanırken, sarsılmış ve çarpılmış yüzü, aniden aç bir insan ifadesine büründü.

'Bana ikinci kez yazdığın için memnun oldum. Her iki mektubun da hoşuma gitti. Darılmadım -yanlış hiçbir şey yapmadın ki. Kriket ve diğer şeyler hakkında yanıldın. Seninle beraber olmaktan mutluluk duyduğumu açık açık söyleyebilirim, eğer sorun buysa. Bu mu? Söylemeni istiyorum. Tam bilemiyorum.'

'Burada ne var, biliyor musun? Yanılmadığım bu işte.' Alec göğüs cebine manidar biçimde dokundu. 'Senin el yazın. Sen ve patronum -yanılmadığım bu işte- ve belki bazıları bunun yanılgı olmasını arzu edebilir.'

'Bunun konuyla alakası yok' dedi Maurice, ama sesinde bir öfke yoktu, bunu kendisi de tuhaf buldu, demek ki Cambridge'li Aziz Clive bile kutsallığını yitirebiliyordu.

'Mr. Hall -bazı şeylerin açığa çıkmasının senin için iyi olmayacağının farkındasın, sanırım.'

Maurice, bu sözlerdeki satır aralarını okumaya çalışırken buldu kendini.

Öteki konuşmayı sürdürdü, konuya hakim olduğunu hissederek. 'Dahası, gönlünüzü eğlendirmek için beni odanıza çağırdığınız ana kadar daima saygın biriydim. Bir beyefendinin, birini bataklığa sürüklemesi doğrusu hakça değil. En azından ağabeyim böyle düşünüyor.' Son sözcükleri tereddütle söylemişti. 'Aslında, ağabeyim şu anda dışarıda bekliyor. Kendisi gelip sizinle konuşmak istedi, çok fena girişecek oldu, ama ben dedim ki, 'Hayır Fred, olmaz, Mr. Hall bir beyefendidir ve mutlaka bir beyefendi gibi davranacaktır, bu yüzden onu bana bırak.' Dedim ki, 've Mr. Durham da bir beyefendidir,

hep öyleydi ve daima öyle kalacaktır.'

'Mr. Durham konusuna gelince' dedi, bu konuda konuşmaya istekli olan Maurice: 'Bir zamanlar benim ona, onun da bana ilgi duyduğu tamamen doğru ama o değişti, ve artık ne o bana ilgi duyuyor, ne de ben ona. Her şey bitti.'

'Biten nedir?'

'Arkadaşlığımız.'

'Mr. Hall, sizi benim dediklerimi duydunuz mu?'

'Dediğin her lafı duydum,' dedi Maurice düşünceli bir sesle. Aynı sesle sürdürdü: 'Scudder, hem kadınlara, hem de erkeklere ilgi duyulmasını neden "doğal" biliyorsun? Mektubunda böyle yazmışsın. Benim için doğal değil. "Doğal" denen şeyin insanın hissettiğinden öte bir şey olmadığını düşünüyorum.'

Alec ilgilenmiş göründü. 'Peki, senin, istesen çocuğun olabilir mi?' diye sordu, sertleşerek.

'Bu konuda iki doktorla görüştüm. Faydasız.'

'Demek ki, olamayacak.'

'Hayır, olmazmış.'

'Peki, istemez misin?' derken, düşman gibiydi.

'İstemenin bir yararı yok.'

'Ben istesem, yarın evlenebilirim' diye şişindi Alec. Konuşurken, gözü, kanatlı bir Asur boğasına takıldı ve ifadesi ilkel bir hayrete dönüştü. 'Ne büyük, di mi?' dedi. 'Böyle bir şeyi yapabildiklerine göre müthiş aletleri vardı herhalde.'

'Sanırım' dedi Maurice, o da boğadan etkilenmişti. 'Tam bilmiyorum. Bak, burada bir tane daha var.'

'Bir çift; hani ya lafın gelişi. Bunlar süs eşyası mıydı acaba?'

'Bunun beş bacağı var.'

'Bunun da.' Ne tuhaf. İkisi de kendi canavarının yanında durarak, birbirlerine baktılar ve gülümsediler. Sonra Alec'in yüz ifadesi sertleşti ve konuştu, 'Olmuyor, Mr. Hall. Oyu-

nunuzu görüyorum, ama beni bir kez daha kandıramazsınız, size hatırlatırım, Fred'le konuşmaktansa, benle dostça konuşmanız, sizin için daha iyi olur. Zevkinizi aldınız, şimdi de bedelini ödeyeceksiniz.' Tehdit ederken yakışıklıydı - kötülük dolu göz bebekleri dahil. Maurice, onlara yumuşak ama kararlı nazarlarla baktı. Bu feverandan bir sonuç çıkmadı. Bir çamur parçası gibi dağıldı. Alec, 'Siz bu dediğimi bir düşünün hele,' gibi bir şeyler mırıldanarak bir banka oturdu. Biraz sonra Maurice onun yanına gitti. Yaklaşık yirmi dakika bu böyle sürdü: sanki bir şeyler arar gibi bir odadan ötekine dolaşıp durdular. Bir tanrıçaya ya da vazoya merakla bakıyor, sonra akıllarına esip odadan çıkıyorlardı, ve görünürde savaş halinde iki insan oldukları için birliktelikleri daha da tuhaf kaçıyordu. Alec, imalarını sürdürdü -korkunç, alçakça- ama bu imalar araya giren sessizlikleri kirletmedi ve ne korku, ne de kızgınlık duyan Maurice, sadece bir insanın böylesi bir çıkmaza girebilmiş olmasından esef duydu. Cevap vermeye niyetlendiğinde, gözleri birleşti ve gülümsemesi kimi zaman hasmının dudağında yansıdı. Gitgide durumun içinden çıkılmaz hale geldiğine- handiyse bir eşek şakası- ve her ikisinin de arzu ettiği gerçek bir şeyi gizlediğine inanır oldu. Ciddi ve yumuşakbaşlı Maurice, ayak diremeye devam etti ve saldırıya geçmediyse bu kanının bir türlü tepesine sıçramamasındandı. Kanını kıpırdatmak için dışarıdan şiddetli bir etki gerekiyordu ve bir tesadüf de bunu Maurice'e sundu.

Alnı biraz kırışmış vaziyette bir Akropolis maketinin üzerine eğilmiş, 'Anlıyorum, anlıyorum, anlıyorum' diye mırıldanıyordu. Yakınında duran bir bey buna kulak misafiri oldu, irkildi, kalın gözlüklerinin arkasından dikkatlice baktı ve 'Elbette! Yüzleri unutabilirim ama sesleri asla. Elbette! Sen bizim eski öğrencilerimizdensin' dedi. Konuşan Mr. Ducie'ydi.

Maurice cevap vermedi. Alec, lafa karışmak için yanlarına sokuldu.

'Senin, Mr. Abrahams'ın okulundan olduğuna eminim. Dur! Dur! Adını söyleme. Ben bulayım. Hatırlayacağım. Sanday değilsin, Gibbi değilsin. Bildim. Bildim. Wimbleby'sin.'

Gerçekleri böyle karıştırmak tam Mr. Ducie'lik bir işti! Eğer adını hatırlasaydı, Maurice, adamı onaylayacaktı, ama birden yalan söylemek geldi içinden; ona durmadan yanlış isimler yakıştırmasından bıkmıştı; onların yaptıkları yanlışlar yüzünden çok acı çekmişti. Yanıtladı, 'Hayır, benim adım Scudder.' Aklına ilk gelen isim çıkmıştı ağzından.

İsim kullanılmak üzere hazır bekliyordu ve ağzından çıkar çıkmaz neden çıktığını da biliyordu. Meseleye ayar aymaz, Alec araya girdi. Mr. Ducie'ye 'Hayır, adı o değil' dedi ve ekledi: 've de bu beyefendi hakkında ciddi ithamlarım var.'

'Evet, hem de müthiş ciddi' diye mütalaada bulundu Maurice, ve bunu söylerken elini Alec'in omuzuna koydu, parmakları ensesine değiyordu, bunu yapmak içinden gelmişti, belli bir nedeni yoktu.

Mr. Ducie, fark etmedi. Şüpheci biri olmadığından, bunun tuhaf bir şaka olduğunu farzetti. Bu esmer, beyefendiden adam, Wimbleby olmadığını söylediğine göre, demek ki değildi. 'Çok çok özür dilerim, efendim, nadiren hata yaparım' dedi Mr. Ducie, ve sonra, yaşlı bir bunak olmadığını kanıtlamak için, bu sessiz ikiliye British Museum üzerine bilgi verdi -yalnızca bir kalıntı koleksiyonu değil- kişinin dostlarını gezdirebileceği bir yer, -kimi talihsizler- ehmm, şey- hakikaten öyle -coşturucu bir yer- çocukların zihinlerinde bile sorular yaratabiliyor -bu sorulara cevap vermek gerekir- kuşkusuz yanıtlar yetersiz; nihayet sabırlı bir ses 'Ben, seni bekliyoruz,' diye seslendi ve Mr. Ducie karısının yanına gitti. O sıra, Alec silkinerek kurtuldu ve 'Tamam... artık seni rahatsız etmeyeceğim' diye mırıldandı.

'Peki o ciddi suçlamalar ne olacak?' diye sordu, aniden kendini aşan Maurice.

'Bilemem.' Arkasına baktı, rengi heykellerin arasında göze çarpıyordu, kusursuz ama kanı çekilmiş, şaşkınlık ve alçaklık nedir hiçbir zaman bilmemiş bu heykellerin arasında. 'Hiç merak etme -sana artık kötülük yapmayacağım, çok yüreklisin.'

'Yürekliliğin canı cehenneme,' dedi Maurice, öfkeden kuduruyordu. 'Aramızda kalacak hepsi-' Kendi ağzına bir yumruk attı. 'Bana ne oldu, bilemiyorum, Mr. Hall; size zarar vermek istemiyorum, hiçbir zaman istemedim.'

'Bana şantaj yaptın.'

'Hayır, efendim, hayır...'

'Yaptın.'

'Maurice, dinle, ben sadece...'

'Maurice ha, öyle mi?'

'Sen, bana Alec diyorsun... benim senden ne farkım var ki.'

'Ben hiç öyle düşünmüyorum!' Bir duraklama oldu; fırtına öncesi gibi; sonra patladı Maurice. 'Eğer Mr. Ducie'ye bir şey çıtlatsaydın, yemin ederim, seni perişan ederdim. Belki bana pahalıya patlardı, ama nasılsa param var ve polis de senin gibilere karşı benim yanımda yer alır. Sen bilmezsin. Seni şantajdan hapse tıkar, sonra da -kendi beynimi dağıtırdım.'

'İntihar mı? Ölüm mü?'

'O zaman, seni sevdiğimi anlamış olurdum. Çok geç... her şey, daima çok geç zaten.' Dizi dizi eski heykeller sallandı ve kendi sesinin konuşmayı sürdürdüğünü duydu, 'Hiçbir şey demek istemedim, ama dışarı çıkalım, burada konuşamayız.' Bu kocaman ve aşırı ısıtılmış binayı terk ettiler, kütüphaneyi geçtiler, karanlığı ve yağmuru buldular. Maurice sütunların altında durdu ve hırçın bir sesle sordu, 'Unuttum. Kardeşin nerede?'

'Babamın evinde -tek kelime bilmiyor- sadece seni korkutuyordum-'

'Şantaj yapıyordun.'

Anlamaya çalış...' Maurice'in notunu çıkardı. 'İstiyorsan al... ben istemiyorum... hiç istemedim... galiba her şey bitti.'

Elbette bitmemişti. Birbirlerinden ayrılmadan, ancak kendilerini nelerin beklediğinden habersiz, bu sefil günün son parıltıları arasından öfkeyle yürüdüler; nihayet her zaman yekpare olan gece indi üzerlerine, Maurice kendini topladı ve tutkunun ona kazandırdığı yeni malzemeye bir göz atabildi. Tenha bir meydanda, bir öbek ağacı çevreleyen parmaklığa yaslanarak durdular ve bu dönüm noktasını tartışmaya başladılar.

Ama, Maurice sakinleştikçe, öteki hırçınlaştı. Sanki, Mr. Ducie aralarında çıldırtıcı bir eşitsizlik meydana getirmişti, biri saldırmaktan yorulunca, öteki saldırıya geçiyordu. Alec vahşice, 'Kayıkhanede yağmur bundan daha şiddetle boşalıyordu, üstelik hava daha da soğuktu' dedi. 'Neden gelmedin?'

'Kafa karışıklığı.'

'Anlamadım, ne dedin?'

'Her zaman karışık kafam, bunu öğrenmen gerek. Gelmedim ve yazmadım, çünkü, istemeye istemeye de olsa, senden uzaklaşmak istedim. Sen bunu anlamazsın. Sürekli aşağı çekmek istedin beni, ben de çok korktum. Doktorun muayenehanesinde uyumaya çalışırken, seni hissettim. Bana sert geldin. Kötü bir şeyler olduğunu biliyordum ama, bunun ne olduğunu kestiremiyordum, o yüzden, o kötü şeyin sen olduğuna inandırdım kendimi hep.'

'Neydi o?'

'Du- durum.'

'Dediklerini anlamıyorum. Neden kayıkhaneye gelmedin?'

'Korkumdan -senin de sorunun korkuydu. Kriket maçından beri, benden korkmaya başladın. Bu nedenle, hep birbirimizi

alaşağı etmeye çalıştık, hâlâ da çalışıyoruz.'

'Senden tek kuruş bile alamam, senin küçük parmağını bile incitemem,' diye homurdandı Alec, ağaçlardan kendisini ayıran parmaklıkları takırdatarak.

'Ama, kafamda beni incitmeyi hâlâ sürdürüyorsun.'

'Neden gelmiş bana seni seviyorum diyorsun?'

'Sen, neden bana Maurice diyorsun?'

'Öf, vazgeçelim konuşmaktan. Hadi-' Elini uzattı Alec. Maurice, bu eli tuttu ve o anda, sıradan insanların kazanabileceği en büyük zaferi yaşadılar. Fiziksel aşk tepki demektir, temelde paniktir bu ve Maurice, şimdi, Penge'deki ilkel kendini bırakışlarının tehlikeye yol açmasının ne kadar doğal olduğunu anlıyordu. Birbirleri hakkında çok az şey biliyorlardı -ve de çok fazla. Korku bundandı. Acımasızlık bundandı. Ve Alec'in alçaklığını, kendi alçaklığı aracılığıyla anlamış olmaktan memnunluk duyuyordu -ve ilk kez olmamakla beraber, azap çeken insan ruhundaki gizli dehayı görebiliyordu. Bir kahraman gibi değil, bir yoldaş gibi tehdidi göğüslemiş, tehdidin ardında yatan çocuksuluğu ve onun da arkasında yatan başka şeyleri görmüştü.

Nihayet Alec konuştu. Pişmanlık ve özür spazmları geçiriyordu; bir zehri vücudundan atar gibiydi. Sonra, kendini toparladığında, dostuna, artık utanmaksızın, her şeyi anlattı. Akrabalarından bahsetti... O da kendi sınıfının içine gömülmüştü boğazına kadar. Kimse, Londra'da olduğunu bilmiyordu -Penge'dekiler babasının evinde olduğunu sanıyor, babası da Penge'de biliyordu- çok zor olmuştu, çok. Artık eve gitmeliydi -birlikte Arjantin'e gideceği ağabeyini ve yengesini görmeliydi: ağabeyi ticaretle uğraşıyordu; edebi bir tahsil görmeyenlerin yaptığı gibi, anlattıklarına biraz şişinme katıyordu. Saygın bir aileden geldiğini tekrarladı. hiç kimseye boyun eğmezdi o, bir beyefendiden hiç farkı yoktu. Ama kendini methederken, kolu Maurice'in koluna giriyordu. Böyle

bir okşamayı hak etmişlerdi -garip bir duyguydu. Kelimeler susarken, birden tekrar başlıyorlardı. Onları söyleyen Alec oluyordu.

'Benimle kal.'

Maurice, yolunu şaşırdı ve kasları birbirine sürtündü. Artık, birbirlerine âşıktılar, biliyorlardı.

'Geceyi benimle geçir. Bir yer biliyorum.'

'Yapamam, randevum var,' derken, Maurice'in kalbi delicesine çarpıyordu. Şirkete iş sağlayabilecek türden resmi bir yemek daveti vardı ve bunu atlatması mümkün değildi. Neredeyse unutmuştu. 'Şimdi senden ayrılmam ve üstümü değişmem lazım. Ama bak: Alec, makul ol. Başka bir akşam buluşalım -ne zaman istersen.'

'Bir daha Londra'ya gelemem -babam veya Mr. Ayres laf ederler.'

'Etsinler, ne fark eder?'

'Sen randevuna gitmesen ne fark eder?'

Yeniden sustular. Sonra Maurice, sevecen ama mahzun bir sesle ekledi, 'Peki. Yemeğin canı cehenneme' dedi ve yağmuru birlikte geçtiler.

44

'Alec, uyan.'

Bir kol seğirdi.

'Ne yapacağımızı konuşmamız lazım.'

Alec biraz daha sokuldu, göründüğünden daha uyanık, sıcak, dinç ve mutlu. Maurice de mutluluktan sarhoştu. Kımıldadı, kımıldamasına karşılık veren teması hissetti ve söyleyeceklerini unuttu. Dışarıdaki dünyada yağmur yağıyor, o dünyadan sızan ışık üzerlerine dökülüyordu. Yabancı bir otel, gelişigüzel bir sığınak, onları, düşmanlarından bir süre korumuştu.

'Kalkma zamanı, oğlum. Sabah oldu.'

'Öyleyse kalk.'

'Bana böyle sarılmışken nasıl kalkabilirim!'

'Ne huzursuz adamsın sen, sana huzursuz olmak neymiş göstereceğim.' Konuşmasında o saygılı ifade kalmamıştı. British Museum, o işi halletmişti. Bugün "bayram"dı, Maurice'le birlikte Londra'daydı, dertler bitmişti ve pinekleyerek vakit öldürmek, sataşmak ve sevişmek istiyordu.

Maurice de aynı şeyleri istiyordu, bundan daha güzel ne olabilirdi, ama önlerindeki gelecek ilgisini başka tarafa çekiyor ve aydınlanan ortam, birbirine sokulmuş yatışlarını gerçekdışı kılıyordu. Bir şeyler söylenmeli ve halledilmeliydi. Sona ermekte olan bu geceye, uyku ve uyanıklığa, birbirine karışan sertlik ve sevecenliğe, tatlılığı, karanlığın verdiği güvene... heyhat! Böyle bir gece, acaba bir daha yaşanabilecek miydi?

'Maurice, iyi misin?' -diye sordu Alec, öteki içini çekmişti.

'Rahat mısın? Başını şöyle daha da yasla, hoşuna gittiği gibi... ha şöyle yasla daha ve Üzülme. Benimlesin. Üzülme.'

Evet, şanslıydı, hiç kuşkusuz öyleydi. Scudder mert ve anlayışlı çıkmıştı. Alec'le birlikte olmak güzeldi, bir hazineydi o, büyüleyiciydi, binde bir rastlanılacak biriydi, rüyaların gerçek olmasıydı. Ama yürekli miydi?

'Senle ben böyle, ne güzel...' dudakları o denli yakındı ki, artık buna konuşma denemezdi. 'Kim derdi ki... seni ilk gördüğümde "Keşke onla ben..." aynen öyle... "acaba, onla ben..." diye düşünmüştüm, oldu da.'

'Evet, işte bu yüzden kavga vermek zorundayız.'

'Kavga isteyen kim?' Sinirlenmişti Alec.

'Yeteri kadar kavga edildi.'

'Bütün dünya bize karşı. Kendimizi toparlamak ve zaman varken plan yapmak zorundayız.'

'Neden böyle laflar edip, her şeyi berbat etmek istiyorsun?'

'Çünkü, bu lafların edilmesi gerek. Penge'de olduğu gibi, her şeyin sarpa sarıp bizi yeniden üzmesine müsaade etmemeliyiz.'

Alec, aniden, elinin güneşten nasırlaşmış tersini Maurice'e sürttü ve 'Acıttı, değil mi, acıtmıştır. İşte ben böyle kavga ederim' dedi. Biraz acıtmıştı gerçekten ve oyun gibi başlayan şeye bir parça hınç karışmıştı. 'Bana Penge'den söz etme' diye sürdürdü Alec. 'Hep hizmetkârlık ettiğim Penge'den, Scudder bunu yap, Scudder şunu yap, hele o yaşlı kadın, birgün ne dese beğenirsin? Dedi ki, "rica etsem, şu mektubu benim için postaya verir misin, neydi senin ismin?". İsmim ne ha! Altı ay süreyle, her Allahın günü ben emir almak için Clive'ın lanet olası verandasına gideyim ve anası olacak kadın benim ismimi bilmesin. Kancık. Ona "senin adın ne? Adını sikeyim" dedim. Yani neredeyse diyecektim. Keşke deseymişim. Maurice, hizmetkârlara nasıl hitap edildiğin bilsen, inanmazsın. Kelimeler yetersiz kalır. Senin ahbabın Archie London aynı kötülükte, ve sen de öylesin, sen de. "Hadi oğlum" falan filan. Allah bilir, beni kıl payıyla yakalamış olduğunun farkında bile değilsindir, az kalsın kaçırıyordun. Seslendiğinde, merdivenden yukarıya gelmeyecektim az kalsın, aslında beni istemiyorlar dedim, sonra emrettiğimin aksine kayıkhaneye gelmeyince de öfkeden kudurdum. Çok havalı! Göreceğiz, el mi yaman, bey mi yaman.

Kayıkhane, hep hayal ettiğim yerdi. Senin ismini dahi bilmezken, bir sigara içmek için oraya gider, kilidi açar- hâlâ anahtar bende ya... kayıkhane, kayıkhaneden göl görünür, gayet sessiz, arada bir, bir balık sıçrar, yastıklar benim düzenlediğim şekilde-'

Konuşmaktan yorgun düştüğünde, sustu. Konuşmaya sert ve neşeli bir sesle, bir nebze de sunilikle başlamış, ve sonra, sanki gerçek su yüzüne çıkmış ve katlanılmaz duruma gelmişçesine, sesi hüzün içinde sönmüştü.

'Daha kayıkhanede buluşacağımız günler olacak' dedi Maurice.

'Hayır, olmayacak.' Maurice'i itti, havaya kaldırdı, yakınına çekti, bir şiddet gösterisiyle, sanki dünyanın sonu geliyormuşçasına bağrına bastı. 'Hiç değilse bunu hatırlarsın.' Yataktan kalktı ve bir grilik içerisinden, kolları boşlukta sallanır halde Maurice'e baktı. Sanki, böyle hatırlanmak ister gibiydi. 'Seni kolayca öldürebilirdim.'

'Ya da ben, seni.'

'Elbiselerim felan nerede?' Şaşkın haldeydi. 'Iyice geç oldu. Diletim bile yok, gece kalacağım hiç aklıma gelmezdi... Bir an önce trene yetişmeliyim -gitmek zorundayım, yoksa Fred'in aklına türlü şey gelir.'

'Gelsin.'

'Fred, senle beni böyle görse, vay halimize.'

'Ama görmedi.'

'Ama görebilirdi -demek istediğim, yarın perşembe, değil mi, cuma, bavulları hazırlama günü, cumartesi de, Normannia gemisi Southampton'dan kalkacak, ve böylece Sevgili İngiltere'ye elveda!'

'Yani, sen ve ben artık hiç görüşemeyecek miyiz demek istiyorsun.'

'Evet öyle. Tam üstüne bastın.'

Yağmur hâlâ dinmemişti! Dünkü sağanak sonrası, ıslak bir sabahtı; damlarda ve Müzede, evde ve çimenlerde, ıslaklık her yerdeydi. Kendini denetleyerek ve kelimeleri büyük bir özenle seçerek, 'İşte konuşmak istediğim buydu' dedi Maurice. 'Neden bir daha buluşmak üzere ayarlamayalım işleri?'

'Nasıl, yani?'

'Neden İngiltere'de kalmıyorsun?'

Alec, olduğu yerde hızla döndü, dehşet içindeydi. Yarı çıplak, aynı zamanda yarı insan gibiydi. 'Kalmak mı?' diye hırladı. 'Gemiyi mi kaçırayım, deli misin sen? Hayatımda

duyduğum en saçma sapan laf. Yine bana emir yağdırıyorsun, bakıyorum.'

'Birbirimizi bulmamız binde bir ihtimaldi ve böyle bir fırsat bir daha asla elimize geçmez ve sende bunu benim kadar biliyorsun. Benimle kal. Birbirimizi seviyoruz.'

'Orası öyle, ama, bu budala gibi davranmamızı gerektirmez. Senle kalayım da, nasıl ve nerede? Annen, benim kaba ve çirkin halimi görünce ne der?'

'Seni hiç görmeyecek ki. Evden ayrılırım.'

'Nerede oturacaksın?'

'Seninle.'

'Öyle mi? Hayır, sağol. Bizimkiler sana hiç ısınamazlar ve haksız da sayılmazlar hani. Peki işini nasıl yürüteceksin?'

'İşi bırakırım.'

'Sana, para ve mevki sağlayan şehirdeki işini? İşini bırakamazsın.'

'Gerçekten istersen, yaparsın' dedi Maurice yatıştırıcı bir sesle. 'Bir kez ne istediğini bildin mi, her şeyi yapabilirsin.' Artık sarımtraklaşmaya başlayan boz günışığına dikti gözünü. Bu konuşmada onu şaşırtan hiçbir şey yoktu. Tahmin edemediği, nasıl sonuçlanacağıydı. 'Senle beraber iş bulurum,' sözleri döküldü ağzından; artık bunu ilan etmenin zamanı gelmişti.

'Ne işi?'

'Bakarız.'

'Bakarız ve açlıktan ölürüz.'

'Hayır. İş bakarken, bizi geçindirecek kadar paramız olacak. Ahmak değilim, sen de değilsin. Açlıktan ölmeyiz. Bütün gece sen uyurken bunları düşündüm.'

Bir suskunluk oldu. Alec, daha nazikçe ekledi: 'Maurice, yürümez. İkimizin de sonu olur, görmüyor musun, hem senin, hem de benim.'

'Bilemiyorum. Olabilir de, olmayabilir de. "Sınıf". Bilmi-

yorum. Ama bugün ne yapacağımızı çok iyi biliyorum. Buradan hemen çıkıp adam gibi kahvaltı ediyoruz ve Penge mi olur, başka bir yer mi, gidip senin Fred'ini görüyoruz. İltica etmek konusunda fikrini değiştirdiğini ve Mr. Hall'la beraber çalışacağını söylüyorsun. Ben de senle geliyorum. Hiç umurumda değil. Kim olursa olsun görürüm, her şeyle de yüz yüze gelirim. İnsanlar ne sanırsa, sansın. Yetti artık. Fred'e, biletini iptal ettirmesini söyle, parasını ben öderim, böylece özgürlüğü ilk adımımızı atmış oluruz. Sonra, sırada ne varsa, onu yaparız. Her şey gibi, bunun da riski var elbette, ama dünyaya bir kere geliyoruz.'

Alec, alaylı bir biçimde güldü ve giyinmeye devam etti. Tavrı, bir gün öncekini andırıyordu ancak bu kez şantaj yoktu. 'Seninki hiçbir zaman geçimini sağlamak zorunda kalmayan birinin konuşması,' dedi, 'Önce, beni, seni seviyorum falan gibi sözlerle tuzağa düşürüyorsun, sonra da meslek hayatımı berbat edecek tekliflerde bulunuyorsun. Arjantin'de beni bekleyen somut bir iş olduğunun farkında değil misin sen? Tıpkı, senin buradaki işin gibi. Normannia, ne yazık ki cumartesi günü hareket ediyor, gerçek bu, biletim ve de bavulum hazır ve Fred ve karısı beni bekliyor.'

Maurice, arsızlığın arkasında gizlenen ıstırabı okuyordu, ama şu anda bunu kavramanın ne yararı vardı ki? Hiçbir şey, Normandia'nın seferini önleyemezdi. Kaybetmişti. Kendisi için acı çekmek kaçınılmazdı ama, Alec'in acısı uzun sürmeyebilirdi; yeni yaşamına ayak uydurduğunda, bir beyefendi ile yaptığı kaçamağı unutur ve zamanı geldiğinde evlenirdi. Uyanık bir işçi sınıfı delikanlısı olarak, çıkarlarının nerede olduğunu biliyordu ve biçimli vücudunu o gudubet mavi takım elbisenin içine sokmuştu bile. Kırmızı yüzü kahverengi elleri bu elbiseden dışarıya fırlıyordu. Saçını dümdüz yapıştırmıştı kafasına. 'Evet, ben gidiyorum,' dedi ve bu yetmezmiş gibi, eklemeden edemedi. 'Düşünecek olursan, keşke hiç karşı-

laşmamış olsaydık.'

'Dert değil,' dedi Maurice, yüzünü kapıyı açmak üzere olan Alec'ten kaçırarak.

'Odanın parasını önceden ödemiştin, değil mi, benden aşağıda hesap istemesinler? Tatsızlıkla bitsin istemem doğrusu.'

'O da halledildi.' Kapının kapandığını duydu ve yalnız kaldı. Sevgilisinin geri dönmesini bekledi. Kaçınılmaz, bu bekleyiş. Sonra gözleri yanmaya başladı ve deneyimlerinden neyin gelmekte olduğunu anladı. Hemen kendini toparladı. Kalkıp dışarı çıktı, telefonlar edip açıklamalarda bulundu, annesini teskin etti, yemek sahibinden özür diledi, traş oldu ve süslendi, ve her zamanki gibi işine gitti. Dünya kadar iş onu bekliyordu. Hayatında hiçbir şey değişmemişti. Hiçbir şey de kalmamıştı. Clive'dan önce olduğu gibi, Clive'dan sonra olduğu gibi ve şimdi de sonsuza dek olacağı gibi, yalnızlığıyla baş başa kalmıştı. Başarısız olmuştu, ama daha da üzücü olanı, Alec'in de başaramadığını görmüş olmasıydı. Bir bakıma, tek bir insan gibiydiler. Aşk yenik düşmüştü. Aşk, kişiye zaman zaman hoşça vakit geçirten bir duyguydu. Bir şeyler yaratması beklenemezdi.

45

Cumartesi günü geldiğinde, Normandia gemisini uğurlamak için Southampton'a gitti.

Bu, akılalmaz bir karardı, yararsız, onursuz, riskli bir karar; kaldı ki Alec evden çıktığında, onu uğurlamaya gitmek gibi bir niyeti hiç yoktu. Ne var ki, Londra'ya vardığında, geceler boyu kendisine işkence çektiren açlık açığa çıkıp kurbanını istediğinde, Alec'in yüzü ve vücudu dışında her şey silindi ve Maurice onları görmenin tek yoluna başvurdu. Sevgilisiyle

konuşmak, ya da onun sesini işitmek ya da dokunmak değildi amacı -işin o kısmı tamamen bitmişti- istediği sadece, sonsuza dek gözünün önünden silinmeden önce, hayatını son bir kez yakalamaktı. Zavallı, sefil Alec! Kim onu suçlayabilirdi, başka nasıl davranabilirdi ki? Ama ah, ikisinin de böylesine mutsuz olması.-

Gemiye rüyada gibi ulaştı ve orada yeni bir sıkıntıyla karşılaştı: Alec görünürlerde yoktu, kamarotlar koşuşturmaca içindeydi ve onu Mr. Scudder diye birine götürmeleri oldukça zaman aldı, bu Scudder, orta yaşlı, çekicilikten uzak biriydi, bir tüccar, aşağılık bir herif -Fred ağabey; yanında daha yaşlı, sakallı biri vardı- muhtemelen Osmington'lu kasap. Alec'in en sevimli yanı, saçının dibine doğru dalga dalga yükselen yanık teniydi. Sima olarak aynı olan Fred ise, bozumsu renkli ve tilki suratlıydı ve Alec'in yüzünde güneşin okşadığı yerler onda yağlı bir görünüme sahipti. Fred de, tıpkı Alec gibi, kendini üstün görüyordu, ne var ki ondaki, ticari başarıyla gelen ve el emeğini küçümseyen kibirdi. Hoyrat büyümek durumunda kalan bir kardeşin varlığından hoşnut değildi ve daha önce hiç adını işitmediği Mr. Hall'un hort zort etmeye geldiğini sanıyordu. Bu, onu küstahlaştırdı. 'Licky daha gemiye binmedi, ama eşyası gemide,' dedi. 'Eşyasını görmek ister miydiniz?' Babası, 'daha çok vakit var,' deyip saatine baktı. Annesi dudaklarını büzerek 'Gecikmez o. Licky bir şey dedi mi, onu mutlaka yapar' dedi. Fred, 'İsterse geciksin, kendi bilir. Onsuz gitmek bana koymaz, ama bir daha da benden yardım beklemesin. Bana ne kadara mal olduğunu...'.

'Alec'in yeri bunların yanı,' diye düşündü Maurice. 'Bu insanlar, onu benden daha çok mutlu eder.' Altı yıldır kullandığı tütünle piposunu doldurdu ve Aşk'ın solmasını seyretti. Alec, bir kahraman ya da ilah değildi, o da kendisi gibi toplumla kaynaşmış biriydi, denizin ve ormanın ve ferahlatıcı meltemin ve güneşin onu ilahlaştırmaya filan da niyetleri yoktu. O geceyi,

otelde birlikte geçirmemeleri gerekirdi. Çok büyük umutlar doğurmuştu o gece. Yağmurdaki o tokalaşmayla veda etmeliydiler.

Marazi bir büyülenme onu Scudder'ların amiyane konuşmalarını dinlemek üzere aralarında kalmaya zorladı. Sevimli olmaya ve kendini onlara sevdirmeye çalıştı, ama başaramadı, zira kendine güvenini yitirmişti. Düşüncelere dalmışken, yumuşak bir ses 'Tünaydın, Mr. Hall,' dedi. Cevap veremedi. Şaşkınlıktan dili tutulmuştu. Mr. Borenius'tu konuşan. Her ikisi de, Maurice'in başlangıçtaki o sessizliğini, korku dolu bakışını, ve sanki tütün içmek kilise tarafından yasaklanmış gibi, hızlı bir hareketle pipoyu dudaklarından çekişini anımsayacaklardı.

Mr. Borenius, kendini topluluğa kibarca takdim etti; kilisesine mensup delikanlıyı uğurlamaya gelmişti, Penge'le limanın arası uzak sayılmazdı. Alec'in hangi güzergâhtan gelebileceğini tartıştılar -bu konuda belirsizlik var gibiydi,- Maurice sıvışmak istedi, zira durum içinden çıkılmaz hale gelmişti. Ama Mr. Borenius onu durdurdu. 'Güverteye mi çıkıyorsunuz?' diye sordu; 'Ben de. Ben de.' Açık havaya ve gün ışığına çıktılar; Southampton Sahilinin kumsalları, New Forest'ın ağaçlarıyla çevrili olarak, etraflarını altın rengiyle sarıyordu. Akşamın güzelliği, Maurice'e felaket habercisi gibi geliyordu.

'Bu davranışınız son derece nazik' diye hemen konuya girdi din adamı. Topluma karşı görevini yapan birinin aynı görevi yapan bir diğeriyle konuştuğu gibi konuşuyordu, ama, Maurice, adamın sesinde bir perde olduğunu seziyordu. Cevap vermeye çalıştı -iki, üç sıradan cümle onu kurtarabilirdi- ama ağzından hiçbir söz çıkmadı ve alt dudağı mutsuz bir çocuğunki gibi titredi. 'Ayrıca, bu davranışınız, eğer yanlış hatırlamıyorsam, genç Scudder tasvip etmediğiniz biri olduğu için daha da anlamlı. Penge'de yemek yerken, onun için kullandığınız

"domuzun teki" sözü aklıma geliyor da -o zaman bu ifadeyi bir insan kardeşiniz için kullanmanız beni sarsmıştı. Burada, sizi, onun arkadaşları arasında görünce gözlerime inanamadım. İnanın bana, Mr. Hall, aksi gibi görünmeye çalışsa da, bu ilginizi takdir edeceğine eminim. Böyle kişiler, dışarıdan bakan kişilerin zannının aksine, çok etkilenirler. Gerek iyilikten, gerekse kötülükten.'

Maurice, 'Peki... siz niye buradasınız?' diye sorarak onun konuşmasını kesmeye çalıştı.

'Ben? Ben mi neden geldim? Eminim, güleceksiniz.Ben, Buenos Aires'te bir Anglikan rahibe verilmek üzere bir tezkere getirdim, belki oraya indikten sonra kiliseye üye olur ümidiyle. Saçma, değil mi? Ne var ki ne Elenist ne de dinsiz biri olduğum için, inancım o ki, davranış imandan gelir ve eğer bir insan "domuzun teki" ise, bunun nedenini Tanrının yanlış yorumlanmasında aramak gerekir. Dalaletin olduğu yerde de, er ya da geç ahlaksızlık meydana gelecektir. Ya siz -geminin kalkış saatini nasıl oldu da böylesine kesin olarak öğrenebildiniz?'

'İlan... ilan edilmişti.' Titreme tüm bedenini sardı ve giysileri üstüne yapıştı. Tekrar savunmasız okul günlerine dönmüştü. Rahibin tahmin ettiğinden emindi, daha doğrusu içinden bir şeyler sezinlediğine dair bir dalga gelip geçmişti. Dünya işleriyle ilgili biri kesinlikle kuşkulanmazdı -örneğin, Mr. Ducie- ama, bu adamın ruhani biri olması nedeniyle özel duyusu vardı ve görünmeyen hislerin kokusunu alabiliyordu. Sofuluk ve dindarlığın pratik bir yanı vardır. Maurice'in çok geç farkına vardığı gibi, içgörü imkânı sağlarlar. Penge'deyken, cüppe içindeki beyaz benizli bir rahibin erkekler arasındaki aşkı tasımlayabileceğine ihtimal vermemişti, ama şimdi biliyordu ki, dinin, ters açıdan da olsa, mütalaa etmediği hiçbir insanlık gizi yoktur; din, bilime oranla daha keskindir ve eğer din, önseziye, akıl yürütmeyi ekleyebilse, dünyadaki en muhteşem

şey olurdu. Din duygusundan yoksun biri olarak, bu duyguya sahip biriyle de daha önce hiç karşılaşmamış olduğu için, şaşkınlığı had safhadaydı. Mr. Borenius'tan korkuyor ve nefret ediyordu, onu öldürmek istiyordu.

Ya Alec -buraya vardığında, o da tuzağın içine savrulacaktı; bunlar hiçbir riski göze alamayan küçük insanlardı -örneğin Clive ve Anne'den çok daha küçük -ve Mr. Borenius bunu biliyordu, ve kendi elindeki tek aracı kullanarak onları cezalandıracaktı.

Ses konuşmasnı sürdürdü; kurbanı, ola ki, yanıt verir diye bir an duraklamıştı.

'Evet. Açık konuşmak gerekirse, genç Scudder konusunda oldukça kaygılıyım. Geçen salı günü, bana söylediği gibi, ailesini görmek için Penge'den ayrıldığında, -ne hikmetse onların yanına ancak çarşamba günü gitmiş -onunla son derece sevimsiz bir görüşmem oldu. Katıydı. Bana karşı koydu. Kiliseye kabul merasiminden bahsettiğimde, dudak büktü. Nedeni de -ona karşı gösterdiğiniz cömert ilgi olmasa, bundan size bahsetmezdim- nedeni de şehvet.' Bir duraklama oldu. 'Kadınlarla. Mr. Hall, zamanla, insan o katılığı, o dudak bükmeyi tanıyor, zira zina, asıl eylemin çok ötesine geçebiliyor. İş, eylemle kalsa, kendi hesabıma ben bunu lanetlemezdim. Ama, ülkeler fuhşa daldığında, kanımca, sonuç, mutlaka Tanrının reddi olmuştur ve cinsel düzensizliklerin bir bölümü değil, tümü ceza kapsamına alnmadıkça, Kilise, İngiltere'yi yeniden fethedemeyecektir. Evine gitmediği gece, Londra'da kaldığına eminim. Ama bakın -gelen onun treni olmalı.'

Aşağıya indi, ve tamamen allak bullak olmuş bulunan Maurice de arkasından gitti. Sesler duyuyordu, fakat duyduklarını anlamıyordu; seslerden biri belki de Alec'e aitti, ama ne fark ederdi ki? 'Bunu da başaramadım' düşüncesi, alacakaranlıkta geri dönen bir yarasa gibi beyninde dolanıp duruyordu. Evin, tütün içilen odasında Clive'la beraber olduğu

güne döndü. Clive, 'Artık sana aşık değilim; üzgünüm' diyordu, hayatının, senenin mevsimleri gibi döne döne hep aynı karanlığa gömüleceğini hissediyordu. 'Güneş gibi... bir sene sürer...' Büyükbabası konuşuyor sandı; sonra pus dağıldı, konuşan Alec'in annesiydi. 'Alec hiç böyle yapmazdı,' diye çabuk çabuk söylendi ve gözden kayboldu.

Ne yapmazdı? Ziller çalıyordu, bir düdük öttü. Maurice güverteye koştu, aklı yerine gelmişti. Olağanüstü bir berraklıkla, insan kalabalığının, kendilerini İngiltere'de kalanlar ve gemiyle gidenler olarak sınıflandırma telaşı içinde olduklarını gördü ve Alec'in kalanlar arasında olduğunu anladı. Öğle sonrası, bütün görkemiyle gözler önündeydi. Beyaz bulutlar, altın rengi sular ve ağaçlar üzerinde uçuşuyordu. Bütün bu gösterişin ortasında, Fred, güvenilmez kardeşi son treni kaçırdığı için köpürüyor, kadınlar iskele tahtası üzerinde itilip kakıldıkları için bağırışıyor ve Mr. Borenius ile yaşlı Scudder, görevlilere feryat ediyorlardı. Nefis günün ve açık havanın yanında, bütün bunlar ne kadar önemsiz kalıyordu.

Maurice, heyecan ve mutluluktan sarhoş, karaya çıktı. Geminin harekete geçmesini izledi ve, birdenbire, aklına, çocukken kendini heyecanlandıran Viking cenaze törenleri geldi. -Benzetme yanlıştı, yine de gemi muazzamdı, ölümü götürüyordu. Rıhtımdan, kıvrılarak ayrılırken, Fred gevezelik ediyordu, gemi alkışlar arasında kanala girdi, nihayet uzaklaştı, bir kurban, bir görkem anıtı gibi, arkasında batan güne doğru incelen bir duman ve ağaçlıklı sahile çarpıp sönen dalgacıklar bırakarak. Uzun bir süre, arkasından baktı, sonra yüzünü İngiltere'ye döndü. Seyahati neredeyse tamamlanmıştı. Yeni evine gitmeye hazırdı. Alec'teki erkeği ortaya çıkarmıştı, şimdi sıra, Alec'in, Maurice'deki kahramanı ortaya çıkarmasına gelmişti. Kendisini çağıranın ne olduğunu ve yanıtının ne olması gerektiğini biliyordu. Sınıflarının dışında yaşamak zorundaydılar, parasız ve ilişkisiz; ölene kadar

çalışmalı ve birbirlerine destek olmalıydılar. Ama, İngiltere onlarındı. Bu ve arkadaşlıkları, onların ödülüydü. İngiltere'nin havası ve gökyüzü onlarındı, boğucu küçük birer kutunun sahibi olan, ancak kendi ruhlarının sahibi olamamış ürkek milyonların değil.

İpin ucunu tamamen kaçırmış olan Mr. Borenius'la yüz yüze geldi. Alec, onu tam anlamıyla atlatmıştı. Mr. Borenius iki erkek arasındaki aşkın bayağı olduğunu veri aldığından, olanları yorumlamaktan acizdi. Birden, sıradan bir insan olmuş ve o alaycı hali yok olmuştu. Öylesine, oldukça budalaca bir tarzda, genç Scudder'ın başına nelerin gelebilmiş olabileceğini tartıştı, sonra da Southampton'daki dostlarını ziyaret etmek üzere kalkıp gitti. Maurice, arkasından, 'Mr. Borenius, gökyüzüne bir bakın -sanki yangın yeri gibi,' diye seslendi, ama yanmakta olan bir gökyüzü, rahibi hiç mi hiç ilgilendirmiyordu ve gözden kayboldu.

O coşku içinde, Alec'i yakınında hissetti. Ama değildi, olamazdı, bu şaşaa içinde başka bir yerdeydi ve aranıp bulunmalıydı, ve bir an bile duraksamadan, Penge'deki kayıkhaneye yollandı. O sözcükler, kanına işlemişti, Alec'in özleminin ve şantajlarının ve o son çaresiz kucaklaşma sırasında kendi vaatlerinin bir parçasıydı. Elindeki yegâne ipucu da buydu. Southampton'u geldiği gibi terk etti -içgüdüsüyle- ve işlerin bu sefer sadece yanlış gitmeyeceğini, ayrıca yanlış gitmemesi gerektiğini ve evrenin yerli yerine oturtulduğunu hissediyordu. Ufak bir yerel trene bindi, görkemli bir ufuk hâlâ göz alıyordu ve asıl görkemin sönmeye yüz tutmasıyla, ateş alan bulutçuklar birden alevleniyordu, öyle ki, sessiz tarlalar arasından Penge istasyonundan eve yürürken hâlâ yeterli ışık mevcuttu.

Malikâneye, çalılıklar arasındaki boşluktan geçerek alt taraftan girdi ve arazinin ne kadar ihmal edilmiş olduğu, standartlar belirlemenin ya da geleceği denetlemenin ne

denli yararsız olduğu bir kez daha dikkatini çekti. Gece olmaktaydı, bir kuş öttü, hayvanlar kaçıştı, gölün parıltısını ve karşıda kapkaranlık duran buluşma yerini görünceye ve suyun sesini duyuncaya kadar hızlı adımlarla yürüdü.

Alec, buradaydı ya da az sonra burada olacaktı. Kendinden emin bir şekilde, yüksek sesle Alec'i çağırdı.

Cevap gelmedi.

Bir daha seslendi.

Sessizlik ve kararan gece. Yanlış hesaplamıştı. 'Normaldir,' diye düşündü ve derhal kendini denetledi. Ne olursa olsun yıkılmamalıydı. Clive olayında kâfi derecede yaşamıştı bunu ve hiç yararı olmamıştı ve bozrengine dönen bu kırda yıkılmak, delirmeye kadar varırdı. Güçlü olmak, sükûnetini muhafaza etmek ve inanmak- tek umut bunlardaydı. Ne var ki bu ani hayal kırıklığı, fiziksel olarak ne kadar tükenmiş olduğunu ortaya koymuştu.

Sabahın erken saatlerinden beri koşuşturma içindeydi, akla gelebilecek her tür duygunun pençesinde harap olmuştu ve ölü gibiydi. Bir süre sonra, ne yapması gerektiğine karar verebilirdi, ama şu anda başı çatlıyordu, her tarafı ağrıyordu veya yok gibiydi, dinlenmek zorundaydı.

Kayıkhane bu amaç için çok uygun görünüyordu. İçeri girdi ve sevgilisini uyur buldu. Alec, üst üste yığılmış yastıklara uzanmıştı ve günün solan ışığında ancak fark edilebiliyordu. Uyandığında, heyecanlanmış ya da rahatsız olmuş gibi bir hali yoktu ve Maurice'in kolunu okşadıktan sonra konuştu. 'Demek telgrafı aldın.'

'Ne telgrafı?'

'Bu sabah evine gönderdiğim telgrafta, diyordum ki...' Esnedi. 'Özür dilerim, biraz yorgunum, üst üste bir sürü şey... Vakit geçirmeden buraya gelmelisin diyordum.' Maurice konuşmayınca, -zaten konuşacak halde değildi,- Alec sürdürdü, 'Artık birbirimizden ayrılmak yok, bu konu kapanmıştır.'

46

Seçmenlerin oy'una başvurmak için hazırladığı yazılı metinden hoşnut kalmayan Clive -şu günler için aşırı tahakkümcü bir metindi- müsveddeler üzerinde değişiklik yapmaya çalışırken, Simcox haber verdi, 'Mr. Hall.' Saat bir hayli geçti, gece karanlıktı; güneşin batışındaki görkemden eser kalmamıştı. Bir sürü gürültü işitmesine rağmen, oturduğu yerden hiçbir şey göremiyordu; içeri girmek istemeyen arkadaşı, ayaklarıyla çakıl taşlarını tekmeliyor, çalılıklara ve duvarlara taş fırlatıyordu.

'Merhaba Maurice, içeri girsene. Bu gelişini neye borçluyuz?' diye sordu Clive, biraz canı sıkılmıştı, yüzü gölgede kaldığı için gülümseme zahmetine de katlanmadı. 'Seni yeniden görmek ne güzel, inşallah daha iyisindir. Ben maalesef biraz meşgulüm, ama Kırmızı Oda değil. Gir ve orada yat, her zamanki gibi. Seni gördüğüme gerçekten sevindim.'

'Ancak birkaç dakikam var, Clive.'

'Bana baksana sen, ne tuhafsın böyle.' Elinde müsveddeleri ile, misafirperver bir tavırla karanlığa doğru ilerledi. 'Eğer kalmazsan, Anne canıma okur. Böyle aniden çıkıp gelivermen çok hoş. Bir süre elimdeki önemsiz işle uğraşırsam, kusura bakma.' Sonra, etrafı saran kasvetin içinde bir uğursuzluk çekirdeği keşfeder gibi oldu, ve birdenbire huzursuzlanarak, haykırdı, 'Umarım, her şey yolunda.'

'Hiçbir şey yolunda değil... yani sana göre.'

Clive, siyaseti bir an için bir tarafa bıraktı, çünkü olayın gönül işi olduğunu biliyordu ve halden anlamaya hazırdı, ama bu konunun daha az meşgul olduğu bir sırada gündeme gelmesini tercih ederdi. Nispet duygusu ona yardımcı oldu. Akşam açan çuhaçiçeklerinin gecenin duvarlarını soluk bir sarıya boyadığı, defne ağaçlarının arkasındaki terk edilmiş

patika yola doğru yürüdü. Burada baş başa kalabilirlerdi. Elleriyle yoklayarak bir bank buldu, boylu boyunca uzandı, ellerini başının arkasına koyarak 'Emrine amadeyim, ama sana tavsiyem, geceyi burada geçir ve sabah Anne'e başvur' dedi.

'Senin tavsiyeni isteyen yok.'

'Eh, tabii sen bilirsin de, bize niyetlerini açıklarken çok samimiydin, ve söz konusu bir kadınsa, ben olsam başka bir kadına danışmayı yeğlerim, özellikle, Anne gibi neredeyse tekinsiz önsezisi olan bir kadına.'

Karşı taraftaki çiçekler, bir kayboldu, bir göründü ve Clive, çiçeklerin önünde ileri geri sallanan arkadaşının, gecenin ta kendisi olduğunu duyumsadı. Bir ses, 'İlle de bilmek istiyorsan mesele besbeter bir şey; senin bekçine aşığım' dedi- öylesine beklenmedik ve anlamsız bir sözdü ki bu, Clive, 'Mrs. Ayres mi?' dedi ve aptal aptal yerinde doğruldu.

'Hayır. Scudder.'

'Dikkat et,' diye haykırdı Clive, karanlığa bir göz atarak. Kendine güveni yerine gelince, kurulmuş gibi, 'Ne acayip haber bu,' dedi.

'Çok acayip' diye yankıladı o ses, 'ama, yine de gelip Alec'ten bahsetmeyi sana karşı bir borç bildim.'

Clive, sadece asgariyi kavramıştı. Herhalde 'Scudder' bir façon de parler, bir tabir olmalıydı, mesela 'oğlan' gibi, zira, alt tabakadan biriyle bu denli yakınlığı havsalası alamazdı. Bu durumda, canı sıkılmış ve incinmiş hissetti, zira son onbeş gün içinde, Maurice'in normale dönmüş olduğundan o kadar emindi ki, Anne'le teklifsizce konuşması için onu teşvik etmişti. 'Elimizden gelenin hepsini yaptık' dedi, 've, senin tabirinle bize olan "borcunu" ödemek istiyorsan, böyle hastalıklı düşüncelerle oyalanmaktan vazgeçersin. Kendinden böyle bahsetmeni doğrusu sana yakıştıramıyorum. Bu konuyu, o gece Kırmızı Odada tartışarak hallettiğimizden beri, o tersine ülkeyi nihayet geride bıraktığına beni öylesine inandırmıştın ki.'

'Benim elimi öptüğün o geceyi demek istiyorsun' dedi Maurice, kasti bir acımasızlıkla.

'Orasını karıştırma,' diye parladı Clive, ne ilk ne de son defa ve bu haliyle, bir an için karşısındakinin sevgisini kazandı. Sonra, tekrar entelektüelliğe döndü. 'Maurice -bak, ifade edebileceğimin çok ötesinde üzgünüm ve sana yalvarıyorum, bu tutkunun geri dönmesine karşı koy. Eğer direnebilirsen, seni tamamen terk edecektir. Mesleğin, temiz hava, dostların...'

'Daha önce de belirttiğim gibi, ben buraya ne öğüt almaya geldim ne de düşünceler, fikirler üzerinde tartışmaya. Ben etten kemikten biriyim, eğer böyle bayağı şeylere inmeye tenezzül edersen-'

'Doğru, çok haklısın. Biliyorum, korkunç bir kuramcıyım.'

'-ve Alec'ten ismiyle söz etmeye.'

Her ikisi de bir sene önceki durumu hatırladılar, ama, bundan ürken Clive oldu. 'Eğer Alec dediğin, Scudder ise artık benim emrimde çalışmadığı gibi, İngiltere'de bile değil. Tam bugün Buenos Aires'e hareket etti. Ama sen devam et. Eğer en ufak bir yardımım olacaksa, konunun tekrar açılmasına taraftarım.'

Maurice, yanaklarını şişirdi ve uzun bir saptan, çiçekler koparmaya başladı. Tıpkı, gecenin söndürdüğü mumlar gibi, çiçekler peş peşe yok oldular. Uzun bir düşünmenin ardından, 'Alec'le paylaştım' dedi.

'Neyini paylaştın?'

'Her şeyimi paylaştım onunla. Vücudum dahil.'

Clive bir nefret iniltisiyle ayağa fırladı. Canavarı vurup öldürmek ve oradan kaçmak istedi, ama bu arzusu güçlü değildi, çünkü uygar biriydi. Ne de olsa, Cambridge'liydiler... ikisi de toplumun temel direğiydi; şiddet gösterisinde bulunamazdı. Ve bulunmadı da; sonuna kadar sessiz ve yardımcı

davrandı. Ancak, acı karşısındaki tasvipsizliği, dogmatizmi, yüreğinin aptallığı, sadece nefreti saygıya değer bulabilecek olan Maurice'i iğrendirdi.

'Olayı yakışıksız şekilde ortaya koydum,' diye sürdürdü Maurice, 'ama, anladığından emin olmam lazımdı. Anne'le ikinizin dışarıda kaldığınız gece, Alec, Kırmızı Odada benle kaldı.'

'Maurice -aman Allahım!'

'Londra'da da. Hatta-' bu noktada durdu Maurice.

Tiksinirken bile, Clive genellemeye yöneldi -evliliğin sebep olduğu zihinsel boşluğun bir parçasıydı bu: 'Ama kabul etmek lazım ki -iki erkek arasındaki ilişkiyi mazur gösterecek yegâne şey, bu ilişkinin tamamen platonik olmasıdır.'

'Bilemeyeceğim. Sana ne yaptığımı anlatmaya geldim.' Evet, ziyaret nedeni buydu. Bir daha asla okunmayacak bir defterin kapanışıydı bu ve ortalıkta bırakıp da kirlenmesini beklemektense, defteri kapatmak en doğrusuydu. Geçmişlerini anlatan cilt, raftaki yerini almalıydı ve karanlıkla yitmeye yüz tutmuş çiçekler arasındaki bu yer, evet burası, bu iş için biçilmiş kaftandı. Bunu Alec için de yapmaya mecburdu. Yeni olayın içinde eskisinin izlerinin olmasına izin veremezdi. Her tür uzlaşma, gizli olacağı için, tehlikeliydi ve itirafını tamamlar tamamlamaz, kendini yetiştiren bu dünyadan el etek çekmeliydi: 'Alec'in ne yaptığını sana anlatmam lazım,' diye sürdürdü Maurice, sevincini saklamaya çalışarak. 'Benim için geleceğini feda etti... benim onun için aynısını yapabileceğimin garantisi yokken... ve daha önce olsa, ben aynı şeyi yapmazdım... her şeyin farkına varırdım zaten. Bu davranışı platonik mi değil mi bilmiyorum ama, yaptığı bu.'

'Nasıl feda etti?'

'Onu uğurlamaya gittim -orada yoktu-'

'Scudder gemiyi mi kaçırdı?' diye bağırdı Clive, öfkeyle. 'Bu insanlarla başa çıkılmaz.' Sonra durdu, gelecekte olacaklarla

yüz yüzeydi. 'Maurice, Maurice,' dedi şefkatle karışık. 'Maurice, quo vadis? Aklın başından gidiyor. Şuurunu kaybetmiş gibisin. Niyetinin ne olduğunu sorabilir miyim?'

'Hayır, soramazsın,' diye kestirip attı Maurice. 'Sen geçmişe aitsin. Bu ana kadar olan her şeyi sana anlatabilirim -bundan ötesi için tek kelime yok.'

'Maurice, Maurice, biliyorsun sana az da olsa bir ilgi duyuyorum, yoksa bana anlattıklarına tahümmül edemezdim.'

Maurice avucunu açtı. Parlak yapraklar vardı avucunda. 'Bana az da olsa ilgi duyuyorsun, biliyorum,' diye itiraf etti Maurice, 'ama ben bütün hayatımı bu biraz ilgiye bağlayamam. Sen bağlamıyorsun. Sen hayatını Anne'e bağlamışsın. Onunla ilişkin platonik mi değil mi diye tasalanmıyorsun, bildiğin tek şey bu ilişkinin hayatını bağlayabilecek denli büyük olduğu. Ben, hayatımı Anne'den ve siyasetten ayırabileceğin beş dakikaya bağlayamam. Benim için, beni görmenin dışında her şeyi yapıyorsun. Bu son cehennemi yıl boyunca, hep böyle oldu. Bana evini açıyorsun ve evlendirmek için olmadık zahmete katlanıyorsun, böylece beni başından savmış olacaksın. Biliyorum, bana az da olsa ilgi duyuyorsun' -Clive itiraz etmişti- 'ama bu sözü edilmeye değmeyecek kadar az, üstelik de bana aşık değilsin. Eğer beni bir zamanlar sahiplenseydin, ölene kadar senin olacaktım, ama şimdi başka birine aitim - sonsuza dek sızlanıp duracak halim yok- ve seni şaşırtan bir biçimde de olsa, o bana ait, ama böyle şaşırıp duracağına kendi mutluluğunla ilgilenmeyi düşünsene.'

'Sana böyle konuşmayı kim öğretti?' diye sordu Clive, soluğu kesilerek.

'Kim olacak, sen.'

'Ben mi? Bu tür iğrenç düşünceleri bana atfetmen korkunç,' diye sürdürdü Clive. Kendinden zekâca aşağı birinin zihnini mi bulandırmıştı acaba? Maurice'le kendisinin, iki yıl önceki Clive'dan türemiş benzer kişiler olduğunu ve bunlardan birinin

saygınlık, diğerinin de başkaldırma yolunu seçtiğini göremediği gibi, daha da büyük ayrılıklar göstereceklerinin farkında değildi. Bu bir lağım çukuruydu ve bundan alınacak bir nefes bile, seçimlerde mahvolmasına yetecekti. Ama görevden kaçmamalıydı. Eski dostunu kurtarmalıydı. Üzerine bir kahramanlık duygusu geldi ve Scudder'ı nasıl susturabileceğini ve onun şantaj yapıp yapmayacağını düşünmeye başladı. Bunun yolunu tartışmak için çok geç olmuştu ve bu yüzden Maurice'i ertesi hafta kulüpte yemeğe davet etti.

Yanıt bir gülme biçiminde geldi. Clive, arkadaşının gülüşünü hep sevmişti ve böylesi bir durumda, o gülüşün yumuşak gümbürtüsü ona güven verdi: mutluluk ve güven duygusu veriyordu. 'Doğrusu bu,' dedi ve elini bir defne çalısının içine sokacak kadar şapşallaştı. 'Bu, ne seni ne de beni ikna edebilecek klişeleşmiş bir nutuk atmaktan daha iyi.' Son sözleri 'Gelecek Çarşamba günü, 7.45'te diyelim. Bildiğin gibi smokin yeterli' oldu.

Bunlar Clive'ın son sözleri oldu, çünkü Maurice, ortadan yok olmuştu ve varlığının yegâne izi, yerde sönen bir ateş gibi yas tutan akşamın çuhaçiçeklerinin taç yapraklarından oluşan küçük bir tepecikti. Ömrünün sonuna kadar, Clive, arkadaşının gittiği anı hiç bilemedi ve yaşı ilerledikçe de bu anın gerçek olup olmadığından hiç emin olamadı. Mavi Oda parıldayıp duracak, eğreltiotları dalgalanmaya devam edecekti. Ölümsüz bir Cambridge'den, güneşi kuşanmış ve etrafa Mayıs Döneminin kokularını ve seslerini saçan arkadaşı el etti durdu ona.

Oysa olayın olduğu an, sadece arkadaşının nezaketsizliğinden alınmış ve geçmişteki benzer kusurlarıyla kıyaslamıştı. Bunun, hiçbir uzlaşma ve ödün tanımayan bir son olduğunun, Maurice'le yollarının bir daha asla kesişmeyeceğinin ve onu görenlerle konuşmayacağının farkında değildi. Bahçede biraz daha bekledi ve sonra, müsveddeleri düzeltmek ve gerçeği Anne'den saklamanın bir yolunu bulmak üzere eve döndü.

"Mutlu son zorunluydu. Yoksa bu kitabı yazmazdım. Hiç değilse edebiyatta, iki erkek birbirlerine âşık olsunlar ve edebiyatın izin verdiğince sonsuza dek öyle kalsınlar istedim..."

E.M. FORSTER

Edward Morgan Forster'ın 1914'te yazıp ancak ölümünden sonra yayımlanmasına izin verdiği *Maurice*, İngiliz orta sınıfından, varlıklı, ayrıcalıklı genç bir erkeğin eşcinselliğini keşfetmesinin uzun ve zorlu hikâyesi. Forster, *Maurice*'de, bir yandan aşkın elbette ki "norm"lar dışında da varolabileceğini gösterirken bir yandan da böyle bir aşkı ahlâkdışı olarak nitelemekle yetinmeyip, onu gerçekdışı saymaya kadar vardıran katı bir toplumsal düzeni yargılıyor. *Maurice*, hem 19. yüzyıl İngiliz roman geleneğinin önemli sürdürücülerinden E.M. Forster'ın, kahramanının toplumsal ve duygusal "eğitimini" konu alan Bildungsroman türünün benzersiz bir örneği; hem de cinslere, cinselliğe farklı bir gözle bakan, gördüğünü yüksek sesle dile getirmekten çekinmeyen ilk edebiyat eserlerinden biri. İletişim Yayınları, geçtiğimiz yüzyılın önemli yazarlarından E.M. Forster'ın "Toplu Eserleri"ni yayımlamaya *Maurice* ile başlıyor.

İLETİŞİM 30
ÇAĞDAŞ DÜN
EDEBİYATI

ISBN 975-470-436-8
9 789754 704365